

15
lat

Kwartalnik Policyjny

Nr 2(61)/2022

Rok XVI

ISSN 1898-1453

www.kwartalnik.csp.edu.pl

W numerze:

- 15-lecie „Kwartalnika Policyjnego”
- Bezpieczeństwo ruchu drogowego
- Małoletni w prawie karnym
- Profilaktyka społeczna
- Policja a media – praktyczny poradnik
- Teoria bezpieczeństwa
- Postępowanie karne w XX-leciu międzywojennym
- Dobór do służby w Policji
- Kynologia
- Wyszukanie strzeleckie
- Dzień Otwarty CSP

„Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz bezpieczeństwa publicznego – Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa”

8 czerwca 2022 r. w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie odbyła się konferencja „Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz bezpieczeństwa publicznego – Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa” zorganizowana przez Biuro Prewencji KGP wraz z CSP. W konferencji uczestniczyli zastępcy komendantów wojewódzkich i Komendanta Stołecznego Policji właściwi do spraw prewencji, komendanci szkół policyjnych, dyrektorzy biur KGP, naczelnicy wydziałów prewencji KWP / KSP, rzecznicy prasowi KWP i KSP, koordynatorzy wojewódzcy KMZB, przedstawiciele kadry CSP, uczniowie klas mundurowych.

WYSTĄPIENIA PODCZAS KONFERENCJI

- Komendant Główny Policji gen. insp. dr Jarosław Szymczyk poinformował, że z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (KMZB) skorzystało dotychczas prawie 3 mln użytkowników, którzy wskazali 2,3 mln zagrożeń. Podkreślił, iż to interaktywne narzędzie jest jednym z trzech głównych filarów uspołeczniania działań Policji, obok uspołeczniania służby dzielnicowych oraz odtwarzania posterunków Policji.
- „Relacje Policji ze społeczeństwem – od XIX-wiecznej koncepcji sir Roberta Peela do możliwości współczesnych obywateli (*sousveillance*)” – prof. dr hab. Janina Czapska, Kierownik Zakładu Socjologii Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- „Rola aktywności społeczności lokalnych w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Teoria i praktyka” – prof. dr hab. Andrzej Misiuk, Kierownik Katedry Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego.
- „Wykorzystanie informacji od społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa w ruchu drogowym” – Jacek Zalewski, Prezes Zarządu Krajowego Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego.
- „Diagnoza zagrożeń społeczności lokalnych w oparciu o Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa” – nadinsp. dr Jarosław Kaleta, Komendant Wojewódzkiej Policji w Kielcach.
- „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z Policją przy wykorzystaniu informacji uzyskanych od społeczeństwa za pośrednictwem Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa” – Burmistrz Miasta i Gminy Olsztyn (woj. śląskie) Tomasz Kucharski oraz Dyrektor Zarządu Dróg Powiatowych w Kościerzynie Wiesław Ulatowski.
- „Promocja działań podejmowanych przez Policję na rzecz bezpieczeństwa publicznego” – insp. dr Mariusz Ciarka, Rzecznik Prasowy Komendanta Głównego Policji.
- Podsumowanie konferencji – nadinsp. Roman Kuster, Zastępca Komendanta Głównego Policji podziękował prelegentom oraz podkreślił potrzebę popularyzacji KMZB wśród społeczeństwa.

oprac. AGM

Fot. 1.

Fot. 2.

Fot. 1–3. Konferencja dot. Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, Legionowo, 8 czerwca 2022 r.
Autor zdjęć: R. Karyś.

Fot. 3.

Do pobrania na stronie:
www.kwartalnik.csp.edu.pl

CZASOPISMO CENTRUM SZKOLENIA POLICJI W LEGIONOWIE

Wydawca: Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

Adres redakcji: ul. Zegrzyńska 121, 05-119 Legionowo
sekretariat tel. 47 72 558 81, faks 47 72 535 80,
e-mail: kwartalnik@csp.edu.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelny:

insp. Marcin Szyndler
tel. 47 72 532 35
e-mail: marcin.szyndler@csp.edu.pl

Zastępca redaktora naczelnego:

mł. insp. Agnieszka Gorzałczyńska-Mróż

Sekretarz redakcji:

Kamila Kitajewska

Tłumaczenie na język angielski:

Katarzyna Olbryś

Projekt okładki:

Ewa Szczubeł

Zdjęcia na okładce:

Archiwalne okładki „Kwartalnika Policyjnego”

Opracowanie graficzne i skład DTP:

Kamila Kitajewska, Dorota Majewska-Pilch,
Ewa Szczubeł, Ewa Zduńczyk

Opracowanie redakcyjne i korekta:

Agnieszka Gorzałczyńska-Mróż, Monika Irzycka,
Ewa Kowalska

Druk: Wydział Wydawnictw i Poligrafii CSP w Legionowie

Nakład: 1000 egz.

Numer zamknięto 15.06.2022 r.

RADA NAUKOWA „KWARTALNIKA POLICYJNEGO”

■ prof. dr hab. Jacek Błęszyński	■ insp. dr hab. Iwona Klonowska	■ nadinsp. dr Rafał Kochańczyk
■ prof. dr hab. Marek Konopczyński	■ płk dr hab. Dariusz Majchrzak	■ mł. insp. dr inż. Robert Maciejczyk
■ prof. dr hab. Jerzy Niemiec	■ płk dr hab. Piotr Płonka	■ insp. Piotr Cekała
■ prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz	■ dr hab. UFU Oksana Telak,
prof. WSEwS	■ insp. Jarosław Gałuszka
■ prof. dr hab. Lesław Pytka	■ gen. dyw. rez. dr hab. inż.
Krzysztof Załęski	■ insp. Beata Różniak-Krzeszewska
■ prof. dr hab. Jadwiga Stawnicka	■ płk SG dr Piotr Boćko	■ Ivo Juurvee
■ prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski		■ płk. Ing. Pavel Kolář
■ dr hab. Mariusz Z. Jędrzejko, prof. WSBiP		■ komisarz Antoni Permanyer i Fita

RADA WYDAWNICZA pełni funkcję doradczą-programową zespołu redakcyjnego „Kwartalnika Policyjnego”

■ Agnieszka Zielińska	■ mł. insp. Beata Martyniak-Mróż	■ podinsp. Jarosław Piotrowski
■ Teresa Siennicka	■ mł. insp. dr Grzegorz Winnicki	■ nadkom. Adam Czekaj
■ mł. insp. Wioletta Białkowska	■ podinsp. Maciej Antas	■ nadkom. Artur Duszak
■ mł. insp. Marek Hańczuk	■ podinsp. Sławomir Hołoweńko	■ kom. Magdalena Sulich

W NUMERZE

15 LAT KWARTALNIKA POLICYJNEGO

- 3** AGNIESZKA GORZAŁCZYŃSKA-MRÓZ
15-lecie „Kwartalnika Policyjnego”

BEZPIECZEŃSTWO RUCHU DROGOWEGO

- 12** MARCIN ZBRZEŹNY
Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego. Miejsca występowania wypadków drogowych w 2021 r.
- 14** ADAM KAROLAK, MAŁGORZATA KAROLAK
Przygotowanie pojazdu policyjnego do służby
- 17** JAROSŁAW ZGIERSKI
Bezpieczeństwo motocyklistów w 2021 r. w odniesieniu do minionego dziesięciolecia
- 21** PIOTR JEZERSKI
Kwalifikacja zdarzeń drogowych
- 24** MARCIN OGONEK, ŁUKASZ TRZECIAK
Urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zastosowanie i nazewnictwo
- 32** DARIUSZ GAJEWSKI, MARIUSZ JACKOWSKI
Wybrane zmiany w przepisach transportowych wynikające z pakietu mobilności

ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA – TEORIA I PRAKTYKA

- 36** KRZYSZTOF FRANCKIEWICZ
Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa
- 39** ROBERT MACIEJCZYK
Bezpieczeństwo jako wartość badawcza w systemie nauki nad potrzebami procesu wykrywania sprawców czynów zabronionych

MAŁOLETNI W PRAWIE KARNYM

- 43** MAREK MALISZEWSKI
Ochrona prawna małoletnich w polskim prawie karnym i współpraca szkół z Policją

- 50** RADOSŁAW NIEAŁTOWSKI
Przesłanki zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego

PROFILAKTYKA SPOŁECZNA

- 52** WIOLETTA ZYCHNOWSKA
Policyjna profilaktyka społeczna w powiecie wołomińskim. Dobre praktyki

POLICJA A MEDIA

- 56** DARIUSZ RAJSKI
Kontakt policjanta z dziennikarzami na miejscu zdarzenia – praktyczny poradnik

KPK W XX-LECIU MIĘDZYWOJENNYM

- 62** ŁUKASZ WAĆKO
Postępowanie karne w dwudziestoleciu międzywojennym

DOBÓR DO SŁUŻBY W POLICJI

- 66** ROBERT OPOZDA
Dobór do służby w Policji w latach 2005–2022. Cz. I. Wprowadzenie nowego systemu doboru do służby w Policji z dniem 1 lipca 2005 r.

KYNOLOGIA

- 73** AGNIESZKA WIŚNIEWSKA
Psia emerytura

WYSZKOLENIE STRZELECKIE

- 75** DOMINIK POŁEĆ, KAROL PIECHOWSKI, MARCIN ZAŁUGA
Trening bezstrzałowy. Strzelanie sytuacyjne
- 89** JAKUB KONIECZNY
Obsługa bieżąca pistoletu Walther P99
- 97** WOJCIECH PUŁO
Granatnik HK169. Ogólna charakterystyka broni oraz dedykowanej amunicji wykorzystywanej przez Policję

„POLICJANCI – DZIECIOM”

- 103** ANNA KOWALSKA, SZYMON KOŹNIEWSKI
Dzień Otwarty Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

15-lecie

„KWARTALNIKA POLICYJNEGO”

mł. insp. Agnieszka Gorzałczyńska-Mróz

Naczelnik
Wydziału Wydawnictw i Poligrafii CSP

„Kwartalnik Policyjny”, czasopismo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, ma 15 lat! W lipcu 2007 r. ukazał się jego pierwszy numer. Jubileusze zawsze skłaniają do refleksji i podsumowań. Postanowiłam więc dokonać pewnego rodzaju retrospekcji, by przypomnieć genezę i misję czasopisma oraz sprawdzić, jak wywiązaliśmy się z realizacji zakładanych celów programowych. Podjęłam też próbę wybrania kilku zagadnień, które wielokrotnie powracały jako tematy przewodnie – nie tylko dlatego, że dotyczyły kwestii bardzo istotnych zarówno dla policyjnej służby, jak i dla szkolenia i doskonalenia funkcjonariuszy, czyli działalności statutowej CSP, ale też dlatego, że w tych obszarach było i ciągle – jak wynika z analizy wydarzeń w ostatnich latach oraz z priorytetów i zadań priorytetowych Komendanta Głównego Policji na lata 2021–2023 – jest wiele do zrobienia.

Powstanie czasopisma

Decyzją nr 816 z dnia 2 listopada 2005 r. Komendant CSP insp. Piotr Caliński powołał zespół do opracowania założeń czasopisma uwzględniających wszystkie aspekty jego funkcjonowania: organizacyjne, wydawnicze, redakcyjne, finansowe i formalnoprawne. W skład zespołu wchodził: przewodniczący – Zastępca Komendanta CSP insp. Jacenty Bąkiewicz, zastępca przewodniczącego – Naczelnik Wydziału Wydawnictw i Poligrafii mł. insp. Julian Mościbrodzki, Naczelnik Wydziału Prezydialnego mł. insp. Tomasz Piechowicz, Główny Księgowy – Naczelnik Wydziału Finansów mł. insp. Zdzisław Bartosik oraz sekretarz st. post. Piotr Maciejczak.

Formuła czasopisma została wypracowana ostatecznie w 2007 r., gdy Komendantem Centrum był insp. Jacenty Bąkiewicz, *spiritus movens* „Kwartalnika Policyjnego”. Zgodnie z decyzją nr 337 Komendanta CSP z dnia 21 maja 2007 r. w sprawie redagowania i wydawania czasopisma Centrum Szkolenia Policji o tytule „Kwartalnik Policyjny” pismo miało stanowić forum prezentacji zagadnień teorii, praktyki, badań naukowych i opinii z dziedzin znajdujących się w obszarze zainteresowania Policji. Jego charakter został zdefiniowany jako naukowy, edukacyjny oraz informacyjny. Zastrzeżono też, że prace zamieszczane na łamach kwartalnika powinny prezentować wysoki poziom naukowy i edukacyjny oraz spełniać kryterium praktycznej przydatności dla polskiej Policji. Pierwszym redaktorem

naczelnym czasopisma był sierż. Piotr Maciejczak. W skład zespołu redakcyjnego wchodził także: Kierownik Zakładu Komunikacji Społecznej kom. Iwona Klonowska-Senderka (zastępca redaktora naczelnego), policjanci i pracownicy Zakładu Komunikacji Społecznej, Wydziału Wydawnictw i Poligrafii oraz rzecznik prasowy CSP. Powołano Radę Naukową czasopisma złożoną z policyjnych praktyków i przedstawicieli świata nauki, a jej pierwszą przewodniczącą została Zastępca Komendanta CSP podinsp. Anna Rosół. Kształt i skład redakcji oraz Rady Naukowej czasopisma w ciągu 15 lat ulegał zmianom. Obecnie funkcję redaktora naczelnego pełni Zastępca Komendanta CSP ds. dydaktycznych insp. Marcin Szyndler, zespół redakcyjny natomiast stanowią naczelnik i pracownicy Wydziału Wydawnictw i Poligrafii, zapewniający m.in. opracowanie redakcyjne, graficzne, skład komputerowy oraz druk. Funkcję doradczą-programową czasopisma pełni Rada Wydawnicza, w której skład wchodzi Zastępca Komendanta do spraw logistycznych oraz kierownicy komórek dydaktyczno-wychowawczych CSP.

Redaktorzy naczelni „Kwartalnika Policyjnego”

- 21.05.2007–6.05.2008 – Piotr Maciejczak
- 6.05.2008–11.08.2014 – Iwona Klonowska
- 11.08.2014–3.08.2016 – Anna Rosół
- od 3.08.2016 – Marcin Szyndler

Fot. 1. Wszystkie wydania „Kwartalnika Policyjnego” wraz z dodatkami specjalnymi.

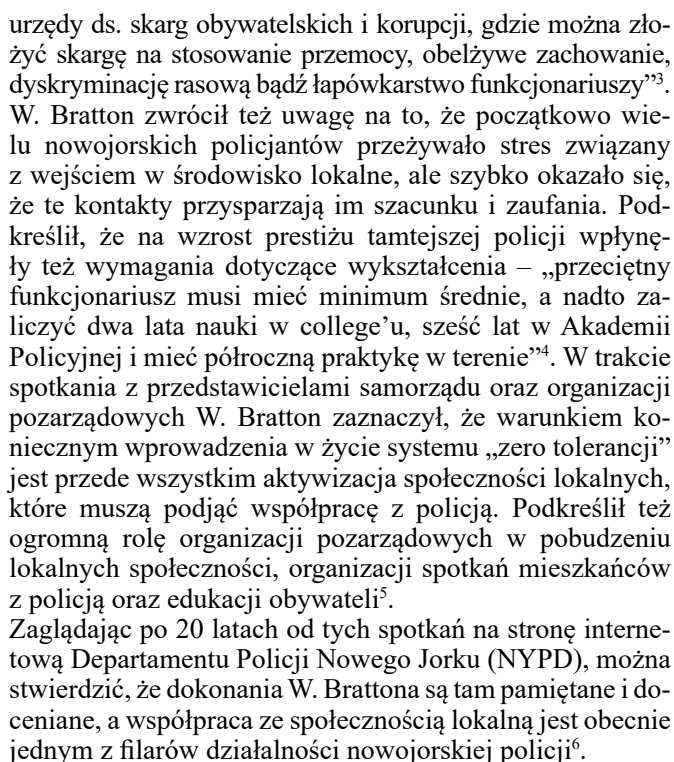
Misja czasopisma

W artykule wstępnym do pierwszego numeru „Kwartalnika Policyjnego” (1/2007) ówczesny Komendant Główny Policji Konrad Kornatowski podkreślił rolę konieczności ciągłego doskonalenia zawodowego policjantów, w tym także samokształcenia. Życząc powodzenia redakcji nowo powstałego pisma, „tworzonego nie tylko w oparciu o wiedzę i doświadczenie kadry dydaktycznej CSP, ale również ekspertów z różnych dyscyplin naukowych”, wyraził nadzieję, że będzie ono „swoistym pomostem między środowiskiem policyjnym a światem nauki i w sposób przejrzysty będzie przedstawiało najbardziej wartościowe wnioski płynące z doświadczeń naukowców oraz policyjnych praktyków”.

Wprowadzenie do pierwszego wydania sygnowane przez ówczesnego Komendanta Centrum Szkolenia Policji insp. Jacentego Bąkiewicza również podkreślało ten zamysł stworzenia czasopisma łączącego *stricto* zawodowy charakter z funkcją stanowienia forum wymiany doświadczeń z kręgami uniwersyteckimi. Komendant CSP odwołał się przy tym do pojęcia sformułowanego przez legendarnego szefa nowojorskiej policji Williama Brattona w książce *Przełom*, a mianowicie do „niebieskiego kokonu”, czyli sytuacji, w której policjanci żyją w odizolowaniu od wszystkich innych środowisk zewnętrznych w przekonaniu, że cały świat jest przeciwko nim i że godny zaufania jest tylko inny policjant¹. Zwrócił uwagę, że takie podejście występuje w mniejszym lub większym stopniu we wszystkich organizacjach policyjnych i że jest szkodliwe i uwsteczniające, bowiem świat ma policji wiele do zaoferowania. Nowe czasopismo CSP miało zatem pokazywać funkcjonariuszom korzyści płynące ze współpracy z otoczeniem, w którym żyją i pracują.

Filozofia *community policing*² i uspołecznianie działań policji

Cele programowe „Kwartalnika Policyjnego” nakreślone przez Komendanta CSP były zgodne z przesłaniem W. Brattona, który w marcu 2002 r. w Warszawie tak mówił na spotkaniu z przedstawicielami polskiej Policji i straży miejskiej o konieczności podjęcia przez policję działań na rzecz zbliżenia do lokalnego środowiska: „W moim kraju długo przegrywalismy w wojnie z przestępczością. Nowy Jork był jednym z najniebezpieczniejszych miast świata. (...) Ale właśnie w latach 90. udało się w Nowym Jorku doprowadzić do spadku przestępczości. Ta poważna (zabójstwa, gwałty, kradzieże samochodów, napady z bronią) spadła prawie o 60%, a morderstw jest niemal 75% mniej. Jak tego dokonaliśmy? Po pierwsze, zmieniliśmy podejście do drobnych przestępstw. (...) Z kryminologami opracowaliśmy koncepcję „wybitych szyb”. Okazało się, że jeżeli gdzieś wybito szybę w oknie i przez dłuższy czas nikt jej nie wprawił, to rychło miejsce to przyciągnie przestępców – dostają sygnał, że nie ma ono gospodarza i nikt go nie pilnuje. Jeśli nikt nie reaguje na drobne wykroczenia, to pewnie nikt nie zareaguje na poważniejsze. Można więc wybić następną szybę, założyć melinę z narkotykami itd. Filozofię naszej pracy można nazwać *community policing* – policja środowiskowa. Przestępczość nie jest tylko sprawą policji – to problem ogólnospołeczny. Dlatego środowiska lokalne powinny współpracować z funkcjonariuszami. Policja, bez względu na wielkość i fundusze, sama nie poradzi sobie ze wszystkim. W Nowym Jorku przy każdym komisariacie działa rada obywatelska, która zwraca policjantom uwagę na najbardziej palące problemy. A policja może tą drogą sugerować obywatelom, by lepiej oznakować numery domów, poprawić oświetlenie ulic itp. Funkcjonują też

„Kwartalnik Policyjny” jako czasopismo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie od początku wpisało się w formułę szeroko pojętej edukacji opartej na współpracy ze środowiskami pozapolicyjnymi, a także na wymianie doświad-

czeń z policją innych państw – nie bez znaczenia był przy tym fakt, że w CSP w latach 1998–2016 funkcjonowało Międzynarodowe Centrum Szkoleń Specjalistycznych Policji⁷. Potrzeba wymiany doświadczeń w wielu dziedzinach nauki była naturalną konsekwencją dużej różnorodności kursów specjalistycznych prowadzonych w Centrum i konieczności nieustannego poszerzania i aktualizacji wiedzy z różnych dziedzin, a także kształtowania coraz to nowych umiejętności praktycznych w związku z szybko zmieniającą się rzeczywistością, rozwojem technologicznym oraz ewolucją przestępczości.

Trzeba też zaznaczyć, że położenie Centrum i bliskość stolicy zawsze sprawiały (i tak jest zresztą do dzisiaj), że organizowano tu bardzo liczne przedsięwzięcia z udziałem przedstawicieli różnych środowisk – naukowców, członków rządu, posłów, przedstawicieli samorządu lokalnego, organizacji pozarządowych oraz instytucji i służb działających na rzecz bezpieczeństwa, a także dzieci i młodzieży (od przedszkolaków po studentów). Jak wspominał na naszych łamach insp. w st. spocz. Piotr Caliński, Komendant Centrum Szkolenia Policji w latach 1991–2001 i 2004–2006: „Funkcję komendanta Centrum Szkolenia Policji objąłem w 1991 roku (...) i niemal od razu musiałem zmierzyć się z wyzwaniem, jakim była październikowa wizyta w CSP przedstawicielki brytyjskiej monarchini, księżniczki Anny, która w ramach angielskiego programu „Know-How” przekazała Centrum pierwszą nowoczesną tablicę dydaktyczną. Dla nas, tkwiących jeszcze w epoce białej kredy, był to wówczas doskonały, niezwykle potrzebny i nowoczesny sprzęt – swoiste „otwarcie okna” na nową metodykę nauczania. Ta wizyta zapoczątkowała także bardzo pożyteczną dla polskiej Policji współpracę szkoleniową”⁸, oraz: „Opowieści i anegdot płynących z tych kilkunastu lat, kiedy

Fot. 2. Logotypy fundacji i stowarzyszeń współpracujących w przygotowaniu niektórych wydań kwartalnika.

byłem komendantem Centrum, jest mnóstwo, kilka tysięcy zdjęć pokazuje, kogo miałem zaszczyt gościć w CSP; mało kto wie o tym, że w Legionowie zapadały wówczas ważne dla państwa decyzje – tu, pod auspicjami Premiera Jerzego Buzka, w sali odpraw (sala nr 15) rodził się administracyjny podział kraju, tu uzgadniano wiele decyzji istotnych dla bezpieczeństwa wewnętrznego Państwa”.

„Kwartalnik Policyjny” był zawsze blisko tego, co ważne dla Centrum, więc działalność CSP opartą na otwartości na wszechstronną współpracę z różnymi środowiskami oraz ze społecznością lokalną widać, gdy przegląda się artykuły w prowadzonym przez lata dziale „Z życia CSP” – przytoczmy choćby niektóre z tytułów: *VI Międzyprzedszkolny Turniej „Przedszkolak bezpieczny na drodze”* (nr 1/2007), *Konferencja naukowa „Edukacja policjantów a technologie informacyjne”* (nr 2/2007); *Ogólnopolska Kampania „Dojedź motocyklem do końca wakacji”*, *Stażyści z Teksasu* (nr 3/2008); *XIV Forum Teleinformatyki, LO w Dębem – pod patronatem CSP* (nr 4/2008); *Studencki obóz naukowy w CSP* (nr 1/2009); *„Kocham. Reaguję”*. *Legionowskie Forum Społeczne* (nr 2/2009); *Legionowo zaprezentowało się w Sztokholmie – Konferencja Dobrych Praktyk zorganizowana przez Zarząd Europejskiej Sieci Prewencji Kryminalnej* (nr 3–4/2009); *„Bezpieczna droga do szkoły” – powiatowy finał w CSP*, *„Razem bezpieczniej” – kontynuacja współpracy, Stop przemocy domowej – „Milczenie nie zawsze jest złotem”, spektakl i debata w Urzędzie Miasta Legionowo* (nr 1/2010); *Zarządzanie kryzysowe Unii Europejskiej* (nr 2/2010); *Dzień Otwarty w Centrum Szkolenia Policji, Seminarium CEPOL, Witamy studentów z Uniwersytetu w New Haven, Porozumienie o współpracy naukowo-dydaktycznej CSP i Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych* (nr 3/2010); *Kurs główny Środkowoeuropejskiej Akademii Policyjnej, Fundacja „Ocalenie”* (nr 2/2011); *Policja na 100 dni przed EURO* (nr 1/2012); *Helsińska Fundacja – wizyta Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka wraz grupą ukraińskich dziennikarzy i działaczy pozarządowych* (nr 3/2012), *Spotkanie z Fundacją Itaka* (nr 4/2012).

Koncepcja współpracy dla edukacji na rzecz bezpieczeństwa sprawia, że do dzielenia się wiedzą i doświadczeniami oraz do dyskusji na łamach „Kwartalnika Policyjnego” niezmiennie zapraszaliśmy i zapraszamy nie tylko kadrę dydaktyczną CSP, lecz także policjantów z jednostek organizacyjnych w całym kraju i z zagranicy, przedstawicieli środowiska akademickiego i prawniczego, organizacji pozarządowych dzia-

lających na rzecz bezpieczeństwa publicznego, a także samorządu terytorialnego, służb ochrony porządku prawnego i innych instytucji. Warto zaznaczyć, że w latach 2010–2016 czasopismo było wydawane we współpracy ze Starostwem Powiatu Legionowskiego, 2010–2012 – z Urzędem Miasta Legionowo, a 2013–2016 – z Centrum Szkolenia Żandarmierii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim.

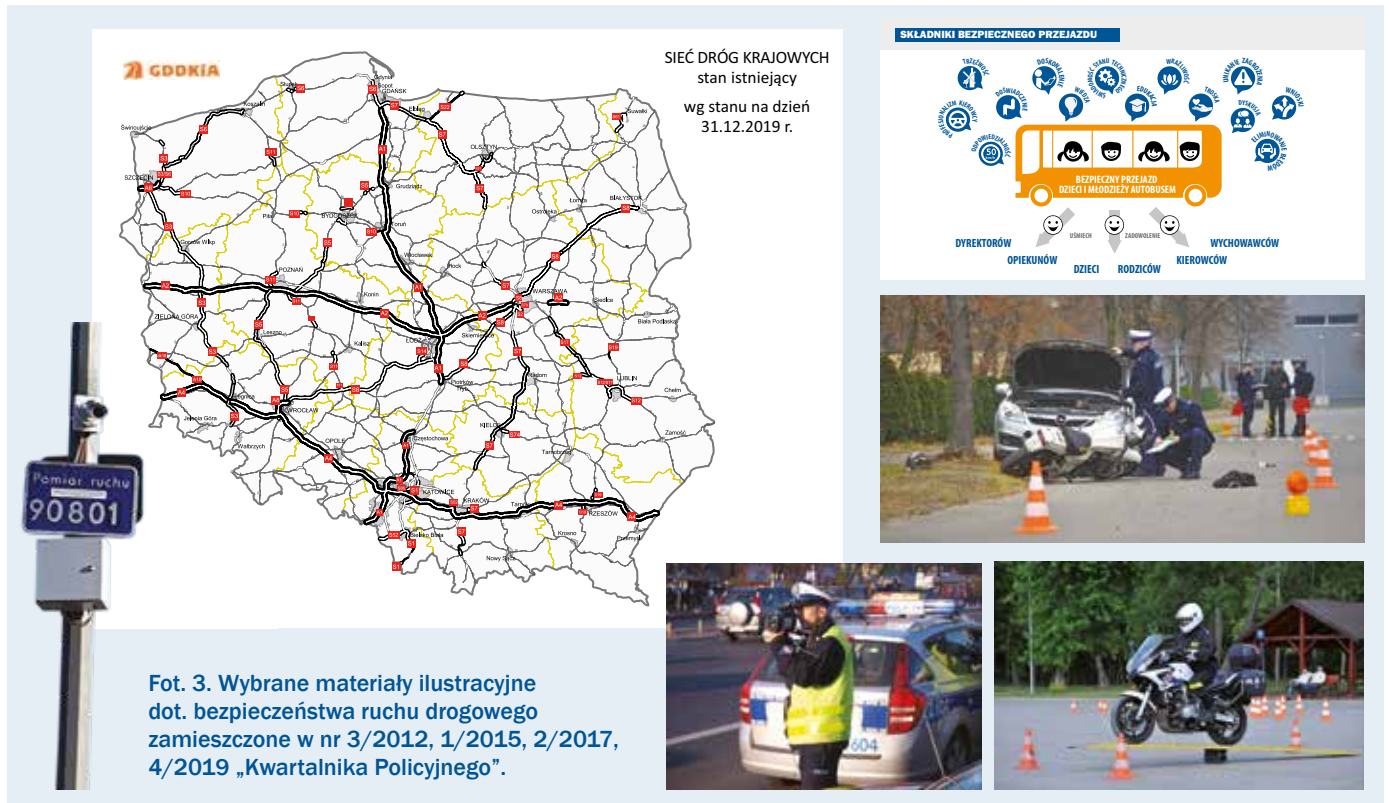
Już w pierwszym wydaniu „Kwartalnika Policyjnego” (nr 1/2007) znalazły się artykuły zarówno dotyczące zmian w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym policjantów, problematyki nieletnich czy wyszkolenia strzeleckiego oraz taktyki i technik interwencji autorstwa policjantów, jak i dotyczące form i metod doskonalenia kadr w organizacji wojskowej ówczesnego prodziekana Wydziału Wojsk Lądowych Akademii Obrony Narodowej, a także praca związana z problematyką dziecka uczestniczącego w rozprawie sądowej napisana przez Wojciecha Brejnaka, biegłego sądowego z zakresu psychologii, czy też tekst prof. Lesława Pytki z Uniwersytetu Warszawskiego o rehabilitacji i resocjalizacji.

Problematyka poruszana w „Kwartalniku Policyjnym”

„Kwartalnik Policyjny” stanowi forum wymiany wiedzy i doświadczeń środowiska policyjnego, a także platformę edukacyjną wspierającą szkolenia i doskonalenie zawodowe policjantów w całym kraju. Pismo stara się odpowiadać na aktualne potrzeby służby, umożliwia prezentowanie dobrych praktyk w obszarze wielu specjalności policyjnych oraz przedstawia kwestie istotne dla bezpieczeństwa i porządku publicznego w różnych aspektach. Prezentowane zagadnienia dotyczą szeroko rozumianego bezpieczeństwa, praktyki policyjnej, szkolnictwa policyjnego, prewencji, kryminologii, profilaktyki społecznej, zarządzania, prawa i administracji, a także współpracy Policji ze społeczeństwem, z organizacjami pozarządowymi, ze służbami ochrony porządku prawnego i z innymi instytucjami.

Każde z kolejnych wydań koncentruje się w dużej mierze na wybranym temacie przewodnim, przy czym nie można nie zauważyć, że zagadnienia będące w szczególnym zainteresowaniu CSP, zarówno ze względu na ich istotność dla Policji i całego społeczeństwa, jak i ze względu na prowadzone kursy specjalistyczne dla policjantów, były poruszane na łamach kwartalnika wiele razy. Przypomnę tylko kilka z takich tematów.

BEZPIECZEŃSTWO RUCHU DROGOWEGO

W numerze 1/2007 został opublikowany artykuł pod znamennym tytułem „Białe czapki” z Legionowa. Trzeba zaznaczyć, że przez wiele lat CSP było jedyną placówką na terenie kraju szkolącą policjantów ruchu drogowego i problematyka bezpieczeństwa ruchu drogowego pozostaje w szczególnym zainteresowaniu zarówno kadry dydaktycznej, jak i redakcji czasopisma. Artykuły związane z tym obszarem pojawiają się w niemal każdym wydaniu, a kilka numerów zostało dedykowanych głównie tej problematyce. W numerze 3/2012 opisano historię konkursu na najlepszego policjanta ruchu drogowego. To konkurs z tradycjami, odbywa się od lat 80. XX w. Jest organizowany lub współorganizowany przez CSP i ma na celu poszerzenie wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych funkcjonariuszy, kształtowanie pozytywnego wizerunku Policji i poprawę bezpieczeństwa na drogach. „Kwartalnik Policyjny” nr 1/2013 koncentrował się na zmianach przepisów ruchu drogowego, zwłaszcza dotyczących wymagań stawianych kandydatom na kierowców oraz kierowcom, a także związanych z uzyskaniem prawa jazdy. Prof. dr hab. Adam Tarnowski (Uniwersytet Warszawski) omówił nowe przepisy ustawy o kierujących pojazdami regulujące badania psychologiczne. Poruszono też problematykę transportu drogowego oraz śladów kryminalistycznych na miejscu wypadku drogowego z udziałem motocykla. Trzeba wspomnieć także o dodatku specjalnym do numeru 2/2016, *Kontrola stanu technicznego autobusu. Czynności policjanta*, opracowanym przez asp. Roberta Goliasza i mł. asp. Pawła Kurka z Zakładu Ruchu Drogowego CSP. To wydanie stanowi kompendium wiedzy dla funkcjonariuszy, którzy przeprowadzają kontrolę stanu technicznego autobusów. Zawiera opis poszczególnych etapów kontroli i niezbędnej dokumentacji, a także regulacje prawne dotyczące pełnego zakresu sprawdzenia stanu technicznego autobusu.

Zagadnienia ruchu drogowego niezwykle przekrojowo zostały ujęte w wydaniu 2/2017. Znalazła się w nim m.in. synteza dotycząca działań Biura Ruchu Drogowego KGP na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym w Polsce, artykuły nt. pozyskiwania przez Policję środków finansowych z funduszy pomocowych na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, działalności kontrolnej Inspekcji Transportu Drogowego, zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych związanych z obsługą zdarzeń drogowych, wyzwań w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego stojących przed policją szwajcarską, współpracy międzynarodowej KWP we Wrocławiu na rzecz bezpieczeństwa terenów przygranicznych, policji autostradowej, kontroli ruchu drogowego, systemu automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym w Polsce czy systemów wspomaganie kierowcy podnoszących bezpieczeństwo czynne pojazdów użytkowych, a także opracowanie dotyczące organizacji przejazdów pojazdów i kolumn wojskowych.

W numerze „Na polskich drogach” (4/2019) problematyka bezpieczeństwa ruchu drogowego została przedstawiona w jeszcze szerszym spektrum. Przedstawicielka Biura Ruchu Drogowego omówiła współpracę międzynarodową w obszarze ruchu drogowego, prowadzoną głównie w oparciu o członkostwo w Europejskiej Organizacji Policji Ruchu Drogowego TISPOL. Z tekstu Roara S. Larsena Zastępcy Szefa Norweskiej Krajowej Policji Ruchu Drogowego mogliśmy się dowiedzieć, co stanowiło klucz do sukcesu w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Norwegii. Dyrektor Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii Piotr Jabłoński przedstawił wyniki badań dotyczących prowadzenia pojazdów pod wpływem środków odurzających i substancji psychotropowych. „O tym, jak inżynieria naprawia zaniechania ewolucji” i o bezpiecz-

Fot. 4. CSP wyróżnione tytułem honorowego Patrona Bezpiecznych Dróg 2020 od II Ogólnopolskiego Konwentu pt. „Współpraca międzysektorowa i innowacje na rzecz bezpieczeństwa drogowego”.

nych drogach w Jaworznie, gdzie udało się osiągnąć „wizję zero”, czyli zredukować liczbę wypadków śmiertelnych do zera, opowiedział w niezwykle interesujący sposób Tomasz Tosza reprezentujący Miejski Zarząd Dróg i Mostów w Jaworznie. Inną, lecz bardzo istotną problematykę związaną z bezpieczeństwem ruchu drogowego, a mianowicie działania na rzecz osób poszkodowanych w wypadkach drogowych oraz ich rodzin, przybliżyła Prezes Zarządu Fundacji „Nadzieja” Osób Poszkodowanych w Wypadkach Drogowych Aleksandra Kieres w artykule „*Rozsądniej zapobiegać niż leczyć*” to udokumentowana analizami statystycznymi prawda. Wydanie z 2019 r. uzupełniły opracowania dotyczące generalnego pomiaru ruchu drogowego, wykorzystania inteligentnych systemów transportowych

do monitorowania pojazdów przewożących towary niebezpieczne, działania warszawskiej grupy „SPEED”, transportu zwierząt oraz techniki kryminalistycznej związanej z zabezpieczeniem i rekonstrukcją zdarzeń drogowych. Za propagowanie inicjatyw na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz promowanie zdecydowanych działań i podnoszenie kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy mających na nie wpływ CSP otrzymało tytuł honorowego Patrona Bezpiecznych Dróg 2020 od II Ogólnopolskiego Konwentu pt. „Współpraca międzysektorowa i innowacje na rzecz bezpieczeństwa drogowego”, który odbył się 2 października 2020 r. w ramach ogólnopolskiego programu „Bądź bezpieczny na drodze” pod patronatem honorowym Premiera RP oraz wielu instytucji, organów i uczelni.

ZABEZPIECZENIE IMPREZ MASOWYCH I ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH

Fot. 5. Wybrane materiały ilustracyjne dot. zabezpieczenia imprez masowych i zgromadzeń publicznych zamieszczone w nr 3/2011, 4/2013, 4/2016 „Kwartalnika Policyjnego”.

PROBLEMATYKA PORUSZANA W „KWARTALNIKU POLICYJNYM”

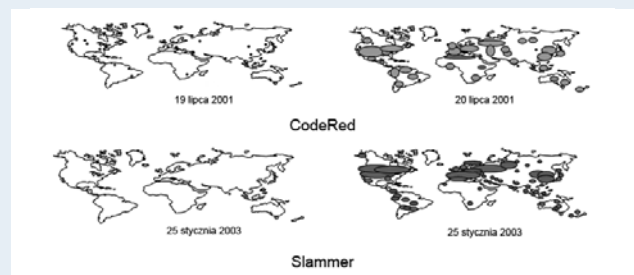
Wśród zagadnień, którym wielokrotnie poświęciliśmy w „Kwartalniku Policyjnym” dużo uwagi, jest problematyka zabezpieczania imprez masowych i zgromadzeń publicznych. W numerze 3–4/2009 „EURO 2012. Przygotowania i zagrożenia” w wywiadzie z Jackiem Zalewskim, ówczesnym Dyrektorem Departamentu Analiz i Nadzoru MSWiA, zostały przedstawione założenia dotyczące policyjnego zabezpieczenia turnieju, w tym filozofia 3xT, czyli „Troska, Tolerancja i Tłumienie”; szkolenia policjantów-spottersów; planowanej roli Centrum Szkolenia Policji w Legionowie jako siedziby Policyjnego Centrum Dowodzenia. Ponadto wykładowca CSP podinsp. Leszek Dyduch omówił przygotowania Policji do EURO 2012, a dr Przemysław Piotrowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego – etiologię chuligańskich zachowań kibiców. Przestępczość kibiców, prace przygotowawcze mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa podczas turnieju oraz inwestycje polegające na przebudowie budynku starej pralni na potrzeby Policyjnego Centrum Dowodzenia oraz na modernizacji bazy noclegowej w CSP to zagadnienia poruszone w numerze 1/2011. O bezpieczeństwie na stadionach i o policjantach-spottersach w Polsce i na świecie pisaliśmy w numerze 3/2011, a w kolejnym wydaniu (4/2011) ówczesni zastępcy Komendanta CSP w wywiadach udzielili informacji m.in. na temat zakończonej modernizacji bazy CSP oraz skierowania części kadry CSP do obsady Policyjnego Centrum Dowodzenia operacją policyjną podczas EURO 2012, a także adaptacji wytypowanych funkcjonariuszy do realizacji tych zadań. Ostatnie przygotowania do turnieju były też tematem wydania 1/2012. Opowiedzieli o nich przedstawiciele Głównego Sztabu Policji KGP, a także Starostwa Powiatowego w Legionowie i Miasta Legionowo, ponieważ w powiecie legionowskim ulokowano bazę pobytową i treningową reprezentacji Grecji. Przegląd najważniejszych wydarzeń w Policyjnym Centrum Dowodzenia został zamieszczony w wydaniu 2/2012.

Problematyką zabezpieczenia imprez masowych zajmowaliśmy się jeszcze po operacji policyjnej „Klimat”, ze względu na Konferencję Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (4/2013) oraz w związku zabezpieczeniem Szczytu NATO i Światowych Dni Młodzieży (4/2016). W wydaniu z 2016 r., które zostało przygotowane we współpracy z Komendą Główną Policji, CBŚP, KWP w Katowicach, Gorzowie Wielkopolskim i w Gdańsku, KSP, Biurem Ochrony Rządu, Żandarmerią Wojskową oraz Strażą Graniczną, omówionych zostało wiele aspektów organizacyjno-prawnych i praktycznych zabezpieczenia imprez masowych i zgromadzeń publicznych.

CYBERBEZPIECZEŃSTWO

Ze względu na rozwój technologii informatycznej i wzrost cyberzagrożeń problematyka cyberbezpieczeństwa była tematem przewodnim kilku wydań kwartalnika. W numerze 1/2009 opublikowaliśmy m.in. wywiad z mł. insp. Radosławem Chinalskim, Zastępcą Dyrektora Biura Kryminalnego KGP, który informował o utworzeniu Sekcji Wsparcia Zwalczania Cyberprzestępczości w strukturze Biura oraz w wydziałach techniki operacyjnej komend wojewódzkich Policji. Do zadań tych komórek organiza-

CYBERBEZPIECZEŃSTWO

Ryc. 1. Przebieg ataku robaków CodeRed (doba) oraz Slammer (pół godziny). Źródło: W. Gogolek, (Nie) Bezpieczeństwo sieci, „Kwartalnik Policyjny” 2009, nr 1, s. 7.

Ryc. 2. Europol EC3 – struktura. Źródło: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3> [dostęp: 16.11.2017 r.], cyt. za: T. Pawlicki, A. Stąpór, Zwalczanie cyberprzestępczości w kontekście międzynarodowym, „Kwartalnik Policyjny” 2017, nr 4, s. 26.

Ryc. 3. Określanie obszaru, w którym znajduje się telefon komórkowy. Źródło: R. Lewandowski, Ustalenie położenia telefonu komórkowego z wykorzystaniem aplikacji Android, „Kwartalnik Policyjny” 2017, nr 4, s. 80.

Ryc. 4. Wizualizacja położenia terminali mobilnych na mapie SWD. Źródło: R. Lewandowski, Terminal mobilny w procesie kształcenia funkcjonariuszy Policji, „Kwartalnik Policyjny” 2021, nr 2, s. 23.

cyjnych należało przede wszystkim monitorowanie zagrożeń związanych z cyberprzestępczością, a także identyfikowanie, testowanie i wdrażanie zaawansowanych narzędzi technicznego wsparcia zwalczania cyberprzestępczości oraz pomoc w rozwiązywaniu skomplikowanych spraw i realizacja ustaleń internetowych we współpracy z dostawcami usług internetowych. Zapowiadał też, że zagrożenia związane z wykorzystaniem Internetu będą się rozwijać i podkreślał rolę zaawansowanych narzędzi do monitorowania i zwalczania cyberprzestępczości, w tym umożliwiających realizację uprawnień wynikających z ustawy o Policji w postaci prowadzenia kontroli operacyjnej ruchu sieciowego. Ponadto w wydaniu tym zamieszczono artykuły m.in. na temat bezpieczeństwa transakcji internetowych i bezprzewodowych połączeń z siecią, cyberprzestępczości, jak również konferencji naukowej „Rzeczywistość medialna i wirtualna – szanse i zagrożenia”, zorganizowanej przez CSP, Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie i Prezydenta Miasta Legionowo.

Z upływem czasu problem cyberzagrożeń szybko wzrastał. W numerze 4/2017 Dyrektor NASK Państwowego Instytutu Badawczego dr inż. Wojciech Kamieniecki przytoczył dane, z których wynikało, że w 2016 r. w Europie odnotowywano ponad 4 tys. ataków dziennie z użyciem samego tylko oprogramowania ransomware, i stwierdził, że skala zagrożeń związanych z używaniem Internetu wymaga kompleksowej odpowiedzi, a zwłaszcza rozbudowy narzędzi technologicznych, np. systemów do automatycznego wykrywania zagrożeń, ich analizy i wymiany informacji, w tym międzynarodowej infrastruktury obserwacyjnej; edukacji użytkowników sieci w celu zwiększenia ich świadomości dotyczącej zagrożeń oraz przeciwdziałania dystrybucji w Internecie treści nielegalnych i szkodliwych. W strukturze NASK utworzono Narodowe Centrum Cyberbezpieczeństwa, a w jego ramach – zespół reagowania na incydenty pod nazwą CERT POLSKA.

W tym samym numerze zamieściliśmy materiał na temat ochrony systemów informatycznych Policji, próbę diagnozy cyberprzestępczości oraz zwalczania przestępczości w kontekście międzynarodowym, a także artykuły dotyczące zagrożeń związanych z bankowością elektroniczną, wymuszania okupu w sieci, oszustw nigeryjskich oraz phishingu, jak również zagrożeń w Internecie, na które są narażone dzieci. Z dzisiejszej perspektywy, mając na uwadze wojnę toczącą się w Ukrainie, za niezwykle aktualną i przenikliwą analizę należy uznać opublikowaną w tamtym wydaniu pracę pt. *Zagrożenia cyberprzestrzeni jako element wojny hybrydowej* gen. broni prof. dr. hab. Tadeusza Jemioła.

Do problematyki bezpieczeństwa cyberprzestrzeni wróciliśmy w wydaniu „Policja w cyberświecie” (2/2021), gdzie znalazły się artykuły dotyczące przeszukania i zatrzymania rzeczy w sprawach o cyberprzestępstwa, piractwa w Internecie (zagadnienie omówione przez przedstawiciela Stowarzyszenia „Sygnał”), kształcenia umiejętności wykorzystania systemów informatycznych oraz terminali mobilnych przez policjantów.

Warto zaznaczyć, że w odpowiedzi na rosnącą skalę zagrożeń cyberprzestępczością, ustawą z 17 grudnia 2021 r. powołano Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczo-

ści właściwe do rozpoznawania i zwalczania przestępstw popełnionych przy użyciu systemu informatycznego i teleinformatycznego, zapobiegania tym przestępstwom i ścigania ich sprawców.

Nie sposób wymienić wszystkich zagadnień poruszonych na łamach „Kwartalnika Policyjnego” w ciągu tych 15 lat. Dotyczyły one wielu innych obszarów, takich jak prewencja, kryminalistyka, kynologia policyjna, policja wodna, uzależnienia, dopalacze, zapobieganie przestępczości oraz jej zwalczanie, proces wykrywczy i prawo karne, korupcja, bezpieczeństwo (fizyczne, psychologiczne i prawne) policjanta, profilaktyka społeczna, ratownictwo, ochrona zabytków, pomoc ofiarom przestępstw, historia i tradycja Policji. W niemal wszystkich wydaniach mogliśmy liczyć na profesjonalne wsparcie partnerów instytucjonalnych i społecznych. Jesteśmy wdzięczni za każdy ich głos, także ten krytyczny, bowiem wiemy, że jest dla nich ważne, by społeczeństwu służyła skuteczna, dobrze wyszkolona, nowoczesna Policja.

Niniejsze wydanie

Gdy spojrzymy na spis treści niniejszego wydania, to znajdziemy w nim takie tematy, którymi zajmowaliśmy się dość często przez te 15 lat, bowiem są stale aktualne, dotyczą dziedziny, w których ciągle są konieczne działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa. Na pewno należy do nich bezpieczeństwo ruchu drogowego – wśród artykułów z tego zakresu proponujemy analizę stanu bezpieczeństwa w odniesieniu do miejsc występowania wypadków drogowych w 2021 r. oraz w odniesieniu do motocyklistów, tematy związane z kwalifikacją zdarzeń drogowych, urządzeniami bezpieczeństwa ruchu drogowego czy przygotowaniem pojazdu policyjnego do służby. W numerze znalazły się także opracowania z zakresu wyszkolenia strzeleckiego, problematyki nieletnich czy kynologii policyjnej oraz profilaktyki społecznej i teorii bezpieczeństwa. Praktyczny poradnik Dariusza Rajskiego dotyczący udzielania informacji przez policjanta na miejscu zdarzenia koresponduje z dwoma tekstami z numeru 2/2007, tj. z wywiadem P. Maciejczaka z Keithem Bridgesem, byłym rzecznikiem prasowym Departamentu Policji w Charlotte-Mecklenburg (USA), który opowiedział o przygotowaniu i zasadach dotyczących kontaktów amerykańskich policjantów z mediami, a także z artykułem policjantek CSP *Słowa to nabite pistolety* (J.P. Sartre) o potrzebie dobrego przygotowania polskich policjantów do udzielania informacji mediom i o szkoleniach z tego zakresu dla kadry kierowniczej Policji.

Nawiązując do przywołanej we wstępnej części artykułu konieczności uspołeczniania działań Policji, by mogła ona jak najlepiej realizować swoje zadania ustawowe, warto zauważyć, że w niniejszym wydaniu publikujemy informacje związane z Krajową Mapą Zagrożeń Bezpieczeństwa. Jedną z nich dotyczy konferencji „Aktywizacja społeczeństw lokalnych na rzecz bezpieczeństwa publicznego – Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa” zorganizowanej przez Biuro Prewencji KGP wraz z CSP w dniu 8 czerwca 2022 r. z udziałem przedstawicieli Policji, środowiska nauki, Krajowego Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego oraz samorządu terytorialnego. Komendant Główny Policji, prezentując dane dotyczące

PROBLEMATYKA PORUSZANA W „KWARTALNIKU POLICYJNYM”

liczby zgłoszeń w KMZB, zaznaczył, że zwiększa się potwierdzalność zgłoszeń i że dzięki nim Policja eliminuje wiele zagrożeń, a czasami wykrywa poważne przestępstwa, takie jak kradzieże samochodów lub handel sterydami. Drugi tekst to syntetyczne podsumowanie kilkuletniego funkcjonowania Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa jako istotnego elementu procesu zarządzania bezpieczeństwem publicznym, realizowanego w partnerstwie międzyinstytucjonalnym i społecznym i wspierającego optymalną alokację zasobów służb. Warto wspomnieć, że o KMBZ pisaliśmy już w 2017 r. Ówczesny Dyrektor Biura Prewencji KGP – insp. Dariusz Minkiewicz¹⁰ w swoim artykule zwrócił uwagę, że jest to nie tylko efektywne narzędzie informatyczne, lecz także platforma pogłębienia wymiany informacji między Policją a społeczeństwem, aktywizująca mieszkańców w zakresie identyfikowania zagrożeń, zgłaszania ich, współodpowiedzialności za bezpieczeństwo.

Zakończenie

Podsumowując, chciałabym w imieniu redakcji „Kwartalnika Policyjnego” podziękować wszystkim autorom artykułów – funkcjonariuszom Policji i innych służb oraz przedstawicielom uczelni, instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz bezpieczeństwa, jak również samorządu terytorialnego za dobrą współpracę, dzięki której możemy sami ciągle się uczyć, a także wspierać szkolenie i doskonalenie zawodowe policjantów z uwzględnieniem wiedzy i doświadczeń innych środowisk społecznych, wykorzystując efekt synergii w edukacji na rzecz bezpieczeństwa. A patrząc w przyszłość, serdecznie zapraszam do publikowania na naszych łamach zarówno funkcjonariuszy i pracowników Policji, jak i przedstawicieli innych środowisk, po to by polska Policja stawiała się coraz bardziej proaktywna w działaniach na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

¹ W. Bratton, P. Knobler, *Przełom. Jak szef Policji Nowojorskiej powstrzymał epidemię przestępstw*, tł. A. Polkowski, Media Rodzina, Poznań 2000, s. 85–86.

² Wartości działań policji społecznej wywodzi się od zasad sformułowanych w XIX w. przez Roberta Peela, polityka, ministra spraw wewnętrznych i premiera Wielkiej Brytanii w latach 1834–1835 i 1841–1846, uważanego za twórcę nowoczesnej policji brytyjskiej. Jego idea jest znana jako „działanie policji na zgodą”, tj. policjanci są traktowani jak obywatele w mundurach, a swoje uprawnienia do nadzorowania współobywateli wykonują za zgodą tych współobywateli, opartą na konsensusie poparcia, który wynika z przejrzystości ich uprawnień, uczciwości funkcjonariuszy w wykonywaniu tych uprawnień i ich odpowiedzialności. *Community policing*, czyli system współpracy policji ze społecznością lokalną, współcześnie koncentruje się na rozwijaniu relacji z członkami społeczności w celu identyfikowania i rozwiązywania problemów. Zob. *Community policing*, Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Community_policing [dostęp: 12.06.2022 r.]; *Peelian Principles*, https://en.wikipedia.org/wiki/Peelian_principles [dostęp: 12.06.2022 r.].

³ Komisarz Bratton i komisarz Kowalski. *Spotkanie b. szefa policji w Nowym Jorku Williama Brattona z funkcjonariuszami polskiej policji, zorganizowane przez Helsińską Fundację Praw Człowieka*

przy współpracy Fundacji Batorego, oprac. K. Burnetko, „Tygodnik Powszechny” 2002, nr 14, <http://www.tygodnik.com.pl/numer/275214/bratton.html> [dostęp: 5.06.2022 r.].

⁴ Tamże.

⁵ R. Skiba, *Jak walczyć z przestępczością*, ngo.pl. Portal Organizacji Pozarządowych, Publicystyka, <https://publicystyka.ngo.pl/jak-walczy-z-przestepczoscia> [dostęp: 5.06.2022 r.].

⁶ New York City Police Department, Bureaus, Community Affairs, <https://www1.nyc.gov/site/nypd/bureaus/administrative/community-affairs.page>; Community Affairs Programs, <https://www1.nyc.gov/site/nypd/bureaus/administrative/programs.page> [dostęp: 5.05.2022]. Por. też: New York City Police Department, Media, *New York City Experiences Safest Summer in Modern History*, 6 września 2016 r., <https://www1.nyc.gov/site/nypd/news/p00022/new-york-city-experiences-safest-summer-modern-history#0> [dostęp: 5.06.2022 r.].

⁷ Zob. A. Gliński, I. Opalach, B. Pełowska, *10-lecie Międzynarodowego Centrum Szkoleń Specjalistycznych Policji*, „Kwartalnik Policyjny” 2008, nr 3, s. 11–14 oraz R. Cedro, *Współpraca międzynarodowa Centrum Szkolenia Policji w Legionowie – wczoraj i dziś*, „Kwartalnik Policyjny” 2020, nr 1–2, s. 60–70.

⁸ *Księżniczka Anna i kryminalni*, oprac. P. Maciejczak, „Kwartalnik Policyjny” 2008, nr 3, s. 9.

⁹ *Insp. w st. pocz. P. Caliński, Komendant Centrum Szkolenia Policji w latach 1991–2001 i 2004–2006*, oprac. P. Maciejczak, „Kwartalnik Policyjny” 2010, nr 2, s. 7.

¹⁰ D. Minkiewicz, *Funkcje Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa w kształtowaniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej*, „Kwartalnik Policyjny” 2017, nr 3, s. 69–75.

Summary

15th anniversary of the "Police Quarterly"

On the occasion of the "Police Quarterly" jubilee, in the article there have been reminded the beginnings and mission of this magazine, the topics of which broadly concern security, police pragmatics, issues essential for the Police training system, management, law and administration as well as issues regarding police cooperation with other services and institutions. There has been presented the conception of publicizing this periodical as an educational platform for exchanging professional knowledge and experience of the police environment, which is why the magazine supports training and vocational development of police officers in the whole country.

Within the cooperation for education in aid of security and to discuss significant issues in the pages of the "Police Quarterly", there are invariably invited police officers and employees of the Polish and foreign Police, representatives of scientific and legal communities, non-governmental organisations performing on behalf of public safety as well as local government, law enforcement services and other institutions.

There has also been provided an individualistic overview of the issues, which have repeatedly recurred as the themes of particular editions due to the fact that they have concerned very important matters for service in the Police. In the mentioned areas, among which are road traffic safety, cybersecurity as well as securing mass events and public gatherings, there was – and still is – a lot of to be done.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

STAN BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO

Miejsca występowania
wypadków drogowych w 2021 r.

podkom. Marcin Zbrzeźny

Zakład Ruchu Drogowego CSP

Na stronie Komendy Głównej Policji, jak co roku, opublikowano statystyki dotyczące wypadków drogowych. Dane pochodzące z bazy SEWIK odnoszą się do wielu aspektów ściśle powiązanych z bezpieczeństwem na drogach. Są to informacje odnoszące się m.in. do czasu i miejsca powstawania wypadków drogowych, ich przyczyn i sprawców, a także ofiar tych wypadków. W niniejszym artykule przedstawiono jeden z obszarów definiowanych w bazie danych SEWIK, a mianowicie miejsce występowania wypadków drogowych w ujęciu statystycznym.

Analiza danych statystycznych wykazuje, że w 2021 r. zdecydowana większość wypadków, bo 15 651 (68,6% ogółu), miała miejsce w obszarze zabudowanym, zginęły w nich 872 osoby (38,8%), a 17 523 zostały ranne (66,3%). Poza obszarem zabudowanym miało miejsce 7165 wypadków (31,4% ogółu), zginęły w nich 1373 osoby (61,2%), a obrażenia ciała odniosło 8892 uczestników ruchu (33,7%)¹.

Tabela 1. Miejsca powstawania wypadków drogowych

OBSZAR	WYPADKI		ZABICI		RANNI	
	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
ZABUDOWANY	15 651	68,6	872	38,8	17 523	66,3
NIEZABUDOWANY	7 165	31,4	1 373	61,2	8 892	33,7
OGÓŁEM	22 816	100,0	2 245	100,0	26 415	100,0

Jak wynika z powyższego zestawienia, większość wypadków wystąpiła w obszarze zabudowanym, jednak liczba ofiar śmiertelnych w zdarzeniach, które zaistniały na obszarze niezabudowanym, jest o wiele większa. Jedną z możliwych przyczyn takiego stanu rzeczy może być większa prędkość osiągana poza obszarem zabudowanym przez kierujących, która wywołuje większe skutki w przypadku zaistnienia zdarzenia drogowego.

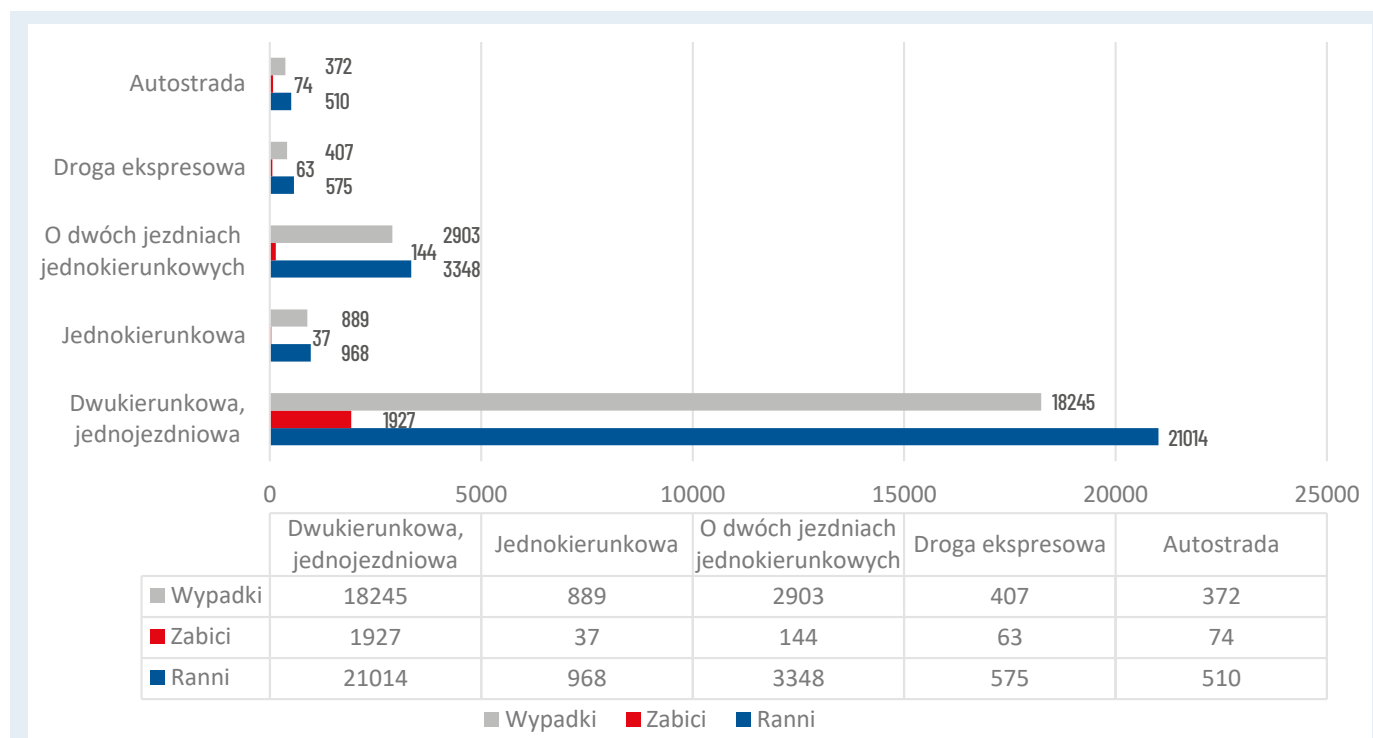
Mówiąc o miejscach, w których powstają wypadki drogowe, musimy przyrzeć się również infrastrukturze drogowej i geometrii dróg. Poniższe dane przedstawiają podział zdarzeń drogowych ze względu na umiejscowienie ich na konkretnym obszarze, odcinku drogi:

- najwięcej zdarzeń drogowych, bo aż **13 261**, odnotowano na **prostym** odcinku drogi, **1460** osób zginęło, a **14 996** zostało rannych;
- łuk drogi to **2977** wypadków, **446** osób zabitych i **3594** rannych;
- **spadek** drogi to miejsce, gdzie wydarzyło się **1237** wypadków, zginęło **149** osób, rannych zostało **1444**;
- **skrzyżowania** dróg to miejsca, które generują dużo zdarzeń, jednak skrzyżowania z drogą z pierwszeństwem znajdują się na pierwszym miejscu tej klasyfikacji:
 - skrzyżowanie z drogą z pierwszeństwem to **5896** zdarzeń, **302** osoby zabite i **7053** ranne;
 - skrzyżowanie o ruchu okrężnym to **376** zdarzeń, **12** osób zabitych i **409** rannych;
 - skrzyżowanie dróg równorzędnych to **112** zdarzeń, **4** osoby zabite i **130** rannych.

Główne przyczyny wypadków na prostych odcinkach to:

- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 2546 wypadków,
- nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu – 1843 wypadki,
- nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu na przejściu – 1255 wypadków,

MIEJSCA WYSTĘPOWANIA WYPADKÓW DROGOWYCH

Wykres 1. Wypadki drogowe według rodzaju dróg. Opracowanie własne na podstawie: Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2021 roku*, Warszawa 2022; <https://statystyka.policja.pl/download/20/381967/Wypadkidrogowe2021.pdf> [dostęp: 27.04.2022 r.].

- niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami – 1138 wypadków,
 - nieprawidłowe wyprzedzanie – 691 wypadków.
- Główne przyczyny wypadków na skrzyżowaniach z pierwszeństwem przejazdu to:

- nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu – 3135 wypadków,
- nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu na przejściu – 596 wypadków,
- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 430 wypadków².

W 2021 r. zdecydowana większość wypadków miała miejsce na drogach jednojezdniowych, dwukierunkowych – zdarzeń tych było 18 245, co stanowi 80,0% wszystkich wypadków. Zginęło w nich 1927 osób (85,8% ogółu zabitych), a 21 014 osób zostało rannych (79,6% ogółu rannych)³.

Działania państwa na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W dniu 1 stycznia 2002 r. na mocy ustawy – Prawo o ruchu drogowym⁴ powołano Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (KRBRD), która jest międzyresortowym organem doradczym i pomocniczym Rady Ministrów w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jednym z kluczowych kierunków poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego są działania legislacyjne związane z bezpieczeństwem infrastruktury drogowej. Działania te są wdrażane przy pomocy Narodowego Programu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (NPBRD) na lata 2021–2030, stanowiącego krajową strategię w zakresie bezpieczeństwa drogowego. Jednym z elementów NPBRD jest filar *Bezpieczna Droga*. Jego celem jest zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez wprowadzanie odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych oraz skuteczne zarządzanie prędkością. Działania, jakie powinny zostać podjęte w ramach pro-

gramu, mają na celu doprowadzenie do sytuacji, w której drogi, ich ukształtowanie i wyposażenie w infrastrukturę, a także ich otoczenie, w znaczący sposób wpłyną na poprawę bezpieczeństwa uczestników ruchu.

¹ Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2021 roku*, Warszawa 2022, s. 19; <https://statystyka.policja.pl/download/20/381967/Wypadkidrogowe2021.pdf> [dostęp: 27.04.2022 r.].

² Tamże.

³ Tamże.

⁴ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn. zm.).

Literatura

Ministerstwo Infrastruktury, *Bezpieczeństwo na drogach*, <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/bezpieczenstwo-na-drogach> [dostęp: 26.04.2022 r.].

Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2021 roku*, Warszawa 2022, <https://statystyka.policja.pl/download/20/381967/Wypadkidrogowe2021.pdf> [dostęp: 27.04.2022 r.].

Ministerstwo Infrastruktury, Sekretariat Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, *Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2021–2030*.

Summary

Road traffic safety in relation to places of traffic accidents in 2021

The article describes one of the areas defined in the SEWIK (the Accident and Collision Register held by the Police) data base, i.e. places of traffic accidents in terms of statistics. The data covers the year 2021. It is a short quantitative comparison of traffic incidents and their effects together with places of their occurrence in relation to the area, infrastructure and geometry of roads.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

PRZYGOTOWANIE POJAZDU POLICYJNEGO DO SŁUŻBY

podkom. Adam Karolak

Zakład Ruchu Drogowego CSP

sierż. szt. Małgorzata Karolak

Zakład Ruchu Drogowego CSP

Zgodnie z zarządzeniem nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2017 r. w sprawie pełnienia służby na drogach (Dz. Urz. KGP poz. 64, z późn. zm.), policjant kierujący pojazdem Policji jest obowiązany sprawdzić przed odprawą do służby lub przed wyjazdem w rejon służbowy oraz przed zakończeniem służby wyposażenie i stan techniczny pojazdu Policji oraz działanie środków łączności. O stwierdzonych w tym zakresie usterkach, których nie można natychmiast usunąć, albo o brakach w wyposażeniu pojazdu powiadamia niezwłocznie przełożonego lub prowadzącego odprawę do służby oraz odnotowuje to w notatniku służbowym. Niniejsze opracowanie zawiera wykaz elementów podlegających sprawdzeniu w pojeździe Policji oraz zasady kontroli ich sprawności.

1. POKRYWA KOMORY SILNIKA I BAGAŻNIKA

Pod pokrywą komory silnika sprawdzamy poziom płynów: chłodniczego, hamulcowego, do spryskiwacza oraz poziom oleju silnikowego i stan techniczny akumulatora. Następnie w bagażniku sprawdzamy niezbędne wyposażenie w postaci: gaśnicy, trójkąta ostrzegawczego oraz apteczki pierwszej pomocy przedmedycznej, jeśli nie występują one w innym miejscu pojazdu.

2. SZYBY POJAZDU

Szyby powinny być czyste i przejrzyste, bez uszkodzeń i pęknięć. Wycieraczki powinny być czyste, równomiernie przylegać do szyby pojazdu, zbierać całą szerokością powierzchni (nie pozostawiać smug) oraz nie powinny trzeć i piszczeć, gumowa część nie powinna odrywać się od stelaża, powinna być gładka, bez wygięć i nierówności.

Fot. 1. Komora silnika.

3. OGUMIENIE KÓŁ POJAZDU

Analizując stan ogumienia pojazdu, należy sprawdzić:

- ciśnienie w oponach w sposób organoleptyczny;
- występowanie jednakowej rzeźby i budowy bieżnika opony na tej samej osi;
- wysokość bieżnika opony – określoną parametrem TWI (wskaźnik zużycia opony, znajdujący się na zewnętrznej jej części – minimalna grubość bieżnika powinna sięgać przynajmniej 1,6 mm).

4. INNE ELEMENTY – SYGNAŁY POJAZDU UPRZYWILEJOWANEGO

Należy sprawdzić działanie sygnałów błyskowych i dźwiękowych – lampę sygnalizacyjno-ostrzegawczą oraz głośnik megafonu.

5. OGŁĘDZINY INNYCH UKŁADÓW

Analizując ich stan, należy sprawdzić: płyny eksploatacyjne pod kątem ewentualnych wycieków; szczelność

Fot. 2. Szyba przednia.

PRZYGOTOWANIE POJAZDU POLICYJNEGO DO SŁUŻBY

połączeń występujących w układach: hamulcowym, chłodzenia i wspomagania (o ich sprawności świadczą będzie brak wycieków); działanie wskaźników oraz lampek kontrolnych – po uruchomieniu silnika powinny zgasnąć kontrolki koloru czerwonego oraz żółtego.

6. SPRAWDZENIE OŚWIETLENIA ZEWNĘTRZNEGO POJAZDU

Reflektory przednie oraz lampy tylne powinny być czyste i nieuszkodzone. Z przodu należy sprawdzić światła pozycyjne, mijania, drogowe, do jazdy dziennej, przeciwmgłowe przednie, awaryjne i kierunkowskazy. Natomiast z tyłu pojazdu światła pozycyjne, przeciwmgłowe tylne, kierunkowskazy, światło cofania, światło hamowania „stop”, światła oświetlające tablicę rejestracyjną, światła odbłaskowe i awaryjne. W przypadku usterki, tj. ewentualnego przepalenia żarówki, niezwłocznie należy ją wymienić.

Fot. 3

Fot. 4

Fot. 3 i 4. Ogumienie kół pojazdu.

Fot. 5

Fot. 6

Fot. 5 i 6. Układ kierowniczy.

7. SPRAWDZENIE UKŁADU KIEROWNICZEGO

Sprawdzić, czy nie występują zacięcia w układzie wspomagania polegające na uruchomieniu silnika i powolnym skręcaniu maksymalnie kołem kierownicy w prawo i w lewo do ogranicznika.

8. SPRAWDZENIE UKŁADU HAMULCOWEGO

Sprawdzić poprzez wciśnięcie pedału hamulca roboczego przy nieruchomym samochodzie i unieruchomionym silniku, w połowie skoku pedału powinien być wyczuwalny twardy opór.

9. USTAWIENIE FOTEŁA

a) **ustawienie dolne:** ustawienie wysokości siedziska w stosunku do podłoża powinno być nie za wysokie i nie za niskie oraz utrzymywać kierowcę w fotelu; kierowca powinien wcisnąć do końca pedał sprzęgła – poczuć wyraźny opór; fotel ustawia w taki sposób, aby noga lewa przy wciśniętym sprzęgle była lekko ugięta w stawie kolanowym i nie uciskała przedniej części fotela; w samochodach ze skrzynią automatyczną prawą nogą wciskamy dźwignię hamulca tak, aby noga była lekko ugięta w stawie kolanowym i nie uciskała przedniej części fotela; ten sposób ustawienia odległości chroni nas przed dodatkowymi uszkodzeniami stawów przy zderzeniu pojazdu z przeszkodą;

b) **ustawienie górne:** odległość między głową kierowcy a dachem pojazdu nie powinna być mniejsza niż 10 cm; oparcie fotela kierowcy powinno być ustawione w przybliżeniu pod kątem 90°; plecy kierowcy oparte są o fotel, po wyprostowaniu dłoni dolną ich częścią dotykamy szczytu kierownicy i po opuszczeniu dłoni na godzinę dziewiątą i trzecią ręce powinny być ugięte w łokciu, dzięki czemu nawet podczas długiej jazdy nie będziemy odczuwać zmęczenia; wysokość kierownicy reguluje się (góra, dół) w zależności od modelu pojazdu; kierownica powinna znajdować się na wysokości klatki piersiowej, tak aby nie przysłaniała deski rozdzielczej i pola widzenia kierowcy; ww. pozycja gwarantuje kierowcy odpowiednią reakcję na zagrożenia (podsterowność/nadsterowność) występujące podczas kierowania pojazdem.

Fot. 7

Fot. 8

Fot. 7 i 8. Ustawienie fotela.

Fot. 9

Fot. 10

Fot. 9 i 10. Oświetlenie zewnętrzne.

Fot. 11. Sprawdzenie zagłówka.

Fot. 12. Sprawdzenie lusterek.

Fot. 13. Sprawdzenie pasów bezpieczeństwa.
Autor zdjęć nr 1–13 – A. Karolak.

10. USTAWIENIE ZAGŁÓWKA

Górna połowa zagłówka powinna dotyczyć potylicy, plecy powinny dobrze przylegać do oparcia, im są one bardziej wyprostowane – tym lepiej, ogranicza to ryzyko obrażeń kręgosłupa w wyniku kolizji.

11. USTAWIENIE LUSTEREK

- a) **lusterko wsteczne:** powinniśmy widzieć całą tylną szybę pojazdu i obszar poza pojazdem;
- b) **lusterka boczne:** ustawiamy w taki sposób, który pozwala nam na obserwację obydwu boków pojazdu, oraz jak największej przestrzeni znajdującej się poza pojazdem oraz w jego okolicach.

12. PASY BEZPIECZEŃSTWA

Należy sprawdzić, jak działa klamra i zamek pasa, czy gwałtowne szarpnięcie blokuje pas, czy brak zacięć oraz jakichkolwiek uszkodzeń w ciągłości tworzywa. Pas powinien przechodzić przez środek ramienia, nie może obcierać szyi, nie powinien się zsuwać, napięcie pasa powinno być prawidłowe. W części biodrowej pas powinien przylegać ściśle do miednicy osoby kierującej pojazdem. Zaleca się, aby dolna część pasa przebiegała poniżej pasa służbowego. Ponadto należy pobrać wyposażenie niezbędne ze względu na charakter zaplanowanych zadań służbowych, m.in. urządzenie do badania stanu trzeźwości, ręczny miernik prędkości, zestaw zapor, kolczatkę oraz koło pomiarowe. Wszystkie urządzenia należy zabezpieczyć przed możliwością przemieszczania, w tym również obowiązkowe wyposażenie pojazdu, tj. trójkąt ostrzegawczy oraz gaśnicę. Wszystkie urządzenia należy zabezpieczyć przed możliwością przemieszczania.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, należy podkreślić, iż sprawny technicznie i odpowiednio wyposażony samochód pozwala kierowcy skoncentrować się na obserwacji drogi, zmniejsza jego zmęczenie oraz nie powoduje rozkojarzenia, a także pozwala szybko i skutecznie reagować na zmieniającą się sytuację drogową oraz podejmować prawidłowe decyzje. Wszystko to ma znaczący wpływ na bezpieczeństwo w ruchu drogowym i może uratować nam życie.

Summary

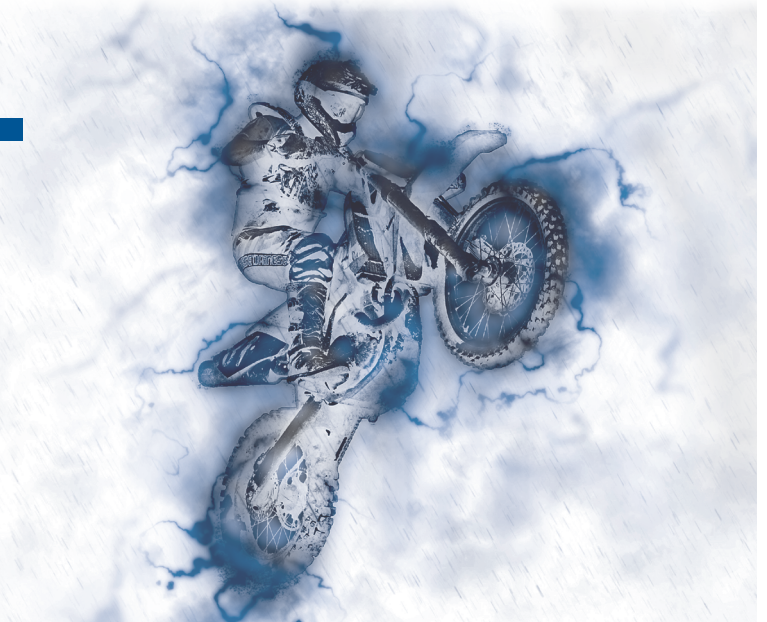
Preparation of a police vehicle for service

In the above article there were discussed the actions which should be performed before commencing service duties by a policeman driving a police vehicle. There was emphasised the necessity of checking the vehicle equipment, technical condition and means of communication. There was also described the suitable way of adjusting the driver's seat, wing-mirrors and steering column. The article aims at making police officers aware of how important the proper preparation of a police vehicle is for service duties.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

BEZPIECZEŃSTWO MOTOCYKLISTÓW W 2021 r.

w odniesieniu
do minionego
dziesięciolecia

mł. insp. Jarosław Zgierski

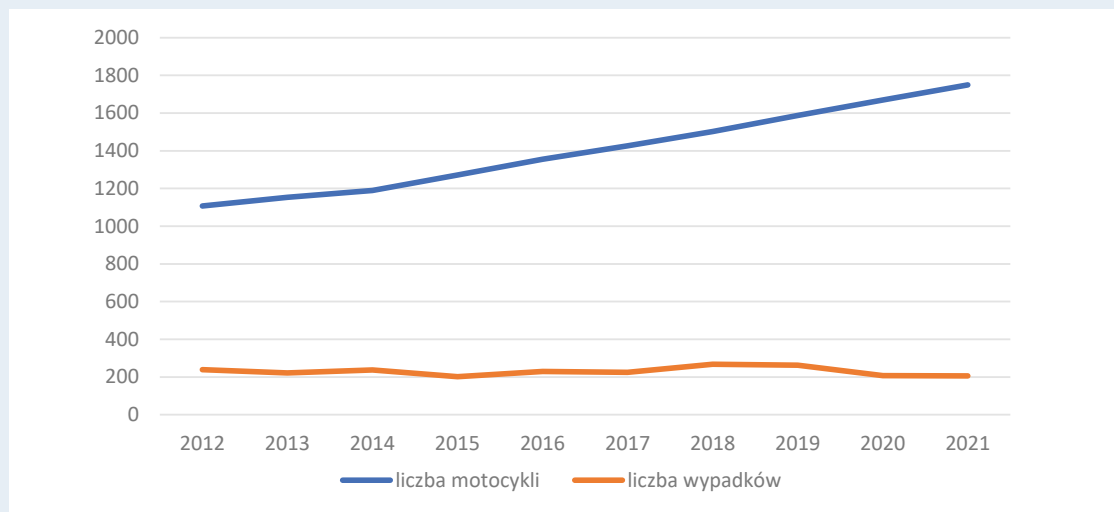
Zastępca Komendanta
Komisariatu Kolejowego Policji w Warszawie

Artykuł stanowi analizę stanu bezpieczeństwa motocyklistów w 2021 r. w odniesieniu do minionego dziesięciolecia. Dokonano korelacji liczby zarejestrowanych motocykli do ogólnej liczby wypadków z ich udziałem oraz liczby wypadków spowodowanych przez tę grupę uczestników ruchu drogowego. Autor opisuje główne przyczyny wypadków drogowych spowodowanych przez motocyklistów oraz innych uczestników ruchu drogowego. Wskazuje także miesiące oraz dni tygodnia, w których wypadków z motocyklistami jest najwięcej. Artykuł opracowano na podstawie danych statystycznych *Wypadki drogowe – raporty roczne obejmujących lata 2012–2021*, udostępnianych na stronie internetowej Komendy Głównej Policji.

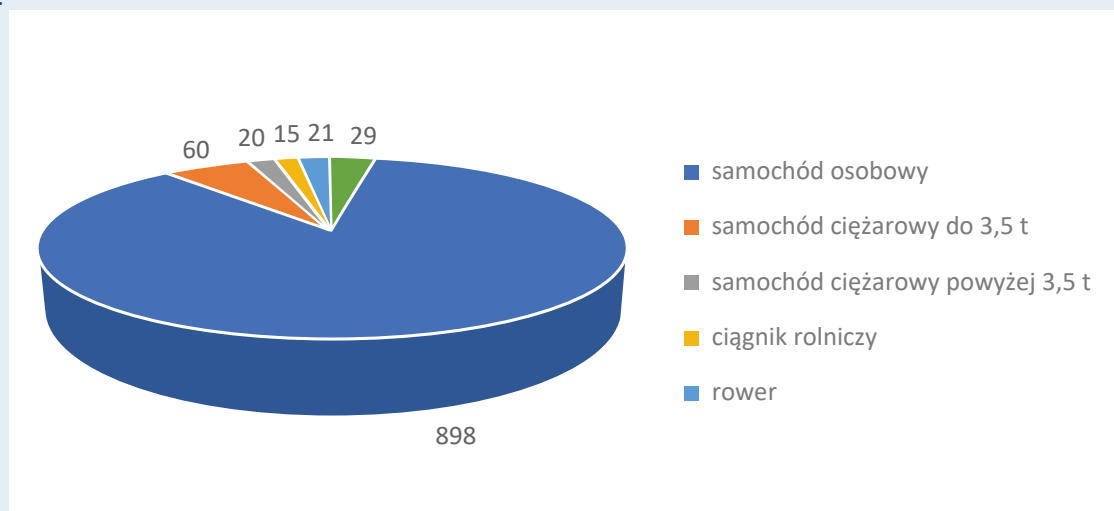
W 2021 r. w Polsce było zarejestrowanych 34 mln pojazdów silnikowych, w tym blisko 1,8 mln motocykli, co stanowi 5% ogólnej liczby. W ciągu minionych 10 lat nastąpił znaczny wzrost liczby pojazdów silnikowych, z czego liczba motocykli wzrosła aż o 58%. W okresie od 2012 do 2021 r. liczba motocykli wzrosła z 1 107 260 do 1 749 697, tj. o 642 437 pojazdów. Wzrost liczby motocykli nie przekłada się bezpośrednio na wzrost liczby wypadków z ich udziałem oraz na ich skutki. Na przestrzeni ostatnich

10 lat, pomimo stałego wzrostu liczby wypadków, liczba wypadków z udziałem motocyklistów utrzymuje się na podobnym poziomie, a nawet zmniejszyła się z 2395 do 2050 zdarzeń, tj. o blisko 15%. Zmniejszyła się także liczba ofiar śmiertelnych o blisko 18%, z 261 do 215, natomiast liczba rannych spadła o 14%, z 2186 do 1884 osób. Analizując stan bezpieczeństwa ruchu drogowego, należy zwrócić uwagę na to, że motocykliści nie są sprawcami większości wypadków, w których uczestniczą. W ciągu

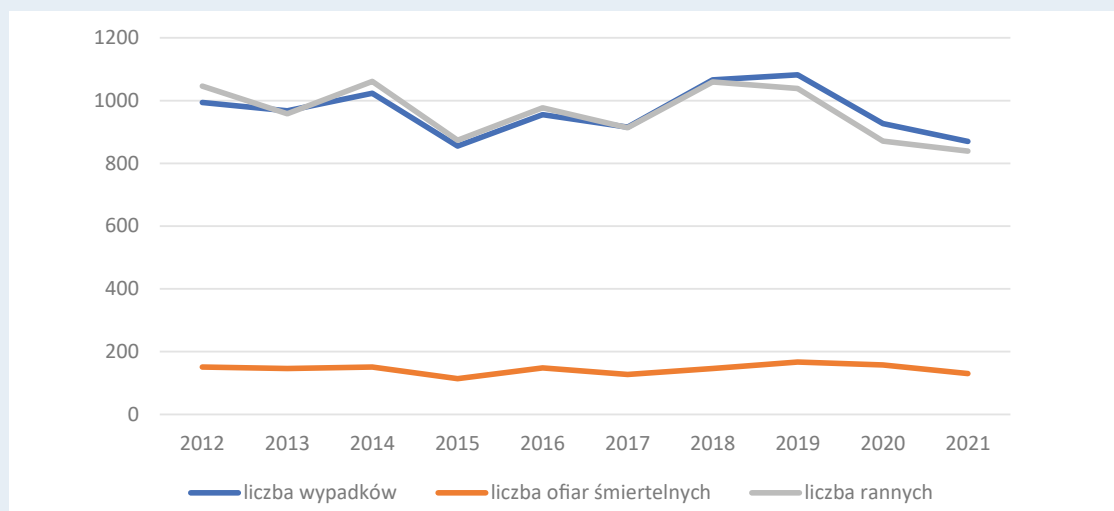
Wykres 1. Porównanie trendów – liczba motocykli oraz liczba wypadków z ich udziałem w latach 2012–2021.

Wykres 2. Wypadki drogowe spowodowane przez innych użytkowników drogi, gdzie poszkodowany został motocyklista, w 2021 r.

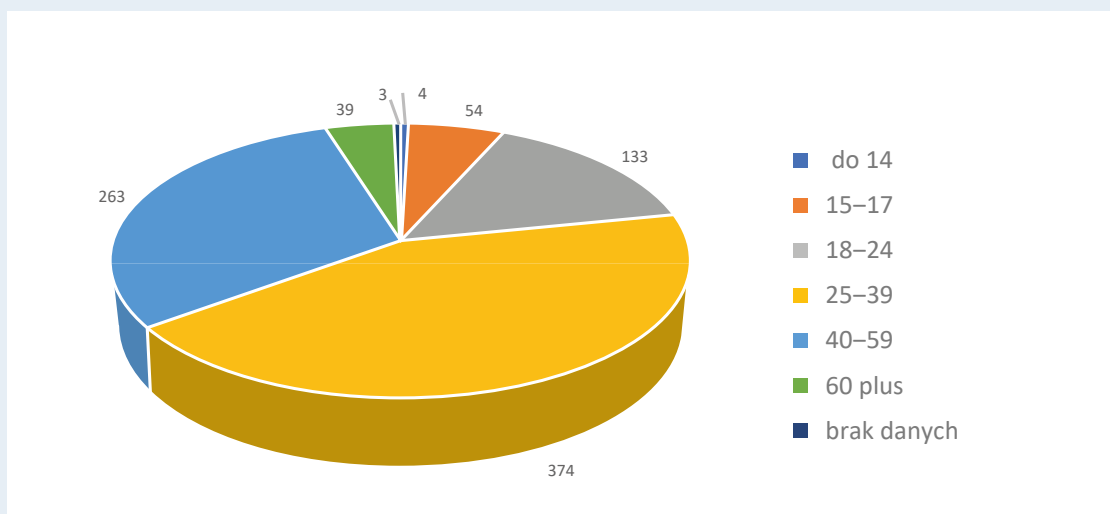

Wykres 3. Liczba wypadków spowodowanych przez motocyklistów oraz liczba ofiar w latach 2012–2021.

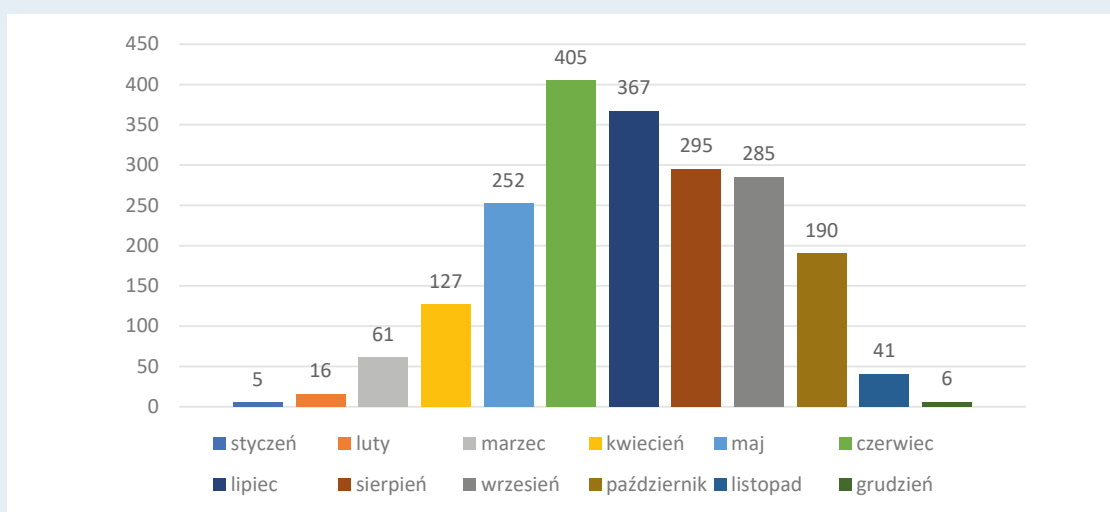

BEZPIECZEŃSTWO MOTOCYKLISTÓW

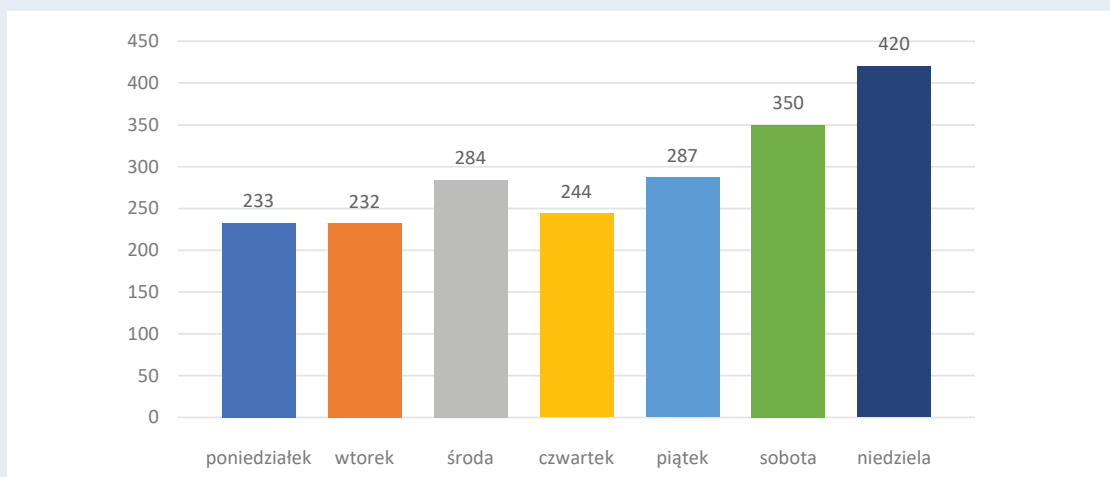
Wykres 4. Przedział wiekowy motocyklistów – sprawców wypadków w 2021 r.

Wykres 5. Liczba wypadków drogowych z udziałem motocyklistów w poszczególnych miesiącach 2021 r.

Wykres 6. Liczba wypadków drogowych z udziałem motocyklistów w poszczególnych dniach tygodnia w 2021 r.

Wykresy 1–6. Opracowanie własne na podstawie: Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2021 r.*, Warszawa 2022, <https://statystyka.policja.pl/download/20/381967/Wypadkidrogowe2021.pdf>.

minionego dziesięciolecia motocykliści spowodowali jedynie około 40% ogólnej liczby tych zdarzeń drogowych. W 2021 r. inni użytkownicy dróg spowodowali 1182 wypadki drogowe, w wyniku których poszkodowani zostali motocykliści. Znacząca większość, bo aż 898 z nich (78%), spowodowana została przez kierujących samochodem osobowym. Do głównych przyczyn wypadków spowodowanych przez kierujących innymi pojazdami w 2021 r. należało:

- nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu – 670 wypadków;
- nieprawidłowy manewr skrętu – 110 wypadków;
- nieprawidłowa zmiana pasa ruchu – 80 wypadków;
- nieprawidłowe wyprzedzanie – 59 wypadków;
- niezachowanie bezpiecznej odległości – 27 wypadków;
- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 24 wypadki.

W okresie 2012 do 2021 r. liczba wypadków spowodowanych przez motocyklistów spadła z 994 do 870, tj. o 13%. Natomiast liczba ofiar śmiertelnych zmniejszyła się o 14%, ze 151 na 130 zabitych, a liczba rannych spadła z 1046 na 839, tj. o 20%.

W 2021 r. motocykliści spowodowali 870 wypadków, w wyniku których 130 osób zginęło, a 839 odniosło obrażenia. Wypadki spowodowane przez motocyklistów stanowiły 4,3% ogólnej liczby wypadków drogowych. Do głównych przyczyn tych wypadków należały niedostosowanie prędkości do warunków drogowych oraz nieprawidłowe wyprzedzanie. Relatywnie duże zagrożenie powodują młodzi motocykliści w przedziale wiekowym 25–39 lat, którzy spowodowali 374 wypadki, tj. 43% ogólnej liczby tej kategorii zdarzeń drogowych. W wyniku tych wypadków zginęły 64 osoby (49%), a 351 odniosło obrażenia (42%).

Nietrzeźwi motocykliści stanowią ponad 6% ogólnej liczby sprawców wypadków będących pod wpływem alkoholu. Motocykliści korzystają z dróg praktycznie przez cały rok, zatem do wypadków z ich udziałem dochodzi także w miesiącach zimowych. W grudniu, styczniu i lutym są to pojedyncze zdarzenia, w listopadzie oraz marcu liczba zdarzeń wzrasta do kilkudziesięciu. W pozostałych miesiącach, zwłaszcza w okresie od maja do września, liczba wypadków przekracza kilkaset miesięcznie.

Analiza liczby zdarzeń drogowych w poszczególnych dniach tygodnia wskazuje na to, że dla motocyklistów najniebezpieczniejszy jest weekend, zwłaszcza niedziela. Podsumowując informacje na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego motocyklistów, należy podkreślić, że pomimo stałego wzrostu liczby motocykli korzystających z polskich dróg, liczba wypadków, do których dochodzi z ich udziałem, utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2021 r. wypadki, w których uczestniczyli motocykliści, stanowiły blisko 9% ogólnej liczby wypadków drogowych. Wartość ta jest jednak niemal dwukrotnie większa od procentowego udziału motocykli w ogólnej liczbie wszystkich pojazdów samochodowych, co wskazuje na podwyższony poziom zagrożenia motocyklistów.

Z analizy stanu bezpieczeństwa tej grupy uczestników ruchu drogowego wynika, że do wypadków najczęściej dochodzi w okresie letnim, a w ciągu tygodnia najniebezpieczniejsze są weekendy. Głównymi sprawcami wypadków są kierujący samochodami osobowymi, którzy nie

Tabela 1. Przyczyny wypadków spowodowanych przez motocyklistów w 2021 r.

Przyczyny wypadków spowodowanych przez motocyklistów	Wypadki	Zabici	Ranni
Niedostosowanie prędkości	490	88	456
Nieprawidłowe wyprzedzanie	114	20	109
Niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	87	5	87
Nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu	43	3	41
Gwałtowne hamowanie	31	1	32
Nieprawidłowe wymijanie	20	1	25
Nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	16	0	22
Nieprawidłowa zmiana pasa	14	3	13
Inne	13	5	11

Źródło: Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2021 r.*, Warszawa 2022, <https://statystyka.policja.pl/download/20/381967/Wypadki-drogowe2021.pdf>.

udzielają pierwszeństwa przejazdu lub w nieprawidłowy sposób wykonują manewr skrętu. Natomiast do głównych przyczyn wypadków po stronie motocyklistów należy niedostosowanie prędkości do panujących warunków drogowych oraz nieprawidłowe wyprzedzanie.

Artykuł opracowano na podstawie danych statystycznych Komendy Głównej Policji obejmujących okres od 2012 do 2021 r.

Summary

Safety of motorcyclists in 2021 in reference to the past decade

The article constitutes an analysis of the security state of motorcyclists in 2021 in reference to the past decade. There was described the correlation between the number of registered motorcycles and – both the total quantity of traffic accidents involving this type of vehicle and the number of accidents caused by this group of road users. The author defines the main reasons of traffic accidents brought about by motorcyclists and other participants of traffic. He also indicates months and days of the week, in which there is the highest number of accidents involving motorcyclists. The article was developed on the basis of statistics data entitled "Traffic accidents – annual reports" covering the years 2012–2021, available on the website of the National Police Headquarters.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

KWALIFIKACJA ZDARZEŃ DROGOWYCH

sierż. szt. Piotr Jezierski

Zakład Ruchu Drogowego CSP

Wraz ze wzrostem zamożności danego społeczeństwa wzrasta ilość posiadanych dóbr. Wpływa to odpowiednio na zwiększenie liczby pojazdów wprowadzanych do obrotu i rejestrowanych na stacjach diagnostycznych przez nowych użytkowników. Rosnąca liczba samochodów przemieszczających się na drogach w Polsce przyczynia się do pomnożenia zdarzeń drogowych. Dodanie kilku definicji w ustawie – Prawo o ruchu drogowym¹ odnoszących się do nowych uczestników ruchu dodatkowo sprawia, że policjanci obsługujący wypadki będą musieli prawidłowo kwalifikować zdarzenia. Należy również wspomnieć, że powyższa ustawa każde zdarzenie kwalifikuje jako wypadek. Niezależnie od tego, czy doszło tylko do zniszczenia mienia, czy są ofiary śmiertelne. W prawidłowej ocenie należy zatem kierować się odpowiednio przepisami karnymi (takimi jak np. art. 177 k.k.) lub wykroczeniowymi (art. 86 k.w. i in.).

KWALIFIKACJA ZDARZENIA DROGOWEGO

Definicje wprowadzone przez zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2017 r. w sprawie pełnienia służby na drogach²:

- zdarzenie drogowe – wypadek drogowy albo kolizja drogowa;
- wypadek drogowy – zdarzenie drogowe, w wyniku którego jest osoba zabita albo ranna;
- kolizja drogowa – zdarzenie drogowe, w którym powstały wyłącznie straty materialne.

Wypadek drogowy – art. 177 Kodeksu karnego³

Art. 177. § 1. Kto, naruszając, chociażby nieumyślnie, zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem wypadku jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonym jest wyłącznie osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na jej wniosek.

Definicja ciężkiego uszczerbku na zdrowiu została określona w Kodeksie karnym w następujący sposób:

Art. 156. § 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,

- 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Każdy, kto naruszy zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, nawet w sposób nieumyślny, i spowoduje wypadek, w którym inna osoba doznała obrażeń ciała powodujących naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający dłużej niż 7 dni, będzie odpowiadał za popełnienie przestępstwa. Jeżeli u pokrzywdzonego nie doszło do obrażeń fizycznych, a jedynie doznał urazu psychicznego, czyli tzw. zaburzeń stresowych pourazowych, a te z kolei doprowadziły do naruszenia rozstroju zdrowia psychicznego na okres powyżej 7 dni, sprawcy może zostać postawiony zarzut z art. 177 k.k.

Odnosząc się do powyższego przepisu, należy zdefiniować ruch lądowy. Na myśl przychodzą oczywiste miejsca, jak drogi publiczne, strefy zamieszkania, strefa ruchu oraz część dróg wewnętrznych, gdzie ruch jest dostępny dla każdego. W orzecznictwie przewijają się mniej oczywiste miejsca, takie jak: tereny budowlane, przemysłowe, lotniska, a więc miejsca, gdzie odbywa się ruch lokalny lub ogólny. Należy również dodać, że przewóz materiałów lub ludzi w kopalni będzie zaliczał

się do ruchu lokalnego. Istnieją natomiast miejsca, gdzie pomimo że odbywa się ruch, w razie wypadku nie będzie można mówić o przestępstwie z art. 177 k.k. Takimi miejscami będą pola uprawne, hale, prywatne drogi leśne i polne, gdzie ruch będzie dopuszczony tylko i wyłącznie za zgodą właściciela czy też zarządcy terenu.

Trzeba także zaznaczyć, że jeżeli jedynym poszkodowanym w zdarzeniu jest sprawca, to pomimo że odniósł obrażenia powodujące naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający dłużej niż 7 dni, nie będzie odpowiadał za przestępstwo z art. 177 k.k. ze względu na fakt, iż w przepis dotyczy wyrządzenia uszczerbku na zdrowiu innej osobie. W przypadku gdy doszło do wypadku, w którym jest tylko jeden pokrzywdzony będący osobą najbliższą sprawcy – w rozumieniu art. 115 § 11 k.k. – ściganie następuje na wniosek.

Za pokrzywdzonego przestępstwem wypadku drogowego nie zostanie uznana osoba, która w wyniku wypadku nie doznała żadnych obrażeń, a jedynie doszło do uszkodzenia jej mienia – bez względu na wartość.

Zatem sprawdzając podczas prawidłowego toku oceny zdarzenia drogowego, czy doszło do przestępstwa, należy pamiętać o tym, że w wypadku inna osoba niż sprawca musi doznać obrażeń powodujących naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający dłużej niż 7 dni. A zgodnie z orzecznictwem i wyrokami sądów sprawcami tego przestępstwa mogą być również: kursant lub instruktor nauki jazdy; egzaminator prowadzący egzamin praktyczny podczas kursu na prawo jazdy; dyspozytor zawiadujący taborem, który wydał niesprawny pojazd kierowcy; służba drogowa, która powinna była dbać o należyty stan drogi; zarządca drogi, który w sposób nieprawidłowy ustawił oznakowanie i inni. Przy rozpatrywaniu kwalifikacji zdarzenia drogowego należy również pamiętać o art. 173 k.k. (katastrofa) oraz art. 174 k.k. (niebezpieczeństwo katastrofy).

Inny rodzaj zdarzenia drogowego stanowi kolizja drogowa (w tym przypadku będą to wyłącznie straty materialne i – zgodnie z Kodeksem wykroczeń – obrażenia powodujące naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający do 7 dni).

Kolizja drogowa – art. 86, art. 97 i art. 98 Kodeksu wykroczeń⁴

Art. 86. § 1. Kto na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, nie zachowując należytej ostrożności, powoduje zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, podlega karze grzywny.

§ 1a. Jeżeli następstwem wykroczenia, o którym mowa w § 1, jest spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia innej osoby, sprawca podlega karze grzywny w wysokości nie niższej niż 1500 złotych.

§ 2. Kto dopuszcza się wykroczenia określonego w § 1, znajdując się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny w wysokości nie niższej niż 2500 złotych.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 przez osobę prowadzącą pojazd można orzec zakaz prowadzenia pojazdów.

Z dniem 1 stycznia 2022 r. została wprowadzona nowa wysokość grzywny w drodze mandatu karnego. Do tej pory maksymalna kwota wynosiła 500 zł, a przy zbiegu wykroczeń 1000 zł. Po zmianach kwoty wzrosły odpowiednio do 5000 zł i do 6000 zł. A grzywna zasądzona przez sąd dotychczas wynosiła maksymalnie 5000 zł, a po nowelizacji wzrosła do 30 000 zł. W związku ze zmianami wprowadzonymi w Kodeksie wykroczeń zmieniono również rozporządzenie w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń.

Jeżeli podczas oceny zdarzenia drogowego policjant ustalił, że doszło do zniszczenia mienia, a uczestniczące w zdarzeniu osoby nie doznały obrażeń lub doznały obrażeń ciała powodujących naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający krócej niż 7 dni – mówimy wtedy o innym zdarzeniu niż przestępstwo wypadku z art. 177 k.k. Zgodnie z art. 86 Kodeksu wykroczeń każdy, kto nie zachowa należytej ostrożności na drodze publicznej, w strefie ruchu lub w strefie zamieszkania i spowoduje zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, będzie odpowiadał za wykroczenie. Ważnym elementem tego przepisu jest fakt, że jest to wykroczenie skutkowe. Można to wyjaśnić na takim przykładzie, jak przejeżdżka pojazdem samochodowym po chodniku o 3.00 w nocy, przy zerowym ruchu pieszych, która będzie niezachowaniem należytej ostrożności, ale nie wywoła dla kogokolwiek zagrożenia. Takie zachowanie wyczerpie znamiona art. 86b k.w. Również nie można tutaj mówić o abstrakcyjnym zagrożeniu, lecz o konkretnym i realnym, czyli tym chodnikiem musiałyby poruszać się pieszy, który na widok pojazdu samochodowego odskoczyłby z toru jazdy.

Przy zakwalifikowaniu zdarzenia drogowego jako wyczerpującego znamiona z art. 86 k.w. kolejną kwestią będzie określenie rodzaju sprawcy. Ze względu na uchwalenie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń w postępowaniu mandatowym będzie stosowana różna wysokość grzywny nakładanej na sprawcę wykroczenia. Jeżeli jest nim kierujący pojazdem mechanicznym, to kwota mandatu karnego przypisanego za naruszenie stanowiące znamię zagrożenia będzie powiększona⁵ o 1000 zł, a jeśli sprawcą jest uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze, to kwota mandatu karnego przypisanego za naruszenie stanowiące znamię zagrożenia będzie powiększona o 500 zł. Należy tutaj zaznaczyć, że sytuacja dotyczy tylko i wyłącznie kwestii związanej z art. 86 § 1 k.w., czyli wtedy, gdy żaden z poszkodowanych nie doznał naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia. Wysokość grzywny trochę się zmienia, jeśli kwalifikujemy czyn z art. 86 § 1a k.w., tj. gdy poszkodowany doznał naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia (oczywiście należy pamiętać, że do 7 dni). Wtedy kwota mandatu karnego wynosi 1500 zł (a od 17 września 2022 r., zgodnie z art. 38 § 2 k.w., jeżeli w ciągu dwóch lat sprawca popełni wykroczenie tego samego typu, kwota mandatu będzie wynosiła

KWALIFIKACJA ZDARZEŃ DROGOWYCH

dwukrotność dolnej granicy, czyli 3000 zł). Natomiast gdy sprawcą wykroczenia jest uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze, to kwota mandatu karnego przypisanego za naruszenie stanowiące znamię zagrożenia jest powiększona o 1000 zł, jednak nie niższa niż 1500 zł.

Art. 97. Uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, a także właściciel lub posiadacz pojazdu, który wykracza przeciwko innym przepisom ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym lub przepisom wydany na jej podstawie, podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany⁶.

A co w sytuacji, gdy kierujący pojazdem mechanicznym, poruszając się po drodze publicznej, uderza w inny pojazd mechaniczny zaparkowany na parkingu, a w pojeździe nie znajdują się żadne osoby. Otóż w tym przypadku nie możemy mówić o odpowiedzialności z art. 86 § 1 k.w. Nie zostało spowodowane zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ale jak najbardziej nie została dochowana należyta ostrożność. Taki kierujący będzie odpowiadał z art. 97 k.w. ze względu na wykonanie nieprawidłowego manewru omijania zaparkowanego pojazdu. Kwota mandatu będzie uznaniowa w granicach od 20 zł do 3000 zł.

Art. 98. Kto, prowadząc pojazd poza drogą publiczną, strefą zamieszkania lub strefą ruchu, nie zachowuje należytej ostrożności, czym zagraża bezpieczeństwu innej osoby, podlega karze grzywny albo karze nagany⁷.

Kierujący pojazdem mechanicznym, poruszając się poza drogą publiczną, strefą zamieszkania lub strefą ruchu, czyli poza miejscami, gdzie przepisy ustawy – Prawo o ruchu drogowym obowiązują w pełni, uderza w inny pojazd mechaniczny zaparkowany na parkingu, a w pojeździe znajduje się osoba – doprowadzając do zdarzenia drogowego, kolizji. Jak zakwalifikować taki przypadek? Jedynym rozwiązaniem w tej sytuacji jest art. 98 k.w., gdyż tylko on odnosi się do miejsc poza drogami publicznymi, strefami zamieszkania oraz strefami ruchu. Wysokość ewentualnego mandatu będzie oscylowała między 20 zł a 5000 zł.

Ostatnim przypadkiem pozostającym do omówienia będą kwestie, gdy do zdarzenia dojdzie poza drogą publiczną, strefą zamieszkania lub strefą ruchu. Dla przykładu kierujący pojazdem mechanicznym uderzy w zaparkowany pojazd, w którym nie będzie osób. W takiej sytuacji nie zostaną wyczerpane znamiona żadnego z wykroczeń. Toteż policjanci sporządzą tylko i wyłącznie odpowiednią dokumentację ze zdarzenia drogowego do celów ubezpieczeniowych.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że policjant obsługujący zdarzenie drogowe ma wiele czynników do przeanalizowania przed prawidłową kwalifikacją zdarzenia i oceną tego, co zastał na miejscu. Przy poważnych wypadkach będzie miał bardzo dużo materiału dowodowego do zabezpieczenia. Będzie też musiał bardzo wnikliwie przebrnąć przez chronologię wypadku, przeanalizować jego przebieg i bez zawahania wskazać, kto jest sprawcą. Natomiast przy kolizjach, gdzie jest bardzo mało śladów, będzie odnosił się do relacji kierujących, do własnego doświadczenia i przeszkolenia, by prawidłowo zakwalifikować zdarzenie drogowe.

¹ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, z późn. zm.).

² Dz. Urz. KGP z 2017 r. poz. 64, z późn. zm.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.).

⁴ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

⁵ Jak powinno rozumieć się określenie powiększenia wysokości grzywny? Trzeba sprawdzić, jaki czyn sam w sobie był penalizowany i jaką grzywną zagrożony. Dla przykładu: jeśli kierujący pojazdem mechanicznym nie ustąpi pierwszeństwa pieszememu znajdującemu się na przejściu dla pieszych lub wchodzącemu na to przejście, za to wykroczenie może zostać nałożony mandat karny w wysokości 1500 zł. Jeżeli w wyniku tego nieustąpienia pierwszeństwa doszłoby do kolizji pojazdu mechanicznego z pieszym, wtedy mandat karny wynosiłby 1500 zł powiększone o 1000 zł, czyli łączna wysokość grzywny wyniosłaby 2500 zł.

⁶ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń

⁷ Tamże.

Bibliografia

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm.).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2484).

Zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2017 r. w sprawie pełnienia służby na drogach (Dz. Urz. KGP z 2017, poz. 64).

Banaś-Grabek M., Gadecki B., Karnat J., Łyżwa A., Łyżwa R., *Kodeks karny. Część szczególna. Art. 148–251. Komentarz*, wydanie 1, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020.

Bojarski M., Radecki W., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wydanie 8, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019.

Summary

Classification of traffic incidents

The article presents the definitions of traffic incidents including a road accident and traffic collision. There have been characterized crimes, petty offences as well as the events without features of a criminal act. This study aims at reminding the principles of proper evaluation and classification of a traffic incident on the basis of binding legal regulations.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

URZĄDZENIA BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO

Zastosowanie i nazewnictwo

asp. szt. Marcin Ogonek

Zakład Ruchu Drogowego CSP

mł. asp. Łukasz Trzeciak

ORCID: 0000-0002-7685-4710

Zakład Ruchu Drogowego CSP

W infrastrukturze drogowej poza znakami drogowymi stosuje się urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, takie jak słupki, bariery, balustrady czy lustra. Zdarza się, że podczas zdarzeń drogowych ulegają uszkodzeniu i należy je odpowiednio opisać, stosując właściwą nomenklaturę, co przy dużej różnorodności tych elementów może sprawiać trudności. W artykule przedstawiono najczęściej spotykane urządzenia oraz omówiono podstawowe zasady ich stosowania.

Jak podano w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach¹, podstawowym zadaniem urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego jest ochrona życia i w ograniczonym zakresie także mienia uczestników ruchu oraz osób pracujących na drodze, a w niektórych przypadkach także użytkowników terenów przyległych.

Możliwe jest wykorzystanie jedynie takich urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, dopuszczonych do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie, dla których²:

- wydano certyfikat na znak bezpieczeństwa, wykazujący, że zapewniono zgodność z kryteriami technicznymi określonymi na podstawie odpowiednich norm, aprobat technicznych oraz właściwych przepisów i dokumentów technicznych – w odniesieniu do wyrobów podlegających tej certyfikacji,
- dokonano oceny zgodności i wydano certyfikat zgodności lub deklarację zgodności z odpowiednią normą lub aprobatą techniczną – w odniesieniu do wyrobów niepodlegających certyfikacji,
- wydano atest lub certyfikat w kraju wytworzenia, co do których nie jest wymagane nadanie znaku bezpieczeństwa.

Urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego stosuje się w celu:

- optycznego prowadzenia ruchu,
- wskazania pikietażu drogi,
- oznaczania obiektów znajdujących się w skrajni drogi,
- zabezpieczania ruchu pojazdów i pieszych,
- poinformowania i ostrzegania kierujących,
- zamykania dróg dla ruchu,
- zabezpieczania robót prowadzonych w pasie drogowym,
- prowadzenia nadzoru nad ruchem drogowym.

URZĄDZENIA OPTYCZNEGO PROWADZENIA RUCHU³

Do urządzeń optycznego prowadzenia ruchu zalicza się słupki prowadzące. Stosuje się je w celu ułatwienia kierującym, szczególnie w porze nocnej i w trudnych warunkach atmosferycznych, orientacji co do szerokości drogi, jej przebiegu w planie oraz na łukach poziomych.

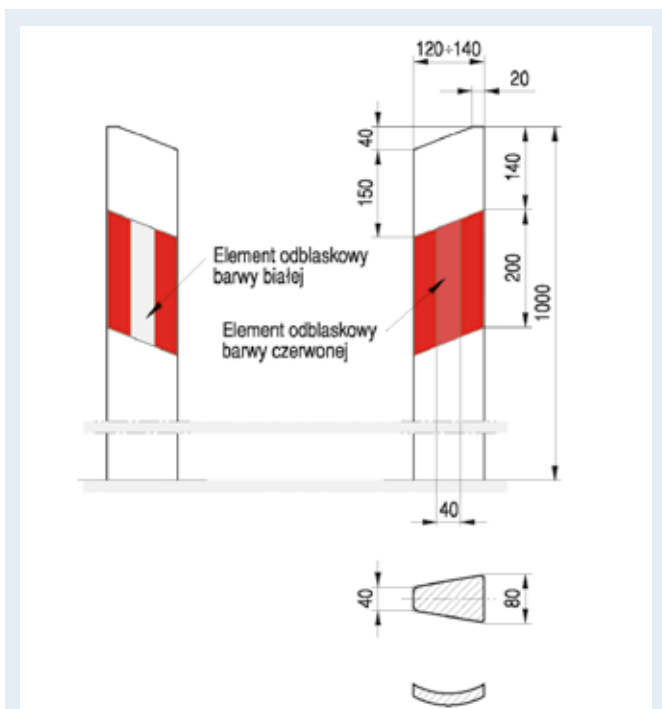
Rozróżnia się następujące słupki prowadzące:

- U-1a umieszczane samodzielnie na poboczu,
- U-1b umieszczane nad barierą ochronną.

Na słupkach prowadzących można umieszczać:

- informację o pikietażu (wskazującą odległość do początku danej drogi),
- informację o kierunku do najbliższego telefonu alarmowego,
- znak z numerem drogi.

TABLICE PROWADZĄCE

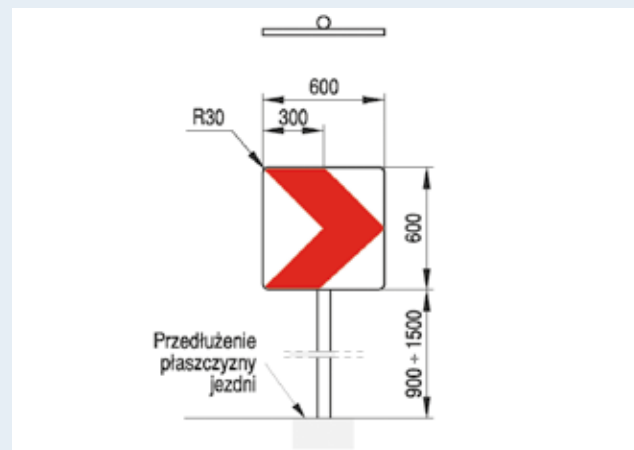

Ryc. 1. Słupek prowadzący U-1a, umieszczany samodzielnie na poboczu⁴.

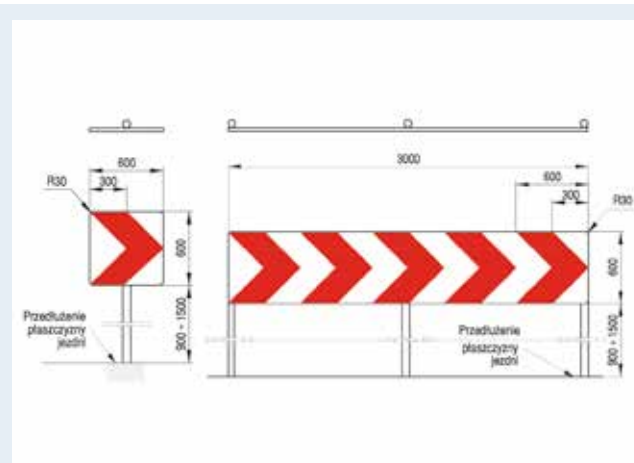
Tablice prowadzące dzielą się na:

- pojedyncze w prawo U-3a,
- pojedyncze w lewo U-3b,
- ciągłe w prawo U-3c,
- ciągłe w lewo U-3d,
- dwustronne U-3e.

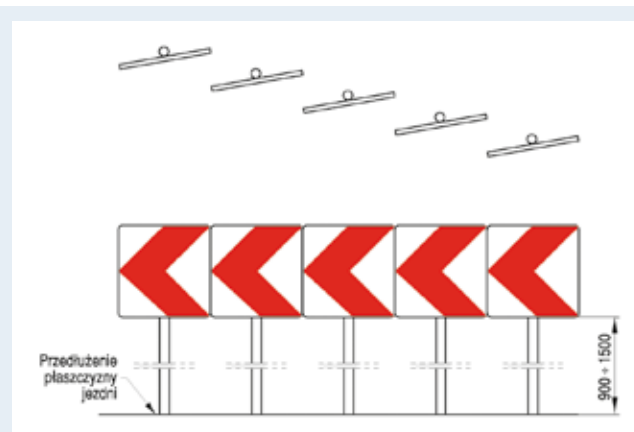
Przykładowe wzory tablic prowadzących i sposoby ich umieszczania:

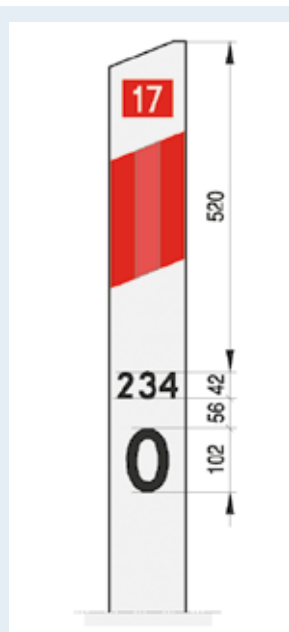
Ryc. 3. Tablica prowadząca pojedyncza w prawo U-3a⁷.

Ryc. 4. Tablica prowadząca ciągła w prawo U-3c⁸.

Ryc. 5. Tablice prowadzące w lewo U-3b rozmieszczone schodkowo⁹.

Ryc. 2. Znak kilometrowy U-7 i hektometrowy U-8 na słupku U-1a⁵.

Znaki kilometrowe U-7 stosuje się w celu oznaczenia przebiegu drogi i wskazania jej kilometrażu narastająco od początku do końca drogi, natomiast znaki hektometrowe U-8 uściślają przebieg drogi oraz ułatwiają lokalizację zdarzeń drogowych i elementów składowych drogi podlegających ewidencji dróg. Znak hektometrowy stanowi cyfra o wysokości 102 mm i jest on umieszczany na słupku prowadzącym. Znaki hektometrowe umieszcza się na słupku prowadzącym U-1a; nie umieszcza się ich na słupkach prowadzących umieszczanych w pasie dzielącym jezdnie dróg dwujezdniowych.

Nad znakiem hektometrowym umieszcza się znak kilometrowy, który stanowi liczba jedno-, dwu- lub trzycyfrowa o wysokości cyfr 42 mm (ryc. 2).

 TABLICE PROWADZĄCE⁶

Tablice prowadzące stosuje się w celu uprzedzenia kierującego pojazdem o koniecznej zmianie kierunku jazdy na szczególnie niebezpiecznych łukach poziomych i na skrzyżowaniach typu „T”.

Fot. 1. Widok ogólny tablic prowadzących U-3a rozmieszczonych schodkowo w miejscu zanikania lewego pasa ruchu.

Fot. 2. Tablice prowadzące U-3a rozmieszczone schodkowo.

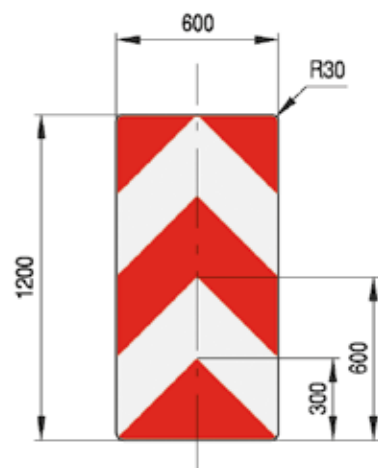
Tablice mogą być stosowane również w innych miejscach, w których pozwolą kierowcy na przygotowanie się do zmiany kierunku jazdy, np. na zlikwidowanych odgałęzieniach, przed tymczasowym objazdem lub za wzniesieniem, na którym zaczyna się niewidoczny łuk poziomy.

TABLICE ROZDZIELAJĄCE¹⁰

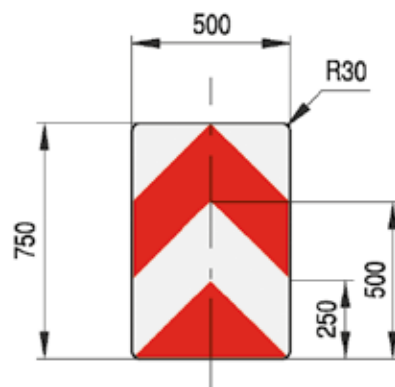
Tablice rozdzielające U-4 stosuje się w celu wskazania kierowcy miejsca rozdzielania się kierunków ruchu. Tablice mają kształt prostokąta o wyokrąglonych narożach. Tło tablicy jest barwy czerwonej, pasów w kształcie groty strzały – barwy białej.

Tablice rozdzielające U-4a umieszcza się na wyjazdach z autostrad i dróg ekspresowych oraz na wjazdach do:

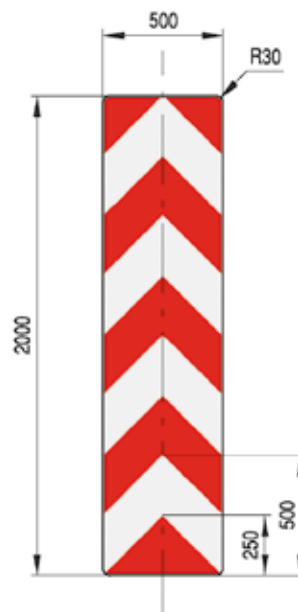
- stacji paliw,
- miejsc obsługi podróżnych,
- większych parkingów itp.

Ryc. 6. Tablica U-4a¹¹.

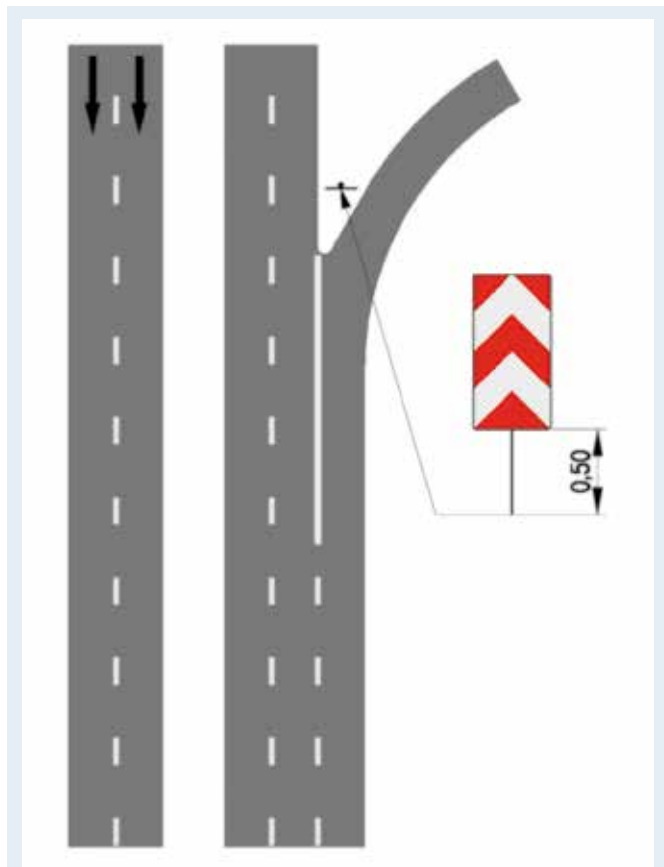
Ryc. 7. Tablica U-4b¹².

Ryc. 8. Tablica U-4c¹³.

SŁUPKI PRZESZKODOWE

Przykład sposobu umieszczenia tablicy rozdzielającej U-4a wskazano na rycinie 9.

Ryc. 9. Przykład umieszczenia tablicy rozdzielającej U-4a¹⁴.

SŁUPKI PRZESZKODOWE¹⁵

Słupki przeszkodowe U-5 (ryc. 10, 11) stosuje się w celu oznaczenia przeszkód na jezdni, takich jak:

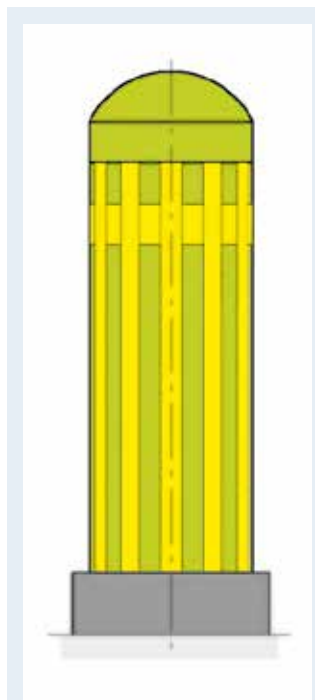
- bariery rozdzielające pasy ruchu,
- azyle dla pieszych,
- wysepki wyodrębnione krawężnikami,
- miejsca rozpoczęcia pasów dzielących jezdnie itp.

Słupki przeszkodowe stosuje się głównie na obszarach zabudowanych do oznaczenia przeszkód stałych. Umieszcza się je od strony nadjeżdżających pojazdów na skrajnych częściach: azylów dla pieszych, wysepki przystankowych, wysepki kanalizujących ruch, wyodrębnionych z jezdni krawężnikami oraz w miejscach, gdzie rozpoczyna się pas dzielący jezdnie.

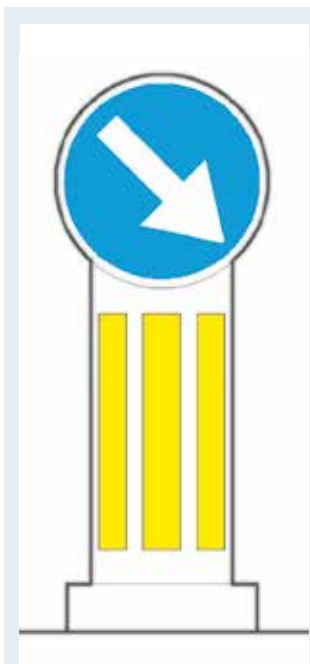
Znaki C-9, C-10 lub C-11 umieszczone nad/za słupkiem przeszkodowym mogą być mniejsze niż stosowane na danej drodze, jeśli mogłyby zasłaniać pieszych na przejściu zlokalizowanym w pobliżu znaku lub ze względu na małą szerokość wysepki.

Słupki powinny być umieszczane tylko po tej stronie wysepki lub przeszkody, od której nadjeżdżają pojazdy, i powinny wyraźnie wskazywać powierzchnię zajęta przez wysepkę lub przeszkodę.

Na drogach dwukierunkowych słupki przeszkodowe umieszcza się na obydwu końcach wysepki kanalizujących ruch.

Ryc. 10. Słupek przeszkodowy U-5a¹⁶.

Ryc. 11. Słupek przeszkodowy U-5b zespolony ze znakiem C-9¹⁷.

Fot. 3.

Fot. 3. Przykład zastosowania słupka przeszkodowego U-5a z umieszczonym nad nim znakiem C-9.

DROGOWE BARIERY OCHRONNE ORAZ OSŁONY ENERGOCHŁONNE I ZABEZPIECZAJĄCE¹⁸

Bariery ochronne stosuje się w celu zapobieżenia zjechaniu pojazdu z części drogi w miejscach, gdzie jest to niebezpieczne, wyjechaniu pojazdu poza koronę drogi, przejechaniu pojazdu na jezdnię przeznaczoną dla przeciwnego kierunku ruchu lub niedopuszczenia do powstania kolizji pojazdu z obiektami lub przeszkodami stałymi znajdującymi się w pobliżu jezdni (słupami, drzewami itd.). Mogą być stosowane jedynie wówczas, jeżeli przewidywane skutki wypadków będą poważniejsze niż skutki najechania pojazdu na barierę.

Ze względu na funkcję bariery ochronne można podzielić na:

- skrajne – umieszczane przy krawędzi jezdni, korony drogi lub drogowego obiektu inżynierskiego,
- dzielące – umieszczane na pasie dzielącym drogi dwujezdniowej lub bocznym pasie dzielącym,
- osłonowe – umieszczane między jezdnią a obiektami lub przeszkodami stałymi znajdującymi się w pobliżu jezdni.

Ze względu na materiał, z którego zostały wykonane, wyróżnia się bariery:

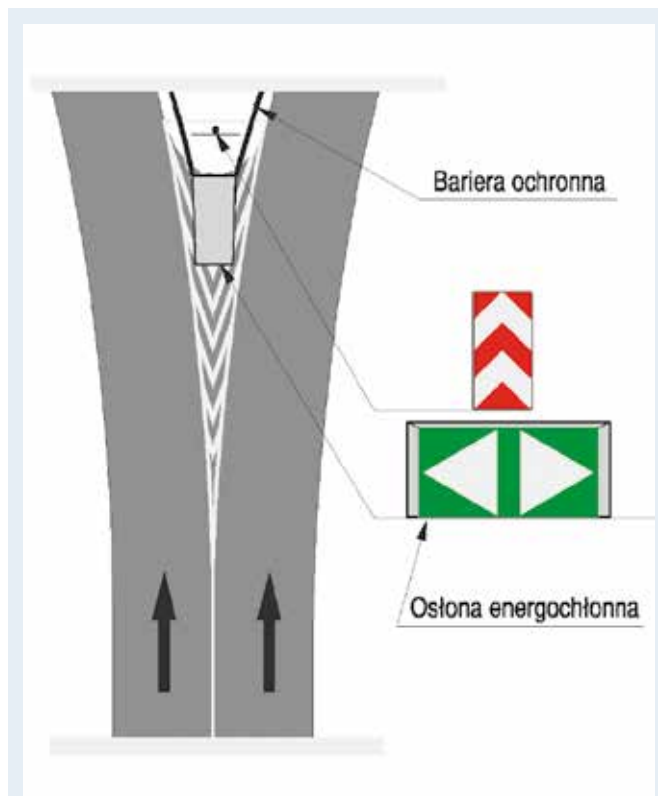
- metalowe U-14a,
- betonowe U-14b,
- z innych materiałów U-14c.

Z kolei głównym zadaniem osłon energochłonnych jest pochłanianie energii zderzeniowej pojazdu, a tym samym zmniejszenie ciężkości wypadku, do jakiego doszłoby przy uderzeniu bezpośrednio w przeszkodę. Osłony energochłonne mogą być wykonane jako wielosegmentowe i powinny być oznakowane na powierzchni czołowej białymi strzałami na zielonym tle, z folii odbłaskowej, wskazującymi kierunek omijania osłon (ryc. 13).

Ich stosowanie zaleca się w miejscach, w których występuje możliwość najechania pojazdu na obiekty znajdujące się w pasie drogowym (tunele, podpory mostów i wiaduktów itp.). Osłony energochłonne mogą być umieszczane przed barierami ochronnymi w takich miejscach, jak:

Fot. 4. Przykład zastosowania stalowej bariery ochronnej U-14a (dzielącej).

Ryc. 12. Przykład oznakowania osłony energochłonnej U-15a w miejscu rozwidlenia¹⁹.

Fot. 5. Osłona energochłonna U-15a – przykład zastosowania.

- rozwidlenia i odgałęzienia łącznic wyjazdowych z autostrad i dróg ekspresowych,
 - początki dróg ekspresowych na odcinkach międzywęzłowych, stanowiących przedłużenie dróg ogólnodostępnych.
- Na drogach o dopuszczalnej prędkości powyżej 60 km/h w rejonach o złych warunkach widoczności przed miejscami, w których prowadzone są roboty drogowe, np. przy przebudowie zamkniętych odcinków prześle mostów, dla zapewnienia bezpieczeństwa pracowników konieczne jest stosowanie osłon lub przyzmy piasku.

URZĄDZENIA ZABEZPIECZAJĄCE RUCH PIESZYCH I ROWERZYSTÓW

URZĄDZENIA ZABEZPIECZAJĄCE RUCH PIESZYCH I ROWERZYSTÓW²¹

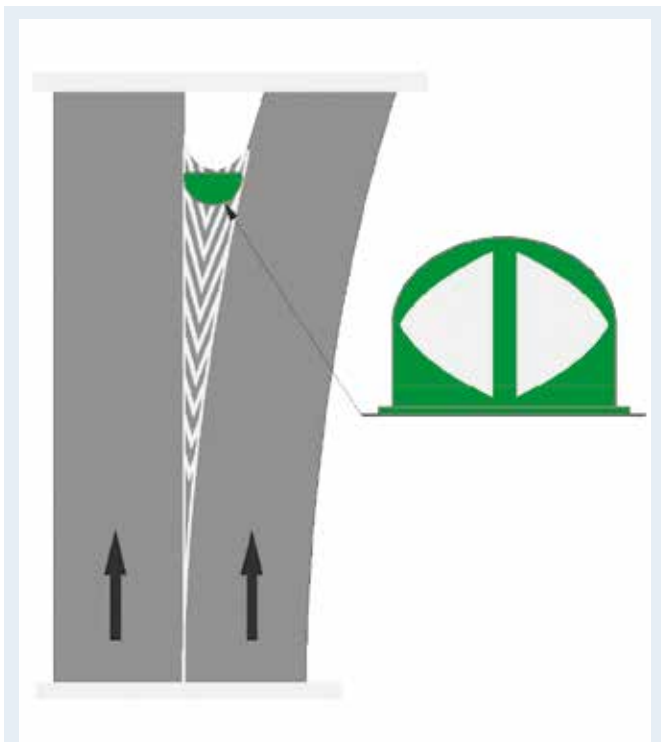
Urządzenia zabezpieczające stosuje się w celu wyeliminowania lub ograniczenia niebezpieczeństw, na jakie narażony jest pieszy lub rowerzysta korzystający z drogi i obiektów przy niej położonych. Mogą być wykonane z betonu lub metalu.

Balustrady i poręcze

Balustrady U-11a (ryc. 14) stosuje się w celu zabezpieczenia przed upadkiem z wysokości, jeśli powierzchnia, po której odbywa się ruch pieszych lub rowerzystów, położona jest powyżej 0,5 m od poziomu terenu. Barwy balustrad ustala zarządca drogi.

Balustrady dla pieszych umieszcza się:

- na obiektach mostowych, na których dopuszcza się ruch pieszych,
- na przepustach bez barier, jeżeli różnica wysokości pomiędzy poziomem pobocza a poziomem cieku przekracza 1,8 m,
- na schodach z nasypów lub pochylniach,
- w otoczeniu wejść i wjazdów do podziemia, znajdujących się w strefie ruchu pieszego,
- w innych przypadkach, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony pieszego przed spadnięciem lub upadkiem.

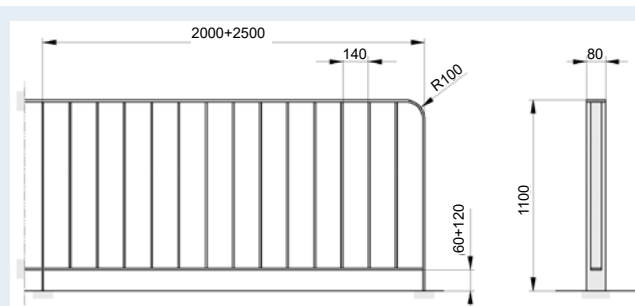

Ryc. 13. Przykład zastosowania osłony zabezpieczającej w postaci monobloku U-15b²⁰.

Fot. 6.

Fot. 6. Czoło osłony zabezpieczającej U-15b.

Ryc. 14. Balustrada U-11a²².

Fot. 7.

Fot. 7. Zastosowanie barier ochronnych U-14a, osłony zabezpieczającej w postaci monobloku U-15b oraz tablicy rozdzielającej U-4a.

Fot. 8.

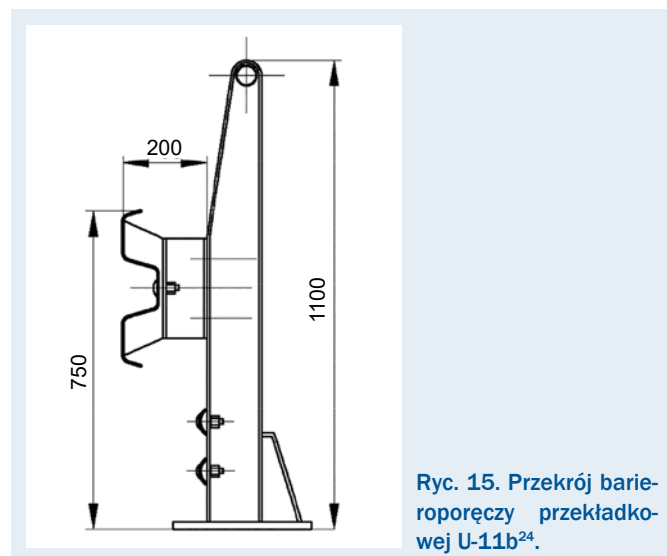
Fot. 8. Zastosowanie balustrady U-11a do zabezpieczenia przed upadkiem z nasypu.

Minimalne wysokości balustrad wynoszą:

- 1,1 m przy chodnikach dla pieszych,
- 1,2 m przy drogach dla rowerów,
- 1,3 m przy chodnikach dla pieszych nad liniami kolejowymi i tramwajowymi.

Barieroporęcze²³

Na obiektach mostowych, a także w innych miejscach, gdzie nie ma możliwości oddzielnego stosowania barier i balustrad, a zachodzi konieczność zastosowania ochrony ruchu pieszego i kołowego, można stosować barieroporęcze.

Ryc. 15. Przekrój barieroporęczy przekładkowej U-11b²⁴.

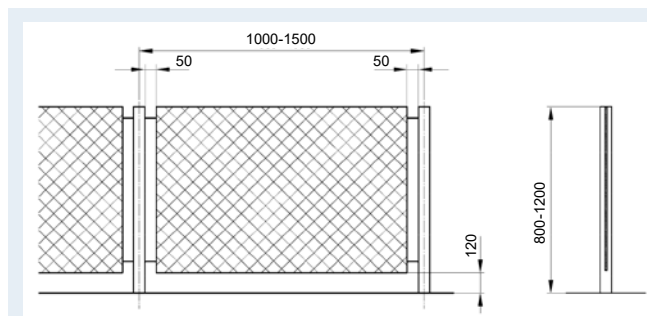

Fot. 9.

Fot. 9. Zastosowanie barieroporęczy U-11b z punktowymi elementami odblaskowymi U-1c umieszczonymi na barierze ochronnej.

Ogrodzenia²⁵

Ogrodzenia U-12 stosuje się w celu ochrony pieszych i oddzielenia ich od jezdni, uniemożliwienia im przekraczania jezdni w miejscach niedozwolonych lub skanalizowania ruchu pieszych. Ogrodzenia mogą być segmentowe lub łańcuchowe.

Ryc. 16. Ogrodzenie segmentowe U-12a²⁶.

Fot. 10.

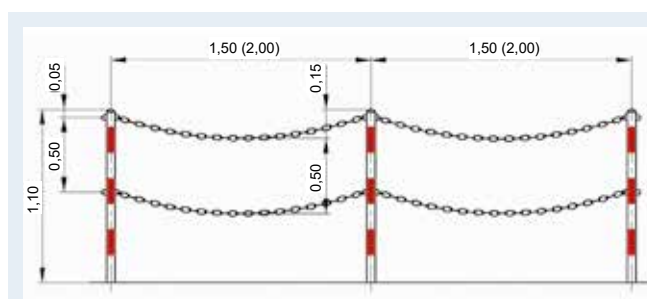
Fot. 10. Zastosowanie ogrodzenia segmentowego U-12a do oddzielenia ruchu pieszych od jezdni przy przystanku tramwajowym.

Ogrodzenia łańcuchowe U-12b (ryc. 17) stosowane są w postaci słupków połączonych łańcuchami. Zaleca się barwy ogrodzenia łańcuchowego:

- słupków – na przemian biała i czerwona, w formie pasów o wysokości 25 cm, przy czym pierwszy dolny pas jest biały lub wyjątkowo szary,
- łańcucha – szara lub biało-czerwona w odcinkach po 25 cm.

Dopuszcza się stosowanie ogrodzeń łańcuchowych dostosowanych do architektury otoczenia o barwach innych niż biało-czerwone.

Wysokość tych ogrodzeń powinna wynosić 1,10 m. Rozstaw słupków powinien wynosić 1,5 m lub 2,0 m, a strzałka ugięcia łańcucha – do 0,10 m.

Ryc. 17. Ogrodzenie łańcuchowe U-12b²⁷.

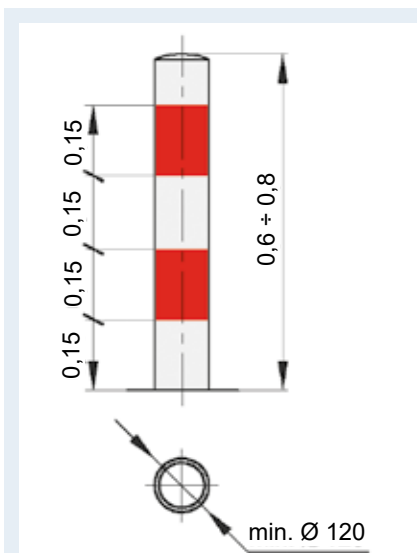
SŁUPKI BLOKUJĄCE

Ogrodzenia łańcuchowe stosuje się wzdłuż dróg (ulic), głównie w miastach o dużym natężeniu ruchu pieszych, w obrębie skrzyżowań, na których ze względów bezpieczeństwa pieszych konieczne jest skierowanie ich na wyznaczone przejścia. Przed obiektami, do których uczęszczają dzieci, dopuszczalne jest jedynie stosowanie ogrodzeń segmentowych.

Słupki blokujące²⁸

Słupki blokujące U-12c stosuje się w celu niedopuszczenia do wjeżdżania pojazdów na chodniki lub ciągi piesze

albo rowerowe. Mogą być wykonane z metalu, drewna lub tworzyw sztucznych. Ich wysokość zawiera się w przedziale od 0,6 do 0,8 m, a barwa powinna być białoczerwona, lecz dopuszcza się stosowanie słupków blokujących w formie ozdobnej, dostosowanej do architektury otoczenia, o barwach innych niż białoczerwone.

Ryc. 18. Słupek blokujący U-12c.

Fot. 11.

Fot. 11. Słupki blokujące U-12c w formie ozdobnej i barwie dostosowanej do architektury otoczenia.

Fot. 1–11 – asp. szt. Marcin Ogonek, mł. asp. Łukasz Trzeciak.

PODSUMOWANIE

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na dro-

gach w bardzo dokładny sposób określa wszelkie kwestie związane ze stosowaniem urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego. W niniejszym artykule przedstawiono jedynie przegląd najczęściej spotykanych urządzeń, znajomość których jest niezbędna w pracy osób związanych z kontrolą ruchu drogowego oraz likwidacją skutków wypadków i kolizji. Dokładniejsze omówienie niniejszej problematyki będzie wymagać opracowania odrębnej publikacji.

¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz. U. z 2019 r. poz. 2311, z późn. zm.).

² Tamże, załącznik nr 4 pkt 1.

³ Tamże, załącznik nr 4 pkt 2.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże, załącznik nr 4 pkt 3.

⁶ Tamże, załącznik nr 4 pkt 2.3

⁷ Tamże, załącznik nr 4 pkt 2.3.1.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże, załącznik nr 4 pkt 2.4.

¹¹ Tamże, załącznik nr 4 pkt 2.4.1.

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, załącznik nr 4 pkt 2.5.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże, załącznik nr 4 pkt 7.1.

¹⁹ Tamże, załącznik nr 4 pkt 7.2.

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże, załącznik nr 4 pkt 5.

²² Tamże, załącznik nr 4 pkt 5.2.

²³ Tamże, Załącznik nr 4 pkt 5.3.

²⁴ Tamże.

²⁵ Tamże, załącznik nr 4 pkt 5.4.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże, załącznik nr 4 pkt 5.5.

²⁹ Tamże.

Bibliografia

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2310, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz. U. z 2019 r. poz. 2311, z późn. zm.).

Summary

Road traffic safety devices – usage and nomenclature

The article presents the most common road safety devices, such as safety barriers and energy-consuming covers, obstacle posts, guide boards and others. The rules of their use on roads, illustrated with examples, were also discussed.

Źródło: Łukasz Trzeciak

WYBRANE ZMIANY W PRZEPISACH TRANSPORTOWYCH

wynikające z pakietu mobilności

podinsp. Dariusz Gajewski

Zakład Ruchu Drogowego CSP

nadkom. Mariusz Jackowski

Zakład Ruchu Drogowego CSP

Od wielu lat gospodarka wspólnotowa boryka się z problemem braku odpowiednich kadr w branży transportu drogowego. Szczególnie odczuwalny jest niedobór kierowców przygotowanych do wykonywania przewozów międzynarodowych, posiadających duże doświadczenie w tym zawodzie. Chcąc zaradzić tej trudnej sytuacji, władze UE postanowiły wdrożyć dodatkowe przepisy socjalne w transporcie drogowym. Nowe uregulowania w większym stopniu od poprzednich koncentrują się na warunkach pracy kierowców, uczciwych zasadach prowadzenia działalności gospodarczej w ramach odpowiedzialnego, wolnego od dyskryminacji sektora transportowego, który będzie w stanie przyciągnąć wykwalifikowanych pracowników. Dla ułatwienia tego procesu należało sprawić, aby unijne przepisy socjalne w transporcie drogowym stały się jasne, proporcjonalne, adekwatne do zakładanych celów, łatwe do stosowania i egzekwowania oraz wprowadzane w życie w skuteczny i spójny sposób w całej Unii.

W dniu 15 lipca 2020 r. UE wydała istotne dla podmiotów gospodarczych działających na rynku przewozów drogowych rozporządzenia oraz dyrektywę, zwane potocznie pakietem mobilności, tj.:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1054 z dnia 15 lipca 2020 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 561/2006 w odniesieniu do minimalnych wymogów dotyczących maksymalnego dziennego i tygodniowego czasu prowadzenia pojazdu, minimalnych przerw oraz dziennego i tygodniowego okresu odpoczynku oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 165/2014 w odniesieniu do określania położenia za pomocą tachografów (Dz. Urz. UE L 249/1 z 31 lipca 2020 r.);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1055 z dnia 15 lipca 2020 r. zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1071/2009, (WE) nr 1072/2009 i (UE) nr 1024/2012 w celu dostosowania ich do zmian w transporcie drogowym” (Dz. Urz. UE L 249/17 z 31 lipca 2020 r.);

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1056 z dnia 15 lipca 2020 r. w sprawie elektronicznych informacji dotyczących transportu towarowego (Dz. Urz. UE L 249/33 z 31 lipca 2020 r.);
- dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1057 z dnia 15 lipca 2020 r. ustanawiającą przepisy szczególne w odniesieniu do dyrektywy 96/71/WE i dyrektywy 2014/67/UE dotyczące delegowania kierowców w sektorze transportu drogowego oraz zmieniającą dyrektywę 2006/22/WE w odniesieniu do wymogów w zakresie egzekwowania przepisów oraz rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 249/49 z 31 lipca 2020 r.).

WYBRANE ZMIANY W PRZEPISACH TRANSPORTOWYCH

Obejmują one trzy podstawowe obszary w zakresie:

- wykonywania zawodu przewoźnika i dostępu do rynku przewozów;
- delegowania kierowców;
- uregulowań socjalnych związanych z czasem aktywności zawodowej kierowców oraz urządzeniami rejestrującymi stosowanymi w transporcie drogowym – tachografami.

Ze względu na to, że niniejsza publikacja skierowana jest przede wszystkim do policjantów komórek ruchu drogowego realizujących zadania związane z kontrolą przewozu drogowego, ograniczono ją wyłącznie do części treści rozporządzenia (UE) 2020/1054, które dotyczą przepisów socjalnych oraz stosowania urządzeń rejestrujących, podlegających kontroli drogowej. Rozporządzenie to wprowadza zmiany niektórych uregulowań socjalnych zawartych w rozporządzeniach unijnych nr 561/2006¹ oraz 165/2014², zwanych dalej „rozporządzeniem 561/2006” oraz „rozporządzeniem 165/2014”.

ZAKRES STOSOWANIA ROZPORZĄDZENIA 561/2006

Do pierwszej z wprowadzanych zmian należy zaliczyć rozszerzenie zakresu stosowania rozporządzenia o kategorię pojazdów N₁ w przewozie rzeczy w międzynarodowym transporcie drogowym lub kabotażowym, gdy dopuszczalna masa całkowita pojazdów łącznie z przyczepą lub naczepą przekracza 2,5 tony. Powyższa zmiana wprowadzona art. 2 rozporządzenia 561/2006 nakłada obowiązek instalowania w tych pojazdach tachografów, dając możliwość zarówno przedsiębiorcom, jak również służbom kontrolnym skuteczniejszego monitorowania czasu aktywności zawodowej kierowców pojazdów realizujących przewozy międzynarodowe. Przepis ten wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2026 r.

WYŁĄCZENIE WYNIKAJĄCE Z DOPUSZCZALNEJ MASY CAŁKOWITEJ POJAZDU

Następną zmianą są dwa nowe wyłączenia, dodane w art. 3 rozporządzenia 561/2006. Pierwsze dotyczy pojazdów lub zespołu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 7,5 tony, które używane są do przewozu materiałów, sprzętu, urządzeń do użytku kierowcy w trakcie pracy lub dostawy rzeczy wyprodukowanych metodami rzemieślniczymi. Warunkiem korzystania z tego wyłączenia jest realizowanie przewozu wyłącznie w promieniu 100 km od bazy przedsiębiorstwa oraz niezarobkowy jego charakter. Drugie obejmuje pojazdy oraz zespoły pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 2,5 tony, ale nie przekraczającej 3,5 tony, wykorzystywane do niezarobkowego przewozu drogowego lub niehandlowego przewozu drogowego. W obydwu przypadkach prowadzenie pojazdu nie może stanowić głównego zajęcia kierowcy.

NIEHANDLOWY PRZEWÓZ DROGOWY

Do grupy najnowszych modyfikacji omawianych przepisów należy zaliczyć również dodanie w art. 4 rozporządzenia 561/2006 definicji przewozu niehandlowego i tym samym jednoznaczne wyjaśnienie zasad realizowania przewozów pojazdami podlegającymi przepisom rozporządzenia przez osoby prywatne. Określa ona, że przewóz niehandlowy jest innym przewozem drogowym niż przewóz zarobkowy lub na potrzeby własne. Nie otrzymuje się za niego bezpośredniego ani pośredniego wynagrodzenia oraz nie generuje on żadnego dochodu dla kierowcy pojazdu oraz dla innej osoby. Nie ma on również związku z działalnością zawodową lub zarobkową.

INNA PRACA

Zmieniono także brzmienie art. 6 ust. 5 rozporządzenia 561/2006 dotyczące zapisywanych przez kierowcę aktywności „inna praca”. Obecnie kierowca jako inną pracę zapisuje cały czas określony w art. 4 lit. e spędzony na prowadzeniu pojazdu używanego do działalności zarobkowej nieobjętej zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia oraz wszelkie okresy gotowości określone w art. 3 lit. b dyrektywy 2002/15/WE zgodnie z art. 34 ust. 5 lit. b ppkt (iii) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 165/2014. Zapisu tego dokonuje ręcznie na wykresówce, na wydruku lub przy użyciu funkcji ręcznego wprowadzania danych do urządzenia rejestrującego.

ODBIÓR PRZERWY W ZAŁODZE

W art. 7 rozporządzenia 561/2006 został określony sposób odbioru przerwy w załodze. Zmiana wprowadza możliwość wykorzystania przerwy 45-minutowej przez kierowcę w pojeździe, którym kieruje inna osoba, w przypadku pracy w załodze kilkuosobowej. Kierowca mający przerwę nie może być zaangażowany w pomoc kierowcy prowadzącemu pojazd.

ODPOCZYNEK TYGODNIOWY

Art. 8 rozporządzenia 561/2006 wprowadza możliwość wykorzystania, w innym państwie członkowskim niż siedziba firmy lub miejsce zamieszkania kierowcy, dwóch kolejnych skróconych odpoczynków tygodniowych przez kierowcę realizującego międzynarodowe przewozy drogowe. W takim przypadku następny okres tygodniowego odpoczynku musi być poprzedzony okresem odpoczynku wykorzystywanym jako rekompensata za te dwa skrócone tygodniowe okresy odpoczynku. Natomiast w ciągu kolejnych czterech tygodni kierowca ma obowiąz-

zek wykorzystać przynajmniej cztery tygodniowe okresy odpoczynku, z których dwa będą odpoczynkami regularnymi. Dla potrzeb tego przepisu określono, że kierowca wykonuje międzynarodowe przewozy drogowe, jeżeli rozpoczyna on dwa kolejne skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza państwem członkowskim siedziby pracodawcy i poza państwem swojego zamieszkania. Zmodyfikowano również zapis dotyczący zakazu odbioru odpoczynku tygodniowego regularnego w pojeździe. W aktualnej wersji określa on, że regularny tygodniowy okres odpoczynku oraz dowolny tygodniowy okres odpoczynku trwający ponad 45 godzin wykorzystywany jako rekompensata za wcześniejsze skrócenie takiego odpoczynku nie mogą być wykorzystywane w pojeździe. Muszą one zostać odebrane w odpowiednim dla każdej płci miejscu zakwaterowania wyposażonym we właściwą infrastrukturę noclegową i sanitarną. Wskazano także, że wszelkie koszty zakwaterowania poza pojazdem pokrywa pracodawca. Kolejna zmiana dotyczy powrotu kierowcy do siedziby pracodawcy lub swojego miejsca zamieszkania. Wynika z niej, że przedsiębiorstwo transportowe organizuje pracę kierowców w sposób umożliwiający im powrót do siedziby pracodawcy lub do miejsca zamieszkania kierowcy w każdym okresie czterech tygodni w celu wykorzystania przez nich jednego regularnego tygodniowego okresu odpoczynku lub tygodniowego okresu odpoczynku trwającego ponad 45 godzin wykorzystywanego jako rekompensata za skrócenie odpoczynku tygodniowego. W przypadku kierowcy, który skorzystał z możliwości skrócenia dwóch kolejnych odpoczynków tygodniowych, jego powrót do siedziby przedsiębiorstwa lub miejsca zamieszkania powinien nastąpić przed rozpoczęciem regularnego tygodniowego okresu odpoczynku trwającego ponad 45 godzin wykorzystywanego jako rekompensata. Przedsiębiorca ma obowiązek dokumentowania tych operacji oraz przechowywania dokumentacji w swoim lokalu i przedstawiania jej na żądanie organów kontrolnych.

PRZERWANIE ODPOCZYNKÓW PODZAS PRZEPRAWY PROMEM LUB POCIĄGIEM

Dokonano również zmiany art. 9 rozporządzenia 561/2006 dotyczącej możliwości przerywania odpoczynków tygodniowych przez kierowcę towarzyszącemu pojazdowi transportowanemu promem lub pociągiem. Przepis ten został podzielony na dwie części. Pierwsza odnosi się do kierowcy wykorzystującego regularny dzienny okres odpoczynku lub skrócony tygodniowy okres odpoczynku, który może przerwać nie więcej niż dwukrotnie innymi czynnościami (wjazd lub zjazd z promu bądź pociągu) trwającymi nie dłużej niż godzinę. Podczas tych odpoczynków kierowca musi mieć do dyspozycji kabinę sypialną, koję lub kuszetkę. Druga zmiana wskazuje, że w tych okolicznościach mogą być również przerywane regularne tygodniowe okresy odpo-

czynku, jeśli podróż jest zaplanowana na przynajmniej 8 godzin oraz kierowca ma do dyspozycji kabinę sypialną na promie lub w pociągu.

ODSTĘPSTWO W ZAKRESIE STOSOWANIA PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH CZASU PROWADZENIA POJAZDU I WYMAGANYCH ODPOCZYNKÓW

Kolejną zmianą jest rozszerzenie art. 12 rozporządzenia 561/2006 o nowe odstępstwo w zakresie stosowania przepisów dotyczących czasu prowadzenia pojazdu i wymaganych przerw. Zmiana pozwala kierowcy w wyjątkowych okolicznościach, pod warunkiem zachowania bezpieczeństwa ruchu drogowego, przekroczenie dziennego i tygodniowego czasu prowadzenia pojazdu o maksymalnie jedną godzinę, aby dotrzeć do centrum operacyjnego pracodawcy lub swojego miejsca zamieszkania w celu wykorzystania tygodniowego okresu odpoczynku. Na tych samych zasadach kierowca, aby dotrzeć do centrum operacyjnego pracodawcy lub swojego miejsca zamieszkania, w celu wykorzystania regularnego tygodniowego okresu odpoczynku, może przekroczyć dzienny i tygodniowy czas prowadzenia pojazdu o maksymalnie dwie godziny pod warunkiem, że bezpośrednio przed tym dodatkowym czasem prowadzenia pojazdu wykorzystał przerwę trwającą przynajmniej 30 minut. Powody takiego odstępstwa wskazuje odrębnie na wykresówce lub wydruku urzędnika rejestrującego bądź na planie pracy najpóźniej po przybyciu do miejsca docelowego albo odpowiedniego miejsca postoju. Każdy wydłużony okres pracy musi być kompensowany równoważnym okresem odpoczynku wykorzystywanym jednorazowo przed końcem trzeciego tygodnia następującego po danym tygodniu.

DODATKOWE WYŁĄCZENIA

W art. 13 rozporządzenia 561/2006 wprowadzono zmiany polegające na modyfikacji wyłączenia z przepisów art. 5–9 dotyczącego pojazdów poruszających się wyłącznie po wyspach. Aktualnie wyłączenie to obejmuje: „*pojazdy poruszające się wyłącznie po wyspach lub po regionach oddalonych od pozostałej części terytorium kraju, o powierzchni nieprzekraczającej 2300 km², które nie są połączone z resztą terytorium kraju mostem, brodem lub tunelem przeznaczonym dla pojazdów silnikowych ani nie graniczą z żadnym innym państwem członkowskim*”. Dodano również dwa kolejne wyłączenia. Pierwsze dotyczy pojazdów lub zespołu pojazdów wykorzystywanych przez przedsiębiorstwa budowlane do przewozu maszyn budowlanych w promieniu do 100 km od bazy przedsiębiorstwa, pod warunkiem, że prowadzenie takich pojazdów nie stanowiło głównego zajęcia kierowcy. Drugie obejmuje pojazdy wykorzystywane do dostarczania betonu towarowego.

OKRES DANYCH ZAWARTY W PLANIE PRACY

Z dniem **31 grudnia 2024 r.** zacznie obowiązywać przepis wprowadzony art. 16 ust. 3 lit. a rozporządzenia 561/2006 dotyczący wydłużenia okresu danych zawartych w planie pracy. Jest on wymagany w przypadku realizacji regularnych krajowych przewozów osób oraz regularnych międzynarodowych przewozów osób, jeśli punkty końcowe zlokalizowane są w odległości 50 km w linii prostej od granicy pomiędzy dwoma państwami członkowskimi i jeśli długość trasy wynosi do 100 km. Przedmiotowy plan pracy powinien zawierać nazwisko każdego kierowcy, miejsce bazy pojazdu, ustalony z góry harmonogram różnych okresów prowadzenia pojazdu, innej pracy, przerw i dyspozycyjności. Dane te zgodnie z wprowadzaną zmianą będą obejmowały co najmniej dzień kontroli i poprzedzające go 56 dni oraz muszą być aktualizowane w regularnych odstępach czasu, nie dłuższych niż miesiąc.

WYMIANA TACHOGRAFÓW NA TACHOGRAFY INTELIGENTNE

Od **21 sierpnia 2023 r.** w pojazdach rejestrowanych po raz pierwszy nowe przepisy przewidują obowiązek instalowania tachografów inteligentnych drugiej wersji. Wymóg ten wprowadzono rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2021/1228 z dnia 16 lipca 2021 r. zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) 2016/799 w odniesieniu do wymogów dotyczących budowy, sprawdzania, instalacji, użytkowania i naprawy tachografów inteligentnych oraz ich elementów składowych, zmieniającym art. 3, 4a, 8, 9 i 10 rozporządzenia 165/2014. Nowe tachografy dodatkowo będą automatycznie zapisywać:

- punkt początkowy dziennego okresu pracy,
- lokalizację przekroczenia granicy państwa członkowskiego oraz załadunku lub rozładunku pojazdu,
- co trzy godziny skumulowany czas prowadzenia pojazdu oraz
- punkt końcowy dziennego okresu pracy.

Zostaną one również wyposażone w interfejs pozwalający na przysyłanie danych do urzędów zewnętrznych służb kontrolnych, które od 21 sierpnia 2024 r. zostaną wyposażone w urządzenia do wczesnego zdalnego wykrywania i przysyłania niektórych danych celem ich weryfikacji pod kątem ewentualnych naruszeń. Łączność z tachografem będzie nawiązywana wyłącznie na żądanie służb kontrolnych. Ponadto, w pojazdach przeznaczonych do wykonywania przewozów międzynarodowych, tachografy cyfrowe (pierwszej generacji) oraz analogowe muszą zostać wymienione na tachografy inteligentne (drugiej wersji) do **31 grudnia 2024 r.** Natomiast tachografy inteligentne (pierwszej wersji) na tachografy inteligentne (drugiej wersji) do **21 sierpnia 2025 r.**

OBOWIĄZKI KIEROWCY

Zmiana wynikająca z art. 34 rozporządzenia 165/2014 nakłada dodatkowo na kierowcę obowiązek wprowadzania w tachografie cyfrowym symbolu państwa rozpoczęcia oraz zakończenia dziennego okresu pracy. Natomiast od 2 lutego 2022 r. – również symbolu państwa, na którego terytorium wjechał. Wpisu dokonuje się w najbliższym możliwym miejscu postoju na granicy lub po jej przekroczeniu. W przypadku gdy przekraczanie granicy państwa członkowskiego odbywa się na promie lub w pociągu, symbol państwa jest wprowadzany w porcie lub na stacji przybycia. Kierowcy są zwolnieni z tego obowiązku, jeśli tachograf rejestruje automatycznie dane dotyczące lokalizacji. Zmieniono również art. 36 rozporządzenia 165/2014, zwiększając okres podlegający kontroli drogowej, zobowiązując tym samym kierowcę do okazania w jej trakcie dokumentów potwierdzających jego aktywność w ciągu bieżącego dnia i poprzednich 56 dni.

Na podstawie dotychczasowej dynamiki zmian w przepisach „transportowych” można przypuszczać, że kolejne lata będą również w nie obfitowały. Dla policjantów ruchu drogowego powinno być to bodźcem do systematycznego przeglądania publikacji poświęconych problematyce przewozu drogowego oraz bieżącego zapoznawania się z ich treścią.

¹ Rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz. Urz. UE L 102/1, z późn. zm.).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 165/2014 z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie tachografów stosowanych w transporcie drogowym i uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 w sprawie urządzeń rejestrujących stosowanych w transporcie drogowym oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego (Dz. Urz. UE L 60/1, z późn. zm.).

Summary

Chosen amendments in transport regulations resulted from the "Mobility package"

The article constitutes the set of chosen provisions of Regulation (EU) 2020/1054 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2020 concerning social and technical sphere related to the period of driver's vocational activity. It introduces a lot of amendments, i.e. the principles of compensation in the form of weekly rest period, breaks in multi-manning, circumstances of exceeding the daily driving time as well as the dates of replacement of tachographs which do not meet technical requirements. The implementation of those changes will enhance the quality of drivers' conditions (especially of the drivers performing international road transport of goods) and improve carrying out control activities by the authorized entities. The aim of this publication is to help the mentioned entities to familiarize with basic amendments and its proper understanding.

Thumaczenie: Katarzyna Olbryś

Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa

asp. szt. Krzysztof Franckiewicz

Zakład Służby Prewencyjnej CSP

Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa (KMZB) funkcjonuje na terenie całego kraju od 1 lipca 2016 r. Jej główne cele od lat pozostają niezmiennie i są to:

- poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego poprzez włączenie obywateli w wybrane działania Policji,
- dostosowanie struktur organizacyjnych oraz działań Policji do zagrożeń wskazywanych przez społeczeństwo,
- platforma wymiany informacji o zagrożeniach¹.

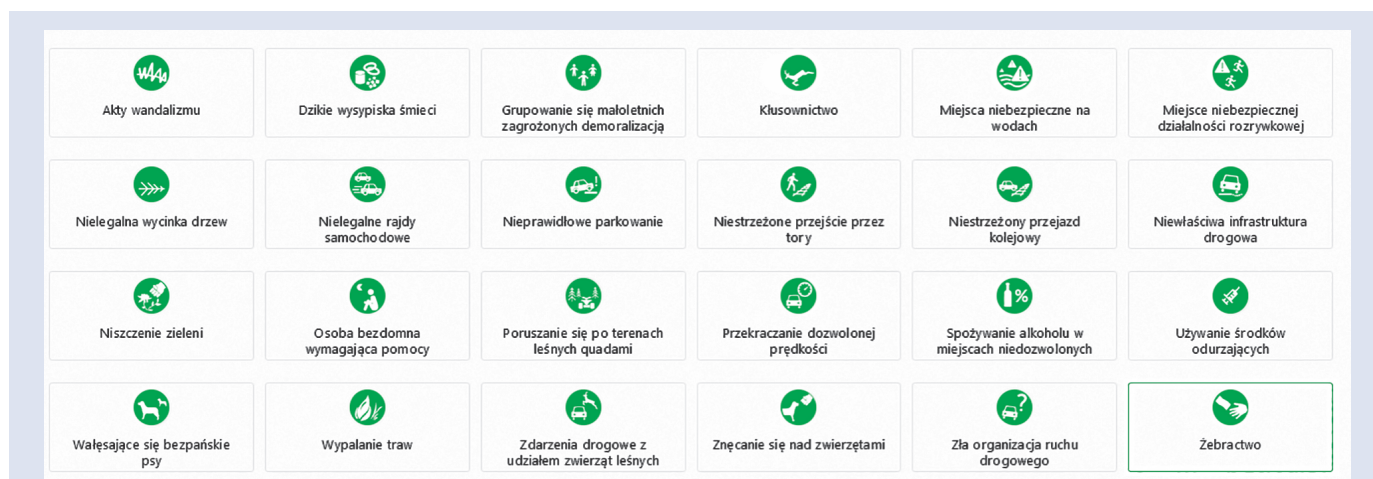
KMZB to bardzo pomocne narzędzie służące do budowania korzystnych relacji pomiędzy Policją a obywatelem. Policja jako organ służący zapewnieniu bezpieczeństwa obywateli likwiduje zagrożenia i gromadzi informacje na temat dostrzeganych zagrożeń. Informacje te, poprzez dodanie zgłoszenia na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa przez anonimowego obywatela i wskazanie oczekiwanego sposobu jego eliminacji, służą poprawie i podniesieniu poczucia bezpieczeństwa na danym terenie. Aby dokonać zgłoszenia, wystarczy na dowolnym urządzeniu elektronicznym z dostępem do Internetu (np. smartfonie, komputerze, tablecie) kliknąć na stronie internetowej www.policja.pl aktywny link przenoszący nas na właściwą stronę lub wpisać w wyszukiwarce internetowej szukaną frazę, np. KMZB, i po znalezieniu aktywnego odnośnika otworzyć aplikację. Zgłoszenia w aplikacji są dokonywane na interaktywnej mapie obsługiwanej przez www.geoportal.gov.pl. Zgłoszenia obywateli są anonimowe, nie trzeba zakładać konta ani się logować. Naniesienie zagrożenia jest proste i intuicyjne, nie sprawia problemu osobom starszym. Po wybraniu miejsca wyświetlamy katalog 24 poniższych zagrożeń, które można zgłaszać za pomocą platformy. Ogólna forma i funkcjonalność mapy jest cały czas aktualizowana i dostosowywana do zgłaszanych przez obywateli propozycji. Wystarczy wypełnić ankietę i wysłać za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres: kmzb@policja.gov.pl. Użytkownik po wybraniu konkretnego zgłoszenia może również dokonać krótkiego opisu graficznego występującego problemu, dołączyć zdjęcie lub krótki film. Po otrzymaniu zgłoszenia zagrożenia, do pracy przystępują policjanci,

k którzy weryfikują zagrożenie i podejmują czynności zmierzające do jego eliminacji. Podjęte przez funkcjonariuszy Policji działania mogą być realizowane zarówno samodzielnie, jak i w ramach współpracy z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, np: zarządami dróg, ośrodkami pomocy społecznej itp.

Czy Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa spełnia oczekiwania pomysłodawców?

Opinie społeczeństwa oraz policjantów dotyczące efektywności i skuteczności KMZB są pozytywne. Spośród wielu różnorodnych opinii na ten temat przywołam tu wypowiedź policjanta wykonującego czynności patrolowe: (...)W mojej opinii Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa spełnia swoje podstawowe zadanie, którym przede wszystkim jest poprawa bezpieczeństwa lokalnego. Pełniłem służbę na ulicy, zanim powstała KMZB, i doskonale pamiętam, że naszą uwagę przyciągały głównie miejsca, w których gromadził się lokalny element patologiczny. W mniejszym stopniu koncentrowaliśmy się na pozostałych rejonach uważanych za „spokojną okolicę”. Po wprowadzeniu mapy zagrożeń patroli Policji pojawiają się wszędzie tam, gdzie społeczeństwo powiadamia o sytuacjach, które w ich ocenie mogą stanowić zagrożenie bezpieczeństwa. Oczywiście zdarzają się przypadki nagminnego wykorzystywania aplikacji przez „społeczniaków”, zaznaczających punkty z byle błędnego powodu, niemniej jednak żaden system nie jest doskonały!(...)².

KRAJOWA MAPA ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA

Ryc. 1. Zrzutek z ekranu Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa – poszczególne kategorie zgłoszeń.

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html>.

Warto nadmienić, że w 2017 r., a więc po zaledwie rocznej działalności aplikacji, Komenda Główna Policji została wyróżniona za stworzenie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa przez firmę Esri podczas Międzynarodowej Konferencji Użytkowników Esri w San Diego w Stanach Zjednoczonych. Po trzech latach działalności KMZB może pochwalić się niespełna dwoma milionami użytkowników, którzy do tej pory dokonali 1,2 mln zgłoszeń naruszeń prawa i bezpieczeństwa. Użytkownicy również poprawili trafność zgłoszeń – funkcjonariusze potwierdzili aż 52% z nich!³

Dane uzyskane z KMZB pomagają również w planowaniu służb patrolowych i obchodowych. Podczas planowania służb w danym rejonie służbowym brane są pod uwagę różne czynniki oraz przepisy, np.:

§ 12 zarządzenia nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych⁴:

Przy planowaniu służby obchodowej uwzględnia się propozycje dzielnicowego co do czasu pełnienia służby oraz aktualny stan zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego w rejonie, który ma zastosowanie przy planowaniu służby obchodowej dzielnicowego.

§ 7 zarządzenia nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym⁵ również nakazuje pewne działania osób odpowiedzialnych za planowanie służby:

Policjant odpowiedzialny za organizację służby patrolowej realizuje w szczególności następujące zadania: (...)

- 4) *wyznacza zadania doraźne w zakresie służby patrolowej;*
- 5) *inspiruje jednostki podległe i właściwe komórki organizacyjne do podejmowania przedsięwzięć mających wpływ na wzrost poczucia bezpieczeństwa obywateli;*
- 6) *na bieżąco monitoruje stan zagrożenia przestępczością, wykroczeniami i innymi zjawiskami patologii społecznej (...).*

Z cytowanych zarządzeń wynika, iż KMZB jest również brana pod uwagę podczas planowania służb patrolowych. Z liczby naniesionych zgłoszeń, stopnia ich potwierdzenia oraz wyeliminowania zagrożeń można wywnioskować,

jakie są potrzeby społeczne i konieczność koncentracji służb patrolowych na danym terenie. Rzetelna praca policjantów i zaangażowanie w służbę pozwala na eliminację fałszywych zgłoszeń i skupienie się na informacjach prawdziwych i ważnych. Właściwa postawa policjantów wpływa z kolei na kreowanie pozytywnego wizerunku Policji w oczach społeczeństwa i pozytywnie oddziałuje na poczucie bezpieczeństwa obywateli.

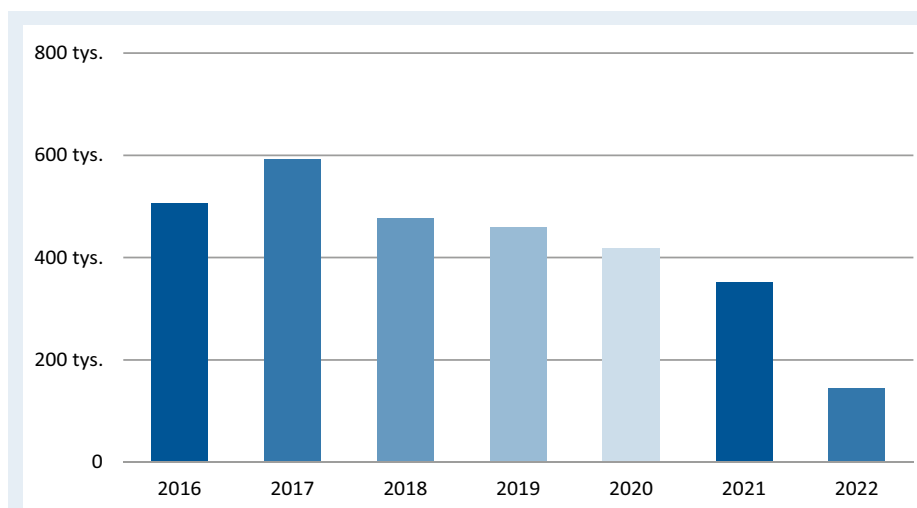
W 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę realizacji założeń i prowadzenia KMZB na terenie działania KPP w Staszowie. We wnioskach nie stwierdzono uchybień w procesie realizacji przez jednostkę Policji zadań związanych z Krajową Mapą Zagrożeń Bezpieczeństwa. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie oceniła działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Efektom funkcjonowania KMZB było naniesienie przez mieszkańców w 2017 r. 595 zagrożeń, z których 18 marca 2019 r. 40,5% miało status „potwierdzone” (wyeliminowane). W 2018 r. naniesiono 504 zagrożenia, z których 18 marca 2019 r. 41% miało status „potwierdzone” (wyeliminowane). Ze względu na nieokreślenie w KMZB zakładanych celów jej funkcjonowania i mierników ich osiągnięcia nie było możliwe odniesienie się do efektywności i skuteczności wykorzystania KMZB w systemie podnoszenia poziomu bezpieczeństwa (...)⁶.

Należy tu dodać, iż informacje uzyskane za pośrednictwem KMZB służą również do optymalnego wykorzystania zasobów sprzętowo-kadrowych, a w szczególności podejmowania decyzji co do odtworzenia zlikwidowanych w poprzednich latach komisariatów i posterunków Policji.

Statystyka dotycząca zgłoszeń w KMZB

Na wykresie 1 zamieszczono liczbę dokonanych zgłoszeń w KMZB w poszczególnych latach w okresie 2016–2022. Z przedstawionej grafiki wynika, iż w 2016 r. narzędzie spotkało się z ogromnym zainteresowaniem – przez pół roku funkcjonowania KMZB odnotowano ponad pół miliona zgłoszeń (505 701). W 2017 r. ta liczba wzrosła do prawie 600 000 (592 636). Było to najprawdopodobniej spowodowane odczuciami obywateli, że poprzez własne działanie nareszcie mają wpływ na zwiększenie poczu-

Wykres 1. Statystyki odwiedzin: Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa (<https://policja.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html>).

Źródło: <https://widok.gov.pl/statistics/mapa-zagrozen/> [dostęp: 30.05.2022 r.].

Liczba zgłoszonych zagrożeń w latach 2016–2022:

2016 – 505 701 zgłoszeń
 2017 – 592 636 zgłoszeń
 2018 – 477 541 zgłoszeń
 2019 – 460 192 zgłoszenia
 2020 – 418 383 zgłoszenia
 2021 – 350 856 zgłoszeń
 2022 – 144 166 zgłoszeń
 (do dnia 30.05.2022 r.).

cia własnego bezpieczeństwa, a także chęcią budowania społeczeństwa obywatelskiego. Liczba zgłoszeń w latach 2018–2019 ustabilizowała się na wysokim poziomie, który jednak był zauważalnie niższy niż w poprzednich latach. Powyższy stan rzeczy wynika najprawdopodobniej z tego, że 28 lipca 2017 r. udostępniono nowszą wersję mapy, gdzie wprowadzono wiele zmian dotyczących funkcjonalności mapy. Dzięki nim np. brak jest możliwości automatycznego usuwania zagrożenia po miesiącu od jego naniesienia, ponadto zagrożenia „żart, pomyłka” są również usuwane na bieżąco. Pozwoliło to na wyeliminowanie zbędnych zgłoszeń, nadmiernie i niepotrzebnie obciążających policjantów. Połączono również dwie kategorie zgłoszeń dotyczących bezpieczeństwa w ruchu drogowym: „niewłaściwa infrastruktura drogowa” oraz „nieprawidłowe oznakowanie drogi” w jedną, która funkcjonuje pod nazwą „niewłaściwa infrastruktura drogowa”. Zgłoszenia z tej kategorii stanowiły stosunkowo liczną grupę. Natomiast w latach 2019–2022 odnotowano spadki ilościowe zagrożeń nanoszonych na KMZB. Uważam, że bardzo duży wpływ na powyższy trend miała epidemia wirusa COVID-19. W trakcie trwania epidemii były wprowadzone liczne obostrzenia sanitarne, m.in. ograniczenia w przemieszczaniu się obywateli po terenie kraju, praca i nauka zdalna. Zmalała też liczba zgłoszeń dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego, a to we wcześniejszych latach była kategorią, w której zgłoszenia stanowiły stosunkowo liczną grupę. Ograniczenia w przemieszczaniu się pojazdami i zmniejszenie transportu w stanie epidemii na pewno nie pozostały bez wpływu na liczbę zgłoszeń w tym zakresie.

Należy pamiętać, iż ideą wprowadzenia Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa było głównie poprawienie bezpieczeństwa obywateli, ich aktywizacja i włączenie do niektórych działań, a także dostosowanie struktur policyjnych do bieżących potrzeb społecznych i wymiana informacji. Z relacji funkcjonariuszy wynika, że po eliminacji zagrożeń wskazanych w KMZB raczej nie pojawiają się takie same zgłoszenia w tym rejonie. Dlatego nadrzędnym celem działania funkcjonariuszy po wskazaniu zagrożenia przez obywatela i jego potwierdzeniu powinno być wyeliminowanie zagrożenia.

W podsumowaniu warto przytoczyć wyniki badań społecznych dotyczące poczucia bezpieczeństwa w Polsce.

Według badań przeprowadzonych przez CBOS na pytanie: *Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?* 82% respondentów odpowiedziało pozytywnie. Natomiast na kolejne pytanie: *Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?* aż 96% ankietowanych wypowiedziało się pozytywnie⁷. Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa pomimo napotykaną krytyki i wielu trudności z jej wprowadzeniem odniosła sukces, co przełożyło się na spełnienie oczekiwań obywateli i wysoki poziom ich poczucia bezpieczeństwa, szczególnie wśród społeczności lokalnych.

¹ KPP Brzeg, *Zachęcamy do korzystania z narzędzi ułatwiających kontakt z Policją*, <https://brzeg.policja.gov.pl/ob/kpp-brzeg/aktualnosci/66485,Zachecamy-do-korzystania-z-narzedzi-ula-twiajacych-kontakt-z-Policja.html> [dostęp: 26.05.2022 r.].

² Policyjny Blog Niebiescy997, *Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa zdała egzamin?*, <https://niebiescy997.pl/krajowa-mapa-zagrozen-bezpieczenstwa-zdala-egzamin/> [dostęp: 26.05.2022 r.].

³ Tamże.

⁴ Dz. Urz. KGP poz. 26, z późn. zm.

⁵ Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 108, z późn. zm.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Kielcach, *Wystąpienie po kontroli*, https://www.nik.gov.pl/kontrolne/wyniki-kontroli-nik/pobierz,lki-i_19_001_201902251242251551098545-id1~01,typ,kj.pdf [dostęp: 27.05.2022 r.].

⁷ *Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i w kraju*, „Komunikat z Badań CBOS” 2020, nr 96, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2020/K_096_20.PDF [dostęp: 27.05.2022 r.].

Summary

National Map of Security Threats

The article presents the issue and general assumptions of an application called the National Map of Security Threats and a synthetic summary of the four-year period of existence of this appliance. It contains a short analysis of benefits from using this application by the society including its influence on the increased sense of security among citizens. The necessity of forming civil society through the strengthened cooperation between citizens and the Police, was also stressed in the article.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

BEZPIECZEŃSTWO

jako wartość badawcza w systemie nauki nad potrzebami procesu wykrywania sprawców czynów zabronionych

mł. insp. dr inż. Robert Maciejczyk
ORCID 0000-0003-3111-0555

Zastępca Kierownika
Zakładu Służby Kryminalnej CSP

Przedmiot i miejsce badań nad bezpieczeństwem w obszarze przestępczości od wielu lat określone są ponadwymiarowo i interdyscyplinarnie. Naukowcy w swoich rozważaniach poszukują swoistej samodzielności dla tych rozważań w połączeniu z naukami prawa, socjologii, psychologii oraz medycyny. Nie ma już poglądów negujących indywidualność badań nad przestępczością w szeroko rozumianej potrzebie łączenia wyników badań z wdrażaniem ich oraz korzystaniem z nich przez organy ścigania. Analizy samych przyczyn przestępczości, jej form oraz zależności ze sprawcą przyniosły ogromne korzyści dla praktyków ścigających sprawców przestępstw.

Wstęp

Utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do kompetencji wielu organów. Jednak Policja wyposażona została w szczególne uprawnienia do wykrywania i ścigania przestępstw oraz wykroczeń, a także utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policja jest częścią systemu służącego ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, pełni jednocześnie w społeczeństwie funkcję służby w ochronie życia, zdrowia i mienia. Właściwe wypełnianie przypisanej roli możliwe jest tylko dzięki zapewnieniu współgrania wszystkich elementów systemu, przy czym Policja odgrywa w nim różne role. Szczególne uprawnienia, jakie ma Policja, dają jej możliwość głębszego niż innym

organom wnikania w sferę konstytucyjnie gwarantowanych praw i wolności jednostki. Wśród organów państwa Policja zajmuje szczególną pozycję prawną. Po zmianach społeczno-ustrojowych, które nastąpiły w Polsce po 1990 r., całą działalność formacji i służb policyjnych należy postrzegać jako działalność organów Policji, Komendanta Głównego Policji (centralnego organu administracji rządowej) oraz komendantów wojewódzkich i powiatowych Policji (terenowych organów administracji rządowej).

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie, jak organy Policji mogą korzystać z metod badawczych nad bezpieczeństwem, m.in. w badaniu form zachowań przestępczych i potrzeb ochrony jednostki w indywidualnym zapotrzebowaniu na bezpieczeństwo.

Formalnoprawne podstawy zapewnienia bezpieczeństwa

Według pozytywistów prawo jest dziełem człowieka i nie powinno wykazywać związków z innymi systemami normatywnymi, przede wszystkim z moralnością czy religią. Obowiązuje z mocy ustanawiającego je autorytetu (władzy publicznej), suwerena – niezależnie od tego, czy jego reguły uznamy za sprawiedliwe, czy słuszne. Ma ono w stosunku do swoich adresatów charakter heteronomiczny, zewnętrzny, a swoje uzasadnienie czerpie z mocy autorytetu, który je ustanowił i narzucił adresatom. Koncepcja prawa zaproponowana przez pozytywistów wywiera największy wpływ na praktykę tworzenia i, przede wszystkim, stosowania prawa¹.

E. Trojan w swoich badaniach stwierdza, że każde państwo na świecie, bez względu na wielkość czy znaczenie na arenie międzynarodowej, stawia sobie jako zadanie priorytetowe zapewnienie bezpieczeństwa w każdej dziedzinie. Najważniejszą funkcją państwa zarówno w jego wnętrzu, jak i na zewnątrz jest zapewnienie swym obywatelom oraz podmiotom działającym na jego terytorium jak najszerzej rozumianego bezpieczeństwa. Dotychczasowe zmiany, które miały miejsce, sprawiły, że bezpieczeństwu zaczęto nadawać nowy sens, nowe znaczenia w kierunku jego pogłębiania i poszerzania. Dynamika i intensywność tych zmian zarówno doprowadziły do nowego porządku bezpieczeństwa, jak i wprowadziły twórczy zamęt, który nie wpływa pozytywnie na nową powszechną definicję tego pojęcia².

E. Trojan zaznacza, że chcąc zdefiniować bezpieczeństwo, nie znajdziemy jednoznacznej odpowiedzi. Pojęcie to najczęściej określane jest jako stan niezagrożenia, spokoju; stan pewności, zabezpieczenia; brak odczucia zagrożenia i lęku; stan wolności od niepokoju, niebezpieczeństwa, strachu, ataku; swoboda działania, której nie towarzyszy zagrożenie. Pojęcie bezpieczeństwa w świetle nauk prawnych nie zostało jednoznacznie zdefiniowane w przepisach prawa. Wynika to głównie z szerokiego zakresu znaczeniowego tego terminu³. W przepisach prawa pojęcie bezpieczeństwa uzupełnione jest rzeczownikiem lub przymiotnikiem, który wskazuje określony rodzaj tego bezpieczeństwa.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. wymienionych zostało kilka rodzajów bezpieczeństwa:

- bezpieczeństwo obywateli,
- bezpieczeństwo państwa,
- bezpieczeństwo ekologiczne,
- bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne państwa.

Wiele rodzajów bezpieczeństwa zawiera w sobie również ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny⁴.

W kodeksie wymienione zostały:

- bezpieczeństwo w komunikacji,
- bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej,
- bezpieczeństwo publiczne,
- bezpieczeństwo powszechne,
- bezpieczeństwo osób,

- bezpieczeństwo w ruchu lądowym, wodnym i powietrznym,
- bezpieczeństwo w ruchu pojazdów mechanicznych,
- bezpieczeństwo i higiena pracy⁵.

Należy podkreślić, że bezpieczeństwo społeczeństwa wymaga ciągłego i uporządkowanego działania opartego o przepisy prawa. Nie jest celem niniejszego artykułu przedstawienie aktów prawnych dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa, a tylko przypomnienie, że jest ono regulowane w aktach różnych kategorii.

Poza aktami prawa w randze ustawy i aktami wykonawczymi występują również zapisy prawa wewnętrznego obowiązującego w strukturach państwa. Oczywiście organy państwa w województwie, starostwie, ustanawiając prawo, mogą jedynie korzystać z ustawowych przesłanek w tym zakresie. Przykładowo, za G. Malikiem, utworzenie powiatowej komisji bezpieczeństwa i porządku, działającej pod przewodnictwem starosty, jest kolejnym niezmiernie ważnym krokiem w kierunku uznania samorządów lokalnych i ich organów za najważniejsze ogniwo koordynacji wszelkich lokalnych inicjatyw prewencyjnych, realizowanych wraz z Policją i z uwzględnieniem wszystkich instytucji, które są zaangażowane w programy czy też działania prewencyjne. Pomimo pewnych zastrzeżeń co do zbyt wąsko zakreślonych zadań komisji oraz braku uprawnień do podejmowania przez nią działań z inicjatywy własnej, można uznać powiatową komisję bezpieczeństwa i porządku za podstawowy ośrodek zinstytucjonalizowanej koordynacji systemu prewencyjnego na obszarze powiatu⁶.

Działania badawcze na rzecz bezpieczeństwa

W ocenie nauki za obszary związane z czynem zabronionym należy uznać potrzeby bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz sprawiedliwości, a w tym:

- zwiększenia wykrywalności i egzekucji w zwalczaniu wykroczeń i przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu, przemocy w rodzinie, szkole i środowisku społecznym;
- przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich, alkoholizmowi, narkomanii;
- zapewnienia pomocy ofiarom przestępstw i wykroczeń;
- poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- zapewnienia ochrony dóbr materialnych, zapobiegania przestępczości zorganizowanej, korupcji;
- zwiększenia udziału społeczeństwa w tej działalności⁷.

Profesor B. Wiśniewski stwierdza, że działalność bieżąca na rzecz bezpieczeństwa to każda aktywność realizowana na rzecz bezpieczeństwa niemieszcząca się w ramach zarządzania kryzysowego bądź przygotowań obronnych. W ramach działalności bieżącej na rzecz bezpieczeństwa realizowane są zadania o charakterze ogólnym i szczegółowym⁸. B. Wiśniewski do zadań o charakterze ogólnym zalicza odpowiednie podejście do bezpieczeństwa łączące wykorzystanie wszelkich

BEZPIECZEŃSTWO JAKO WARTOŚĆ BADAWCZA

środków pozostających w dyspozycji państwa do zapewnienia realizacji celów polityki bezpieczeństwa. Wskazuje również na potrzebę stworzenia warunków prawnych i organizacyjnych na rzecz integracji wielu szczegółowych systemów działających w obszarze bezpieczeństwa w jeden system bezpieczeństwa państwa przy zapewnieniu ich niezbędnej samodzielności. W jego ocenie niezbędne jest również stworzenie i utrzymanie poziomu potencjału systemu bezpieczeństwa zapewniającego warunki do skutecznego przeciwstawienia się zagrożeniom⁹. Z kolei do zadań o charakterze szczegółowym zalicza wdrożenie niezbędnych regulacji prawno-organizacyjnych w celu efektywnego funkcjonowania systemu organizacji działań bieżących na rzecz bezpieczeństwa. W swoich rozważaniach B. Wiśniewski odwołuje się do postanowień Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, która stanowi, że: „[...] do ważnych interesów narodowych Polski należy zagwarantowanie trwałego i zrównoważonego rozwoju cywilizacyjnego oraz gospodarczego kraju, stworzenie warunków do wzrostu dobrobytu społeczeństwa, do rozwoju nauki i techniki oraz do należytej ochrony dziedzictwa narodowego i tożsamości narodowej, a także środowiska naturalnego”. Cytując Strategię, przewiduje również, że: „[...] realizacja interesów narodowych oraz wynikających z nich celów odbywa się w ramach działań wewnętrznych państwa oraz w jego relacjach z otoczeniem zewnętrznym. Zdolność Polski do skutecznego działania na zewnątrz jest uwarunkowana jakością wewnętrznego ładu politycznego, gospodarczego i społecznego”¹⁰.

Podsumowując swoje rozważania, B. Wiśniewski zauważa, że: „Truizmem jest stwierdzenie, że określenie celu organizacji działalności bieżącej na rzecz bezpieczeństwa państwa jest procesem trudnym i złożonym. Jest to wypadkowa właściwości struktury organizacyjnej realizującej te zadania oraz celu tejże działalności. Z pierwszą determinantą nie ma trudności, ponieważ właściwość każdej struktury ściśle określono w źródłach prawa powołujących ją do życia. Co się zaś tyczy drugiej, należy zauważyć, że związany jest już z nią szereg problemów wynikających głównie z teoretycznych i prawnych aspektów działań na rzecz bezpieczeństwa. Należy w tym miejscu przywołać stwierdzenie oddające istotę celu Le Chateliera, który zauważył, że jeśli jasno widzimy cel, który chcemy osiągnąć, to zrobiliśmy już więcej niż połowę drogi. Poszukiwanie skutecznych rozwiązań organizacyjnych jest jednym z podstawowych zadań uczestników działań na rzecz bezpieczeństwa”¹¹.

Natomiast J. Łebkowska stwierdza, że uwzględnianie badań nad bezpieczeństwem w wielu dyscyplinach naukowych czyni z tych badań proces ciągły, dynamicznie zmieniający się w naukach społecznych. Stan bezpieczeństwa dotyczyć może tylko pewnego okresu w historii i rozwoju ludzkości. Żadne zjawisko bowiem nie jest na stałe zorganizowane, trwałe, niezmiennie w czasie. Bezpieczeństwo wymaga doskonalenia pod względem metod, mechanizmów i środków jego zapewnienia¹². J. Łebkowska w swych rozważaniach odwołuje się m.in. do M. Huzarskiego, który zauważa, że: „[...] bezpieczeństwo oznacza ciągłą działalność jednostek, społecz-

ności lokalnych, państw czy organizacji międzynarodowych w tworzeniu pożądanego stanu bezpieczeństwa”¹³. Proces ten obejmuje szereg przedsięwzięć skierowanych przeciw zagrożeniom blokującym realizację wyznaczonych celów. Przykładem jest ochrona porządku publicznego, zwalczanie klęsk żywiołowych, ochrona przeciwpożarowa wykonywane przez Policję oraz Państwową Straż Pożarną czy misje humanitarne, pokojowe prowadzone m.in. przez ONZ.

Przez bezpieczeństwo rozumie się zatem zarówno stan, jak i proces „stałego dochodzenia do stanu pewności niezagrażenia i należytej ochrony bezpieczeństwa narodowego i systemu międzynarodowego”¹⁴. Kolejną kategorią, stosowaną przez badaczy i analityków bezpieczeństwa w definiowaniu tego pojęcia, jest potrzeba, czyli bezpieczeństwo rozumiane jako centralna kategoria społeczna. Bezpieczeństwo stanowi bowiem naczelną wartość dla jednostek i grup społecznych, a zarazem dla ich najważniejszego celu istnienia. Z punktu widzenia psychologii bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą człowieka (ponadbiologiczną, czyli społeczną), a jej zaspokojenie warunkuje pojawienie się potrzeb wyższych. Zrealizowanie obu wymienionych rodzajów potrzeb przyczynia się do możliwości niezawodnego działania człowieka, ponieważ prawo, porządek społeczny i władza nie są zagrożone i doskonałą swoje funkcjonowanie¹⁵. W swych naukowych rozważaniach J. Łebkowska odwołuje się również do R. Kuźniara, który uważa, iż bezpieczeństwo jest egzystencjalną i pierwotną potrzebą nie tylko jednostek czy całego społeczeństwa, ale również państw. Chodzi nie tylko o „przetrwanie, integralność czy niezawisłość, lecz także o bezpieczeństwo rozwoju, który zapewnia ochronę i wzbogacenie tożsamości jednostki czy narodu”¹⁶. Bezpieczeństwo to wartość, o którą trzeba zabiegać bezustannie, uwzględniając zmiany wewnątrz i na zewnątrz państwa. Można uznać, że jest ono centralną kwestią racji stanu, czyli powodem, motywem działania państwa¹⁷. Bez względu na epokę i ustrój stanowi naczelną misję państwa i narodu. J. Łebkowska uważa, że misja ta jest realizowana poprzez stałe wykonywanie dwóch współzależnych funkcji. Pierwsza obejmuje ochronę i obronę wartości i interesów narodowych przed zagrożeniami, a druga dotyczy tworzenia wewnętrznych i zewnętrznych warunków dla swobodnego rozwoju oraz walki z wyzwaniami pojawiającymi się w wyniku postępu cywilizacyjnego. Kwestie te świadczą o znaczeniu funkcjonalnym bezpieczeństwa¹⁸.

Pojęcie bezpieczeństwa jest bez wątpienia ściśle powiązane z interesami państwa, które są wyrażane i realizowane przez jego politykę bezpieczeństwa. Do podstawowych, żywotnych interesów (celów, wartości) bezpieczeństwa państwa należy na przykład zachowanie niepodległości, integralności terytorialnej, suwerenności, tożsamości ustrojowej, co zapewnia jego rozwój. Dlatego też bardzo często interesy te określa się jako rację stanu, a więc bezpieczeństwo jest ważnym interesem egzystencjalnym państwa. Pod względem kryterium treści (przedmiotu) bezpieczeństwo jest analogiczne do racji stanu i jej podstawowych wartości. Tym samym przyczynia się do zaspokojenia wymienionych potrzeb istnienia, przetrwania i rozwoju państwa¹⁹.

Podsumowanie

W latach 70. ubiegłego wieku J. Gurgul, prokurator, praktyk, naukowiec, stwierdzał, że nie należy przekreślać prac badawczych czysto teoretycznych oraz uważał je za niezbędną potrzebę pewnego dystansu badawczego. Uważał jednak, że: „Bezpośredni kontakt z życiem gwarantuje jednak szybsze i – co ważniejsze – prawdziwsze poznanie funkcjonujących w tym życiu zjawisk aniżeli najbardziej złożona metodyka badawcza”²⁰. Po pięćdziesięciu latach od tego stwierdzenia nauka wykazuje nierozzerwalne połączenie praktyki z teorią, nawet kierunki kształcenia – zgodnie z obowiązującym prawem – przyjmują w swych nazwach „profil praktyczny”. Świadczy to o dużym zaangażowaniu w łączeniu umiejętności teoretycznych rozważań z doświadczaniem, bardzo ważnym w obszarze przeciwdziałania, zapobiegania oraz wykrywania sprawców przestępstw.

Podsumowując, należy stwierdzić, że niezwykle cenny pozostaje rozwój szkolnictwa policyjnego, w szczególności wyższego. Niezastąpionym elementem w rozwoju badań teoretycznych w połączeniu z praktyką pozostają kierunki kształcenia z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego, kryminologii i uruchomiony od 2019 r. kierunek nauka o Policji. Połączenie wiedzy praktyków środowiska naukowego przynosi efekty m.in. w zakresie rozumienia procesu wykrywczego jako elementu szeroko rozumianego zapewnienia bezpieczeństwa jednostki.

Powyższe analizy nad badaniami połączonymi z praktycznym doświadczeniem wpisują się w zakres zadań władz publicznych, do których należy zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom, w tym praktyczne zagwarantowanie ochrony takich dóbr jak życie, zdrowie, własność itd., co obejmuje także walkę z przestępczością atakującą te dobra.

¹ P. Sołhaj, *Prawne podstawy bezpieczeństwa*, Kraków 2018, s. 10.

² E. Trojan, *Bezpieczeństwo i porządek publiczny w Rzeczypospolitej Polskiej w świetle powszechnie obowiązujących przepisów prawa*, <https://docplayer.pl/6459030-Bezpieczenstwo-i-porzadek-publiczny-w-rzeczpospolitej-polskiej-w-swietle-powszechnie-obowiazujacych-przepisow-prawa.html> [dostęp: 21.05.2022 r.].

³ Tamże.

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.).

⁵ E. Trojan, *Bezpieczeństwo i porządek publiczny w Rzeczypospolitej Polskiej w świetle powszechnie obowiązujących przepisów prawa*.

⁶ G. Malik, *Bezpieczeństwo jako kategoria prawna*, „Studenckie Zeszyty Naukowe” 2018, nr 39.

⁷ *Vademecum bezpieczeństwa*, red. O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Kraków 2018.

⁸ B. Wiśniewski, *Racjonalizacja działalności bieżącej na rzecz bezpieczeństwa*, w: A. Czupryński, B. Wiśniewski, J. Zboina, *Bezpieczeństwo, teoria, badania, praktyka*, Warszawa 2015, s. 121–122.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

¹² J. Łebkowska, *Bezpieczeństwo – teoretyczny wymiar ponadczasowej wartości*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1, s. 47–48.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

²⁰ J. Gurgul, *Śledztwo w sprawach o zabójstwa*, Warszawa 1977, s. 3.

Bibliografia

- Gurgul J., *Śledztwo w sprawach o zabójstwa*, Warszawa 1977.
 Łebkowska J., *Bezpieczeństwo – teoretyczny wymiar ponadczasowej wartości*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1.
 Malik G., *Bezpieczeństwo jako kategoria prawna*, „Studenckie Zeszyty Naukowe” 2018, nr 39.
 Sołhaj P., *Prawne podstawy bezpieczeństwa*, Kraków 2018.
 Trojan E., *Bezpieczeństwo i porządek publiczny w Rzeczypospolitej Polskiej w świetle powszechnie obowiązujących przepisów prawa*, <https://docplayer.pl/6459030-Bezpieczenstwo-i-porzadek-publiczny-w-rzeczpospolitej-polskiej-w-swietle-powszechnie-obowiazujacych-przepisow-prawa.html>.
Vademecum bezpieczeństwa, red. O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Kraków 2018.
 Wiśniewski B., *Racjonalizacja działalności bieżącej na rzecz bezpieczeństwa*, w: A. Czupryński, B. Wiśniewski, J. Zboina, *Bezpieczeństwo, teoria, badania, praktyka*, Warszawa 2015.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, badania, przestępczość
Key words: security, research, crime

Summary

Security as a scientific value in the system of research on the needs of the process of detecting perpetrators of criminal acts

For many years, the subject and place of research on security in the field of crime has been defined in an overdimensional and interdisciplinary manner. Scientists in their deliberations look for a specific independence for these considerations in conjunction with the sciences of law, sociology, psychology and medicine. There are no longer views that would deny the individuality of research on crime in the broadly understood need to combine research results with their implementation and use by law enforcement agencies. Analyses of the causes of crime, its forms and dependence with the perpetrator have brought enormous benefits for practitioners who attract criminals.

Tłumaczenie: Robert Maciejczyk

OCHRONA PRAWNA MAŁOLETNI

w polskim prawie karnym i współpraca szkół z Policją

asp. szt. Marek Maliszewski

Zakład Służby Kryminalnej CSP

Podczas gdy prawa oskarżonych i skazanych powinny być chronione, każde dziecko ma prawo do tego, by jego dobro zostało uwzględnione w pierwszej kolejności.

Wytyczne ONZ¹

Krajowe i międzynarodowe akty prawne chronią szeroko pojęte interesy małoletnich. Są to osoby, których dobro powinno wszystkim przyświecać i których dobro i szczęście wszyscy powinniśmy chronić. Bronić wolności, niewinności i każdego uśmiechu tych, którzy często sami obronić się nie mogą, nie potrafią czy po prostu nie chcą. Niniejszy artykuł jest próbą usystematyzowania tematu dotyczącego małoletnich, nieletnich, ich ochrony prawnej i współpracy w tej dziedzinie szkoły z Policją. W głównej mierze rozważania będą oparte na Kodeksie karnym, Kodeksie postępowania karnego oraz ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Definicje

Zanim przejdziemy do głównego tematu, należy zwrócić uwagę na definicje. Czy małoletni i nieletni to jest to samo? Czy każde dziecko to nieletni? Kogo określimy mianem młodociany?

- Nieletni – zgodnie z przepisami art. 1 § 2 pkt 1 i art. 1 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, to osoba:
 - która nie ukończyła lat 18, a wykazuje przejawy demoralizacji,
 - która dopuściła się czynu karalnego po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyła lat 17,
 - względem której zostały orzeczone środki wychowawcze lub poprawcze, nie dłużej niż do ukończenia przez tę osobę lat 21².

- Małoletni – zgodnie z art. 10 § 1 Kodeksu cywilnego pełnoletnim jest ten, kto ukończył lat 18³. W związku z tym małoletnim jest osoba, która nie ukończyła tego wieku, nieposiadająca zdolności do czynności prawnych lub posiadająca je w stopniu ograniczonym. Ponadto zgodnie z art. 10 § 2 Kodeksu cywilnego małoletni uzyskuje również pełnoletność, a tym samym pełną zdolność do czynności prawnych, poprzez zawarcie małżeństwa i nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa⁴. Według Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego taka sytuacja dotyczy tylko kobiet, ale nie wcześniej niż po ukończeniu przez nie 16 lat. Zgody na zawarcie małżeństwa może udzielić tylko sąd opiekuńczy pod dwoma warunkami:
 - musi być ważny powód,
 - z okoliczności wynika, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny⁵; uzyskanej

w ten sposób pełnoletności nie traci się w razie unieważnienia małżeństwa.

- Młodociany – zgodnie z treścią art. 115 § 10 k.k. to osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 21 lat i w czasie orzekania w pierwszej instancji 24 lat⁶. Natomiast zgodnie z prawem karnym wykonawczym w zakładzie karnym dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli 21 roku życia. W uzasadnionych wypadkach skazany może odbywać karę w tym zakładzie po ukończeniu 21 roku życia⁷.
- Dziecko – zgodnie z Konwencją o prawach dziecka przyjętą przez Polskę w 1991 r. to każda istota ludzka w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność⁸. Ponadto jako dziecko można rozumieć osobę w wieku niedojrzałości bio-psycho-społecznej, osobę w okresie dojrzewania, będącą w toku rozwoju struktur biologicznych, jak i psychicznych⁹.
- Czyn karalny – wprowadzone w art. 1 § 1 pkt 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich pojęcie „czyn karalny” zostało zdefiniowane w art. 1 § 2 pkt 2. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu przez czyn karalny należy rozumieć czyn zabroniony przez ustawę jako:
 - a) przestępstwo (art. 1 k.k.), a więc zbrodnia lub występki;
 - b) przestępstwo skarbowe (art. 2 k.k.s.);
 - c) wykroczenie określone w następujących przepisach Kodeksu wykroczeń:
 - art. 50a (posiadanie w miejscu publicznym niebezpiecznych przedmiotów),
 - art. 51 (zakłócenie wybrykami spokoju lub porządku publicznego),
 - art. 69 (niszczenie i uszkodzanie znaków umieszczonych przez organ państwowy),
 - art. 74 (uszkodzanie znaków lub urządzeń zapobiegających niebezpieczeństwu),
 - art. 76 (rzucanie kamieniami w pojazd mechaniczny będący w ruchu),
 - art. 85 (samowolna zmiana znaków lub sygnałów drogowych),
 - art. 87 (prowadzenie pojazdów przez osobę po użyciu alkoholu),
 - art. 119 (kradzież lub przywłaszczenie mienia do określonej wartości),
 - art. 122 (paserstwo mienia o określonej wartości),
 - art. 124 (niszczenie lub uszkodzanie mienia, jeśli szkoda nie przekracza ustalonej w Kodeksie wykroczeń kwoty),
 - art. 133 (spekulacja biletami wstępu),
 - art. 143 (utrudnianie korzystania z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego).
- Demoralizacja – zgodnie z art. 4 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich okolicznościami świadczącymi o demoralizacji nieletniego są w szczególności: naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchyłanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia

się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo czy udział w grupach przestępczych.

Porównując powyższe definicje, należy wyraźnie zaznaczyć, że w istniejącym stanie prawnym pojęcie nieletniego nie jest tożsame z pojęciem dziecka czy małoletniego, a tym bardziej młodocianego. Zupełnym nieporozumieniem jest zatem zamienne używanie słów „małoletni” i „nieletni”.

Dopuszczalność odpowiedzialności prawnej przez osobę przed ukończeniem 18 roku życia

Zgodnie z regulacją art. 10 § 1 Kodeksu karnego i analogicznymi przepisami Kodeksu wykroczeń (art. 8) i Kodeksu karnego skarbowego (art. 5 § 1) za przestępstwo czy wykroczenie na gruncie powyższych przepisów mogą odpowiadać jedynie osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły 17 lat. Wynika z tego, że osoba, która ukończyła 17 rok życia, może zostać ukarana za popełnione wykroczenie np. nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego. Tak samo, jeżeli chodzi o popełnienie przestępstwa. Na zasadach Kodeksu karnego za przestępstwo będzie ukarana osoba, która ukończyła 17 rok życia. Są tu jednak pewne wyjątki i odstępstwa. Musimy odnieść się do § 2 art. 10 k.k., zgodnie z którym: „nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego, określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3 lub 4, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach zawartych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne”. Zatrzymajmy się przez chwilę nad tym artykułem. Ustawodawca użył tu sformułowania „może”. Nie użyto stwierdzenia „będzie odpowiadał”, „odpowiada”, lecz jedynie zwrot „może”. Małoletni po ukończeniu 15 roku życia może odpowiadać za popełnienie powyższych przestępstw pod pewnymi warunkami:

- 1) jeżeli okoliczności sprawy za tym przemawiają,
- 2) jeżeli stopień rozwoju sprawcy za tym przemawia,
- 3) jeżeli właściwości i warunki osobiste sprawcy za tym przemawiają,
- 4) jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

Wynika z tego, że osoba 16-letnia, która dokonała zbrodni zabójstwa, **nie musi, ale może** zostać pociągnięta do odpowiedzialności karnej z Kodeksu karnego. Zatem ustawodawca uzależnia odpowiedzialność karną nie tylko od wieku, ale również od stosowanych poprzednio środków wychowawczych czy poprawczych w stosunku do konkretnego sprawcy. Spójrzmy jeszcze na § 4 art. 10 k.k. Zgodnie z tym paragrafem: „W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają”. Wydaje się, że ustawodawca stosuje tutaj szeroko pojętą i uniwersalną zasadę „dobra dziecka”.

OCHRONA PRAWNA MAŁOLETNI

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że istniejące rozwiązanie jest zgodne z postanowieniami Konwencji o prawach dziecka, która w art. 37 dopuszcza odpowiedzialność karną dzieci, ale zakazuje wymierzania osobom poniżej 18 roku życia kary śmierci lub dożywotniego więzienia bez możliwości warunkowego przedterminowego zwolnienia i nakłada na państwa obowiązek spełnienia podstawowych gwarancji procesowych, jak poszanowanie wrodzonej godności jednostki ludzkiej czy humanitarne traktowanie.

W związku z tym, że w niniejszym artykule nie zajmuję się jedynie odpowiedzialnością karną małoletnich, musimy odnieść się do jeszcze jednego aktu prawnego. Podstawowym aktem dotyczącym nieletnich w polskim porządku prawnym jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich. Ustawa ta oparta jest przede wszystkim na elementach wychowawczych i poprawczych, a podstawową zasadą postępowania jest wspomniane już wcześniej dobro dziecka. Artykuł 3 § 1 przedmiotowej ustawy formułuje powszechną dyrektywę odnoszącą się do postępowania w sprawach nieletnich. Nakazuje ona kierować się w sprawie nieletniego przede wszystkim jego dobrem. Dobro nieletniego rozumiane jest tu jako dążenie do osiągnięcia korzystnych zmian w jego osobowości i zachowaniu, co umożliwiłoby rozwój i funkcjonowanie w życiu osobistym i społecznym, zgodnie ze społecznymi oczekiwaniami wobec tej kategorii wiekowej i w okresie dojrzałości¹⁰.

Artykuł 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich stanowi, że przewidziane w niej działania należy podejmować w przypadku wykazywania przez nieletniego przejawów demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego. Terminy te zostały już wcześniej wyjaśnione. Wynika z tego, że wobec osoby, która nie ukończyła 18 roku życia i narusza zasady współżycia społecznego, popełnia czyn zabroniony, systematycznie uchyla się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nieład, włóczęgostwo, uczestniczy w grupach przestępczych, wykazuje przejawy demoralizacji, prowadzone jest postępowanie dotyczące zapobiegania i zwalczania demoralizacji. Jeżeli natomiast nieletni pomiędzy 13 a 17 rokiem życia dopuścił się przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub jednego z 12 wykroczeń wymienionych w art. 1 § 2 pkt 2, prowadzone będzie wobec niego postępowanie w sprawach o czyny karalne.

Mówiąc o odpowiedzialności prawnej nieletnich, należy wspomnieć o jeszcze jednej rzeczy. Otóż w myśl art. 190 § 1 k.p.k. przed rozpoczęciem przesłuchania należy uprzedzić świadka o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy. W związku z tym osobę, która w momencie przesłuchania ukończyła 17 rok życia, uprzedzamy o **odpowiedzialności karnej** wynikającej z art. 233 § 1 oraz § 1a:

§ 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 1a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę z obawy przed odpowiedzialno-

ścią karną grozącą jemu samemu lub jego najbliższemu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Jednak gdy świadek nie ukończył 17 lat, należy go uprzedzić, że ponosi **odpowiedzialność prawną** za wyczerpanie znamion art. 233 § 1 i 1a k.k. na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Wówczas wobec nieletniego sąd rodzinny może zastosować środki wychowawcze wymienione w art. 6 powyższej ustawy. Na uwagę zasługuje fakt, że wyczerpanie znamion art. 233 § 1 i 1a k.k. przez sprawcę, który nie ukończył 13 lat, jest jedynie przejawem demoralizacji, ale w sytuacji popełnienia tego przestępstwa przez nieletniego między 13 a 17 rokiem życia jest czynem karalnym. Trzeba też pamiętać, że warunkiem odpowiedzialności za czyn z art. 233 § 1 i 1a k.k. jest to, aby przyjmujący zeznanie, postępując w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy.

Ochrona małoletnich

Omawiając ochronę małoletnich, warto odwołać się do treści art. 171 § 3 k.p.k. mówiącego o tym, że jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 15 roku życia, czynności z jej udziałem powinny być, **w miarę możliwości**, przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego lub faktycznego opiekuna, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie¹¹. Mówiąc o ochronie małoletnich świadków, należy wspomnieć o przynajmniej trzech artykułach z k.p.k., tj. art. 185a, art. 185b oraz art. 360.

Art. 185a k.p.k.:

§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub żąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu.

§ 3. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w § 1–3, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłucha-

nie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny. W takim wypadku przepisu art. 185c nie stosuje się.

Rozdziały, o których mowa w art. 185a k.p.k., to: XXIII – przestępstwa przeciwko wolności, XXV – przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, XXVI – przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece. Trzeba wyraźnie podkreślić, że przepis ten dotyczy tylko szczególnej grupy pokrzywdzonych, tj. osób, które w chwili przesłuchania nie ukończyły 15 roku życia. Opierając się na postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2020 r., należy stwierdzić, że: „przepis art. 185a § 1 k.p.k. jest wyrazem szczególnej ochrony małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przed tzw. wtórną wiktymizacją (w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko rodzinie i opiece), a zawarte w tym przepisie zastrzeżenie jednokrotnego przesłuchania pokrzywdzonego świadczy o woli ustawodawcy, by odstępować od tej zasady absolutnie **wyjątkowo** (...) Choć nie ulega wątpliwości, że nieuwzględnienie żądania oskarżonego o ponowne przesłuchanie pokrzywdzonych stanowi ograniczenie jego prawa do obrony, to jednak z uwagi na charakter spraw objętych regulacją art. 185a § 1 k.p.k. konieczne jest ważenie konkurencyjnych dóbr, które w zależności od decyzji Sądu odnośnie przeprowadzenia takiego dowodu, z całą pewnością zostaną naruszone”¹².

Art. 185b k.p.k.:

§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w art. 185a § 1–3, jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w trybie określonym w art. 177 § 1a, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednio oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do świadka współdziałającego w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub świadka, którego czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne.

Artykuł 185a § 1–3 k.p.k. mówi o **pokrzywdzonym małoletnim**, który w chwili przesłuchania w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego nie ukończył 15 lat, natomiast art. 185b § 1 k.p.k. mówi o **świadku małoletnim**, który w chwili przesłuchania w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego nie ukończył 15 lat. Art. 185b mówi o **powtórным przesłuchaniu** małoletniego, mimo że art. 185a nakazuje jednorazowe przesłuchanie małoletniego.

Zasada przyjęta w art. 185a § 1 k.p.k. nie ma charakteru bezwzględnego. Dopuszczalne jest powtórne przesłucha-

nie małoletniego pokrzywdzonego, który nie ukończył 15 roku życia w dwóch ściśle określonych wypadkach. Po pierwsze, jeżeli wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania pokrzywdzonego małoletniego. Po drugie natomiast, gdy zażąda tego sam oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

Art. 360 § 1 pkt 2 k.p.k.:

§ 1. Sąd może wyłączyć jawność rozprawy w całości albo w części:

1) jeżeli jawność mogłaby:

- a) wywołać zakłócenie spokoju publicznego,
- b) obrażać dobre obyczaje,
- c) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy,
- d) naruszyć ważny interes prywatny;

2) jeżeli choćby jeden z oskarżonych jest nieletni lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat.

Następną regulacją dotyczącą ochrony małoletnich jest art. 360 § 1 pkt 2 k.p.k., przewidujący możliwość wyłączenia jawności rozprawy na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat. Przepis ten nakłada na sąd konieczność traktowania świadka, który nie ukończył 15 roku życia, w sposób szczególny. Niezmiernie ważne jest tu indywidualne potraktowanie każdego przypadku. Oprócz sądu, który może podjąć decyzję o wyłączeniu jawności z urzędu, taką potrzebę może zasygnalizować osoba towarzysząca małoletniemu w trakcie przesłuchania.

Należy zwrócić jeszcze uwagę na uregulowania zawarte w art. 147 § 2a k.p.k., który brzmi: „Przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a i art. 185c, oraz świadka, o którym mowa w art. 185b, utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk”. Unormowanie to ma szczególne znaczenie dla rzeczywistego wprowadzenia w życie wspomnianej już wcześniej zasady jednorazowego przesłuchania.

Należy wyraźnie podkreślić, że dla prawidłowego funkcjonowania zasady jednorazowego przesłuchania niezbędne są następujące okoliczności:

- przesłuchanie dziecka powinno się odbyć w miarę możliwości w obecności obrońcy oskarżonego,
- należy przygotować materiał dowodowy w taki sposób, aby przesłuchanie mogło być pełne,
- należy zadbać o aktywny udział psychologa, nie tylko w przesłuchaniu, ale również w przygotowaniu dziecka do tej czynności,
- konieczne trzeba zwrócić uwagę na rejestrację przesłuchania za pomocą zapisu dźwiękowego i dążenie do tego, aby utrwalić przesłuchanie dziecka również za pomocą urządzeń rejestrujących obraz,
- należy zadbać o wyznaczenie do przesłuchania sędziego, który będzie następnie rozpoznawał sprawę.

Przesłuchanie małoletniego rodzi wiele różnych problemów. Małoletni bywa cennym świadkiem, dostarczającym materiał dowodowy, jeżeli zostanie przesłuchany w sposób odpowiedni do jego wieku i etapu rozwoju czy rodzaju osobowości. Przyjęcie właściwej taktyki przesłuchania umożliwi uzyskanie szczerych zeznań i prawdziwych informacji.

OCHRONA PRAWNA MAŁOLETNI

Ważną kwestią jest poznanie małoletniego przed rozpoczęciem właściwego przesłuchania. Przygotowując się do przesłuchania, należy zebrać możliwie jak najwięcej informacji o małoletnim. Na przesłuchanie można zdecydować się tylko wówczas, gdy na tę czynność przewidziano odpowiednią ilość czasu. Etap wstępnej rozmowy powinien doprowadzić do rzeczywistego nawiązania kontaktu przesłuchującego z małoletnim. Przesłuchujący musi dostosować swoje słownictwo do poziomu intelektualnego małoletniego. Niekiedy wymaga to dokładnego opracowania zwrotów językowych, które z jednej strony są zrozumiałe dla przesłuchiwanego, a z drugiej strony zachowują sens prawniczy. Z uwagi na to, że relacja spontaniczna u małoletniego często rozwija się powoli i z oporem, nie należy go ponaglać, lecz okazać zainteresowanie i zachęcać do wypowiedzi. Nie wolno okazywać zniecierpliwienia, nieufności, ironii czy irytacji. Tym bardziej nie wolno małoletniemu grozić czy zadawać pytań sugerujących. Pytania należy formułować w sposób zrozumiały, a trudniejsze słowa zastępować lub uzupełniać opisem. W trakcie przesłuchania należy starać się o utrzymanie atmosfery zaufania i braku skrzepowania ze strony przesłuchiwanego.

Należy też w odpowiedni sposób zaprotokołować zeznania małoletniego. W szczególności nie można opisowego stylu relacji przekształcać w protokole na syntezę niezrozumiałe dla zeznającego bądź będące wynikiem interpretacji lub wybiórczego kojarzenia faktów przez przesłuchującego. Małoletniemu trzeba wyjaśnić, dlaczego spisuje się protokół i jakie jest jego znaczenie w prowadzonych czynnościach dowodowych. Protokół powinien zawierać w dosłownym brzmieniu treść pytań kierowanych do dziecka po to, aby osoby zapoznające się z nim mogły ocenić, czy pytanie było właściwie sformułowane.

Jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 15 lat, czynności z jej udziałem powinny być, w miarę możliwości, przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego lub faktycznego opiekuna, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie (art. 171 § 3 k.p.k.). Przesłuchanie powinno być, w miarę możliwości, prowadzone w pomieszczeniach przystosowanych do tego rodzaju czynności.

W związku z tym, co już powiedziano do tej pory, nie powinno być wątpliwości, że przesłuchanie małoletniego nie jest łatwe. Wymaga ono wiedzy o jego rozwoju w wielu wymiarach – poznawczym, emocjonalnym, motywacyjnym i społecznym. Wymaga też wzajemnej współpracy sądów, prokuratury, Policji, szkoły i zrozumienia, że prawa dziecka, szczególnie dziecka skrzywdzonego, powinny być zawsze stawiane na pierwszym miejscu. Duża odpowiedzialność ciąży na policjantach z zespołów ds. nieletnich i patologii.

Współpraca szkoły z Policją

Przejdziemy teraz do tematu, który już został zasygnalizowany, mianowicie do współpracy szkoły z Policją w zakresie ochrony małoletniego. Potrzebne jest zaangażowanie różnych podmiotów odpowiedzialnych za zwalczanie patologii społecznej, a zwłaszcza zaangażowanie szkoły i Policji. W związku z tym osoby odpowiedzialne za edukację małoletnich coraz częściej biorą pod uwagę to wyzwanie, próbując nie tylko ocenić aktualny stan działań prewencyjnych, ale

również wypracować regulacje prawne i wytyczne dotyczące tej współpracy. Dlaczego więc szkoła powinna współpracować z Policją w zakresie przeciwdziałania demoralizacji młodego pokolenia oraz na czym ta współpraca ma polegać? Szkoła, jako organ oświatowy i samorządowy zajmujący się kształceniem i wychowaniem dzieci i młodzieży, jest zobowiązana do reagowania na oznaki niepokojących zachowań małoletnich. Jest więc zobowiązana do realizacji działań, które ograniczają i eliminują społeczne i kryminogenne zachowania uczniów. Każda szkoła jest zobowiązana do określenia różnych form oddziaływań wychowawczych. Wśród planowanych działań należy uwzględnić spotkania profilaktyczne uczniów z funkcjonariuszami Policji czy spotkania nauczycieli z rodzicami z udziałem policjantów. Na szczególną uwagę zasługują zadania związane z działaniami interwencyjnymi. Polegają one na powiadomieniu rodziców i Policji w sytuacjach kryzysowych, w szczególności gdy młodzież używa, środków odurzających, substancji psychotropowych czy nowych substancji psychoaktywnych albo je posiada lub rozprowadza.

W praktyce szkoły określają szczegółowe procedury tej współpracy. Zwracają przy tym uwagę na konieczność informowania wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego i dyrektora o zaistniałej sytuacji, wezwania do szkoły rodziców lub opiekunów prawnych ucznia i przeprowadzenia z nimi rozmowy. W przypadku potwierdzenia informacji – na konieczność zobowiązania ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, zobowiązania rodziców do nadzoru nad dzieckiem, zaproponowania rodzicom pomocy psychologa czy terapeuty. Trzeba tu spojrzeć na inny problem: co zrobić, jeżeli rodzice systematycznie odmawiają współpracy ze szkołą, a uczeń nadal wykazuje przejawy demoralizacji? Jedynym wyjściem jest zwrócenie się do właściwej miejscowo jednostki Policji lub bezpośrednio do właściwego miejscowo sądu rodzinnego i nieletnich. W ramach współpracy szkoły z Policją pracownicy szkoły wspólnie z dzielnicowymi oraz policjantami zespołów ds. nieletnich i patologii powinni ustalić zasady wzajemnych kontaktów, by móc na bieżąco wymieniać informacje między sobą i rozwiązywać problemy dotyczące bezpieczeństwa i dobra uczniów. Współpraca ta może polegać m.in. na inspirowaniu nauczycieli i rodziców do działań o charakterze profilaktyczno-wychowawczym. Warto w tym miejscu wspomnieć o udziale Policji w dyskusjach panelowych i spotkaniach informacyjnych organizowanych dla młodzieży na terenie szkół. Policjanci mogą również uczestniczyć w radach pedagogicznych i spotkaniach dla rodziców poświęconych problematyce zagrożeń związanych z przestępczością wśród młodzieży oraz przeciwdziałania demoralizacji uczniów.

Kwestią najważniejszą we współpracy szkoły z Policją są właśnie spotkania profilaktyczne dla uczniów na terenie szkoły z udziałem policjantów. Warto przy tym uwzględnić aktualne problemy dotyczące między innymi: odpowiedzialności prawnej nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, przemocy, agresji, mobbingu, nierealizowania obowiązku szkolnego oraz cyberprzestępczości. Warto dodać, że nauczyciele policyjni Centrum Szkolenia Policji w Legionowie z dużym zaangażowaniem uczestniczą w takich spotkaniach i prelekcjach na terenie szkół powiatu legionowskiego.

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją i przestępczością

Sytuacje, kiedy małoletni są zagrożeni demoralizacją i przestępczością, występowały i niestety wciąż występują w polskich szkołach. Nauczyciele nie mogą więc pozostać bezczynni w takich sytuacjach. Ich zadaniem jest reagowanie na wszelkie niepokojące sygnały. W każdej takiej sytuacji mogą i powinni zwrócić się o pomoc do Policji. Niżej zostały opisane procedury, jak ma zareagować nauczyciel, wychowawca czy dyrektor szkoły, gdy widzi przejaw demoralizacji ucznia czy ma informację o popełnieniu przez niego czynu karalnego. Procedury te zostały opisane i opracowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie i są następujące:

I. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, należy podjąć następujące kroki:

- 1) nauczyciel przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy;
- 2) wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły;
- 3) wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację; przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem w ich obecności; w przypadku potwierdzenia informacji zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem; w toku interwencji może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym;
- 4) jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję;
- 5) podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowę z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub Policję; dalszy tok postępowania leży w kompetencjach tych instytucji;
- 6) jeżeli zachowania świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez wewnętrzny regulamin szkoły;
- 7) w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego dyrektor szkoły jako przed-

stawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

II. W przypadku gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, powinien podjąć następujące kroki:

- 1) powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy;
- 2) odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie;
- 3) wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielania pomocy medycznej;
- 4) zawiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły; gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszy Policji decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki;
- 5) dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu odmawiają przyjęcia do szkoły, a jest on agresywny bądź swoim zachowaniem daje powód do zagrożenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób;
- 6) w przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości Policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych – na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin); o fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny, jeżeli uczeń nie ukończył 18 lat;
- 7) jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym Policji lub sądu rodzinnego;
- 8) spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi; należy o tym fakcie powiadomić Policję; dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

III. W przypadku gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyków, powinien podjąć następujące kroki:

- 1) nauczyciel, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu Policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy;
- 2) powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, wzywa Policję;

OCHRONA PRAWNA MAŁOLETNI

- 3) po przyjeździe Policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i informuje o szczegółach zdarzenia.
- IV. W przypadku gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki, powinien podjąć następujące kroki:
- 1) nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawcy, pedagoga, dyrektora itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją; nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani plecaka ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla Policji;
 - 2) o swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawienia;
 - 3) w przypadku gdy uczeń mimo wezwania odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości plecaka, dyrektor szkoły wzywa Policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znaną substancję i zabiera ją do ekspertyzy;
 - 4) jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki Policji; wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję; całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
- V. Postępowanie wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa:
- 1) niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły;
 - 2) ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;
 - 3) przekazanie sprawy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę;
 - 4) powiadomienie rodziców ucznia – sprawcy;
 - 5) niezwłoczne powiadomienie Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała itp.) lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana;
 - 6) zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa i przekazanie ich Policji (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa noża i uciekając, porzuca go, lub jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).
- VI. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego:
- 1) udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej bądź zapewnienie jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń;
 - 2) niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły;
 - 3) powiadomienie rodziców ucznia;
 - 4) niezwłoczne wezwanie Policji, w przypadku kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia¹³.

PODSUMOWANIE

Artykuł jest próbą usystematyzowania zagadnienia i procedur związanych z postępowaniem w sprawach nieletnich. Podane zostały definicje: małoletni, nieletni, młodociany, dziecko, demoralizacja, czyn karalny. Następnie skupiono się na ochronie prawnej małoletniego, jaka jest przewidziana w Kodeksie postępowania karnego. Ostatnim zagadnieniem, jakie autor przedstawił w pracy, jest współpraca szkoły z Policją w zakresie ochrony dziecka. Ponadto zostały zaprezentowane procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach związanych z demoralizacją młodzieży czy popełnienia przez ucznia czynu karalnego.

- ¹ Aneks do Rezolucji Rady Gospodarczej i Społecznej ONZ nr 2005/20 („Wytyczne dotyczące postępowania w sprawach karnych z udziałem dzieci”), przyjętej 22 lipca 2005 r.
- ² Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969).
- ³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, z późn. zm.).
- ⁴ Tamże.
- ⁵ Art. 10 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359).
- ⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.).
- ⁷ Art. 84 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.).
- ⁸ Art. 1 Konwencji o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).
- ⁹ A. Grześkowiak, *Pojęcie dziecka w prawie karnym*, w: *Prawo karne w ochronie praw dziecka*, red. A. Grześkowiak, I. Zgoliński, Bydgoszcz 2018.
- ¹⁰ J. Kudrelek, *Postępowania szczególne w procesie karnym. Postępowanie w sprawach nieletnich*, Szczytno 2009, s. 113–114.
- ¹¹ Art. 171 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.).
- ¹² Postanowienie SN – Izba Karna z dnia 13.02.2020 r., IVKK599/18, opublikowano „Prokuratura i Prawo” 2020/9/13.
- ¹³ Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją i przestępczością, opracowanie: Dorota Macander, na podstawie Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości Wśród Dzieci i Młodzieży Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na lata 2003–2013, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2016.

Summary

Legal protection of minors in the Polish criminal law and cooperation of schools with the Police

The article is an attempt to systematize the issue and procedures concerning proceedings in the juvenile cases. There have been presented the following terms: "minor", "juvenile", "the child", "demoralization", "criminal act". The next part focuses on the legal protection of minors, which is provided in the Code of Criminal Procedure. The last topic presented by the author is the cooperation between schools and the Police in the process of child's upbringing. Moreover, there have been depicted the procedures of teacher's conduct in the situations related to demoralisation of the youth or committing a criminal act by a school student.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

PRZESŁANKI ZATRZYMANIA

NIELETNIEGO SPRAWCY

CZYNU KARALNEGO

kom. Radosław Nienałtowski

Zakład Służby Prewencyjnej CSP

Artykuł przedstawia okoliczności, które muszą zaistnieć, aby funkcjonariusze Policji lub Straży Granicznej legalnie, zasadnie i prawidłowo mogli dokonać zatrzymania osoby nieletniej, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu karalnego lub która wykazuje przejawy demoralizacji.

Policjanci, wykonując swoje codzienne czynności służbowe, mogą spotkać się z koniecznością dokonania zatrzymania osoby nieletniej. Mówiąc o zatrzymaniu nieletniego, należy pamiętać, że osoba nieletnia to¹:

- sprawców czynów karalnych w wieku 13–17 lat;
- osób, które nie ukończyły lat 18, a wykazują przejawy demoralizacji;
- osób, względem których orzeczono środki wychowawczo-poprawcze, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21.

W art. 32g i art. 32e ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich ustawodawca zawarł przepisy pozwalające na zatrzymanie nieletniego sprawcy czynu karalnego lub wykazującego przejawy demoralizacji.

Art. 32g. § 1. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może zatrzymać, a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH NIELETNICH

nietletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nietletniego.

Art. 32e. § 1. Policja zbiera i utrwała dowody przejawów demoralizacji oraz czynów karalnych w wypadkach niecierpiących zwłoki, a w razie potrzeby dokonuje zatrzymania nietletniego.

Opierając się o powyższe przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nietletnich, należy stwierdzić, że Policja może zatrzymać nietletniego, gdy jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił on czyn karalny². Jest to forma zatrzymania fakultatywnego. Zatrzymanie to może mieć miejsce, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia czynu zabronionego przez nietletniego, które opiera się co najmniej na poszlakach, a ponadto gdy występuje jedna z trzech przesłanek szczególnych, mianowicie³:

- uzasadniona obawa ukrycia się nietletniego – może zachodzić w momencie, gdy w związku z jego dotychczasowym zachowaniem się, stylem i trybem życia, nawykami (np. uciezkami z domu, szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawczej, rodziny zastępczej) nasuwa się przypuszczenie, że ukrycie się nietletniego jest możliwe i bardzo prawdopodobne;
- obawa zatarcia śladów czynu, uzasadniona przeszłością nietletniego, okolicznościami sprawy, a zwłaszcza charakterem i rodzajem poszlak oraz dowodów, które w jego sprawie zostały zebrane oraz tych, które należy jeszcze zebrać;
- nie można ustalić tożsamości nietletniego.

Tak więc, aby nastąpiło legalne zatrzymanie osoby nietletniej, muszą zaistnieć jego obiektywne, szczególne przesłanki, a nie te, które mogą wystąpić jedynie w odczuciu organu dokonującego zatrzymania lub zarządzającego je⁴. Należy zatem przyjąć, że obawa ucieczki lub ukrycia się albo zacierania śladów przestępstwa musi być uzasadniona. Ma być poparta konkretnymi okolicznościami wskazującymi prawdopodobieństwo ich wystąpienia i wynikać z okoliczności ujawnionych w postępowaniu; nie może to być obawa abstrakcyjna. Ryzyko takiego stanu rzeczy nie może wynikać wyłącznie z danych i informacji pozaprosesowych. Na obawę ukrycia się osoby nietletniej musi wskazywać samo zachowanie tej osoby, która będzie np. podejmować kroki zmierzające do opuszczenia swojego miejsca zamieszkania. Taką obawą zachodzi zwłaszcza, gdy zachowanie nietletniego będzie miało niespodziewany, nagły, niczym nieuzasadniony charakter. Innym przykładem zamiaru ukrywania się może być ciągła, nieracjonalna zmiana miejsca przebywania, zamieszkania lub pobytu, ciągła zmiana numerów telefonu kontaktowego.

Z kolei mówiąc o przesłance zatrzymania osoby, dotyczącej obawy zacierania śladów, należy brać pod uwagę, czy nietletni swoim zachowaniem w żaden sposób nie będzie nakłaniał pokrzywdzonych, świadków do składania fałszywych zeznań, ewentualnie – czy umyślnie nie będzie pozbywał się przedmiotów mogących stanowić dowód w danej sprawie.

Ostatnią przesłanką konieczności zatrzymania nietletniego jest brak możliwości ustalenia jego tożsamości. Taką okoliczność wystąpi, gdy pomimo podjęcia przez Policję możliwych sposobów ustalenia tożsamości osoby podejrzaną, nie da się tego dokonać. W tym przypadku osoba nietletnia np.: nie będzie chciała współpracować, nie będzie posiadała

żadnego dokumentu tożsamości, nie będzie odpowiadała, jak się nazywa. Podjęte dalsze czynności, tj. rozesłanie wizerunku osoby do ościennych jednostek, podjęte próby pobrania odbitek linii papilarnych w sposób tradycyjny i zarządzenie wywiadu daktyloskopijnego lub za pomocą elektronicznych czytników odbitek linii papilarnych w postaci Livescanera, nie przyniosą pozytywnych rezultatów.

Na zakończenie omawianego zagadnienia dotyczącego przesłanek zatrzymania nietletniej osoby, co do której zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu karalnego lub która wykazuje przejawy demoralizacji, należy przypomnieć, że uprawnienia Policji do zatrzymania nietletniego przysługują także Straży Granicznej, w zakresie jej właściwości⁵.

¹ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nietletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969), art. 1 § 1.

² Tamże, art. 1 § 2 pkt 2: „czyn karalny” – rozumie się przez to czyn zabroniony przez ustawę jako:

a) przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo

b) wykroczenie określone w art. 50a (posiadanie w miejscu publicznym niebezpiecznych przedmiotów), art. 51 (zakłócanie spokoju lub wywołanie zgorszenia), art. 69 (niszczenie lub usuwanie znaków umieszczonych przez organ państwowy), art. 74 (niszczenie lub usuwanie oznaczeń miejsc niebezpiecznych), art. 76 (rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny w ruchu), art. 85 (samowolne ustawianie albo niszczenie lub uszkodzanie znaku lub sygnału alarmowego), art. 87 (prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu), art. 119 (kradzież lub przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej), art. 122 (paserstwo), art. 124 (umyślne niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy), art. 133 (nabywanie w celu odsprzedaży z zyskiem lub sprzedaż z zyskiem biletów na imprezy) lub art. 143 (utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń publicznych) Kodeksu wykroczeń.

³ B. Jagielska, A. Majchrzak, A. Tabor-Dzikoń, *Zatrzymanie osoby*, Szkoła Policji w Słupsku, Słupsk 2016, s. 11.

⁴ Wyrok SA w Szczecinie z 26.03.2009 r., II AKa 1/09, OSA 2010, Nr 9, poz. 1.

⁵ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nietletnich, art. 32g § 2.

Ryc. https://www.freepik.com/free-vector/vandalism-abstract-concept-vector-illustration-destruction-damage-public-private-property-political-vandalism-violence-looting-building-walls-graffiti-abstract-metaphor_24122421.htm#page=2&query=vandalism&position=27&from_view=search

https://pl.freepik.com/darmowe-wektory/recznie-malowane-linie-natryskowe_13386548.htm#query=hand%20painted%20spray%20lines&position=20&from_view=search

Summary

Presumptions of the arrest a juvenile perpetrator of a criminal act

The article presents the circumstances, which are necessary for police officers and the Military Police so that they can arrest a juvenile, when there is a justifiable suspicion of committing a criminal act or such a person shows the signs of demoralisation. Those actions must be performed in accordance with the principles of legality, validity and equity.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

Policyjna profilaktyka społeczna w powiecie wołomińskim

DOBRE PRAKTYKI

podinsp. Wioletta Zychnowska

Wydział Prewencji
Komenda Powiatowa Policji w Wołominie

W artykule opisano proces policyjnej profilaktyki społecznej realizowany przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Wołominie. Celem tego procesu jest kształtowanie właściwych postaw mieszkańców powiatu wołomińskiego oraz ich reakcji na zagrożenia. Mundurowi realizują programy profilaktyczne oraz działania edukacyjno-informacyjne. Aby poszerzyć grono odbiorców, ciekawe inicjatywy profilaktyczne są promowane na stronie internetowej KPP w Wołominie. Funkcjonariusze współpracują z lokalnymi mediami i rozpowszechniają treści profilaktyczne. Policyjna profilaktyka społeczna to doskonała forma komunikacji ze społeczeństwem. Dobre praktyki w tym zakresie są przedstawione w artykule.

Wstęp

Wśród priorytetów i zadań priorytetowych Komendanta Głównego Policji na lata 2021–2023 znajduje się priorytet III, który brzmi: podniesienie efektywności działań Policji w celu realizacji oczekiwań społecznych. Realizacja tego zadania ma polegać m.in. na dostosowaniu działań profilaktycznych Policji do zdiagnozowanych zagrożeń społecznych w następujących obszarach¹:

- uzależnienia od narkotyków, nowych narkotyków, alkoholu;
- cyberzagrożenia;
- handel ludźmi;
- mowa nienawiści, w tym hejt, przestępstwa z nienawiści;
- bezpieczeństwo seniorów.

Teoria

„Jeżeli mamy na myśli zapobieganie powstawaniu czynu zabronionego – częściej mówimy profilaktyka, natomiast jeżeli myślimy o zapobieganiu, a właściwie ograniczeniu dalszego rozwoju już istniejącego zagrożenia – mówimy prewencja”². W dalszej części artykułu wiodącym pojęciem jest profilaktyka.

Profilaktyka to zapobieganie, prewencja, zespół działań i środków stosowanych w zapobieganiu występowaniu zjawisk niepożądanych i negatywnych w przyrodzie, w tym życiu ludzkim, jednostkowym bądź społecznym³.

Profilaktyka stosowana jest na trzech poziomach: **uniwersalnym, selektywnym, wskazującym**⁴.

Profilaktyka uniwersalna to działania:

- adresowane do całych grup, bez względu na stopień zagrożenia;
- prowadzone przez specjalistów;
- prowadzone w każdej szkole i innych placówkach oświaty;
- których celem jest ochrona i tworzenie nowych czynników ochronnych;
- których skuteczność polega na wzmacnianiu systemu pozytywnych norm i wartości;
- które przekonują o wadze zdrowia psychofizycznego i społecznego oraz duchowego.

Profilaktyka selektywna to działania:

- ukierunkowane na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka, które ze względu na swoją sytuację społeczną, ekonomiczną czy środowiskową narażone są na zachowania ryzykowne;

DOBRE PRAKTYKI

- adresowane głównie do dzieci i młodzieży z dysfunkcyjnych i rozbitych rodzin;
- których celem jest uprzedzanie i opóźnianie zachowań ryzykownych, rozpoznawanie i eliminowanie najważniejszych czynników ryzyka i wzmacnianie czynników ochronnych;
- których celem jest rzetelna diagnoza i właściwy wybór odbiorców działań selektywnych.

Profilaktyka wskazująca to działania:

- ukierunkowane na jednostki i grupy wysokiego ryzyka, demonstrujące pierwsze symptomy zachowań ryzykownych;
- których celem jest niedopuszczenie do pogłębiania się problemów i stopniowe ich eliminowanie oraz tworzenie skutecznych czynników ochronnych (redukowanie, informowanie o możliwościach zdrowego stylu życia);
- skierowane do dzieci z rodzin rozbitych, dysfunkcyjnych, wycofanych lub przejawiających zachowania agresywne;
- z zakresu redukcji szkód.

Dobre praktyki

W Komendzie Powiatowej Policji w Wołominie najczęściej stosowana jest profilaktyka uniwersalna. W celu wszechstronnej realizacji zadań profilaktycznych Komendant Powiatowy Policji w Wołominie wydał decyzję w sprawie powołania w Komendzie Powiatowej Policji w Wołominie nietatowego zespołu ds. doskonalenia komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej w obszarze profilaktyki społecznej⁵. Zgodnie z decyzją w skład zespołu funkcjonariuszy odpowiedzialnych za realizację profilaktyki wchodzi:

- ekspert do spraw prewencji kryminalnej;
- oficer prasowy jednostki;
- przedstawiciel Wydziału Ruchu Drogowego;
- przedstawiciele Zespołu Dzielnicowych Wydziału Prewencji oraz komisariatów podległych KPP w Wołominie.

Do zadań zespołu należy m.in.:

- wymiana informacji w drodze komunikacji wewnętrznej o realizowanych działaniach w obszarze profilaktyki społecznej na terenie powiatu wołomińskiego;
- informowanie w drodze komunikacji zewnętrznej o realizowanych działaniach w obszarze profilaktyki społecznej m.in. przedstawicieli mediów i samorządów lokalnych;
- współpraca przy realizacji cyklicznych programów edukacyjno-profilaktycznych oraz kampanii informacyjnych.

Profilaktyka społeczna jest to proces, w którym mieszkańcy powiatu wołomińskiego uczestniczą od przedszkola do uniwersytetu III wieku. Programy i działania informacyjno-edukacyjne skierowane są do: przedszkolaków, uczniów szkół

Fot. 1. Odwiedziny policjantek z KPP Wołomin wraz z maskotką KSP – sierżantem Borsukiem w Przedszkolu oraz Szkole Podstawowej w Nadmie.

podstawowych, uczniów szkół średnich, rodziców, seniorów, wybranych grup zawodowych.

Zadania realizowane w ramach profilaktyki uniwersalnej pozwalają policjantom kształtować właściwe postawy, cechy charakteru obywateli oraz ich reakcje na zagrożenia.

Należy podkreślić, że wołomińscy funkcjonariusze zapraszają do współrealizacji celów profilaktycznych inne instytucje: Straż Miejską w Wołominie, Państwową Straż Pożarną w Wołominie, Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Zielonce, Nadleśnictwo Drewnica w Żąbkach, Izbę Administracji Skarbowej w Warszawie.

W zakresie programów i działań profilaktycznych policjanci współpracują również ze Starostwem Powiatowym w Wołominie, Urzędem Miasta w Wołominie oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Współpraca ta jest bardzo prężna.

Innowacyjną metodą profilaktyki są debaty społeczne, które cieszą się dużym zainteresowaniem lokalnych społeczności. Ta forma dialogu ze społeczeństwem pozwala na bieżące dostosowanie działań policyjnych do potrzeb obywateli.

Przedszkolaki

Najmłodsi mieszkańcy powiatu wołomińskiego bardzo chętnie uczestniczą w spotkaniach profilaktycznych prowadzonych przez policjantów. Waga tych spotkań jest ogromna. Podczas pierwszego kontaktu z dzieckiem funkcjonariusze starają się zbudować relację wzajemnego zaufania. By tę relację stworzyć, mundurowi przybliżają dzieciom wybrane aspekty swojej pracy, prezentują elementy munduru, zapraszają maluchy do radiowozu, pozwalają przymierzyć czapkę policyjną, kamizelkę odblaskową. Ważne jest zmniejszenie dystansu pomiędzy funkcjonariuszami a dziećmi, ocieplenie wizerunku Policji. Przedszkolaki zapraszane są do Komendy Powiatowej Policji w Wołominie i podległych komisariatów. Celem tych wycieczek jest wzbudzenie zainteresowania pracą funkcjonariuszy. Najwięcej emocji wśród najmłodszych

wywołuje zwiedzanie tymczasowego pomieszczenia przejściowego i radiowozu. Ogromną popularnością cieszy się prezentacja elementów tresury psa służbowego. Przewodnik psa służbowego opowiada dzieciom o procesie szkolenia czworonożnego funkcjonariusza, o jego codziennej służbie, o opiece nad nim. Podczas prezentacji elementów tresury psa służbowego dzieci uczą się, jak prawidłowo zachowywać się w kontakcie z agresywnym czworonogiem. Zbudowanie pozytywnej relacji pomiędzy dziećmi a policjantami ma ogromny wpływ na kształtowanie:

- właściwych postaw dzieci,
- pozytywnego wizerunku społecznego Policji;
- wzrostu zaufania do Policji.

Podczas rozmów z dziećmi wielokrotnie podkreślana jest rola policjanta, który pomaga ludziom.

Spotkania profilaktyczne z przedszkolakami to doskonała okazja do nauki zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Policjanci omawiają wybrane aspekty dotyczące:

- bezpiecznego pieszego;
- bezpiecznego rowerzysty;
- bezpiecznego pasażera;
- zasad prawidłowego zachowania się przed przejściem dla pieszych;
- korzystania z numerów alarmowych.

Uczniowie klas 1–3 szkół podstawowych

Podczas prelekcji z uczniami młodszych klas szkół podstawowych funkcjonariusze przypominają o bezpiecznym poruszaniu się po drodze. Wyjaśniają, kto jest niechronionym uczestnikiem ruchu drogowego. Rozmawiają z dziećmi o bezpiecznym przemieszczaniu się na rolkach, wrotkach, deskorolkach, hulajnogach, rowerach.

W relacji z uczniami klas 1–3 pojawia się już potrzeba przybliżenia zasad bezpiecznego korzystania z Internetu, tzw. netykiety. Podczas spotkań profilaktycznych policjanci omawiają zasady kontaktu z osobą obcą zarówno w świecie realnym, jak i wirtualnym.

Uczniowie klas 4 szkół podstawowych

Na tym etapie edukacji szkolnej funkcjonariusze włączają się w proces przygotowywania uczniów do egzaminu na kartę rowerową. Przez cały rok szkolny spotykają się z czwartoklasistami i edukują o zasa-

dach bezpiecznego poruszania się po drodze jednośladem, o prawidłowym wyposażeniu rowerzysty oraz roli elementów odbłaskowych. Szczególny akcent kładą na znajomość znaków drogowych oraz zasad drogowych. Pod koniec roku szkolnego policjanci z Wydziału Ruchu Drogowego KPP w Wołominie przeprowadzają część praktyczną egzaminu na kartę rowerową, sprawdzając umiejętności dzieci jeżdżenia jednośladem.

Dobłą praktyką są skierowane do dzieci konkursy dotyczące bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Konkurs plastyczny pt. „Będąc widocznym – jesteś bezpieczny” współorganizowała dzielnicowa gminy Dąbrówka z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Urzędzie Gminy Dąbrówka. Najpierw dzielnicowa przeprowadziła spotkania profilaktyczne z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym dla uczniów klas młodszych, a następnie ogłosiła konkurs plastyczny dla wszystkich uczniów szkół podstawowych na podległym terenie. Zaangażowanie dzieci było ogromne.

Fot. 2. Udział policjantów z KPP Wołomin w Wędkarskim Dniu Dziecka w Zielonce w dniu 29.05.2022 r.

Fot. 3. Mundurowy Dzień Dziecka w Wołominie 1.06.2022 r.

Fot. 1–3 – sierż. szt. Monika Kaczyńska.

DOBRE PRAKTYKI

Uczniowie klas 5 i 6 szkół podstawowych

Podczas spotkań profilaktycznych z uczniami klas 5 i 6 funkcjonariusze omawiają przejawy demoralizacji oraz konsekwencje prawne, jakie mogą być wyciągnięte wobec osób nieletnich za takie zachowanie⁶. Szczegółowo omawiane są:

- uzależnienia od narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych oraz wybrane artykuły z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii⁷;
- uzależnienia od alkoholu oraz wybrane artykuły z ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁸;
- uzależnienia od tytoniu oraz wybrane artykuły z ustawy o używaniu tytoniu i wyrobów tytoniowych⁹.

Dużo uwagi mundurowi poświęcają cyberzagrożeniom. Tłumaczą nastolatkom, jak nie stać się ofiarą cyberprzemocy, jak nie być sprawcą cyberprzemocy.

Uczniowie klas 7 i 8 szkół podstawowych

Odpowiedzialność prawna osób nieletnich za popełnione czyny karalne jest wiodącym tematem spotkań profilaktycznych z uczniami klas starszych szkół podstawowych. Policjanci uświadamiają młodym ludziom, jakie konsekwencje prawne mogą ponieść za złamanie prawa, jasno określając granice tego prawa. Przybliżają też zagadnienia mowy nienawiści, w tym hejtu, przestępstw z nienawiści.

Uczniowie szkół średnich

Wołomińscy policjanci bardzo ściśle współpracują z Liceum Ogólnokształcącym im. Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Urlach oraz I Liceum Ogólnokształcącym PUL w Wołominie im. 111 Eskadry Myśliwskiej. Oba licea mają profile mundurowe, w tym policyjne. Podczas spotkań profilaktycznych z uczniami tych szkół funkcjonariusze promują zawód policjanta oraz kształtują postawy patriotyczne młodzieży.

Uczą o odpowiedzialności karnej za popełnione przestępstwa. Omawiają aspekt uzależnień od narkotyków, alkoholu, tytoniu w kontekście aktów prawnych.

Grono pedagogiczne

Podczas spotkań z nauczycielami funkcjonariusze omawiają procedury współpracy pomiędzy szkołą a Policją. Uważliwią na sygnały mogące świadczyć o zagrożeniu związanym z narkotykami, alkoholem, papierosami.

Rodzice

Odpowiedzialność prawna osób nieletnich za popełnione czyny karalne jest tematem wiodącym podczas spotkań z rodzicami. Policjanci informują o zagrożeniach młodego internauty ze strony świata wirtualnego oraz o zagrożeniach związanych z eksperymentowaniem z substancjami psychoaktywnymi. Przypominają też o zasadach bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Seniorzy

Troska o bezpieczeństwo seniorów jest niezwykle ważna w codziennej służbie policjantów. Funkcjonariusze ostrzegają seniorów przed oszustwami metodą „na wnuczka”, „na

policjanta”, „na pracownika spółdzielni”, „na prokuratora”. Omawiają zagrożenia w sieci, m.in. na portalach randkowych. Przypominają o zasadach bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Pikniki i festyny

Znaczącym elementem profilaktyki społecznej jest uczestnictwo policjantów w piknikach i festynach. Takie przedsięwzięcia pozwalają na nawiązanie bezpośredniej relacji pomiędzy funkcjonariuszem a obywatelem oraz na promowanie zawodu policjanta.

Większość przedsięwzięć profilaktycznych jest opisana na stronie internetowej Komendy Powiatowej Policji w Wołominie, po to by znacząco poszerzyć grono odbiorców policyjnych działań informacyjno-edukacyjnych. Oficer prasowy KPP w Wołominie artykuły o tematyce profilaktycznej upublicznia w lokalnych mediach oraz na portalach społecznościowych. Profilaktyka społeczna jest potężnym narzędziem w rękach policjantów. Właściwie realizowana ma wpływ na odpowiednią postawę i bezpieczeństwo społeczności lokalnej.

¹ Priorytety i zadania priorytetowe Komendanta Głównego Policji na lata 2021–2023.

² J. Stawnicka, *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa. Rzec o działaniach profilaktycznych Policji*, w: *Prewencja Policji – Perspektywy i Wyzwania*, red. M. Walczak, Komenda Główna Policji, Warszawa 2015, s. 52.

³ Encyklopedia PWN, *Profilaktyka*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/profilaktyka;3962469.html> [dostęp: 1.06.2022 r.].

⁴ K. Kmieć-Jusięga, *Poziomy profilaktyki*, <http://profilaktyk.org/artykuly/22-pozimy-profilaktyki> [dostęp: 1.06.2022 r.].

⁵ Decyzja nr 34 Komendanta Powiatowego Policji w Wołominie z dnia 1 czerwca 2022 r. w sprawie powołania w Komendzie Powiatowej Policji w Wołominie nieetatowego zespołu ds. doskonalenia komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej w obszarze profilaktyki społecznej.

⁶ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969, z późn. zm.).

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z późn. zm.).

⁸ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.).

⁹ Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 276).

Summary

Police social prevention in the Wołomin County. Good practices

In the article there is described the process of police social prevention performed by police officers from the County Police Headquarters in Wołomin. The aim of this process is to shape proper attitudes, character traits and reactions for threats among the residents of the Wołomin County. Uniformed services carry out preventive programmes as well as educational and informational activities. In order to extend the group of recipients, interesting preventive initiatives are promoted on the website of the County Police Headquarters in Wołomin. Police officers cooperate with the local media and spread the preventive content. Police social prevention is a perfect form of communication with the society. In the article there are presented good practices in this area.

Thmaczenie: Katarzyna Olbryś

Fot. 1.

KONTAKT POLICJANTA Z DZIENNIKARZAMI NA MIEJSCU ZDARZENIA

Praktyczny poradnik

sierż. szt. Dariusz Rajski

Zakład Doradztwa Dydaktycznego i Psychologii CSP

Niniejszy artykuł będzie szczególnie przydatny dla wszystkich policjantek i policjantów, którzy codziennie podejmują interwencje w miejscach publicznych, a także zabezpieczają miejsca zdarzeń. To właśnie do nich podchodzą przedstawiciele mediów z pytaniami o okoliczności zdarzeń, a także z prośbami o wypowiedź przed kamerą telewizyjną lub mikrofonem radiowym. Artykuł zawiera wskazówki na temat taktownego i profesjonalnego zachowania policjanta wobec dziennikarza. To zachowanie bowiem ma szczególne znaczenie dla budowania wizerunku Policji oraz pogłębiania społecznego zaufania do Policji. Nie jest to natomiast poradnik dla rzeczników prasowych i oficerów prasowych Policji, ponieważ mają oni odmienny warsztat pracy, wynikający ze specyfiki stanowiska, które zajmują, inne zadania, uprawnienia i przygotowanie zawodowe.

Widok policjantów prowadzących działania w miejscach publicznych wzbudza ciekawość przechodniów i jest to całkowicie zrozumiałe. Sami policjanci najlepiej zaświadczą o tym, że prowadzone przez nich interwencje lub zabezpieczenia często skupiają wzrok wielu ludzi. Ta ciekawość nie dziwi, wszak policjanci biorą udział

w wyjaśnianiu okoliczności zdarzeń o charakterze kryminalnym, a takie zdarzenia spotykają się z zainteresowaniem opinii publicznej. Już sam widok radiowozu z włączonymi sygnałami świetlnymi, zaparkowanego na chodniku, spotyka się z ciekawością i spojrzeniami przechodniów. Ten radiowóz najpewniej nie stoi tam bez przy-

czyny, lecz dlatego, że wydarzyło się coś niecodziennego, dramatycznego lub szokującego. Ta łatwość skupiania uwagi musi być dla policjantów jednym z powodów, dla których powinni oni w sposób szczególny dbać o wizerunek własny oraz całej formacji.

Jak zatem powinien zachować się policjant na miejscu zdarzenia, gdy dziennikarz będzie oczekiwał od niego wypowiedzi? Kwestia ta jest przedmiotem regulacji wynikających z zarządzenia nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 90), zwanego dalej „zarządzeniem 1204”. Na jego podstawie można wypracować pewnego rodzaju algorytm postępowania w takiej sytuacji. Po pierwsze, dziennikarz musi sformułować żądanie udzielenia takiej informacji. Jest to dość oczywiste, ponieważ policjant na miejscu zdarzenia ma przede wszystkim skupić się na sprawnym przeprowadzeniu czynności, zapewnieniu bezpieczeństwa i wyjaśnieniu okoliczności zdarzenia, a dziennikarzy traktować jako naturalny element swojej służby. Nie powinien jako pierwszy oferować udzielenia wypowiedzi przed kamerą ani prosić o możliwość nagrania. Zainicjowanie kontaktu jest zatem w takich przypadkach po stronie przedstawicieli środków masowego przekazu.

§ 7 ust. 1. Bezpośrednio na miejscu wykonywania czynności funkcjonariusz Policji udziela dziennikarzom informacji na ich wyraźne żądanie i po okazaniu przez nich legitymacji prasowej.

Warto także skupić się na warunku bezpośredniości zawartym w przytoczonym paragrafie – udzielenie informacji powinno nastąpić w miejscu i w czasie wykonywania przez policjanta czynności. Nie zaś kolejnego dnia lub w innym miejscu, jak często robią to rzecznicy prasowi lub oficerowie prasowi Policji. Bezpośrednio oznacza tu i teraz, gdzie policjant właśnie wykonuje czynności w przedmiotowej sprawie. Odnosząc się natomiast do warunku konieczności okazania legitymacji prasowej, trzeba zaznaczyć, że ustawodawca nie zdecydował się określić (np. w formie załącznika do ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe¹) obowiązującego wzoru legitymacji prasowej, w konsekwencji czego redakcje samodzielnie określają wygląd takiego dokumentu. Tego typu rozwiązanie wpisuje się w ideę udzielania szerokiej autonomii redakcjom, wynikającej z wolności prasy zawartej w Konstytucji RP i odformalizowania pracy dziennikarzy, ale dla policjanta może być utrudnieniem. Okazanie legitymacji miało zapewne pomóc policjantowi w określeniu, czy osoba występująca z żądaniem wypowiedzi jest dziennikarzem. Ma to znaczenie dla policjanta i powinno dać mu pewne poczucie bezpieczeństwa, ponieważ każdy dziennikarz jest zobowiązany przestrzegać przepisów określonych w ustawie – Prawo prasowe, dających gwarancję rzetelności, obiektywizmu i prawdy faktograficznej. Niektóre z zapisów wspomnianej ustawy brzmią:

Prasa jest zobowiązana do prawdziwego przedstawiania omawianych zjawisk; Zadaniem dziennikarza jest służba społeczeństwu; Dziennikarz jest obowiązany zachować szczególną staranność i rzetelność przy zbieraniu i wykorzystaniu materiałów prasowych, zwłaszcza sprawdzić zgodność z prawdą uzyskanych wiadomości lub podać ich źródło. Ponadto dziennikarz powinien kierować się zasadami Kodeksu Etyki Dziennikarskiej, określonego przez Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich. Okazanie legitymacji prasowej jest zatem sygnałem dla policjanta, że ma przed sobą przedstawiciela zawodu, który powinien obiektywnie, starannie, a przede wszystkim prawdziwie przekazać przedstawiane zdarzenia i zjawiska. Co do tej prawdziwości to mamy jednak spór prawników i dwie koncepcje jej interpretacji. Koncepcja pierwsza – restrykcyjna, zakłada, że zadaniem dziennikarza jest dotrzeć do prawdy i przedstawić tylko prawdziwe informacje. Drugie podejście, bardziej liberalne, zakłada, że prawda jest niejako postulatem kierunkowym. Jest celem, do którego dziennikarz powinien zmierzać, i choćby do prawdy nie dotarł, ale dołożył wszelkich starań, działał legalnie. Dotarcie do prawdy może być niekiedy trudne, czasami dziennikarz napisze nieprawdę, ale jeśli postępował zgodnie z zasadami etyki zawodowej – wykonał swój obowiązek. Podobne zadanie mają przecież sędziowie, ich celem także jest dotarcie do prawdy, jednak czasami sąd wyższej instancji uchyla przecież ich wyrok i nie oznacza to, że poprzedni sędzia działał nielegalnie².

Zgodnie z prawem prasowym *dziennikarzem jest osoba zajmująca się redagowaniem, tworzeniem lub przygotowywaniem materiałów prasowych, pozostająca w stosunku pracy z redakcją albo zajmująca się taką działalnością na rzecz i z upoważnienia redakcji.* Przebywający bezpośrednio na miejscu zdarzenia policjant ma ograniczone możliwości weryfikacji dziennikarzy zgodnie z ustawową definicją. Jak miałby bowiem sprawdzić, czy ktoś pozostaje w stosunku pracy z redakcją? Wszak policjant ma na miejscu zdarzenia inne zadania, a zatem właściwie wydaje się uproszczenie tej procedury weryfikacyjnej do sprawdzenia okazanej legitymacji prasowej. Gdyby zaś ktokolwiek, kto nie jest dziennikarzem, chciał uzyskać od Policji informacje na miejscu zdarzenia, przygotowując taką legitymację, wpisywał fałszywą redakcję lub nieprawdziwie podawał się za dziennikarza określonej redakcji, czyn taki może wyczerpywać znamiona przestępstwa fałszerstwa określonego w § 270 Kodeksu karnego.

Jeśli natomiast ktokolwiek nieposiadający legitymacji prasowej będzie na miejscu wypytywał policjantów o prowadzone przez nich działania, funkcjonariusz może poprosić taką osobę o zadanie swoich pytań w trybie dostępu do informacji publicznej na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902). Przydatne adresy, podstawa prawna, a nawet wzory wniosków, z których wnioskodawca może skorzystać, są dostępne na stronach biuletynu informacji publicznej właściwych komend wojewódzkich (stołecznej) Policji, a także w biuletynie informacji publicznej Komendy Głównej Policji w zakładce „Dostęp do informacji publicznej”.

§ 7 ust. 2. Jeśli na miejscu znajduje się kilku funkcjonariuszy Policji, informacji udziela funkcjonariusz Policji, kierujący działaniami lub wyznaczona przez niego osoba.

W punkcie drugim mamy określoną osobę, na której spoczywa obowiązek przekazania prasie informacji i – naturalnie – jest to kierujący policyjnymi działaniami. Skoro kierujący dowodzi na miejscu, to musi przecież kompleksowo znać okoliczności zdarzenia, a zatem wybór jego osoby jest oczywisty. Dowodzący powinien znaleźć w sobie tyle odwagi, by stawić czoła nagraniu telewizyjnemu lub radiowemu. Wszak dowodzi na miejscu, stanowi dla policjantów wzór i na pewno jest przez swoich podwładnych obserwowany. Ponadto, skoro kieruje policyjnymi działaniami, należy domniemywać, że posiada on odpowiednie doświadczenie służbowe, predestynujące go do udzielenia wypowiedzi dla mediów. Mogą jednak wystąpić okoliczności, w których właściwsze będzie wskazanie innej osoby do kontaktu z mediami i umożliwia to druga część przytoczonego przepisu: *lub wyznaczona przez niego osoba*.

Na kierującym policyjnymi działaniami spoczywa przecież wiele obowiązków związanych z nadzorem nad prawidłowością wykonywania czynności przez podległych funkcjonariuszy, dlatego powyższy zapis umożliwia mu wyznaczenie osoby do udzielenia informacji mediom. Jeżeli na miejscu policyjnymi działaniami kieruje np. naczelnik wydziału kryminalnego, jest on w ubraniu cywilnym, to nawet bardziej pożądane będzie wyznaczenie do nagrania kogoś w mundurze. W innym przypadku, jeżeli mamy do czynienia ze zdarzeniem na drodze szybkiego ruchu i policyjne czynności rozciągnięte są na wielu kilometrach, to kierujący działaniami powinien ocenić, czy przemieszczanie się do dziennikarza nie zajmie mu nadto cennego czasu. Wyższy priorytet powinno mieć przywrócenie na miejscu ruchu pojazdów, ponieważ zator tworzący się na autostradzie zawsze jest ogromnym zagrożeniem. Jest to kolejny przypadek, w którym lepiej jest wyznaczyć innego policjanta do udzielenia mediom informacji, gdyż dowodzący ma inne niecierpiące zwłoki obowiązki. Nie powinno to być jednak wskazanie przypadkowe. Dokonując wyboru, kierujący policyjnymi działaniami powinien wziąć pod uwagę kompetencje i wybrać kogoś, kto daje rękojmię dobrej realizacji tego zadania, budując pozytywny obraz Policji. Jest to moment, w którym przy odpowiednim poprowadzeniu nagrania można wzmocnić wizerunek Policji, przedstawiając ją jako instytucję sprawnie działającą i profesjonalną, dlatego nie należy zaprzepaszczać tej szansy. Warto także w tym miejscu przytoczyć jedną z zasad etyki zawodowej policjanta: § 23. *Policjant powinien dbać o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy, i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej*. Dobrze byłoby również, aby dowodzący zamienił z osobą wyznaczoną do takiego nagrania kilka słów i ustalił zakres i kierunek wypowiedzi. Taka krótka rozmowa i wsparcie udzielone policjantowi, który za chwilę ma rozmawiać z dziennikarzem,

będzie na pewno bardzo pomocne, również w kontekście pojawienia się tremy. Jaki powinien być zakres wypowiedzi, dowiadujemy się z § 7 ust. 3 zarządzenia 1204.

§ 7 ust. 3. Informacje, o których mowa w ust. 1 i 2, powinny stanowić jedynie ogólny opis zadania, które wykonuje funkcjonariusz i nie mogą zawierać danych, które posłużyłyby do formułowania sądów o winie uczestników zdarzenia lub do identyfikacji osób uczestniczących w zdarzeniu.

Jeżeli chodzi o realizację samego nagrania, to niezależnie, czy udzielać go będzie kierujący działaniami, czy też wyznaczona przez niego osoba, należy mieć na uwadze przytoczony wyżej przepis. Jego twórcy stworzyli policjantom dość komfortowe warunki udzielania przez nich wypowiedzi mediom. Policjanci powinni mówić jedynie o zadaniu, które aktualnie wykonują, a więc o tym, na temat czego mają wiedzę. Powinien być to ponadto opis ogólny. Wypowiedź policjanta najczęściej sprowadzać się zatem będzie do 2–3 zdań. Mogą to być np. komunikaty:

- *Policjanci zabezpieczają miejsce zdarzenia o charakterze kryminalnym. W tej chwili prowadzone są czynności procesowe, takie jak oględziny miejsca zdarzenia.*
- *Policjanci zabezpieczają miejsce zdarzenia drogowego i wyjaśniają jego okoliczności. W związku z tym, że droga X jest chwilowo zablokowana, wytyczyliśmy objazdy przez miejscowości Y oraz Z.*
- *Policjanci zabezpieczają teren imprezy sportowej, w tej chwili prowadzone są działania mające na celu przywrócenie spokoju i porządku publicznego.*
- *Policjanci prowadzą ewakuację budynku w związku z informacją o zagrożeniu.*

Niełatwo jest sformułować pewne uniwersalne stwierdzenia, które byłyby odpowiednie dla różnorodnych okoliczności. Nie ma przecież dwóch takich samych interwencji czy dwóch takich samych policyjnych zabezpieczeń. Niemniej jednak, jest jeden wspólny mianownik, który powinien mieć wszystkie wypowiedzi policjantów będących na miejscu zdarzenia – to ogólny opis zadania, które wykonuje funkcjonariusz. Dodatkowe informacje na temat okoliczności powinni przekazywać, zgodnie z § 1 ust. 2, rzecznicy prasowi, oficerowie prasowi oraz inni funkcjonariusze i pracownicy Policji upoważnieni do udzielania informacji. Należy zakładać, że po krótkiej wypowiedzi policjantki lub policjanta dziennikarz zapyta o dodatkowe, bardziej szczegółowe, informacje. Będzie to naturalnie wynikało z jego dziennikarskiego obowiązku, by jak najpełniej opisać dane zjawisko lub wydarzenie. Policjant nie może jednak wchodzić w kompetencje rzecznika lub oficera prasowego i powinien pozostać, zgodnie z przepisami, przy opisie wykonywanego przez siebie zadania. Na wszelkie prośby dziennikarzy o podanie dodatkowych okoliczności może zatem odpowiedzieć:

Fot. 2.

Fot. 3.

Fot. 4.

Fot. 5.

Fot. 1–5. Zajęcia praktyczne w trakcie szkolenia zawodowego podstawowego, podczas których policjanci ćwiczyli udzielanie informacji mediom. Fot. R. Karyś.

- *To są wszystkie informacje, które mogę na tę chwilę przekazać. Po szczegółowe okoliczności sprawy proszę zwrócić się do oficera prasowego.*
- *Mam informację, że oficer prasowy już jedzie na miejsce, za chwilę tu będzie i chętnie odpowie na wszelkie Państwa pytania.*
- *Po dodatkowe informacje na temat okoliczności zdarzenia bardzo proszę zwrócić się do oficera prasowego.*
- *Ze wszystkimi dodatkowymi pytaniami o szczegóły sprawy proszę zwrócić się do oficera prasowego, jest w komendzie i chętnie przekaze Państwu dodatkowe informacje.*

Jednym z przymiotów dziennikarza powinna być dociekliwość, dlatego należy spodziewać się, że część dziennikarzy nadal będzie starała się uzyskać informacje i będzie kontynuowała zadawanie pytań. W takim przypadku należy stosować technikę określaną jako „zdarta płyta”, a zatem powtórzyć raz jeszcze opis zadania, które się wykonuje, i poprosić o kontakt z rzecznikiem lub oficerem prasowym:

- *Powtórzę raz jeszcze, zabezpieczamy miejsce zdarzenia, prowadzimy tu na miejscu czynności procesowe pod nadzorem prokuratora i obecnie są to wszystkie informacje, które mogę przekazać. Więcej szczegółów poda Państwu oficer prasowy.*

§ 8. W przypadku szczególnego zainteresowania środków masowego przekazu działaniami Policji, na miejscu zdarzenia powinna znajdować się jedna z osób, o której mowa w § 2 ust. 2.

W przytoczonym przepisie jest mowa o sytuacji szczególnego zainteresowania mediów. Użyty przymiotnik nie jest precyzyjny i stwarza pewną dowolność interpretacyjną. Czym właściwie jest takie szczególne zainteresowanie mediów? Wydaje się, że należy to zainteresowanie mierzyć ilościowo, a także jakościowo. Zacznę od kryterium jakościowego i proponuję określić zasięg mediów. Jeżeli ich zasięg jest ogólnokrajowy, tzn. mamy do czynienia z dziennikarzem rozgłośni radiowej lub stacji telewizyjnej, która jest ogólnodostępna na terenie całego kraju, wówczas można powiedzieć, że dany temat jest w szczególnym zainteresowaniu mediów, i na miejscu zdarzenia powinna znajdować się jedna z osób, o której mowa w § 2 ust. 2, czyli rzecznik prasowy, oficer prasowy albo inny funkcjonariusz lub pracownik Policji upoważniony do udzielania informacji. Natomiast przedstawiciele redakcji o zasięgu regionalnym możemy ustawić na przeciwnym polu tej skali i będą to portale, gazety i inne media o zasięgu wojewódzkim, miejskim, powiatowym i gminnym. Przechodząc natomiast do kryterium ilościowego, nie sposób określić liczby dziennikarzy, od której zaczyna się szczególne zainteresowanie mediów. Uważam, że pod uwagę powinno się wziąć prawidłowe wykonywanie zadań na miejscu zdarzenia przez funkcjonariuszy. Intensywność udzielania wypowiedzi wielu mediom i ewentualny czas na przygotowanie się poli-

cjanta do takiej wypowiedzi nie powinny zakłócić realizacji czynności służbowych na miejscu zdarzenia. Jeśli policyjne siły i środki są wystarczające, a sytuacja na miejscu na tyle opanowana, że kierujący może osobiście porozmawiać z mediami lub wyznaczyć funkcjonariusza do takiego kontaktu, powinien to uczynić. Po raz kolejny okazuje się, że policyjna praktyka trudna jest do ubrania w sztywne ramy algorytmów. Każde policyjne zabezpieczenie lub interwencja są inne i decyzja o ściągnięciu na miejsce oficera lub rzecznika prasowego będzie w dużej mierze zależała od oceny kierującego policyjnymi działaniami. Niekiedy zainteresowanie mediów da się przewidzieć i oficer prasowy lub rzecznik są ujęci jako odpowiedzialni za obsługę medialną już na etapie planowania zabezpieczeń imprez masowych, przemarszów, strajków, wydarzeń sportowych.

§ 9 ust. 1. Dowodzący działaniami policyjnymi może, po ustaleniu z osobą, o której mowa w § 2 ust. 2, wyrazić zgodę na dostęp dziennikarzy do miejsca wykonywania czynności w pełnym lub ograniczonym zakresie.

Wejście na teren policyjnych działań zawsze będzie interesować dziennikarzy, szczególnie fotoreporterów i operatorów kamer. Nagranie dobrego materiału wideo lub wykonanie zdjęcia bezpośrednio w miejscu zdarzenia to dla mediów nie lada gratka. Decyzji o ich ewentualnym wpuszczeniu nie powinien jednak podejmować przypadkowy policjant zabezpieczający to miejsce, a dowodzący policyjnymi działaniami. Dodatkowo, powinien on taką zgodę wyrazić po konsultacji z rzecznikiem, oficerem prasowym lub innym funkcjonariuszem lub pracownikiem upoważnionym do udzielania mediom informacji w jego jednostce. Ponadto dowodzący powinien wziąć pod uwagę prawidłowość wykonywanych na miejscu czynności – obecność dziennikarzy nie może wpłynąć negatywnie na realizację tych działań. Musi także kierować się wrażliwością, by uniemożliwić dziennikarzom nagranie zwłok lub innych obrazów o znacznym poziomie drastyczności. W takich przypadkach konieczne jest zastosowanie policyjnych namiotów i parawanów do oględzin kryminalistycznych.

§ 9 ust. 2. Zgoda, o której mowa w ust. 1, nie jest wymagana wobec dziennikarza, zbierającego informacje, nagrywającego dźwięk, fotografującego lub filmującego miejsce wykonywania czynności na terenie ogólnie dostępnym.

Niedopuszczalna jest sytuacja, w której funkcjonariusze zakazują nagrywania dziennikarzom znajdującym się na terenie ogólnie dostępnym, zasłaniają obiektywy kamer i odpychają reporterów. Sprawia to wrażenie, jakby mundurowi chcieli coś ukryć bądź wstydzieli się swoich działań. Dziennikarz realizuje swoje konstytucyjne uprawnienie i korzysta

z wolności mediów. Jego mandat do tego, by opisywać i relacjonować zdarzenia i zjawiska jest bardzo silny. Pełni on ważną funkcję w społeczeństwie i jeśli znajduje się na terenie ogólnodostępnym, może tam zbierać informacje, nagrywać dźwięk, fotografować lub filmować miejsce wykonywania przez policjantów czynności. Jest to niejako jego obowiązkiem, podobnie jak profesjonalne zabezpieczenie miejsca zdarzenia jest obowiązkiem funkcjonariuszy. Przemyślane wydzielenie strefy policyjnych działań, zaznaczenie obszaru, na który dziennikarze oraz osoby postronne nie mają wstępu, to podstawa policyjnego warsztatu. Najzwyklejsza policyjna taśma przewiązana w poprzek chodnika i wydzielająca w ten sposób arenę policyjnych czynności potrafi znacznie ułatwić policjantom pracę. Trzeba jednak jakkolwiek zaznaczyć obszar, zastrzeżony wyłącznie dla Policji, jeśli nie taśmą, to z wykorzystaniem plutonu alarmowego, aby dziennikarz wyraźnie widział granicę pomiędzy terenem ogólnodostępnym a zastrzeżonym. Jeżeli natomiast dziennikarz, pomimo jasnych poleceń funkcjonariuszy, będzie wkraczał w obszar policyjnych działań, prowokując reakcję mundurowych lub zakłócając ich czynności, jego zachowanie może wyczerpywać znamiona czynu określonego w art. 65a Kodeksu wykroczeń, to jest niestosowania się do poleceń funkcjonariusza Policji lub Straży Granicznej.

§ 9 ust. 3. W przypadku użycia uzbrojonych oddziałów lub pododdziałów Policji dowodzący działaniami policyjnymi może umożliwić dziennikarzom dostęp do miejsca wykonywania czynności po ostrzeżeniu, że funkcjonariusze Policji tych oddziałów lub pododdziałów nie mogą zapewnić dziennikarzom bezpieczeństwa fizycznego.

Podobnie jak w poprzednio omawianym punkcie, decyzja o przepuszczeniu dziennikarzy w miejsce wykonywania przez policjantów czynności stanowi wyłączną prerogatywę dowodzącego działaniami. W § 9 ust. 3 zarządzenia 1204 mamy opisany przypadek, w którym używane są uzbrojone oddziały lub pododdziały, dlatego dostęp dziennikarzy do miejsca wykonywania przez tych policjantów czynności musi zostać poprzedzony ostrzeżeniem, że dziennikarze nie mogą mieć zapewnionego bezpieczeństwa fizycznego przez tychże funkcjonariuszy. Można uznać, że dziennikarz wchodzi w strefę niebezpiecznych działań na własne ryzyko, a sytuacja na miejscu jest dynamiczna i nie sposób przewidzieć rozwoju wypadków. Być może na kaski policjantów posypią się kamienie, butelki i środki pirotechniczne i funkcjonariusze będą zmuszeni korzystać z chemicznych lub wodnych środków obездwładniających albo z pocisków niepenetracyjnych. Dziennikarz wchodzący w niebezpieczną strefę, chcąc jak najlepiej relacjonować przebieg zdarzeń, zasługuje na szacunek, jednak podejmuje ryzyko w służbie społeczeństwu. Musi on jednak zdawać sobie sprawę z podejmowanego ryzyka, dlatego ostrzeżenie opisane w § 9 ust. 3 zarządzenia 1204

PRAKTYCZNY PORADNIK

jest uzasadnione troską o zdrowie dziennikarza, a także o bezpieczeństwo jego mienia i powinno być wydane jak najbardziej zrozumiale.

W powyższej tabeli prezentuję zwroty, których należy unikać w nagraniu medialnym i zestawiam je z propozycjami pożądanymi dla wypowiedzi udzielanej przedstawicielom środków masowego przekazu. Pierwsza moja uwaga skupia się na używaniu form bezosobowych takich jak „zatrzymano mężczyznę”. Otóż nic samo się nie zrobiło i za każdym działaniem stoi praca policjantek i policjantów. Należy personalizować działania i pokazywać pracę ludzi. Jeśli można połączyć to z promocją własnej jednostki, to nie należy takiej szansy zaprzepaszczać. Kolejnym błędem, który bardzo często powtarza się w wypowiedziach policjantów, są nagrania rozpoczynające się od słów *w dniu dzisiejszym*, *w dniu wczorajszym*. Czy nie lepiej jest powiedzieć, że coś wydarzyło się po prostu *dzisiaj* lub *wczoraj*? Upraszczenie swojej wypowiedzi będzie bardziej czytelne dla odbiorcy. Należy wystrzegać się podawania zbyt wielu szczegółów, a w nagraniu medialnym stosować zasadę odwróconej piramidy i najpierw podać informacje podstawowe, a następnie uszczegółowienia, informacje poboczne, tło i podstawy prawne.

Jak NIE mówić w mediach	Propozycje pożądanego wypowiedzi
Zatrzymano mężczyznę	Dzielnicy w Wrocławiu zatrzymali mężczyznę
Odnaleziono pojazd	Policjanci kryminalni z Poznania odnaleźli pojazd
Zabezpieczono miejsce	Mundurowi z Krakowa zabezpieczali miejsce
Przejęto środki odurzające	Funkcjonariusze łódzkiego pionu kryminalnego przejęli środki odurzające
W dniu dzisiejszym	Dzisiaj
W dniu dzisiejszym o godzinie 0:18	Dzisiaj kilkanaście minut po północy
3,26 grama marihuany	Kilka porcji marihuany
Marek K. ur. 1992 zam. Nysa	30-letni mieszkaniec Nysy
Policjanci udali się w penetrację terenu	Mundurowi sprawdzili okoliczne ulice i podwórka
1,85 promila alkoholu	Blisko 2 promile alkoholu
Sprzęt o wartości 10 874 zł	Sprzęt o wartości ponad 10 tysięcy złotych
Warunki pogodowe uległy pogorszeniu	Zaczęło padać
W miesiącu czerwcu	W czerwcu

Wyjaśnienie powyższych przepisów będzie być może użyteczne także dla dziennikarzy, którzy zżymają się na to, że nie mogą zebrać kompletu interesujących ich informacji od policjantów pracujących na miejscu zdarzenia. Nie dzieje się tak ze względu na złą wolę policjantów, a przez wiążące ich przepisy. Mundurowi na miejscu z ostrożnością będą dobierać słowa, również z uwagi na to, że policyjna praktyka już nie raz pokazała, że okoliczności sprawy wcale nie muszą być takie, jakimi się wydają na początku. Dziennikarz jednak już po kilku godzinach chciałby usłyszeć, kto jest winny i czy w rękach policjantów znajduje się sprawca czynu, natomiast pierwsze ustalenia wcale nie muszą się potwierdzić w dalszym toku prowadzonego postępowania. Okoliczności są niekiedy dużo bardziej skomplikowane niż się na pierwszy rzut oka wydaje, dlatego kompleksowej informacji o zdarzeniu udziela rzecznik, oficer prasowy albo inny funkcjonariusz lub pracownik upoważniony do udzielania informacji. To oni posiadają ku temu odpowiednie przeszkolenie i niekiedy, na podstawie zgromadzonych informacji, mogą pozwolić sobie na słowa: ze wstępnych ustaleń wynika, że sprawcą zdarzenia był... Każdy inny funkcjonariusz, niebędący rzecznikiem lub oficerem prasowym, powinien ograniczyć się do ogólnego opisu zadania, które wykonuje. Jego słowa nie mogą ponadto zawierać danych, które posłużyłyby do formułowania sądów o winie uczestników zdarzenia lub do identyfikacji osób uczestniczących w zdarzeniu.

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1914.

² Por. *Prawo prasowe. Komentarz*, red. B. Kosmus, G. Kuczyński, C.H. Beck, 2018.

Bibliografia

- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.)
 Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914).
 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.)
 Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP z 2004 r. Nr 1, poz. 3).
 Zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 90).
Komunikacja pisemna. Rekomendacje, wydanie drugie, rozszerzone, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2017.
Kodeks Etyki Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, <https://sdp.pl/o-sdp/dokumenty/kodeks-etyki-sdp/> [dostęp: 3.06.2022 r.].
Prawo prasowe. Komentarz, red. B. Kosmus, G. Kuczyński, C.H. Beck, 2018.

Summary

Communication between a police officer and journalists at the incident scene. Practical guide

The article is an analysis of the provisions regulating both press and informational activities of the Police. The author focuses on the conduct of the police officer who is not a spokesperson, but at the incident scene he or she will have to deal with conveying information to media representatives.

Thmaczenie: Katarzyna Olbryś

POSTĘPOWANIE KARNE

w dwudziestoleciu międzywojennym

asp. Łukasz Waćko

Zakład Służby Kryminalnej CSP

Artykuł przedstawia syntetyczny rys historyczny powstania państwowości polskiej okresu porozbiorowego, jak również wygląd, rozwój i procedury istniejące w polskim postępowaniu karnym dwudziestolecia międzywojennego 1918–1939. Autor omówił główne zasady oraz instytucje uregulowane przez pierwszy polski kodeks postępowania karnego z 1928 r.

GENEZA

W 1918 r., po 123 latach zaborów, Polska odzyskała niepodległość. Dzień 11 listopada 1918 r. uważamy za symboliczny początek II Rzeczypospolitej, pamiętając, że historycznie już w dniu 7 października 1918 r. Rada Regencyjna ogłosiła niepodległe państwo polskie. Obszary, jakie znajdowały się w granicach ówczesnej Rzeczypospolitej, obejmowały wiele ziem uzyskanych jako pozostałości byłych mocarstw, tj. Cesarstwa Rosyjskiego, Monarchii Austro-Węgierskiej i Cesarstwa Niemieckiego, dawniej Królestwa Prus.

Początki młodego państwa polskiego nie były łatwe, zwłaszcza jeżeli chodzi o tworzenie wszystkich gałęzi prawa, między innymi prawa karnego materialnego i postępowania karnego. Na terytorium nowo powstałego państwa, odpowiednio do terenów byłych zaborów, obowiązywały trzy kodeksy karne – tj. kodeks karny austriacki z 1852 r., kodeks karny rosyjski z 1903 r. oraz kodeks karny niemiecki z 1871 r. Również w kwestii postępowania karnego obowiązywały tutaj ustawy procesowe byłych państw zaborczych – tj. niemiecki kodeks postępowania karnego z 1877 r., rosyjska ustawa postępowania karnego z 1864 r. wraz z przepisami przejściowymi z 1917 r. oraz austriacka ustawa o postępowaniu karnym z 1873 r. Prawo karne materialne byłych państw zaborczych obowiązywało do momentu wejścia w życie kodeksu karnego z 1932 r., tzw. Kodeksu Makarewicza. Z kolei ustawy procesowe obowiązywały do 1929 r., kiedy to z dniem 1 lipca 1929 r. w życie wszedł nowy kodeks postępowania karnego. Liczył 676 artykułów i składał się z 11 ksiąg, które podzielono na rozdziały i działy. Wstępnie polski kodeks zawierał przepisy ogólne (art. 1–10), które określały podstawowe zasady procesowe obowiązujące przed sądami powszechnymi. Na przestrzeni lat kodeks był trzykrotnie nowelizowany w latach 1932, 1938 i 1939. Znowelizowanie kodeksu w 1932 r. miało głównie na celu dalsze unifikowanie prawa z uwagi

na wejście w życie nowego kodeksu karnego, gdzie podjęto próby dopasowania obu kodeksów.

Warto nadmienić, że kodyfikacją nowego polskiego prawa zajęła się Komisja Kodyfikacyjna, którą powołano już w połowie 1919 r., natomiast w lipcu 1920 r. utworzono sekcję postępowania karnego. Był to niezależny organ kolegialny działający do 1939 r. Komisja Kodyfikacyjna obrała dwa kierunki prac – ujednolicenie ustroju sądów powszechnych oraz stworzenie jednolitego kodeksu postępowania karnego.

STRUKTURA, ZASADY PROCESOWE, TYMCZASOWE ARESZTOWANIE, MATERIAŁ DOWODOWY

Polski kodeks postępowania karnego dość umiejętnie łączył zasadę śledczą (inkwizycyjną) z zasadą skargową. Reprezentowano w ten sposób panujący w większości ówczesnych państw system mieszany, gdzie proces miał charakter trójpodmiotowy, tj. oskarżyciel, oskarżony, sędzia. Przede wszystkim chodziło tutaj o funkcję sądenia, oskarżenia i obrony. W myśl art. 2 § 1 oskarżycielem publicznym był co do zasady prokurator, jednak obowiązki te mogły być powierzone również niższym organom, np. policji państwowej przed sądami grodzkimi, a także porządkowemu jako oskarżycielowi prywatnemu w sprawach z oskarżenia prywatnego, które były określone przez kodeks karny. Sam oskarżony był stroną postępowania, w myśl ówczesnego KPK mógł on przedstawiać dowody, zabierać głos po zamknięciu przewodu sądowego oraz zadawać pytania biegłym i świadkom.

Kodeks postępowania karnego wprowadzał również instytucję tymczasowego aresztowania, które w toku prowadzonego dochodzenia mogło trwać nie dłużej niż 3 miesiące, natomiast w prowadzonym śledztwie mogło

POSTĘPOWANIE KARNE W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM

trwać kolejne 3 miesiące z oczywistą możliwością przedłużenia. Sądy stosowały również inne środki zapobiegawcze, takie jak kaucja pieniężna i poręczenie majątkowe. Jednak pomimo ograniczonego podejścia do instytucji tymczasowego aresztowania, sądy stosowały ją dość często i był to główny środek zapobiegawczy. Z perspektywy współczesności można zauważyć, że tymczasowe aresztowanie stosowano przede wszystkim wobec osób politycznie podejrzanych, które osadzone były od 1934 r. w obozie odosobnienia umiejscowionym w Berezie Kartuskiej, co dawało możliwość wielu nadużyć.

Fundament praworządności polskiego kodeksu określała zasada prawdy materialnej. Zgodnie z tą zasadą sąd miał w obowiązku brać pod uwagę w swoich orzeczeniach całość zebranego materiału dowodowego. Zasada wykluczała kwestię ewentualnych domniemań, które wskazywałyby jednoznacznie, że np. kradzieży miał dokonać jedynie obywatel recydywista, a nie ktoś inny. Sąd był także wolny od jakichkolwiek wpływów czy ustaleń innej władzy. Powyższe określały przepisy ogólne, m.in. artykuł 7, który mówił, że sąd karny rozstrzyga samodzielnie wszelkie zagadnienia prawne, wynikające w toku postępowania, i nie jest związany orzeczeniem innego sądu lub urzędu.

W nowym kodeksie nie obowiązywała również jedna z głównych i średniowiecznych zasad, tj. *confessio est regina probationum* (przyznanie się jest królową dowodów). Co prawda samo przyznanie się oskarżonego do winy mogło kończyć dalszy przewód sądowy, jednak sąd nie mógł mieć ku temu żadnych wątpliwości, dodatkowo potrzebna była także zgoda stron. W toku prowadzonego postępowania sądowego sąd mógł podać w wątpliwość materiał dowodowy zebrany w śledztwie lub dochodzeniu. Wówczas sąd miał obowiązek, z urzędu, taki materiał dowodowy uzupełnić. W związku z tym bywały przypadki, że oskarżony przed sądem zmieniał lub odwoływał swoje wyjaśnienia złożone podczas śledztwa czy dochodzenia, a które często wymuszane były przez policję państwową. Poza artykułem 7 kodeksu zasadę prawdy materialnej określał również artykuł 9, który mówił, że wszystkie władze powołane do udziału w dochodzeniu i ściganiu przestępstw mają obowiązek uwzględniania okoliczności przemawiających zarówno za oskarżonym, jak i przeciw niemu. Powyższy przepis był procesowym dopełnieniem przyszłego kodeksu karnego i określał orzekanie sędziów na podstawie tzw. swobodnej oceny dowodów. W tej kwestii ważną rolę odgrywała również zasada domniemania niewinności (*in dubio pro reo*). Powyższe zasady nie zawsze miały zastosowanie, szczególnie w stosunku do oskarżonych o przestępstwa polityczne i działalność wywrotową. W takich przypadkach sąd opierał swoje decyzje głównie na zeznaniach tzw. żelaznego świadka, którym w tego typu procesach był funkcjonariusz urzędu śledczego lub informator policji. Z reguły bywało tak, że funkcjonariusze urzędów śledczych praktycznie zawsze zasłaniaли się tajemnicą służbową, na temat tego, w jaki sposób pozyskiwali materiał dowodowy.

W kwestii zbierania i gromadzenia materiału dowodowego kodeks postępowania karnego uwzględniał podejście, jak na tamte czasy, dość wszechstronne i nowoczesne. Wykorzystywano ku temu głównie techniki kryminalistyczne, wiedzę z zakresu różnych gałęzi nauk oraz założenia i zdobycze techniczne. Pomimo szybkiego rozwoju kryminalistyki podstawowym dowodem w sprawie były

zeznania składane przez świadków zdarzenia. W tym zakresie zadbano również o element prawdomówności, gdyż w myśl art. 111 przed złożeniem zeznań odbierano od świadka tzw. przysięgę wyznaniową. Chrześcijanie składali przysięgę przed krzyżem i zgodnie z wymienioną w powyższym artykule rotą, z kolei osoby wyznania mojżeszowego składały przysięgę z prawą ręką na torze. Według ówczesnego ustawodawcy stanowiło to gwarancję prawdomówności. Ciekawostką jest, że ów przepis był sprzeczny z obowiązującą według konstytucji zasadą wolności sumienia.

W polskim KPK rozwinęto także zasadę wieloinstancyjności postępowania karnego, co stanowiło gwarancję praworządności. Miało to na celu wyeliminowanie ewentualnych błędów popełnionych przez sąd pierwszej instancji. Na postanowienia, które wydawano w toku postępowania sądowego, przysługiwało stronom zażalenie, z kolei od wydanych przez sąd wyroków stronom przysługiwała apelacja oraz kasacja. Apelacja przysługiwała od wyroków sądów pierwszej instancji, sądów grodzkich i okręgowych. Od wyroku wydanego przez sąd grodzki apelację składało się do sądu okręgowego, z kolei od wyroku wydanego przez sąd okręgowy – do sądu apelacyjnego. Kasację można było złożyć tylko do Sądu Najwyższego, od wyroków wydanych przez sądy wszystkich instancji.

POSTĘPOWANIE DORAŻNE

Kodeks postępowania karnego z 1928 r. wprowadzał również przepisy dotyczące tzw. postępowania dorażnego. Był to tryb szczególny postępowania, przyspieszony, uproszczony i jednoinstancyjny, z niezwłocznym wykonaniem kary. Sam tryb postępowania dorażnego wprowadzał ograniczenia poszczególnych praw oskarżonego, między innymi nie przysługiwał mu środek odwoławczy czy nadzwyczajne złagodzenie kary. Zmianom ulegały również przepisy dotyczące rodzaju i wysokości kar, których granice były wyższe niż określone w prawie karnym materialnym. Ponadto terminy procesowe miały być możliwie najkrótsze, a kara śmierci wprowadzana w przepisach, w których nie była przewidziana. Zgodnie z trybem dorażnym dochodzenie miało trwać maksymalnie 14 dni. Po zebraniu niezbędnego materiału dowodowego prokurator miał 48 godzin na wniesienie do sądu wniosku o tryb dorażny, który zastępował w tym przypadku akt oskarżenia. Jeśli w ciągu 14 dni trwania dochodzenia prokurator nie zebrał odpowiedniego materiału dowodowego, sprawa trafiała do rozpatrzenia w postępowaniu zwykłym. Właściwy rzeczowo do rozpoznawania spraw w postępowaniu dorażnym był sąd okręgowy, w którego skład orzekający danej sprawy wchodziło maksymalnie trzech sędziów. Do uznania oskarżonego za winnego wymagana była jednomyślność składu, w przypadku jej braku sprawa była odsyłana do postępowania zwykłego. Z trybu dorażnego wyłączone były takie osoby, jak: nieletni, kobiety w ciąży oraz osoby niepełnosprawne. Tryb dorażny stosowany był od samych początków niepodległości Rzeczypospolitej do 1939 r. Jak pokazała historia, powyższy tryb postępowania był wielokrotnie wykorzystywany pod kątem stosowania represji politycznych.

SYSTEM PENITENCJARNY

Po 1919 r. system więziennictwa podporządkowany był w całości Ministerstwu Sprawiedliwości. Z kolei nadzór penitencjarny został zlecony prokuraturze, natomiast bezpośredni nadzór sprawowała straż więzienna oraz naczelnicy poszczególnych więzień. Przepisy dotyczące kwestii wykonywania kar zawarte były w księdze 9 kodeksu, od art. 540 do 570. Jednak wszechstronne uregulowanie kwestii penitencjarnych odbywało się w trybie aktów administracyjnych oraz rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości. Podstawową karą stosowaną przez wymiar sprawiedliwości była kara pozbawienia wolności, którą wykonywano w formie więzienia bądź aresztu. Kara śmierci wykonywana była niepublicznie, głównie przez powieszenie lub rozstrzelanie, dotyczyło to przede wszystkim postępowań w trybie doraźnym. Każdy skazany na karę śmierci lub jego obrońca miał prawo skierowania do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o zastosowanie prawa łaski. Jeżeli został on sporządzony, to obowiązek skierowania takiego wniosku pozostawał w gestii sądu. Ustawy państw zaborczych dzieliły kary pozbawienia wolności na kary ciężkiego więzienia oraz kary zwykłego więzienia. W zaborze rosyjskim więźniowie klasyfikowani byli także na więźniów politycznych. Należy nadmienić, że tym więźniom przysługiwały pewne ulgi. Kodeks Makarewicza dzielił już wykonywanie kar na kary więzienia i kary aresztu. W 1928 r., na mocy rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości, ujednolicono regulamin więzienny w ten sposób, że podział na więźniów kryminalnych i politycznych przestał istnieć, tak jak wymienione wyżej ulgi przysługujące do tej pory więźniom politycznym. Po 1921 r. jako główny środek wychowawczy wprowadzono przymusowe nauczanie więźniów, od nieletnich do dorosłych w wieku do lat 40. Powyższy środek wychowawczy realizowany był obok takich środków wychowawczych jak praca czy modlitwa. Więźniów skazanych pierwszy raz na karę pozbawienia wolności z reguły nie umieszczano z przestępcami, którzy uważani byli za zawodowych czy rutynowych.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

Przepisy dotyczące postępowania przygotowawczego w nowo powstałym kodeksie postępowania karnego umieszczono w księdze VI, która posiadała cztery rozdziały. Rozdział pierwszy zawierał przepisy dotyczące jednej z form prowadzenia postępowania przygotowawczego, tj. dochodzenia. Zawarto w nim również kwestię prawa obywatela i obowiązku instytucji państwowej do zawiadomienia odpowiednich organów o przestępstwach ściganych w trybie publicznoskargowym.

Według art. 240 organami upoważnionymi do przyjęcia zawiadomienia byli prokurator, policja, wójt oraz sołtys. Uwzględniono także procedurę wymiany uzyskanych informacji o przestępstwie pomiędzy ww. organami, jak również kwestię przedsięwzięcia wszelkich czynności mających na celu zabezpieczenie śladów i dowodów.

Celem dochodzenia, według art. 243, było wyjaśnienie, czy przestępstwo popełniono, kogo można o nie podejrzewać oraz czy zebrany materiał dowodowy dostarcza

dostatecznych podstaw do tego, aby oskarżyciel publiczny mógł żądać wszczęcia postępowania sądowego. Czynności dochodzeniowe ówczesnego postępowania przygotowawczego polegały głównie na rozpytywaniu zarówno podejrzanych, jak i osób, które miały wiedzę na temat danego przestępstwa czy na temat sprawcy tego przestępstwa. Miały miejsce także wywiady i inne czynności wynikające z istoty prowadzonego dochodzenia. Wymienione czynności dokumentowano w formie zapisków.

Zgodnie z art. 244 kodeksu w dochodzeniu to prokurator lub funkcjonariusze policji państwowej mieli uprawnienia do wzywania świadków zdarzeń, jak również – w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa – do stosowania wobec nich kar porządkowych, takich jak kara grzywny do 500 złotych, obciążenie kosztami postępowania czy przymusowe doprowadzenie świadka. W razie niemożności opłacenia grzywny kara ta mogła być zmieniona na karę aresztu trwającą nie dłużej niż 2 tygodnie (art. 117). Wyżej wymienione kary orzekane były przez sędziego śledczego lub sąd grodzki na wniosek prokuratora lub policji państwowej. Przymusowe doprowadzenie (sprowadzenie) uporczywie uchylającego się od stawiennictwa świadka mógł zarządzić również prokurator.

Oskarżyciel publiczny, który stwierdził, że podane przez pokrzywdzonego okoliczności przestępstwa były zasadne i dawały podstawę do wszczęcia postępowania sądowego, kierował do sądu akt oskarżenia lub wniosek o przeprowadzenie śledztwa. Do przedmiotowego wniosku dołączany był materiał dowodowy uprzednio przeprowadzonego dochodzenia w postaci zapisków. Jeżeli zawiadomienie o przestępstwie nie dawało podstaw do wszczęcia postępowania sądowego lub dalsze prowadzenie dochodzenia było bezzasadne, dochodzenie umarzano. Oskarżycielem publicznym, który umarzał dochodzenie, mógł być prokurator, z kolei w sytuacji, kiedy oskarżycielem publicznym nie był prokurator, materiały dochodzenia przekazywane były do sądu grodzkiego lub prokuratorowi, zgodnie z właściwością. W dyspozycji prokuratora lub sądu grodzkiego pozostawały także zabezpieczone w toku dochodzenia dowody rzeczowe.

W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego, jeżeli ze strony osoby uprawnionej (oskarżyciela) padło żądanie, policja miała obowiązek przyjęcia skargi i przesłania jej do właściwego miejscowo sądu. Jeżeli była taka konieczność, zabezpieczano ślady i dowody. Następnie sąd mógł polecić policji przeprowadzenie dochodzenia (art. 250).

Polski kodeks postępowania karnego dwudziestolecia międzywojennego wprowadzał do czynności dochodzeniowych również czynności przeprowadzane przez sąd. W myśl art. 251 sąd na wniosek prowadzącego postępowanie przygotowawcze w formie dochodzenia przeprowadzał takie czynności, jak przesłuchanie podejrzanego wraz z możliwością poddania go badaniu stwierdzającemu jego stan psychiczny, przesłuchanie w charakterze świadka osób, co do których zaistniała obawa, że nie będą mogły stawić się na rozprawie głównej, czy też osób, co do których zaistniała obawa, że bez przyjęcia przysięgi nie złożą prawdziwych zeznań. Zeznania takich świad-

POSTĘPOWANIE KARNE W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM

ków musiały mieć kluczowe znaczenie dla prowadzonego postępowania, a powyższe czynności przeprowadzał sędzia śledczy lub sędzia sądu grodzkiego. Czynności te mogły być również przeprowadzone na żądanie stron procesowych, tj. pokrzywdzonego lub podejrzanego. Strony, które wysunęły takie żądanie, mogły być obecne podczas przeprowadzania takich czynności, mogły też zadawać pytania świadkom lub biegłym. W sytuacjach, kiedy sędzia nie mógł wykonać przedmiotowych czynności (czytaj: nie było go na miejscu), w zastępstwie niektóre z wymienionych wyżej czynności wykonywane były przez prokuratora lub funkcjonariuszy policji państwowej. Czynności te miały moc prawną czynności sądowych, z kolei sporządzone protokoły – moc prawną protokołów sądowych.

Postępowanie przygotowawcze w formie śledztwa, zgodnie z ówczesnie obowiązującym kodeksem postępowania karnego, prowadzone było przez sędziów śledczych sądu okręgowego lub wyznaczonych do tego sędziów sądu okręgowego. Przeprowadzenie śledztwa, na wniosek prokuratora, można było zlecić również sądowi grodzkiemu. Możliwe było także prowadzenie śledztwa przez tzw. sędziów do spraw wyjątkowego znaczenia w sądzie apelacyjnym lub czynnych sędziów do spraw wyjątkowego znaczenia w Sądzie Najwyższym. Zgodnie z art. 260 śledztwo prowadzone było w sprawach o zbrodnie należących do właściwości sądów przysięgłych oraz w sprawach popieranych przez oskarżyciela posiłkowego. Zgodnie z art. 261 istniała również możliwość przeprowadzenia postępowania przygotowawczego w formie śledztwa w sprawach innych niż te wymienione w art. 260, głównie na wniosek wystosowany przez prokuratora w sprawach złożonych i bardziej sformalizowanych, jak również przez doprowadzonego do sędziego śledczego oskarżonego, jeżeli sędzia uznał to za niezbędne. W powyższych sytuacjach sędzia śledczy nie musiał zgadzać się z wnioskiem prokuratora, a wniosek oskarżonego mógł oddalić. Zgodnie z art. 265 oskarżony doprowadzony do sędziego śledczego musiał być niezwłocznie przesłuchany. Sąd, w przeciągu maksymalnie 24 godzin od chwili doprowadzenia, decydował o jego aresztowaniu lub zwolnieniu. Przy wszystkich czynnościach wykonywanych w toku prowadzonego śledztwa mógł być obecny prokurator, strony mogły być obecne jedynie za zgodą i uznaniem takiego wniosku przez sędziego śledczego. Istniała również możliwość dokonywania czynności procesowych w ramach pomocy prawnych, z zaznaczeniem, że sędzia śledczy mógł przeprowadzać czynności na terenie innego okręgu oraz wzywać osoby zamieszkałe poza właściwością miejscową sędziego śledczego.

Jeżeli śledztwo nie dało podstaw do rozprawy głównej, sędzia śledczy je umarzał, o czym zawiadamiał oskarżyciela. W sprawach popieranych przez prokuratora, przy jednoczesnym jego powiadomieniu, przysyłał mu akta sprawy (art. 271). Umarzając śledztwo, sędzia śledczy odnosił się również do zabezpieczonych dowodów rzeczowych, jeżeli w sprawie takie były. Zgodnie z art. 274, jeżeli śledztwo dało podstawę do rozprawy głównej, sędzia śledczy miał w obowiązku powtórne przesłuchanie oskarżonego, zaznajamiał go z ze-

branym w sprawie materiałem dowodowym, po czym zamykał śledztwo i przysyłał akta śledztwa prokuratorowi. Jeżeli decyzja merytoryczna w śledztwie ukierunkowana była na akt oskarżenia, prokurator, po uprzednim otrzymaniu akt od sędziego śledczego, miał 14 dni na sporządzenie i przedłożenie sądowi aktu oskarżenia. Mógł także przekazać sędziemu śledczemu wniosek o umorzenie lub uzupełnienie śledztwa. Jeżeli wobec oskarżonego wcześniej zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, powyższy termin wynosił 7 dni. Były to terminy zawite, czyli charakteryzujące się dużym rygorem prawnym. Zgodnie z art. 279 wymogi formalne aktu oskarżenia obejmowały dane osobowe oskarżonego, dokładne określenie zarzucanego mu czynu, wraz ze wskazaniem ustawy, pod którą czyn podlegał, wskazanie sądu oraz uzasadnienie oskarżenia. W sprawach rozpatrywanych przez sądy grodzkie wymogi formalne dotyczące aktu oskarżenia mogły ograniczać się do danych osobowych i określenia zarzucanego czynu. Do aktu oskarżenia można było załączyć wniosek dotyczący zastosowania środka zapobiegawczego lub jego zmiany.

Reasumując, należy podkreślić, że polski kodeks postępowania karnego dwudziestolecia międzywojennego powszechnie uznawano za technikę legislacyjną na wysokim poziomie. Jego regulacje obejmowały kwestię wyszczyniania sprawy na żądanie uprawnionego oskarżyciela, równe traktowanie stron procesowych oraz trójpodmiotowość procesu, jako powzięte z procesu skargowego. Samo postępowanie przygotowawcze znajdowało swoje źródło w systemie śledczym, tzw. inkwizycyjnym modelu procesu. Tworzyło to zatem swojego rodzaju schemat mieszany, tj. proces inkwizycyjny i skargowy. Warto nadmienić, że według przedmiotowego kodeksu konstrukcja sądów dzieliła się na sędziów pokoju, sądy grodzkie, sądy okręgowe, sądy okręgowe z udziałem przysięgłych, sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy. Trzeba też zauważyć, że kodeks postępowania karnego z 1928 r. został uchylony dopiero 12 maja 1983 r.

Bibliografia

- Historia państwa i prawa Polski 1918–1939*, cz. I, pod. red. F. Ryszki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1962.
- Historia państwa i prawa Polski 1918–1939*, cz. II, pod. red. F. Ryszki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1968.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1928 r. Nr 33, poz. 313).

Summary

Criminal proceedings in the interwar period

The article presents a short historical outline of forming the statehood of post-partition Poland as well as the appearance, development and procedures provided in the Polish criminal proceedings of the interwar period 1918–1939.

Thumaczenie: Katarzyna Olbryś

DOBÓR DO SŁUŻBY W POLICJI W LATACH 2005–2022

Część I. Wprowadzenie nowego systemu doboru do służby w Policji z dniem 1 lipca 2005 r.

Fot. 1. Pododdziały słuchaczy podczas wewnętrznych obchodów Święta Policji. Źródło: zbiory CSP.

mł. insp. w st. sp. Robert Opozda

Zakład Doradztwa Dydaktycznego i Psychologii CSP

Niniejszy artykuł stanowi pierwszą część z serii opracowań przybliżających zagadnienia związane z ewaluacją postępowania kwalifikacyjnego prowadzonego wobec kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji. Wyjaśniono w nim istotę i cel wprowadzenia w roku 2005 procedury doboru do służby w Policji, której „szkielet” stanowi do dziś istotny filar tego postępowania. W kolejnych częściach czytelnicy będą mieli okazję zapoznać się z kierunkami modyfikacji ww. postępowania kwalifikacyjnego oraz czynnikami, które miały wpływ na wdrożone zmiany.

Wstęp

Dobór do służby w Policji to od roku 2005 jeden z priorytetowych kierunków działania Policji. Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami przyjęcie kandydata do służby w Policji następuje po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego mającego na celu ustalenie, czy aplikujący spełnia warunki przyjęcia do służby w Policji, wyszczególnione w art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwiet-

nia 1990 r. o Policji¹, zwanej dalej „ustawą”, oraz określenie jego predyspozycji do pełnienia tej służby. Istotą doboru jest selekcja i rekrutacja tych spośród kandydatów do służby, którzy uzyskali pozytywny wynik z mających do nich zastosowanie etapów postępowania kwalifikacyjnego oraz największą liczbę punktów. W myśl powyższej zasady postępowanie kwalifikacyjne prowadzone jest w formie konkursu², co ma stanowić gwarancję przyjmowania w szeregi Policji najlepszych kandydatów. Stosowane aktualnie zasady rekrutacji miały

SYSTEM DOBORU DO SŁUŻBY OD 1 LIPCA 2005 R.

swój początek wraz z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji. Od dnia 1 lipca 2005 r.³ polska Policja rozpoczęła proces doboru do służby oparty na zasadach obowiązujących do chwili obecnej.

Potrzeba wprowadzenia zmiany wcześniejszego systemu rekrutacji, uregulowanego w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, w tym do służby w oddziałach prewencji Policji osób, które nie posiadają wykształcenia średniego (Dz. U. Nr 50, poz. 515), wynikała z procesu doskonalenia organizacji w zakresie doboru kandydatów do służby w Policji oraz dążenia do zapobiegania zjawiskom korupcyjnym. Przyjęte od 2005 r. rozwiązania dotyczące doboru do służby stanowiły realizację zaleceń celów strategicznych programu rządowego. Rząd polski, dostrzegając problem korupcji, podjął działania mające służyć walce z tym zjawiskiem. W dniu 17 września 2002 r. Rada Ministrów przyjęła – na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – dokument pod nazwą: **Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna**⁴.

Realizacja przyjętej Strategii Antykorupcyjnej dla Polski miała umożliwić osiągnięcie trzech głównych celów⁵.

I. Skuteczne wykrywanie przestępstw korupcyjnych. Stworzenie solidnej bazy legislacyjnej, zapewniającej skoordynowaną kryminalizację zachowań korupcyjnych, która jest sprawą kluczową dla skutecznej polityki antykorupcyjnej. Usprawnienie wymiaru sprawiedliwości i wzmocnienie organizacyjne organów ścigania w ich działaniach skierowanych na walkę z korupcją.

II. Wdrożenie efektywnych mechanizmów walki z korupcją w administracji publicznej.

Korupcja administracyjna, czyli skorumpowanie urzędników publicznych, powoduje wypaczenie wdrażania praw, zasad i przepisów. W działalności administracji publicznej należy ugruntować istniejące lub wprowadzać nowe, systemowe rozwiązania zapobiegające korupcji. Walce z tą patologią sprzyja przejrzystość procedur administracyjnych, eliminowanie nadmiernej uznaniowości urzędnika czy skuteczny system kontroli.

III. Zwiększenie świadomości publicznej i promocja etycznych wzorców postępowania.

Należy priorytetowo traktować wagę pełnego uświadamiania obywatelom wysokich kosztów społecznych korupcji, jak również wagę działań podejmowanych przez władze, w celu jej zapobiegania i zwalczania oraz promowanie etycznych postaw wśród osób pełniących funkcje publiczne. Oprócz szeroko rozumianych przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych, promujących etyczne wzorce postępowania, należy wzmacniać współpracę rządu z organizacjami pozarządowymi, których dorobek w tej dziedzinie jest znaczny.

W założeniach i uwarunkowaniach wdrożenia Strategii Antykorupcyjnej znajdujemy informację, iż Rząd Polski, będąc świadomy potrzeby walki z przestęp-

stwami korupcyjnymi, uznał to za jeden ze swoich najwyższych priorytetów. Korupcja to zjawisko, którego najprawdopodobniej nie da się nigdy w pełni wyeliminować, dlatego głównym celem powinna być jego marginalizacja, tak by stało się bardziej wyjątkiem niż zasadą. Działający, z mocy rozstrzygnięcia Prezesa Rady Ministrów pod przewodnictwem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, międzyresortowy Zespół Antykorupcyjny przygotował Strategię Antykorupcyjną, która jest zbiorem kierunkowych rozstrzygnięć i zestawem działań, jakie administracja rządowa ma zamiar podjąć w walce z korupcją. W dalszej części ww. dokumentu wskazano obszary działalności publicznej podatne na korupcję i propozycje przeciwdziałania. Zjawisko korupcji w Polsce zagrażało funkcjonowaniu wielu dziedzin życia publicznego. Polski Rząd w pełni świadomy niebezpieczeństwa, jakie stanowi korupcja dla przyszłego rozwoju kraju, na podstawie analiz i ocen tego zjawiska zaproponował podjęcie różnorodnych przedsięwzięć w poszczególnych obszarach życia publicznego. Propozycje szczegółowego zwalczania korupcji dotyczyły najbardziej newralgicznych punktów działalności publicznej narażonych na zjawiska korupcyjne oraz tych obszarów prawa i instytucji, które korupcję powinny zwalczać⁶.

W ramach obszaru *Wymiar sprawiedliwości i organy zajmujące się walką z korupcją* pkt A pt. *Projektowane zmiany legislacyjne* rzeczonego programu Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji został zobowiązany do przeanalizowania dotychczasowego procesu oceny i przyjęć kandydatów do służby w Policji i w terminie do końca 2002 r. miał zaproponować m.in. wprowadzenie możliwości przeprowadzania badań psychofizycznych przy naborze kandydatów do wybranych jednostek Policji⁷.

W sprawozdaniu podsumowującym realizację I etapu Programu zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna (stan prac na 31 lipca 2004 r.), przyjętym przez Radę Ministrów w październiku 2004 r.⁸, w ramach obszaru *Wymiar sprawiedliwości i organy zajmujące się walką z korupcją*, została zamieszczona informacja, z której wynika, że podmiot odpowiedzialny, tj. Komenda Główna Policji, realizując zadania legislacyjne, opracował projekt ustawy o Policji, w którym przewiduje się możliwość przeprowadzenia badań psychofizycznych przy naborze kandydatów do wybranych jednostek Policji. Przedmiotowe sprawozdanie opracował Zespół do Spraw Koordynacji Strategii Antykorupcyjnej, Departamentu Administracji Publicznej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji⁹.

Następstwem Programu zwalczania korupcji – *Strategia Antykorupcyjna* był *Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna: II etap wdrażania 2005–2009*, który zakładał realizację przedsięwzięć legislacyjnych, organizacyjnych i edukacyjno-informacyjnych, uzupełnionych o nowe obszary zagrożenia korupcją oraz zadania związane z monitorowaniem efektywności podejmowanych działań¹⁰.

Głównym zadaniem II etapu Strategii Antykorupcyjnej było wdrożenie działań mających na celu zapobieganie zjawiskom korupcji oraz kształtowanie w społeczeństwie odpowiednich postaw etycznych, charakteryzujących

się brakiem przyzwolenia dla zachowań korupcyjnych. W rozdziale **IV Wymiar sprawiedliwości i organy zwalczające korupcję** określono cel ogólny pn. *Zapobieganie zjawiskom korupcji i wdrożenie mechanizmów umożliwiających jej skuteczne przeciwdziałanie*. Z kolei celem strategicznym było stworzenie efektywnych i przejrzystych zasad kwalifikacyjnych do służby w Policji. W następstwie powyższego sformułowane zostało zadanie pn. *Przygotowanie projektu nowego rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie szczegółowych zasad postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji*. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację przedmiotowego zadania było Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Komendą Główną Policji. Termin realizacji ww. zadania wyznaczony został na II kwartał 2005 r.¹¹

Konsekwencją wskazanych wyżej działań było wejście w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. Nr 97, poz. 822).

Nowy system doboru do służby w Policji wprowadzony z dniem 1 lipca 2005 r.

Wprowadzone z dniem 1 lipca 2005 r. zasady doboru do służby w Policji różniły się istotnie od rozwiązań uregulowanych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, w tym do służby w oddziałach prewencji Policji osób, które nie posiadają wykształcenia średniego

Wdrożony do obiegu prawnego nowy system doboru do służby w Policji przede wszystkim skutkował¹²:

- wprowadzeniem zasad postępowania kwalifikacyjnego, które mają charakter otwarty i konkursowy – umożliwiono ubieganie się o przyjęcie do służby w Policji, na równych prawach, wszystkim osobom spełniającym wymagania określone w art. 25 ust. 1 ustawy;
- wyodrębnieniem komórek organizacyjnych do przeprowadzania doboru kandydatów do służby w Policji – zapewniono wyższy standard obsługi kandydatów, wprowadzono rozwiązania informatyczne (aplikację Centralny Rejestr Doboru Kandydatów, zwaną dalej „CRDK”), umożliwiające wymianę informacji oraz koordynację doboru w skali całego kraju;
- prowadzeniem postępowania kwalifikacyjnego przez komendy wojewódzkie (Stołeczną) Policji wobec kandydatów do tych jednostek oraz jednostek usytuowanych na obszarze właściwości terytorialnej komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji – przełożonym właściwym w sprawie postępowania kwalifikacyjnego został komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji;

- wyznaczeniem Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie oraz szkół policyjnych do realizacji dwóch etapów postępowania kwalifikacyjnego, tj.: testu wiedzy oraz oceny sprawności fizycznej – kandydat do służby, zwany dalej „kandydatem”, przystępuje do ww. etapów anonimowo poprzez zastosowanie indywidualnego kodu kreskowego, przypisanego przez CRDK, co zapewniło obiektywizm w dokonywaniu oceny przebiegu tych etapów;
- wprowadzeniem instytucji wywiadu zorganizowanego, który przeprowadza zespół składający się z przedstawiciela komórki organizacyjnej do spraw doboru, funkcjonariusza Policji oraz fakultatywnie z przedstawicieli rodzajów służb Policji, a także psychologa;
- wymogiem sporządzania przez komisję wyznaczoną przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji listy kandydatów spełniających warunki przyjęcia do służby w Policji – w skład komisji weszło dwóch przedstawicieli komórki organizacyjnej właściwej do spraw doboru, w tym kierownik tej komórki, kierownik komórki organizacyjnej odpowiednio Komendy Głównej Policji lub komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji właściwej w sprawach kadr oraz przedstawiciel właściwej rzeczowo służby Policji; wprowadzono zasadę, zgodnie z którą stosunek służbowy nawiązywany był z kandydatami, którzy uzyskali największą liczbę punktów, uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania kwalifikacyjnego.

Wyszczególnione wyżej zasady postępowania kwalifikacyjnego wpłynęły korzystnie na proces doboru kadr, a także funkcjonowanie mechanizmów przeciwdziałających zjawiskom korupcyjnym. Przyczyniły się one w znaczący sposób do eliminowania przypadków protekcji, nepotyzmu czy też stawiania formacji zarzutów o brak obiektywizmu w selekcji i rekrutacji do służby w Policji. W pełni zostało respektowane prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach dla każdego kandydata, bez względu na jego wiek oraz płeć.

Jawność rekrutacji do służby w Policji realizowana poprzez publikacje prasowe, Internet oraz umieszczanie ogłoszeń w siedzibach jednostek organizacyjnych Policji, a także w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy, zapewniła wszystkim zainteresowanym dostęp do informacji dotyczących doboru do służby w Policji¹³. Wprowadzone w lipcu 2005 r. uregulowania prawne w pełnym zakresie spełniły założenia zawarte w zaleceniach celów strategicznych rządowego Programu zwalczania korupcji – *Strategia Antykorupcyjna: II etap wdrażania 2005–2009*.

Ogólna charakterystyka postępowania kwalifikacyjnego wdrożonego w 2005 r.

Wejście w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępo-

SYSTEM DOBORU DO SŁUŻBY OD 1 LIPCA 2005 R.

wania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji w następujący sposób ukształtowało postępowanie kwalifikacyjne:

- 1) procedurę doboru rozpoczynało ogłoszenie Komendanta Głównego Policji, określające terminy i liczbę osób przyjmowanych do służby w Policji; ogłoszenie podawane było do publicznej wiadomości co najmniej w jednym dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym i na stronie internetowej Komendy Głównej Policji;
- 2) na podstawie ogłoszenia Komendanta Głównego Policji komendanci wojewódzcy (Stołeczny) Policji publikowali własne ogłoszenia (wskazując m.in.: termin i limit przyjęcia, jednostki organizacyjne Policji, do których planowane jest przyjęcie, wymagania stawiane kandydatom określone w ustawie, preferencje w zakresie posiadanego przez kandydata wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, termin i miejsce składania określonych dokumentów, miejsce pobrania kwestionariusza osobowego oraz ankiety bezpieczeństwa);
- 3) postępowanie kwalifikacyjne składało się z następujących etapów:
 - publikacji ogłoszeń,
 - oceny złożonych dokumentów pod kątem ich zgodności z wymaganiami zawartymi w ogłoszeniu, zwanej dalej „oceną złożonych dokumentów”,
 - rozmowy wstępnej z kandydatem (w szczególności dot. poinformowania o dalszych etapach postępowania kwalifikacyjnego),
 - sprawdzenia w ewidencjach, rejestrach i kartotekach prawdziwości danych zawartych w kwestionariuszu osobowym, zwanego dalej „sprawdzeniem w ewidencjach”,
 - testu wiedzy ogólnej, w szczególności w zakresie wybranych zagadnień dotyczących funkcjonowania administracji oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego,
 - oceny sprawności fizycznej według kryteriów określonych przez Komendanta Głównego Policji (etap ten wobec kandydatów do służby kandydackiej był przeprowadzany w oparciu o odrębny przepis Komendanta Głównego Policji aniżeli w stosunku do pozostałych kandydatów),
 - testu psychologicznego określającego predyspozycje intelektualne i osobowościowe kandydata,
 - postępowania sprawdzającego realizowanego na podstawie przepisów o ochronie informacji niejawnych,
 - wywiadu zorganizowanego mającego na celu w szczególności ocenę umiejętności formułowania myśli, nawiązywania i podtrzymywania kontaktu, autoprezentacji kandydata oraz motywacji kandydata do służby,
 - ustalenia przez komisję lekarską, podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby, zwanego dalej „komisją lekarską”,
 - zatwierdzenia listy kandydatów do służby przez przełożonego właściwego w sprawach postępowania kwalifikacyjnego¹⁴;
- 4) przeprowadzanie poszczególnych etapów postępowania kwalifikacyjnego powierzono:

- osobom wyznaczonym przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji – **przeprowadzanie rozmowy wstępnej z kandydatem**,
- Wyższej Szkole Policji w Szczytnie oraz szkołom policyjnym – **przeprowadzanie testu wiedzy ogólnej oraz oceny sprawności fizycznej**,
- zespołowi powołanemu przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, składającego się z dwóch przedstawicieli komórki organizacyjnej do spraw doboru kandydatów oraz psychologa, w tym fakultatywnie przedstawiciela właściwych merytorycznie służb Policji oraz organizacji zakładowej związku zawodowego policjantów – **przeprowadzanie wywiadu zorganizowanego**,
- komisji powołanej przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, składającej się z dwóch przedstawicieli komórki organizacyjnej do spraw doboru kandydatów, w tym kierownika tej komórki, kierownika komórki organizacyjnej do spraw kadr, przedstawiciela właściwej merytorycznie służby Policji oraz przedstawiciela organizacji zakładowej związku zawodowego policjantów – **sporządzenie listy kandydatów do służby spełniających warunki przyjęcia do służby w Policji** (na liście umieszczano wyłącznie tych kandydatów, którzy uzyskali pozytywny wynik z etapów postępowania kwalifikacyjnego).

Zasadą generalną prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego było to, że komórka organizacyjna do spraw doboru kandydatów, tj. komórka organizacyjna w Komendzie Głównej Policji oraz komendzie wojewódzkiej (Stołecznej) Policji właściwa do prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego wobec kandydatów do służby¹⁵, organizowała przebieg całego postępowania, m.in. wyznaczając kandydatowi terminy i miejsca przystępowania do poszczególnych etapów postępowania kwalifikacyjnego, tj. do: testu wiedzy, oceny sprawności fizycznej, testu psychologicznego, postępowania sprawdzającego, wywiadu zorganizowanego oraz komisji lekarskiej.

Postępowanie kwalifikacyjne prowadził Komendant Główny Policji wobec kandydatów do służby w Komendzie Głównej Policji oraz komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji wobec kandydatów do służby w jednostkach organizacyjnych Policji podległych właściwemu komendantowi wojewódzkiemu (Stołecznemu) Policji. Istotne jest również to, że postępowanie kwalifikacyjne prowadził jeden przełożony właściwy w sprawach postępowania kwalifikacyjnego, co oznaczało, iż kandydat mógł przystąpić do postępowania kwalifikacyjnego wyłącznie w jednej komendzie wojewódzkiej Policji albo w Komendzie Stołecznej Policji, albo w Komendzie Głównej Policji¹⁶. Wspierającą procedurę doboru aplikacja CRDK m.in. pozwalała ujawniać fakt, że w stosunku do kandydata, który składał wymagane dokumenty w danej komendzie wojewódzkiej Policji, prowadzone jest już postępowanie kwalifikacyjne przez inną komendę wojewódzką (Stołeczną) Policji. W takim przypadku złożone przez kandydata dokumenty w kolejnej komendzie wojewódzkiej Policji były mu zwracane ze względu na regulację wynikającą z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 maja

2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji.

Przełożony właściwy w sprawach postępowania kwalifikacyjnego – Komendant Główny Policji, komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji – mógł zwrócić się o przeprowadzenie czynności z zakresu postępowania kwalifikacyjnego lub zlecić ich wykonanie kierownikowi innej jednostki organizacyjnej Policji¹⁷. W większości przypadków uprawnienie to wykorzystywane było do przeprowadzenia wywiadu zorganizowanego lub testu psychologicznego przez innego komendanta wojewódzkiego Policji, w przypadku gdy podległy pracownik przystąpił do postępowania kwalifikacyjnego w komendzie wojewódzkiej (Stołecznej) Policji, wykonując w niej na co dzień zadania w komórce organizacyjnej właściwej do prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego wobec kandydatów do służby albo komórce psychologów policyjnych. Taki tryb postępowania miał na celu przede wszystkim zapewnienie obiektywizmu postępowania kwalifikacyjnego i eliminację nepotyzmu w jednostkach organizacyjnych Policji.

Jak wspomniano wcześniej, postępowanie kwalifikacyjne jest prowadzone w sposób otwarty i ma charakter konkursowy. W myśl tej zasady wprowadzony został system punktowy, w oparciu o który oceniane były wyniki uzyskiwane przez kandydatów do służby w poszczególnych etapach postępowania kwalifikacyjnego.

Ponadto takim systemem oceniano również preferencje kandydatów w zakresie posiadanego przez nich wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

System punktowy oceny wyników etapów postępowania kwalifikacyjnego oraz preferencji określał załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji. Zgodnie z ww. załącznikiem etapy postępowania kwalifikacyjnego podlegały ocenie w systemie punktowym (tabela 1).

Tabela 1. Ocena etapów postępowania kwalifikacyjnego.

Lp.	Etap postępowania	Liczba punktów	Procentowy udział
1.	Test wiedzy ogólnej	40	20%
2.	Ocena sprawności fizycznej	40	20%
3.	Test psychologiczny	60	30%
4.	Wywiad zorganizowany	60	30%
Łącznie		200	100%

Preferencje w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych kandydata do służby, określone w ogłoszeniu, podlegały ocenie w systemie punktowym (tabela 2). Punkty za potwierdzoną znajomość języka obcego oraz punkty za posiadane wykształcenie sumowało się.

Tabela 2. Preferencje w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych kandydata do służby.

Lp.	Preferencje	Liczba punktów
1.	Wykształcenie wyższe o specjalności przydatnej dla służby w Policji	18
2.	Wykształcenie wyższe	16
3.	Wykształcenie licencjackie o specjalności przydatnej dla służby w Policji (kierunki administracyjno-prawne, ekonomiczne, społeczne)	14
4.	Wykształcenie licencjackie	12
5.	Wykształcenie średnie	10
6.	Potwierdzona znajomość języka obcego w stopniu dobrym	2

Preferencje kandydata do służby nieposiadającego średniego wykształcenia, ubiegającego się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji, określone w ogłoszeniu, podlegały ocenie w systemie punktowym (tabela 3).

Tabela 3. Preferencje kandydata do służby nieposiadającego średniego wykształcenia, ubiegającego się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji.

Lp.	Preferencje	Liczba punktów
1.	Ukończona zasadnicza szkoła zawodowa	2
2.	Ukończone kursy specjalistyczne przydatne dla służby w oddziałach prewencji Policji	od 1 do 2
3.	Prawo jazdy kategorii „C”	1
4.	Uprawianie dyscyplin sportowych przydatnych dla służby w oddziałach prewencji Policji	od 1 do 2
5.	Potwierdzona znajomość języka obcego w stopniu dobrym	2
6.	Wzrost co najmniej 175 cm	1

Tabela 1–3 – źródło: rozporządzenie MSWiA z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, załącznik nr 2.

Punkty uzyskane przez kandydata do służby w poszczególnych punktowanych etapach postępowania kwalifikacyjnego oraz punkty za preferencje sumowało się. Łączna liczba punktów możliwych do uzyskania wynosiła 220. Z kolei w przypadku kandydata nieposiadającego średniego wykształcenia, ubiegającego się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji, wynosiła 210¹⁸.

Należy podkreślić, iż postępowanie kwalifikacyjne prowadzone w stosunku do kandydata nieposiadającego średnie-

SYSTEM DOBORU DO SŁUŻBY OD 1 LIPCA 2005 R.

go wykształcenia, ubiegającego się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji miało na celu ustalenie jego szczególnych predyspozycji do służby w oddziałach prewencji Policji. W ramach postępowania kwalifikacyjnego brało się pod uwagę wyniki uzyskane z poszczególnych etapów oraz jako preferencje: ukończoną zasadniczą szkołę zawodową; ukończone kursy specjalistyczne, szczególnie kurs strzelecki; uprawianie dyscyplin sportowych, zwłaszcza sportów walki, motorowych, samochodowych, strzeleckich, spadochroniarstwa, technik wysokościowych; posiadanie prawa jazdy kategorii „C”, a także posiadanie co najmniej 175 cm wzrostu.

Procedura doboru do służby w Policji rozpoczynała się z chwilą złożenia przez kandydata dokumentów wskazanych w ogłoszeniu komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji. Ogłoszenie określało również termin i miejsca ich składania. W zakres tych dokumentów wchodziły¹⁹:

- podanie o przyjęcie do służby adresowane do komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji,
- wypełniony kwestionariusz osobowy (wskazany w załączniku nr 1 do rozporządzenia),
- odręcznie napisany życiorys,
- świadectwa pracy lub służby z poprzednich miejsc pracy lub służby,
- dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie oraz kwalifikacje zawodowe,
- wypełniona ankieta bezpieczeństwa osobowego określona w ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych,
- informacja o osobie z Krajowego Rejestru Karnego (potwierdzenie z Biura Informacyjnego KRK, czy kandydat został prawomocnie skazany za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w celu potwierdzenia, czy spełnia warunek wynikający z art. 25 ust. 1 ustawy, dotyczący niekaralności),
- inne dokumenty, jeżeli obowiązek ich złożenia wynika z odrębnych przepisów lub określonych preferencji (np. dokument potwierdzający uprawianie dyscyplin wojskowych).

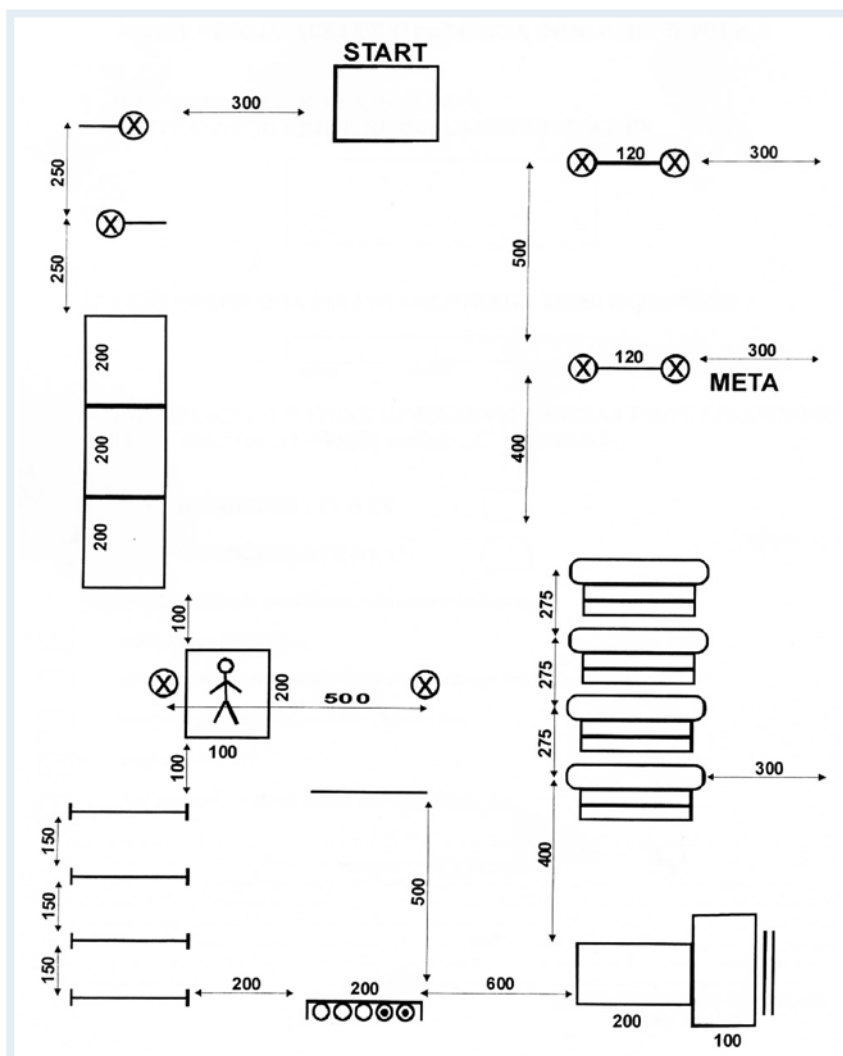
Przełożony właściwy w sprawach postępowania kwalifikacyjnego (Komendant Główny Policji, komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji) zawiadamiał pisemnie kandydata do służby o²⁰:

- 1) niewszczęciu postępowania kwalifikacyjnego w przypadku złożenia po terminie dokumentów wskazanych w ogłoszeniu;
- 2) zakończeniu postępowania kwalifikacyjnego prowadzonego wobec kandydata do służby w przypadku:
 - a) niespełnienia wymagań zawartych w ogłoszeniu (wynikających z art. 25 ust. 1 ustawy),
 - b) niezłożenia wymaganych w ogłoszeniu dokumentów (np. dokumentu potwierdzającego posiadane wykształcenie, informacji z Krajowego Rejestru Karnego),

c) uzyskania negatywnego wyniku z:

- oceny złożonych dokumentów (np. brak jednego z dokumentów),
- sprawdzenia w ewidencjach, rejestrach i kartotekach prawdziwości danych zawartych w kwestionariuszu osobowym (np. zatajenie lub podanie nieprawdziwych danych),
- testu wiedzy ogólnej,
- oceny sprawności fizycznej,
- testu psychologicznego,
- postępowania sprawdzającego (odmowa wydania poświadczenia bezpieczeństwa potwierdzającego dawanie rękąmi zachowania tajemnicy),
- komisji lekarskiej (orzeczenie o niezdolności do służby w Policji).

Niezależnie od wskazanych wyżej przypadków zakończenia postępowania kwalifikacyjnego Komendant Główny Policji, komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji mógł przerwać postępowanie w każdym czasie, z innych przyczyn, pisemnie zawiadamiając o tym kandydata²¹. Najczęściej przepis ten stosowany był w sytuacji, gdy in-

Schemat sprawnościowego toru przeszkód, decyzja nr 350 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 czerwca 2005 r. w sprawie wprowadzenia kryteriów oceny sprawności fizycznej osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. Urz. KGP poz. 80).

formacje uzyskane o kandydacie w toku prowadzonego postępowania kwalifikacyjnego wykazały, iż ze względu na ich rodzaj oraz zakres kandydatura danej osoby nie znajduje uzasadnienia w potrzebach kadrowych Policji (np. kandydat „przewijał” się w materiałach operacyjnych; typowany był jako członek określonej grupy przestępczej; opinia o kandydacie z miejsca jego zamieszkania potwierdzała, iż nie spełnia on wymogu dotyczącego posiadania nieposzlakowanej opinii, np. nie przestrzegał norm współżycia społecznego).

W przypadku gdy postępowanie kwalifikacyjne zostało zakończone z powodu uzyskania przez kandydata wyniku negatywnego z danego etapu postępowania, ponowne przystąpienie do postępowania kwalifikacyjnego mogło nastąpić nie wcześniej niż po upływie 12 miesięcy od dnia jego zakończenia²².

Jednocześnie kandydat, który po zakończeniu postępowania kwalifikacyjnego został umieszczony na liście kandydatów (uzyskał pozytywny wynik z etapów postępowania kwalifikacyjnego), lecz nie został przyjęty do służby w Policji z powodu limitu przyjęć, mógł ponownie ubiegać się o przyjęcie, jeżeli spełnił wymagania określone w ogłoszeniu oraz jeżeli kolejny termin przyjęcia nie przypadał później niż 12 miesięcy od dnia zakończenia wobec niego postępowania kwalifikacyjnego, np. kandydat zakończył postępowanie w dniu 15 stycznia, z kolei w dniu 2 lutego nastąpiło przyjęcie do służby 20 osób, jednakże ww. kandydat nie został przyjęty z uwagi na uzyskaną liczbę punktów (zajmował pozycję na liście kandydatów wyższą niż 20.), wówczas mógł być przyjęty w następnych terminach, jednakże nie później, niż do dnia 1 lutego roku następnego.

W przypadku, o którym mowa wyżej, kandydat ponownie przystępował do etapów postępowania²³:

- 1) oceny złożonych dokumentów,
- 2) sprawdzenia w ewidencjach,
- 3) przeprowadzenia postępowania sprawdzającego.

Oczywiście wobec takiego kandydata w następnych terminach przyjęć do służby zastosowanie miał przepis, który stanowił, iż kolejność na liście ustala się w zależności od łącznej liczby uzyskanych punktów przez wszystkich kandydatów, od najwyższej do najniższej.

Zatwierdzoną listę kandydatów komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji przekazywał właściwym przełożonym, o których mowa w art. 32 ustawy (tj. wyłącznie komendantom powiatowym, miejskim, rejonowym Policji), w terminie co najmniej 14 dni przed planowanym terminem przyjęcia do służby w Policji.

Komendant powiatowy/miejski/rejonowy Policji podejmował decyzję o nawiązaniu stosunku służbowego, wybierając kandydatów do służby, którzy uzyskali największą liczbę punktów. W przypadku równej liczby punktów (np. limit przyjęcia w danym terminie wynosił 60 osób, pozycje na liście od 55 do 63 zajmowali kandydaci z tą samą liczbą punktów), spośród takiej grupy komendant powiatowy/miejski/rejonowy Policji wskazywał kandydatów, w stosunku do których podejmowane były czynności związane z nawiązaniem stosunku służbowego²⁴.

do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. poz. 109), § 3.

- ³ Rozporządzenie MSWiA z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. Nr 97, poz. 822), § 19.
- ⁴ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Sprawozdanie podsumowujące realizację I etapu Programu zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna*, 2004, s. 3.
- ⁵ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna: I etap wdrażania*, s. 1.
- ⁶ Tamże.
- ⁷ Tamże, s. 4.
- ⁸ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna: II etap wdrażania 2005–2009*, Warszawa 2005, s. 5.
- ⁹ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Sprawozdanie podsumowujące realizację I etapu Programu zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna*, s. 55.
- ¹⁰ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna: II etap wdrażania 2005–2009*, s. 5.
- ¹¹ Tamże, tabela stanowiąca załącznik do programu, obszar IV *Wymiar sprawiedliwości i organy zajmujące się walką z korupcją*.
- ¹² Fundacja im. Stefana Batorego, *Polityka antykorupcyjna. Ocena skuteczności polityki antykorupcyjnej polskich rządów prowadzonej w latach 2001–2011*, Warszawa 2011, s. 187.
- ¹³ Rozporządzenie MSWiA z dnia 19 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, § 3 ust. 2 oraz § 4 ust. 1.
- ¹⁴ Tamże, § 3, § 4, § 6 ust. 1, § 7 ust. 1, § 15 ust. 2.
- ¹⁵ Tamże, § 2 pkt 5.
- ¹⁶ Tamże, § 6 ust. 2.
- ¹⁷ Tamże, § 6 ust. 3.
- ¹⁸ Tamże, załącznik nr 2.
- ¹⁹ Tamże, § 4 ust. 2 pkt 4.
- ²⁰ Tamże, § 9 ust. 1.
- ²¹ Tamże, § 9 ust. 2.
- ²² Tamże, § 9 ust. 3.
- ²³ Tamże, § 16 ust. 1 i 2.
- ²⁴ Tamże, § 15 ust. 3–5.

Summary

Selection of the candidates for the service in the Police in the years 2005–2022. Part 1. The new system of selection for the service in the Police implemented since 1 July 2005

The article brings closer the issues related to the evaluation of selection procedure conducted towards the candidates applying for the service in the Police. The first part of this article explains to the readers the essence and purpose of carried out in 2005 implementation of the selection procedure for the service in the Police, the backbone of which constitutes the important pillar until the present day. In the following parts the readers will have the opportunity to familiarize with the directions of modifications of the above mentioned procedure as well as the factors which had an influence on the implemented changes.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.

² Rozporządzenie MSWiA z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku

PSIA EMERYTURA

st. sierż. Agnieszka Wiśniewska

Zakład Kynologii Policyjnej CSP

W dniu 19 sierpnia 2021 r. Prezydent RP podpisał ustawę z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw¹, w której zawarto m.in. regulacje dotyczące sytuacji psów policyjnych po wycofaniu ich z aktywnej pracy w Policji.

Aktem wykonawczym dla tej ustawy jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie psów służbowych i koni służbowych w Policji², które precyzuje zawarte w ustawie informacje.

Fot. 1. Pies służbowy, owczarek belgijski malinois.
Fot. A. Walasek.

Każdego roku do służby w Policji przyjmowanych jest około stu psich funkcjonariuszy. W latach 2018–2021 liczba ta wyniosła średnio 98 osobników. W 2021 r. do służby w Policji przyjęto 114 psów. Podobnie jest z wycofywaniem psów policyjnych ze służby. Z danych z lat 2016–2021 wynika, że wycofano ze służby średnio 120 psów rocznie, przy czym w 2021 r. liczba ta wyniosła 99 osobników.

Łączna liczba aktywnych psich policjantów zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2021 r. wynosi 908 (z wyłączeniem psów do badań osmologicznych).

Po wielu latach poszukiwań najlepszej drogi postępowania z psami służbowymi kończącymi służbę w Policji znaleziono optymalne rozwiązania dbające o dobrostan psich emerytów oraz ich bezpieczną starość. Wprowadzono konkretne zasady regulujące wszystkie aspekty szeroko pojętej opieki nad psami wycofanymi z użycia.

Nasuwa się pytanie, kiedy i w jakich przypadkach czworonożny funkcjonariusz może skorzystać z prawa do psiej „emerytury”. Otóż przysługuje ono każdemu psu policyjnemu wycofanemu z użycia. W przeważającej liczbie przypadków przesłanką do wycofania psa jest jego wiek, który ustawowo wynosi 9 lat. Ponadto bardzo rzadko występującymi w praktyce, lecz uwzględnionymi w ustawie, przesłankami do wycofania zwierzęcia ze służby są: trwała utrata sprawności użytkowej, stan chorobowy nierokujący poprawy, a także brak postępów w szkoleniu, co uniemożliwia osiągnięcie właściwego poziomu wyszkolenia.

Należy pamiętać, że psy wycofane podczas odbywania pierwszego kursu, jakiemu zostają poddane w służbie, podlegają wymianie lub zwrotowi sprzedawcy na podstawie przepisów zawartych w Kodeksie cywilnym i takim psom nie przysługują opisywane w niniejszym artykule prawa „emerytalne”.

Psy służbowe, które zostały wycofane z użycia, w dalszym ciągu będą znajdowały się na stanie jednostki organizacyjnej Policji, przez którą zostały zakupione, lub innej jednostki organizacyjnej Policji wskazanej przez Komendanta Głównego Policji. Nadzór nad nimi sprawować będzie kierownik tej jednostki.

Opiekunem takiego psa w pierwszej kolejności może zostać jego dotychczasowy opiekun pod warunkiem złożenia pisemnej deklaracji woli sprawowania opieki. Następny w kolejce do przejęcia opieki nad psem odchodzącym na „emeryturę” może być inny opiekun psa służbowego. W tym przypadku również konieczne jest złożenie pisemnej deklaracji woli sprawowania opieki nad psem. W sytuacji, gdy pies służbowy nie zostanie przekazany żadnemu z dwóch wyżej wymienionych potencjalnych opiekunów, następnym kandydatem do podjęcia nad nim opieki jest inny policjant lub pracownik Policji, emerytowany policjant lub policjant zwolniony ze służby, który ma ustalone prawo do inwalidzkiej renty policyjnej. Tu również wymagana jest pisemna deklaracja woli sprawowania opieki, a także posiadanie właściwej wiedzy w zakresie utrzymania psa. W przypadku gdy chętnych do przejęcia opieki nad psem służbowym wycofanym z użycia jest więcej (wyłączając dotychczasowego przewodnika tego psa), przeprowadza się postępowanie rekrutacyjne.

W razie śmierci opiekuna psa służbowego wycofanego z użycia opiekunem tego psa w pierwszej kolejności może zostać członek rodziny, który wraz ze zmarłym prowadził wspólne gospodarstwo domowe, również pod warunkiem złożenia pisemnej deklaracji.

Jeśli żadna z powyższych możliwości nie zostanie zrealizowana, opiekę nad psem sprawuje jednostka organizacyjna Policji, na której stanie ten pies się znajduje, lub inna wskazana przez Komendanta Głównego Policji, a kierownik tej jednostki wyznacza opiekuna. Może on powierzyć opiekę nad takim psem organizacji społecznej, która posiada w swoich zadaniach ochronę zwierząt. Każdy opiekun, który wziął na siebie odpowiedzialność opieki nad psem wycofanym z użycia, musi zapewnić mu prawidłowe warunki utrzymania, które szczegółowo opisane są w ustawie.

Żywnienie „emerytowanych” psów policyjnych jest dożywotnio finansowane przez jednostkę organizacyjną Policji, na której stanie ten pies się znajduje. Odbywa się ono na podstawie normy, która jest dobową ilością karmy przypadającą na psa. W przypadku psów wycofanych z użycia norma ta jest odpowiednio obniżona. Norma może zostać podwyższona, jeśli lekarz weterynarii stwierdzi taką konieczność, co może mieć związek z zastosowaniem specjalnej diety lub karmy leczniczej. Opiekun psa-emeryta celem pokrycia kosztów jego żywienia otrzymuje równoważnik pieniężny w formie ryczałtu wypłacanego co miesiąc z góry. W przypadku gdy żywnienie psa z różnych przyczyn nie zostało zrealizowane, konieczny jest proporcjonalny zwrot wypłaconego uprzednio ryczałtu.

Podobnie rzecz ma się w kontekście opieki weterynaryjnej, jaka przysługuje psom wycofanym z użycia. Koszty zabiegów zarówno profilaktycznych, jak i leczniczych,

a także leków bądź utylizacji zwłok w całości pokrywane są z budżetu Policji. Zabiegi te przeprowadzane są według wytycznych lekarza weterynarii. Konieczność przeprowadzenia leczenia psa musi być uprzednio uzgodniona z kierownikiem jednostki organizacyjnej Policji, na której stanie znajduje się pies, lub z upoważnioną przez niego osobą. W nagłych przypadkach, gdy rolę odgrywa czas, można pominąć wcześniejsze ustalenia, jednakże należy niezwłocznie o tym poinformować osoby odpowiedzialne.

Opiekun psa-emeryta ma obowiązek powiadomić kierownika jednostki organizacyjnej Policji, na której stanie znajduje się zwierzę, o zmianie stałego miejsca przebywania psa oraz o zmianie miejsca przebywania psa trwającej dłużej niż 30 dni, z wyłączeniem obiektów należących do tej jednostki organizacyjnej Policji.

Konieczne jest także przekazanie informacji o śmierci zwierzęcia lub niezwłocznej konieczności przeprowadzenia eutanazji.

Ponadto w ramach nadzoru nad psem-emerytem opiekun lub organizacja opiekująca się nim będą mieli obowiązek okazać psa na żądanie osoby upoważnionej. W razie naruszeń w wymogach utrzymania zwierzęcia, możliwe będzie jego odebranie.

Bardzo istotną kwestią jest to, że na wniosek opiekunów psów-emerytów, które zostały wycofane ze służby przed wejściem w życie ustawy, Komendant Główny Policji może wyrazić zgodę na objęcie ich takim samym wsparciem, jak te, które kończą służbę po wejściu w życie nowych regulacji.

Pies służbowy wycofany z użycia może być utrzymywany w miejscu zamieszkania opiekuna, na terenie jednostki organizacyjnej Policji, na której stanie się znajduje, bądź też innej wskazanej przez Komendanta Głównego Policji, a jeśli opiekę nad psem sprawuje organizacja, to w miejscu prowadzenia przez tę organizację działalności. Zapewnienie na mocy ustawy opisanej wyżej opieki dla psich „emerytów” stwarza możliwość zagwarantowania im odpowiednich warunków życiowych i utrzymania ich w komforcie do ostatnich dni. Stanowi to adekwatne podziękowanie za zaangażowanie w służbę na rzecz obywateli.

¹ Dz. U. poz. 1728.

² Dz. U. poz. 2467.

Summary

Dogs' retirement

After many years of searching for the best way of dealing with service dogs which terminate their service in the Police, there were found the optimal solutions relating to the welfare of dog pensioners and their safe senility. There were introduced the specific principles regulating all the aspects of retired dogs' care in the broad sense. It was possible thanks to the amendment to the Act of the Police, which guaranteed proper living conditions for service dogs, starting from their transition into retirement up to the last days of life. Those changes constitute an adequate gratitude for the involvement in the service in favour of citizens.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

TRENING BEZSTRZAŁOWY

Strzelania sytuacyjne

mł. asp. Dominik Połec

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

asp. szt. Karol Piechowski

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

mł. asp. Marcin Załuga

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

Artykuł przeznaczony jest dla policjantów szkolenia zawodowego podstawowego oraz funkcjonariuszy będących w czynnej służbie. Jego celem jest zaprezentowanie sposobu rozwijania, uzupełniania oraz utrwalania umiejętności posługiwania się bronią palną. Trening bezstrzałowy ma wykształcić umiejętności policjanta gwarantujące bezpieczne i sprawne posługiwanie się bronią palną, wypracowanie odpowiednich nawyków i reakcji ruchowych oraz opanowanie czynności umożliwiających osiągnięcie precyzji strzału. Jest to możliwe tylko poprzez wyćwiczenie „pamięci mięśniowej” wskutek powtarzania wielokrotnie danej czynności. W tej części zostały przedstawione niektóre elementy treningu bezstrzałowego dotyczące strzelań sytuacyjnych, zasady pracy w patrolu dwuosobowym, wybrane elementy taktyki wchodzenia do pomieszczeń oraz zachowania w trakcie awarii broni bądź konieczności wymiany magazynka za osłoną.

WSTĘP

Artykuł stanowi element serii, trzy wcześniej opublikowane materiały dotyczyły posługiwania się bronią palną krótką w warunkach typowych dla strzelań statycznych, szybkich i dynamicznych. Niniejsze opracowanie zostało poświęcone tematyce treningu bezstrzałowego mającego na celu przygotowanie do strzelań sytuacyjnych z broni palnej krótkiej. Charakterystyka przeprowadzenia takiej formy treningu wymaga stworzenia sytuacji jak najbardziej zbliżonej do rzeczywistych warunków, z uczestnictwem co najmniej dwuosobowego zespołu (patrolu), z bronią gotową do oddania strzału zgodnie z zasadami taktyki. Strzelania

te można prowadzić po wysiłku fizycznym, jak w przypadku strzelań dynamicznych, ponieważ należy również wziąć pod uwagę sytuację, gdy uzbrojony przestępca po pościgu ukryje się w pomieszczeniu, do którego policjanci będący na miejscu zmuszeni są wejść w sposób bezpieczny. W tym momencie mają możliwość wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobytych podczas treningu strzelań dynamicznych, w tym pracy na osłonach z elementami taktyki wchodzenia do pomieszczeń, opisanej w poprzednich częściach. Po zapoznaniu z techniką oraz taktyką posługiwania się bronią palną krótką z zakresu strzelań statycznych, szybkich i dynamicznych następnym etapem doskonalenia wiedzy i umiejętności jest strzelanie sytuacyjne.

Etap szkolenia w zakresie strzelań sytuacyjnych to etap dosyć zaawansowany, w którym nie może być mowy o pomyłkach. Elementy wykształcone we wcześniejszych etapach mogą się przyczynić do dużo lepszego wykonania strzelania sytuacyjnego. Należy zwrócić uwagę na to, iż strzelanie sytuacyjne będzie towarzyszyło policjantom w trakcie podejmowanej interwencji wobec niebezpiecznego i uzbrojonego napastnika, który może działać w sposób nieprzewidywalny. Policjanci uczestniczący w interwencji muszą zadbać o własne bezpieczeństwo oraz niejednokrotnie – o bezpieczeństwo osób postronnych. To ogromna odpowiedzialność, ponieważ oprócz podjęcia szybkiej i nieodwracalnej decyzji o użyciu broni palnej wobec osoby, trzeba również przeanalizować zasadność jej użycia oraz inne możliwe scenariusze przebiegu zdarzenia. Takie decyzje podejmuje się często w ułamkach sekundy. Nie ma wtedy czasu na przypominanie sobie zasady działania broni palnej, ponieważ za sprawne posługiwanie się bronią odpowiedzialna jest pamięć mięśniowa. Zatem im więcej poświęca się czasu na trening i doskonalenie umiejętności w wyrobieniu poprawnych nawyków szybkiego, sprawnego, a zarazem celnego posługiwania się bronią, tym sprawniej będzie można zareagować w sytuacji zagrożenia.

PRACA W ZESPOLE DWUOSOBOWYM

W większości przypadków policjanci pełnią codzienną służbę w patrolach dwuosobowych. Bardzo ważnym elementem pracy w takim zespole jest komunikacja, zarówno werbalna, jak i niewerbalna. Bez właściwej komunikacji, która będzie

czytelna, prosta i zrozumiała, nie da się w pełni skutecznie i bezpiecznie przekazywać sobie wzajemnie informacji. Zespół dwuosobowy możemy umownie podzielić na jedynekę i dwójkę. Jedyneką będzie policjant idący z przodu, to on nadaje dynamikę przemieszczania się. Decyduje również, kiedy zespół przemieszcza się w kierunku zagrożenia, po uprzednim upewnieniu się, że dwójka jest przygotowana i można działać (komunikat werbalny lub niewerbalny od dwójki). Jedyneką stanowi tak naprawdę osłonę dla dwójki, dlatego dobrze, jeśli będzie to policjant z większym doświadczeniem i umiejętnościami, co w warunkach stresowych, a zwłaszcza w przypadku zagrożenia życia i zdrowia, ma ogromne znaczenie. Zespół powinien zajmować jak najmniejszą powierzchnię, patrząc od przodu, a dwójka powinna iść z tyłu, chowając się za jedyneką. Po komendzie lub przyjętym sygnale zespół przemieszcza się. Rejon odpowiedzialności jedynki to miejsce, gdzie się przemieszcza patrol, odpowiada ona za wszystko, co się dzieje z przodu, natomiast dwójka obserwuje tył oraz obszar z lewej i prawej strony zespołu (fot. 1–5). Bardzo istotnym elementem taktyki działania w zespole jest to, aby dwójka trzymała broń oburącz, na wysokości klatki piersiowej, blisko ciała. Lufa powinna być ułożona równolegle do podłoża, w kierunku zagrożenia, w jakim zespół się przemieszcza. Należy ostrożnie układać broń, tak aby nie kierować wylotu lufy w sylwetkę jedynki. Jedyneką również trzyma broń oburącz, zgodnie z zasadami taktyki, w zależności od dynamiki i odległości do miejsca, gdzie się przemieszcza. Na niewielkim dystansie ręce trzyma wyprostowane, broń jest opuszczona w sposób umożliwiający obserwację miejsca zagrożenia. Na dłuższym dystansie, aby nie męczyć rąk i zwiększyć szybkość przemieszczania, broń trzyma się

Fot. 1.

Fot. 2.

Fot. 3.

Fot. 4.

Fot. 5.

Fot. 1–5. Praca w patrolu dwuosobowym.

STRZELANIA SYTUACYJNE

Fot. 6. Błąd – brak komunikacji.

Fot. 8. Błąd – wyprostowane ręce dwójki.

Fot. 7. Błąd – kierowanie lufy w plecy jedynki.

Fot. 9. Błąd – kierowanie wylotu lufy w podłogę przez dwójkę.

na wysokości klatki piersiowej, jak najbliżej ciała, wylot lufy w kierunku zagrożenia. W momencie pojawienia się zagrożenia najczęściej jedynka zaczyna walkę. W sytuacji, kiedy skończy jej się amunicja, pojawi się niesprawność broni lub inna przyczyna, kiedy nie będzie mogła oddawać strzałów, dwójka przejmuje rolę jedynki, kontynuuje walkę i oddaje strzały w kierunku zagrożenia. W tym czasie jedynka może wykonać czynności przywracające jej zdolność bojową.

Najczęstsze błędy, jakie mogą pojawić się w zespole w trakcie przemieszczania:

- niewłaściwa komunikacja lub jej brak (fot. 6),
- niezgrana dynamika zespołu,
- kierowanie wylotu lufy w sylwetkę jedynki przez dwójkę (fot. 7),
- wyprostowane ręce z wyprowadzoną bronią przez dwójkę (fot. 8),
- kierowanie wylotu lufy w podłogę przez dwójkę (fot. 9).

ZACHOWANIE ZESPOŁU W TRAKCIE AWARII BRONI BĄDŹ KONIECZNOŚCI WYMIANY AWARYJNEJ MAGAZYNKA ZA OSŁONĄ WYSOKĄ, TZW. MŁYNEK

Praca z wykorzystaniem osłon wysokich opisana była w poprzednim artykule dot. strzelań dynamicznych. Przesłoną, do której zespół policjantów będzie podchodził, może być

pojazd, ściana, róg budynku, wejście do budynku lub inny obiekt. Pod względem taktyki i dla własnego bezpieczeństwa należy wykorzystywać napotkane w danym miejscu osłony. Działając w zespole (przyjmijmy wariant pracy na jednej krawędzi), jedynka pracuje na krawędzi, a dwójka chowa się za nią. W przykładowej sytuacji, kiedy to jedynka ma awarię broni, koniec amunicji lub pojawia się inna przyczyna, która uniemożliwia dalsze prowadzenia ognia, dwójka w tym czasie jest w gotowości, obserwuje otoczenie – nie wychyla się. Pod względem taktyki wskazane jest, aby jak najszybciej przywrócić swoją zdolność bojową. W przypadku awarii broni lub końca amunicji w magazynku podpiętym do chwytu broni jedynka musi jak najszybciej zejść z linii ognia, tym samym umożliwiając przejście jego prowadzenia dwójce. Należy przy tym pamiętać o wzajemnej komunikacji w zespole. Jedynka w przypadku stwierdzenia niesprawności broni chowa się za osłoną i tym samym ustępuje miejsca dwójce, która przejmuje prowadzenie ognia. Co jest niezwykle istotne, przemieszcza się w bok, wykonując czynności z przywracaniem swojej zdolności bojowej (wymiana awaryjna magazynka lub usunięcie niesprawności broni), obserwuje krawędź, gdzie występuje zagrożenie, jednocześnie obserwując dwójkę. W ekstremalnych sytuacjach może poszerzyć swój obserwowany obszar i w razie potrzeby odpowiednio zareagować (np. postrzał członka zespołu, pojawienie się innego zagrożenia, którego prowadzący ogień nie jest w stanie zauważyć). Po usunięciu niesprawności

Fot. 10.

Fot. 13.

Fot. 11.

Fot. 14.

Fot. 12.

Fot. 15.

Fot. 10–15. Młynek.

broni trzeba jak najszybciej zająć miejsce dwójki w zespole i ustawić się za prowadzącym ogień. W tym celu należy „zgasić broń” (broń blisko ciała, palec poza językiem spustowym – wzdłuż zamka; broń trzymana oburącz na wysokości klatki piersiowej, wylot lufy skierowany w dół, w taki sposób, aby pominąć części ciała członka zespołu). Po zajęciu miejsca dwójka daje sygnał gotowości (komunikacja werbalna i niewerbalna) jedynce, która prowadzi ogień (fot. 10–15). W przypadku niesprawności broni drugiego członka zespołu, prowadzącego ogień, wszystkie czynności wykonuje się analogicznie do opisanych. W przypadku konieczności przemieszczenia się dalej za przesłonę (np. wejście do budynku, pomieszczenia), w sytuacji gdy wystrzeliliśmy nieznaną ilość amunicji z jednego magazynka, a drugi jest pełen w ładownicy, dobrym

rozwiązaniem będzie wymiana taktyczna magazynka (opisana w poprzednim artykule dot. strzelań dynamicznych). **Najczęstsze błędy, jakie mogą się pojawić w tzw. młynku, to:**

- niewłaściwa komunikacja lub jej brak,
- brak obserwacji miejsca zagrożenia w przypadku wymiany magazynka (fot. 16),
- brak kontroli broni w przypadku jej niesprawności i wyrzucenie magazynka z amunicją,
- niewłaściwe usunięcie zacięcia broni, co powoduje jej zablokowanie,
- brak gaszenia broni podczas wykonywania tzw. młynka (fot. 17),
- niewłaściwa praca z wykorzystaniem przesłony wysokiej (fot. 18).

STRZELANIA SYTUACYJNE

Fot. 16.

Fot. 16. Błąd – brak obserwacji miejsca zagrożenia w przypadku wymiany magazynka.

Fot. 17.

Fot. 17. Błąd – brak gaszenia broni podczas wykonywania tzw. młynka.

Fot. 18.

Fot. 18. Błąd – niewłaściwa praca z wykorzystaniem przesłony wysokiej.

WEJŚCIE I SPRAWDZENIE POMIESZCZEŃ

Sam sposób przemieszczania się w budynkach, pokonywanie ciągów komunikacyjnych, klatek schodowych i korytarzy jest tematem bardzo rozległym. Warto zaznajomić się z taktyką walki w budynkach¹. Obecna sytuacja i zagrożenia, w tym terrorystyczne, niejako wymuszają na policjantach zaznajomienie się z tą taktyką. To policjanci, zwłaszcza służby prewencyjnej, mogą znaleźć się jako pierwsi w takiej sytuacji, a co za tym idzie, patrol dwuosobowy będzie jako pierwszy dokonywał kontroli pomieszczeń w poszukiwaniu napastnika.

Spośród wszystkich metod wejścia do pomieszczeń należy skupić się na dwóch z nich: metodzie hakowej i krzyżowej. **Metodę hakową** możemy wykorzystać, wchodząc do pomieszczenia zarówno z jednej, jak i dwóch krawędzi, np. otworu drzwiowego. Polega na jednoczesnym szybkim wejściu policjantów do pomieszczenia na obie strony otworu drzwiowego (hakiem). Należy podkreślić, iż wejście do pomieszczenia powinno być poprzedzone jak największą jego wizualną kontrolą (tzw. krojeniem). Dzięki czemu wykluczamy kawałek po kawałku miejsca, gdzie może czekać zagrożenie. Sposób wykonania tych czynności był opisany w artykule o strzelaniach dynamicznych.

Wejście do pomieszczenia z jednej krawędzi – jedynka sprawdza pomieszczenie, „krojąc” obszar zagrożenia. Dwójka czeka z tyłu. Po sprawdzeniu i upewnieniu się, że widoczna część pomieszczenia jest bezpieczna, jedynka informuje o tym dwójkę (komunikacja werbalna i niewerbalna, umówione znaki lub sygnały). O wejściu

Fot. 19.

Fot. 20.

Fot. 21.

Fot. 22.

Fot. 23.

Fot. 24.

Fot. 25.

Fot. 19–25. Wejście do pomieszczenia z jednej krawędzi.

do pomieszczenia i czasie, kiedy to ma nastąpić, decyduje dwójka. Co ważne, musi dać jedynce wyraźny sygnał, aby obaj policjanci weszli jednocześnie. Jedynek przybliża się do krawędzi pomieszczenia, nie zmieniając położenia broni. Obaj członkowie zespołu w momencie wejścia powinni mieć broń wysoko przy ciele na wysokości klatki piersiowej. Taki sposób ułożenia broni uniemożliwia jej odebranie przez napastnika, który może znajdować się za ścianą, oraz gwarantuje szybkie oddanie celnego strzału na krótkim dystansie w przypadku zagrożenia. Dwójka daje czytelny sygnał do wejścia. Jednoczesne wejście i kontrola powinny odbyć się jak najbardziej dynamicznie (fot. 19–25).

Wejście do pomieszczenia z dwóch krawędzi – może zdarzyć się sytuacja, kiedy drzwi do pomieszczenia będą zamknięte. Z zachowaniem bezpieczeństwa patrol ustawia się po obu stronach futryny, na zadany sygnał jeden z policjantów otwiera drzwi, a drugi „kroi” pomieszczenie. Inna sytuacja powstanie, kiedy drzwi będą otwarte lub ich nie będzie. Podejście patrolu jest na jedną stronę wejścia do pomieszczenia. Pracując na jednej krawędzi, jedynka sprawdza pomieszczenie, „krojąc” je kawałek po kawałku. Po jego możliwie jak największym sprawdzeniu dwójka może przejść na drugą stronę otworu wejściowego. Decyzja o takim rozwiązaniu powinna być poprzedzona odpowiednimi komunikatami w zespole. Jedynek wówczas jak najbardziej zbliża się do ściany i obserwuje

Fot. 26.

Fot. 27.

Fot. 28.

STRZELANIA SYTUACYJNE

Fot. 29.

Fot. 33.

Fot. 30.

Fot. 34.

Fot. 31.

Fot. 35.

Fot. 32.

Fot. 36.

Fot. 37.

Fot. 39

Fot. 38.

Fot. 40.

Fot. 26–38. Wejście do pomieszczenia z dwóch krawędzi.

wnętrze pomieszczenia. Dwójka pomału zaczyna „kroić” głębiej pomieszczenie, przesuwając się w kierunku drugiej strony wejścia. Po sprawdzeniu i dotarciu na drugą krawędź obaj policjanci skracają dystans do krawędzi i wchodzi jednocześnie przez otwór do pomieszczenia w sposób opisany powyżej (hakiem) na swoją stronę. Co istotne, wejście z dwóch krawędzi do pomieszczenia, przy jednoczesnym jego głębszym sprawdzeniu, jest dużo bezpieczniejsze niż z jednej krawędzi (fot. 26–38). Pozytywnymi cechami wejścia hakowego do pomieszczenia, zarówno z jednej, jak i z dwóch krawędzi, są szybkość i dynamika wejścia do pomieszczenia, krótki czas ekspozycji patrolu w otworze drzwiowym. Negatywną cechą będzie możliwość zakleszczenia się policjantów w momencie wejścia, jeśli otwór będzie zbyt wąski.

Metoda krzyżowa – polega na tym, iż policjanci ustawieni są po obu stronach wejścia do pomieszczenia, uprzednio sprawdzonego krojeniem. Na umówiony znak lub sygnał wchodzi naprzemiennie (krzyżowo) do pomieszczenia i kierują się do jego przeciwległego narożnika. Pozytywnymi cechami takiego rozwiązania są duża szybkość i dynamika wejścia, brak możliwości zakleszczenia się policjantów w wąskim otworze wejściowym, jak to może mieć miejsce w przypadku metody hakowej. Każdy z policjantów, wchodząc do pomieszczenia, kieruje się w miejsce, które obserwował. Negatywną cechą będzie zagrożenie atakiem na pierwszego policjanta ze strony przeciwnej (fot. 39–44).

Fot. 41.

Fot. 42.

STRZELANIA SYTUACYJNE

Fot. 43.

Fot. 44.

Fot. 39–44. Metoda krzyżowa.

Fot. 45.

Fot. 45. Błąd – wejście do pomieszczenia z opuszczoną bronią i wyprostowanymi rękoma.

Fot. 46.

Fot. 46. Niewłaściwie dobrana metoda wejścia.

SPRAWDZANIE POMIESZCZEŃ

Każde pomieszczenie, do którego wchodzi patrol, należy dokładnie sprawdzić. Osoba, wobec której użycie broni będzie zasadne, za wszelką cenę będzie starała się uciec lub ukryć, np. w innych pomieszczeniach, za meblami itp. Mogą to być również pojazdy, inne przedmioty itp. Po wstępnej kontroli pomieszczenia należy przystąpić do sprawdzenia miejsc, gdzie przestępca mógłby się schować. Bardzo ważna jest komunikacja i sygnały w patrolu. Przede wszystkim należy zachować szczególną czujność i uwagę, dokonując sprawdzenia całego pomieszczenia. Należy zachowywać trójkąt bezpieczeństwa. Broń trzeba mieć cały czas w gotowości i obserwować otoczenie. Podchodząc przykładowo do szafy, należy trzymać broń w celu, lekko obniżoną, aby obserwować miejsca, gdzie może być zagrożenie. Jeden z policjantów podchodzi i dynamicznie otwiera np. szafę lub łóżko jedną ręką, w drugiej ręce trzyma broń blisko ciała. Drugi zaś odpowiada za kontrolowane miejsce i w przypadku zagrożenia adekwatnie reaguje. Należy pamiętać o tym, aby dokonać sprawdzenia każdego takiego miejsca, żadnego nie pomijając. W trakcie czynności należy wzajemnie się asekurować i ubezpieczać. Wejście do pomieszczenia należy zakończyć w sposób adekwatny do sytuacji. Może się zakończyć obezwładnieniem napastnika, jak również dalszą wymianą ognia. Trzeba przypomnieć, że w warunkach rzeczywistych, po obezwładnieniu osoby, należy jej w razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy².

Podsumowując, strzelania sytuacyjne są przeniesieniem wyszkolenia strzeleckiego do sytuacji jak najbardziej zbliżonych do rzeczywistości. Trenując i rozwijając swoje umiejętności, w przypadku realnego zagrożenia będziemy gotowi do działania. Poprzez nabytą „pamięć mięśniową” oraz podnoszenie swoich umiejętności w tej dziedzinie będziemy bardziej skuteczni. Należy jednak pamiętać, że każda interwencja i sytuacja będzie inna i nie da się jej w stu procentach wytrenować.

TRENING BEZSTRZAŁOWY

Oto kilka ćwiczeń, które można wykonywać oddzielnie lub łączyć je w całość. Tym samym możemy zainscenizować całą interwencję.

Najczęstsze błędy popełniane podczas wejścia do pomieszczeń:

- niewłaściwa komunikacja lub jej brak,
- wejście do pomieszczenia z opuszczoną bronią i wyprostowanymi rękoma (fot. 45),
- niewłaściwe sprawdzenie pomieszczenia („krojenie”),
- niewłaściwie dobrana metoda wejścia (fot. 46),
- brak kontroli przeciwnych narożników.

ĆWICZENIE 1**Praca w patrolu dwuosobowym – przygotowanie się, komunikacja i przemieszczanie się.****Przygotowanie**

Policjanci podpinają magazynek do broni szkolnej. Przeładowują broń obok siebie i ustawiają się w zespół dwuosobowy. Osoba, która będzie jedyńką, trzyma broń oburącz, ręce wyprostowane. Wylot lufy skierowany w stronę, w którą zespół będzie się przemieszczał. Pistolet lekko opuszczony w taki sposób, aby można było obserwować zagrożenie, a jednocześnie w chwili jego powstania móc szybko zareagować. Palec poza językiem spustowym. Osoba, która będzie dwójką, po przeładowaniu broni gasi ją (wylot lufy ze względów bezpieczeństwa nie może być skierowany w jedyńkę) i ustawia się

Fot. 47.

Fot. 48.

Fot. 49.

za policjantem. Broń trzyma oburącz na wysokości klatki piersiowej, jak najbliżej ciała. Wylot lufy równolegle do podłoża, omijający sylwetkę jedyńki i skierowany w stronę, w którą porusza się patrol (fot. 47–49).

Znaki i sygnały

Znaki i sygnały muszą być jasne i czytelne. Niezależnie od tego, czy to będą umówione wcześniej hasła, czy klepnięcia w ramię, udo itd. Co ważne, nie mogą to być znaki i sygnały, które można pomylić lub przypadkowo źle odczytać.

Dwójka przekazuje jedyńce sygnał, iż jest gotowa. Jedyńka decyduje, kiedy patrol będzie się przemieszczał, w jakim kierunku i z jaką dynamiką. Kiedy jedyńka jest gotowa, po otrzymaniu sygnału gotowości od członka zespołu, daje sygnał lub rusza do przodu (fot. 50–51).

Przemieszczanie się

Patrol przemieszcza się w kierunku zagrożenia z dynamiką adekwatną do zaistniałej sytuacji. Rejon odpowiedzialności jedyńki znajduje się z przodu. Obserwuje i w razie konieczności reaguje, prowadząc ogień. Stanowi również osłonę dla drugiego policjanta. Dwójka w tym czasie przemieszcza się za nim. Musi utrzymywać narzucone tempo przemieszczania się. Rejon odpowiedzialności dwójki to lewa i prawa strona oraz tył, w razie potrzeby przenosi broń z jednej strony na drugą, gasząc ją w chwili przenoszenia jej za plecami policjanta.

Wykonując to ćwiczenie, należy zamieniać się miejscami. Ćwiczyć możliwość pojawienia się zagrożenia w trakcie przemieszczania, wzajemną komunikację i odpowiednią reakcję na zagrożenie (fot. 52–53).

Fot. 50.

Fot. 51.

STRZELANIA SYTUACYJNE

Fot. 52.

Fot. 54.

Fot. 53.

Fot. 47–53. Przygotowanie, komunikacja, przemieszczanie się.

Fot. 55.

ĆWICZENIE 2**Podejście do osłony, „krojenie” i awaryjna wymiana magazynka w patrolu, tzw. młynek.**

Patrol zgodnie z zasadami taktyki podchodzi do krawędzi osłony (praca na krawędzi opisana była w artykule dot. strzelania dynamicznego). Jedynek rozpoczyna „krojenie” pomieszczenia. W chwili pojawienia się celu, rozpoczyna strzelanie. Po oddaniu kilku strzałów następuje awaria broni. Jedynek jak najszybciej schodzi z linii ognia, ustępując miejsca dwójce, która przejmie strzelanie. W tym czasie jedynka rozpoznaje i usuwa awarię broni. W trakcie tych czynności wylot lufy jest skierowany w stronę krawędzi. Po usunięciu awarii, „gasząc broń”, jedynka przemieszcza się za policjanta prowadzącego ogień, jednocześnie informując o swojej gotowości. Analogicznie drugi z policjantów, prowadząc ogień, ma awarię i postępuje w ten sam sposób co poprzedni. W tym ćwiczeniu należy zamieniać się miejscami, jak również ćwiczyć podejście na lewą i prawą krawędź osłony (fot. 54–62).

ĆWICZENIE 3**Praca na krawędzi z pozorantem w pomieszczeniu.**

Do tego ćwiczenia używamy amunicji szkolnej. W zależności od sytuacji może być konieczne wejście do pomieszczenia.

Patrol, pracując na krawędzi, widzi w pomieszczeniu osobę, która swoim zachowaniem wymusza odpowiednie działania patrolu. Mogą to być m.in. sytuacje:

- w pierwszym wariantie pozorant dobywa broń i strzela,
- w drugim wariantie pozorant na widok patrolu nie wykonuje poleceń i chowa się w głąb pomieszczenia,

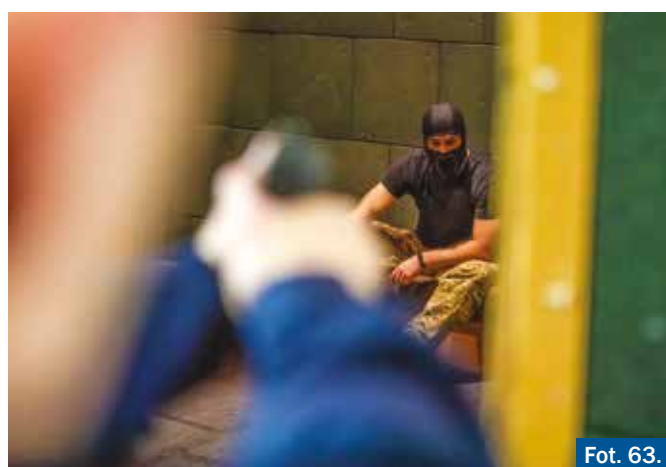
Fot. 56.

Fot. 57.

Fot. 54–62. Podejście do osłony, „krojenie” i awaryjna wymiana magazynka w patrolu, tzw. młynek.

STRZELANIA SYTUACYJNE

Fot. 67.

Fot. 68.

Fot. 70.

Fot. 69.

Fot. 63–69. Praca na krawędzi z pozorantem w pomieszczeniu.

Fot. 71.

Fot. 72.

Fot. 73.

– w trzecim wariancie pozorant wykonuje polecenia, odrzuca broń.

Patrol postępuje w zależności od zaistniałej sytuacji. Bardzo ważna jest w tym ćwiczeniu wzajemna komunikacja i asekuracja (fot. 63–69).

ĆWICZENIE 4

Rozładowanie broni z użyciem amunicji szkolnej.

To ćwiczenie można wykorzystać do kontynuacji poprzedniego ćwiczenia. Patrol z zachowaniem zasad taktyki musi wejść do pomieszczenia, obezwładnić osobę i udzielić pomocy medycznej w razie potrzeby. Po zakończeniu należy rozładować broń w sposób bezpieczny. Ćwiczenie to można wykonać także w pojedynkę, jak również bez konieczności kontynuacji poprzedniego ćwiczenia. W tym celu należy broń odpowiednio przygotować poprzez załadowanie magazynków co najmniej dwoma sztukami amunicji szkolnej. Po podpięciu magazynków przeładować broń, wyprowadzić w cel. Po chwili dokonać kontroli celu, broni, otoczenia (szczegóły omówione były w artykule dot. strzelań szybkich) i schować broń do kabury ze zwolnionym napięciem iglicy. W celu rozładowania broni należy ją dobyć ponownie z kabury i w pierwszej kolejności wypiąć magazynek z chwytu broni. Można go schować do ładownicy. Następnie dwukrotnie energicznie przeładować broń i jeśli jest to możliwe oddać strzał kontrolny w bezpiecznym kierunku lub – w innym przypadku – zwolnić napięcie iglicy. Broń schować do kabury, zabrać z podłoża amunicję szkolną, która została wyrzucona z komory nabożowej, rozładować, jeśli to konieczne, magazynek (fot. 70–80).

Fot. 74.

Fot. 75.

Fot. 76.

Fot. 77.

Fot. 78.

Fot. 79.

Fot. 80.

Fot. 70–80. Rozładowanie broni z użyciem amunicji szkolnej.
Autor zdjęć nr 1–80. R. Karyś.

PODSUMOWANIE

W artykule przedstawiono w skrócie strzelania z broni palnej krótkiej, zawarte w programie wyszkolenia policjantów. Trening bezstrzałowy to 90% wyszkolenia strzeleckiego, zaś samo strzelanie jest podsumowaniem ćwiczeń i sprawdzianem, jak dokładnie były one wykonywane. W treningu bezstrzałowym, począwszy od strzałów statycznych, poprzez szybkie, dynamiczne, a na sytuacyjnych kończąc, pokazano kilka ćwiczeń. Ćwiczenia te mają za zadanie zbudowanie odpowiednich nawyków, które są bardzo przydatne w strzelectwie. Każde przedstawione ćwiczenie ma wpływ na dalszy etap szkolenia. Wielokrotne i dokładne ich powtarzanie rozwija i buduje odpowiednie nawyki, które na każdym etapie szkolenia przynoszą wymierne wyniki. Dzięki odpowiedniemu treningowi można zareagować intuicyjnie w przypadku re-

alnego zagrożenia. Opisane w artykule zasady i ćwiczenia są formą przypomnienia dla policjantów będących w służbie, a dla kursantów cennym źródłem informacji oraz materiałem przydatnym w samokształceniu.

¹ P. Makowiec, M. Mroszczyk, *Taktyka walki w terenie zurbanizowanym*, wyd. Difin, 2012; M. Mroszczyk, *Nowoczesne szkolenie strzeleckie*, wyd. Defence 24, 2020.

² M. Załuga, D. Połec, *Pierwsza pomoc przy postrzałach*, „Kwartalnik Policyjny” 2021, nr 2.

Summary

Non-shooting training – situational shooting

The last part of the vade mecum on the subject of non-shooting training concerns the issue of situational shooting. Shooting training is the process of shaping and perfecting the acquired skills of safe and effective usage of a firearm. It is addressed to police officers taking part in basic professional training and remaining on active duty. The purpose of this manual is to improve, complete and consolidate the obtained skills of handling weapons. Non-shooting training aims to form the policeman's abilities, which guarantee safety and efficiency while using a firearm, the development of proper habits and motor reactions as well as the control of activities enabling the attainment of shooting precision. It is only possible through training 'muscular memory' as a consequence of multiple repeating of a specific move. In this chapter there have been depicted some of the elements of non-shooting training for the next stage of situational shooting training. There have been presented the principles of work in two-man police patrol, chosen elements of tactics of entering the rooms as well as behaviour in such cases as a firearm malfunction or the necessity of exchanging a magazine behind cover.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

OBSŁUGA BIEŻĄCA PISTOLETU

WALTHER P99

kom. Jakub Konieczny

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

Na co dzień, użytkując różne przedmioty – mniej lub bardziej zaawansowane technologicznie – zazwyczaj oczekujemy, że będą one działały bez zarzutu. Na przykład, udając się w dłuższą trasę, przeczorni kierowcy sprawdzają między innymi stan ogumienia, poziom płynów eksploatacyjnych w pojeździe czy też sprawność działania podstawowych układów pojazdu. Jazda sprawnym samochodem z pewnością zwiększa komfort i bezpieczeństwo podróży. Ten sam model postępowania dotyczy także broni palnej, która jest środkiem przymusu bezpośredniego o szczególnym znaczeniu. Każdy użytkownik broni palnej, a tym bardziej policjant, powinien wiedzieć, jak dbać o jej stan techniczny, by zadziałała bezawaryjnie, gdy jej użycie okaże się niezbędne.

Regułą jest, że zanim policjantowi zostanie przydzielona broń palna, zapoznaje się on z zasadami jej bezpiecznego użytkowania, budową i zasadą działania, a także umiejętnościami niezbędnymi do oddania celnego strzału. Poza tym na każdym etapie szkolenia strzeleckiego przypomniane są zasady bezpiecznej obsługi broni i reguły związane ze sprawdzaniem jej stanu technicznego. Należy bowiem pamiętać, że nawet najnowocześniejsza broń może ulec uszkodzeniu, jeśli jej użytkownik ignoruje zasady eksploatacji określone przez producenta.

W celu zapewnienia bezawaryjnego użytkowania broni oraz wydłużenia jej żywotności niezbędne jest zachowanie pewnego rygoru w zakresie czyszczenia, konserwacji, przeglądów technicznych i napraw broni palnej. Policjant

powinien mieć nawyk każdorazowego czyszczenia jej po strzelaniu, a także właściwego przygotowania jej, jeśli przez dłuższy czas nie będzie użytkowana.

Biorąc pod uwagę, że najczęściej przydzielaną bronią w polskiej Policji jest pistolet Walther P99, autor pragnie przypomnieć i jednocześnie przybliżyć użytkownikom zasady i sposób przeprowadzania obsługi codziennej, która bez wątpienia ma wpływ na właściwe funkcjonowanie broni.

Opracowanie zawiera niezbędne informacje, które zdaniem autora są przydatne każdemu policjantowi, na każdym etapie służby. Ma na celu usystematyzowanie wiadomości dotyczących obsługi bieżącej, wskazanie jej zakresu i algorytmu postępowania.

Kto powinien wykonywać obsługę bieżącą?

Obsługę bieżącą mają obowiązek wykonywać użytkownicy pistoletów, którym zostały one przydzielone¹. W przypadku gdy broń nie została przydzielona indywidualnie, jej obsługą bieżącą zajmują się magazynierzy odpowiedzialni za przechowywanie broni w magazynach uzbrojenia jednostki Policji, a podczas zajęć strzeleckich – osoba funkcyjna strzelnicy lub inna osoba wyznaczona przez prowadzącego strzelanie. W jednostkach szkoleniowych Policji obsługę bieżącą wykonują słuchacze pod nadzorem nauczyciela policyjnego lub innej osoby funkcyjnej.

Kiedy powinno się wykonywać obsługę bieżącą?

Obsługę bieżącą każdorazowo wykonuje się:

- 1) bezpośrednio przed służbą i po niej oraz na zajęciach szkoleniowych;
- 2) bezpośrednio przed strzelaniem i po nim;
- 3) każdorazowo podczas przerw w działaniach służbowych lub długotrwałych zajęciach szkoleniowych;
- 4) w przypadku gdy pistolety nie były użytkowane – nie rzadziej niż raz w miesiącu;
- 5) w przypadku pistoletów znajdujących się w długotrwałym przechowywaniu – nie rzadziej niż raz na 12 miesięcy; w tym celu należy sprawdzić, czy broń jest prawidłowo zakonserwowana, czy na jej powierzchniach metalowych nie ma śladów korozji, a na częściach z tworzyw sztucznych – pęknięć².

Pamiętaj!

Przed każdorazowym przystąpieniem do sprawdzenia elementów z zakresu obsługi bieżącej pistoletu Walther P99 należy bezwzględnie przestrzegać zasad bezpieczeństwa i sprawdzić, czy broń nie jest załadowana. Kategorycznie zabrania się sprawdzania działania broni przy użyciu amunicji bojowej lub ćwiczebnej (fot. 1–6).

Fot. 1.

Fot. 1. Skieruj broń w bezpieczne miejsce.

Fot. 2.

Fot. 2. Ułóż palec wzdłuż szkieletu oraz zamka broni.

Fot. 3.

Fot. 3. Wypnij magazynek, sprawdź, czy na donośniku nie ma amunicji.

Fot. 4.

WALTHER P99

Fot. 5.

Fot. 4–5. Odciągnij zamek i sprawdź komorę naboijną.

Fot. 6.

Fot. 6. Rozładuj magazynek (jeżeli jest załadowany).

Co wchodzi w zakres obsługi bieżącej pistoletu Walther P99 przed rozpoczęciem zajęć strzeleckich lub służby?

W skład zakresu obsługi bieżącej pistoletu Walther P99 w powyższych sytuacjach wchodzi:

- 1) sprawdzenie numerów seryjnych broni – numery na lufie, zamku, szkielecie (chwycie) powinny być takie same (fot. 7–9);

Fot. 7.

Fot. 8.

Fot. 9.

Fot. 7–9. Rozłóż pistolet i sprawdź zgodność numerów seryjnych (na szkielecie, zamku oraz lufie).

- 2) sprawdzenie, czy pistolet został prawidłowo zakonserwowany – niedopuszczalny jest nadmiar środka konserwującego; nadmiar środka konserwującego trzeba usunąć, w razie potrzeby pistolet należy rozłożyć częściowo;
- 3) sprawdzenie, czy na powierzchniach metalowych nie ma śladów korozji, czy nie są zabrudzone, czy nie ma na nich osadu prochowego itp.; w razie stwierdzenia zabrudzeń pistolet należy częściowo rozłożyć, wyczyścić i odpowiednio zakonserwować (fot. 10–15);

Fot. 10.

Fot. 10. Sprawdź, czy po wewnętrznej stronie zamka nie ma nadmiaru osadu prochowego oraz zabrudzeń. Uwaga – na zdjęciu widoczne zabrudzenia wewnętrznej strony zamka.

Fot. 11.

Fot. 11. Widok wewnętrznej strony zamka po usunięciu nadmiaru osadu prochowego oraz zabrudzeń.

Fot. 12.

Fot. 12. Sprawdź, czy nie ma śladów korozji na zamku. Uwaga – na zdjęciu widoczne ślady korozji na zamku.

Fot. 13.

Fot. 13. Widok po usunięciu korozji.

Fot. 14.

Fot. 14. Sprawdź, czy nie ma osadu prochowego oraz zabrudzeń po wewnętrznej stronie szkieletu. Uwaga – na zdjęciu widoczne zabrudzenia.

Fot. 15.

Fot. 15. Widok wewnętrznej części szkieletu po usunięciu zabrudzeń.

- 4) przegląd techniczny pistoletu, podczas którego należy zwrócić uwagę:
 - a) czy na widocznych powierzchniach nie występują uszkodzenia, które mogłyby spowodować wadliwe działanie mechanizmów pistoletu (fot. 16–18);

Fot. 16.

Fot. 16. Sprawdź szkielet pistoletu, czy nie ma widocznych uszkodzeń, np. pęknięć, wyszczerbień, wgnieceń (wyrzutnik, szyna spustowa, prowadnice zamka).

WALTHER P99

Fot. 17.

Fot. 17. Sprawdź czołko zamka, czy nie ma na nim pęknięć, a otwór igliczny jest bez wyszczerbień.

Fot. 18.

Fot. 18. Zespół lufy, brak widocznych uszkodzeń.

- b) czy na powierzchniach z tworzywa sztucznego nie ma pęknięć, odłupań i wgnieceń (fot. 19–20);

Fot. 19.

Fot. 19. Sprawdź płytkę oporową zamka, czy nie ma widocznych pęknięć oraz wyszczerbień.

Fot. 20.

Fot. 20. Zamek i szkielet pistoletu bez widocznych, pęknięć, odłupań i wgnieceń.

- c) czy na innych częściach pistoletu nie ma widocznych uszkodzeń;
d) na poprawność działania części i mechanizmów pistoletu, które dokonuje się przez przeładowanie broni i uruchamianie bądź zwalnianie elementów obsługi (przycisk zwalniania iglicy, dźwignia zatrzymywania zamka) (fot. 21–23);

Fot. 21.

Fot. 21. Podłącz pusty magazynek i sprawdź, czy występ na donośniku magazynka prawidłowo podnosi dźwignię zatrzymania zamka w tylnym położeniu (pamiętaj, takiego sprawdzenia dokonuj zawsze świadomie przy rozładowanym magazynku).

Fot. 22.

Fot. 23.

Fot. 22–23. Naciśnij na dźwignię zatrzymania zamka i sprawdź, czy zamek wraca do przedniego położenia.

- 5) sprawdzenie, czy przyrządy celownicze osadzone są prawidłowo, nie poruszają się przy naciskaniu na nie ręką oraz czy nie występują na nich ślady uszkodzeń (fot. 24–27);

Fot. 24.

Fot. 24. Sprawdź, czy muszka pistoletu jest dobrze dokręcona i się nie porusza. Uwaga – na zdjęciu muszka w niewłaściwym położeniu.

Fot. 25.

Fot. 25. Sprawdź, czy szczerbinka nie jest przesunięta w lewo lub prawo. Uwaga – na zdjęciu przesunięta szczerbinka.

Fot. 26.

Fot. 26. Prawidłowo osadzona muszka na zamku pistoletu.

Fot. 27.

Fot. 27. Prawidłowe ułożenie szczerbinki.

- 6) sprawdzenie, czy magazynek jest pewnie utrzymywany w gnieździe magazynka przez zatrzask magazynka oraz czy nie posiada widocznych uszkodzeń (sprawdzenie prawidłowego działania donośnika, jego płynnego przesuwania wewnątrz pudełka magazynka) (fot. 28–29).

Fot. 28.

Fot. 28. Podłącz magazynek i sprawdź, czy jest pewnie utrzymywany w gnieździe magazynka przez zatrzask magazynka.

WALTHER P99

Fot. 29.

Fot. 29. Naciśnij na donośnik i sprawdź, czy płynnie się przesuwają w gnieździe magazynka.

Co wchodzi w zakres obsługi bieżącej Walther P99 po zajęciach strzeleckich, służbie, podczas przerw w działaniach służbowych lub długotrwałych zajęciach szkoleniowych, a także w przypadku pistoletów nieużywanych i znajdujących się w długotrwałym przechowywaniu?

W skład zakresu obsługi bieżącej pistoletu Walther P99 w powyższych sytuacjach wchodzi:

- 1) sprawdzenie numerów seryjnych broni – numery na lufie, zamku, szkiecie (chwycie) powinny być takie same (fot. 30–32);

Fot. 30.

Fot. 31.

Fot. 32.

Fot. 30–32. Rozłóż pistolet i sprawdź zgodność numerów seryjnych (na szkiecie, zamku oraz lufie).

- 2) rozłożenie częściowe pistoletu (fot. 33);

Fot. 33.

Fot. 33. Rozłóż pistolet.

- 3) czyszczenie pistoletu:
 - a) do czyszczenia wykorzystujemy szczoteczki mosiężne lub wyciory z kawałkiem flaneli; możemy też posłużyć się zwykłą szczoteczką do zębów, którą wyczyścimy elementy zamka i szkieletu;
 - b) lufę zaczynamy czyścić od strony komory naboowej (fot. 34);

Fot. 34.

Fot. 34. Wyczyść lufę pistoletu.

Autor zdjęć nr 1–34 – Grzegorz Winnicki.

- 4) przegląd techniczny pistoletu w stanie rozłożonym: sprawdzenie stanu poszczególnych części i mechanizmów, czy nie ma uszkodzeń, zbić, zadziorów, pęknięć, skrzywień, korozji;
- 5) konserwacja pistoletu:
 - a) niewielkimi ilościami oleju konserwujemy iglicę, bezpiecznik automatyczny, prowadnicę zamka, krawędzie szyny sterującej, szmatką lekko zwilżoną olejem przecieramy lufę, magazynek i zamek;
 - b) niedopuszczalne jest nanoszenie smarów na zespół iglicy i do kanału iglicznego;
- 6) złożenie pistoletu;
- 7) przegląd techniczny pistoletu w stanie złożonym: sprawdzenie, czy poprawnie działają części i mechanizmy pistoletu – sprawdzenie przez przeładowanie broni i uruchamianie bądź zwalnianie elementów obsługi (przycisk zwalniania iglicy, dźwignia zatrzymywania zamka) – patrz *Instrukcja obsługi pistoletu samopowtarzalnego P99*³;
- 8) sprawdzenie, czy magazynek jest pewnie utrzymywany w gnieździe magazynka przez zatrask magazynka.

Ponadto w przypadku pistoletów znajdujących się w użytkowaniu po ok. 1000 strzałów lub jeśli stwierdzimy silne zabrudzenie, jednak nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, należy:

- 1) wyjąć zaślepkę zamka i następnie zespół iglicy,

- 2) wyczyścić otwór iglicy w zamku oraz iglicę, a następnie naoliwić ją niewielką ilością środka konserwującego,
- 3) wyczyścić automatyczny bezpiecznik iglicy oraz naoliwić niewielką ilością środka konserwującego; w tym celu należy wcisnąć oś wyciągu do góry zamka oraz wyjąć wyciąg – **przytrzymaj automatyczny bezpiecznik i oś wyciągu w trakcie wyjmowania wyciągu z zamka, ponieważ sprężyny mogą zostać wyrzucone pod działaniem siły i zagubione**; następnie wyczyścić gniazdo bezpiecznika oraz bezpiecznik.

Powyższe czynności (obsługiwanie okresowe OO-1 sprzętu uzbrojenia) wykonuje mechanik-rusznikarz warsztatu uzbrojenia, który ukończył specjalistyczny kurs w zakresie dokonywania przeglądu i napraw sprzętu uzbrojenia. Obsługiwanie okresowe może wykonywać również osoba, która ukończyła kurs w zakresie budowy, obsługi i naprawy sprzętu uzbrojenia organizowany i przeprowadzony przez producenta lub inny uprawniony do tego podmiot.

Wykonania obsługi bieżącej pistoletu Walther P99 nie odnotowuje się w indywidualnej dokumentacji eksploatacyjnej broni, za wyjątkiem wykonywanych czynności dotyczących czyszczenia i konserwacji zespołu iglicy. Każdorazowe stwierdzenie uszkodzeń części i podzespołów pistoletu bezwzględnie musi kończyć się przekazaniem broni wykwalifikowanemu rusznikarzowi, który dokona niezbędnych napraw⁴.

¹ Zarządzenie nr 24 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów (Dz. Urz. KGP z 2015 r. poz. 57, z późn. zm.).

² *Przewodnik technologiczny w zakresie obsługi technicznego pistoletu Walther P99 AS*, zatwierdzony przez zastępcę Komendanta Głównego Policji w dniu 27.11.2018 r.

³ *Instrukcja użytkowania pistoletu samopowtarzalnego P-99*, Biuro Logistyki Policji Komendy Głównej Policji we współpracy z Fabryką Broni „Łucznik” – Radom Sp. z o.o.;

⁴ *Instrukcja użytkowania pistoletu samopowtarzalnego P-99*; Z. Witak, *Jak dbać o broń?*, „Policja 997”, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2017/numer-146-052017/143455,Jak-dbac-o-bron.html> [dostęp: 25.05.2022 r.].

Summary

Current handling of Walther P99 pistol

The article contains the essential information, which according to the author, is useful for every police officer, at every stage of the service. The author intends to systematize the knowledge related to the current handling the Walther P99 pistol as well as indicate its scope and algorithm of conduct.

Each user of a firearm, especially police officers, should know how to take care of its technical condition so that it will work without fail when its usage turns out to be necessary.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

Granatnik HK169

Ogólna charakterystyka broni oraz dedykowanej amunicji wykorzystywanej przez Policję

mł. asp. Wojciech Pudło

Wydział Dowodzenia CSP

W artykule przedstawiono ogólną charakterystykę granatnika HK169 będącego na wyposażeniu polskiej Policji. Opisano elementy broni, zabezpieczenia, rodzaje wykorzystywanych kolb oraz dane techniczne i zestaw do czyszczenia. Ponadto przybliżono czytelnikowi informację na temat amunicji dedykowanej do granatnika HK169 będącej na wyposażeniu Policji.

Opis broni

Granatnik HK169 (kaliber 40 x 46 mm) jest bronią jednostrzałową, łamaną. Jest nowoczesnym, wielozadaniowym następcą sprawdzonego modelu HK69 i został opracowany przez firmę Heckler & Koch tak, by sprostać wymaganiom służb i wojska w oparciu o współczesne scenariusze taktyczne. Ze względu na możliwość wykorzystania amunicji niezabijającej, granatnik HK169 jest idealnym wyborem w każdych warunkach bojowych.

Zastosowanie

Granatnik HK169 jest bronią przeznaczoną do rażenia zarówno celów pojedynczych, jak i obszarowych. Jego zasięg to 150 metrów, a przy użyciu celownika drabinkowego nawet do 350 metrów.

Elementy broni

Podstawowe elementy broni zostały wyszczególnione na fotografiach 2 i 3.

Fot. 1. Granatnik HK169.

Fot. 2. Widok z lewej strony.

1. Muszka

2. Szyna Picatinny

3. Przeziernik

4. Uchwyt pasa

5. Kolba

6. Poduszka policzkowa

7. Stopka kolby

8. Dźwignia regulacji kolby

9. Zatrask kolby

10. Dźwignia bezpiecznika, obustronna

11. Klucz rygla lufy

Fot. 3. Widok z prawej strony.

1. Otwór przelotowy

2. Gniazdo montażu szyny Picatinny

3. Otwór przelotowy

4. Lufa

5. Zaślepka lufy

6. Chwyt przedni

7. Kabłąk spustu

8. Spust

9. Chwyt pistoletowy

Zabezpieczenia

Dźwignia bezpiecznika – zapobiega przypadkowemu naciśnięciu spustu. W pozycji S „zabezpieczono” (rys. 1) bezpiecznik blokuje spust. Dopiero po przełączeniu dźwigni do pozycji F „odbezpieczono” (rys. 2) bezpiecznik nie blokuje spustu.

Zabezpieczenie spustu – zapobiega przypadkowemu naciśnięciu spustu w przypadku niedomknięcia lufy. Jeśli lufa

nie została prawidłowo zamknięta, wówczas klucz rygla lufy unieruchamia spust. Dopiero po prawidłowym zamknięciu spust nie będzie blokowany (rys. 3).

Zabezpieczenie kurka – zapobiega przypadkowemu zwolnieniu kurka, na przykład przy upadku broni. Zabezpieczenie kurka blokuje go, przez co iglica nie może uderzyć w spłonkę. Dopiero prawidłowe ściągnięcie spustu powoduje odblokowanie zabezpieczenia kurka (rys. 4).

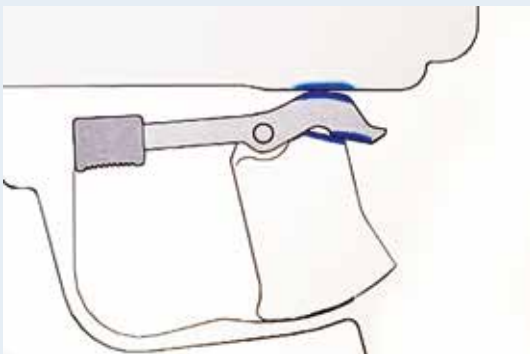
GRANATNIK HK169

Rysunek 1. Pozycja S „zabezpieczono”.

Rysunek 2. Pozycja F „odbezpieczono”.

Rysunek 3. Zabezpieczenie spustu.

Rysunek 4. Zabezpieczenie kurka.

Kolba

Dostępne są trzy modele kolb: standardowa, regulowana lub taktyczna, w zależności od potrzeb. Wszystkie kolby są składane i dostępne w różnych długościach. Kolba taktyczna została zaprojektowana specjalnie w celu poprawienia ergonomii, w przypadku gdy broń używana jest przez operatora w stroju ochronnym (hełm z przyłbicą, maska gazowa lub kamizelka kuloodporna itd.).

Kolba standardowa

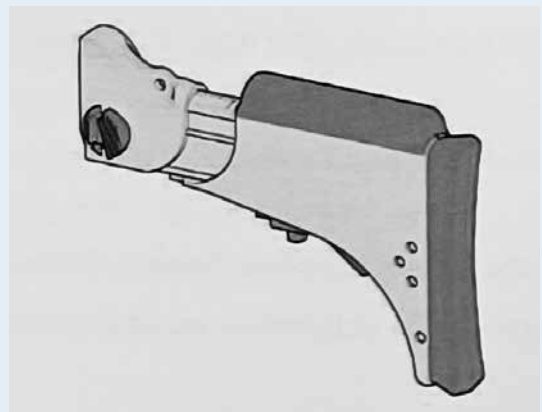
- składana.

Kolba regulowana

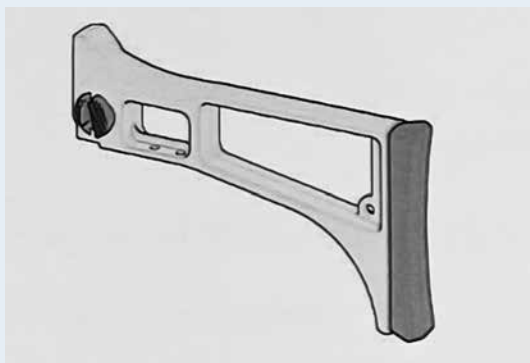
- składana,
- dostępne trzy pozycje,
- z poduszką policzkową.

Kolba taktyczna

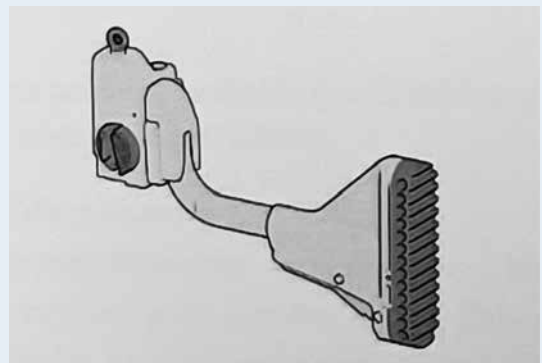
- składana,
- dostępne cztery pozycje.

Rysunek 6. Kolba regulowana.

Rysunek 5. Kolba standardowa.

Rysunek 7. Kolba taktyczna.

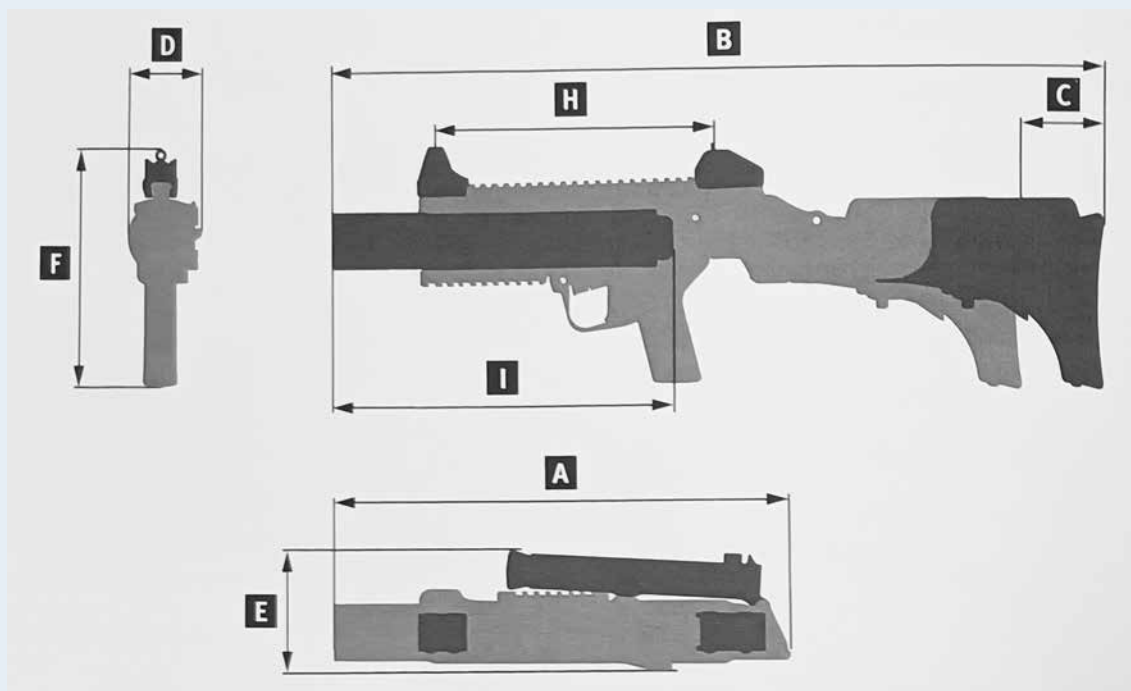
Dane techniczne

Tabela 1. Dane ogólne.

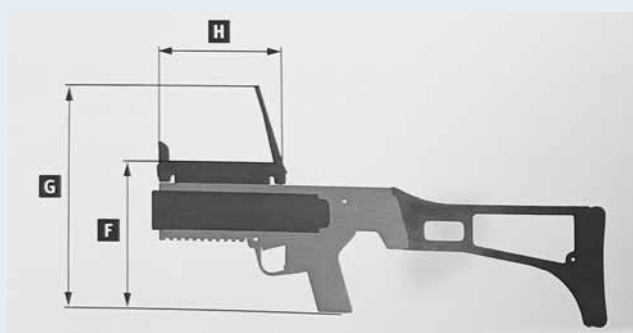
Broń	HK169
Kaliber	40 x 46 mm
Zasada działania	Jednostrzałowa
System ryglowania	Broń łamana z lufą odchylaną na bok
Ładowanie	Ręczne
Rozładowanie	Ręczne
Sposób strzelania	Ogień pojedynczy
Rodzaj lufy	Gwintowana z sześcioma bruzdami
Gwint	Gwint prawoskrętny
Opór spustu	ok. 60 N
Prędkość wylotowa – v0*	ok. 75 m/s

Tabela 2. Wymiary.

Broń	HK169	HK169K
A Długość minimalna	395 mm	330 mm
B Długość maksymalna	665 mm	575 mm
C Zakres regulacji kolby	75 mm	–
D Szerokość	72 mm	
E Szerokość maksymalna	103 mm	
F Wysokość minimalna	211 mm	192 mm
G Wysokość maksymalna		290 mm
H Długość linii celowniczej	242 mm	148 mm
I Długość lufy	280 mm	215 mm

Rysunek 8. HK169.

Rysunek 9. HK169K.

Tabela 3. Masa.

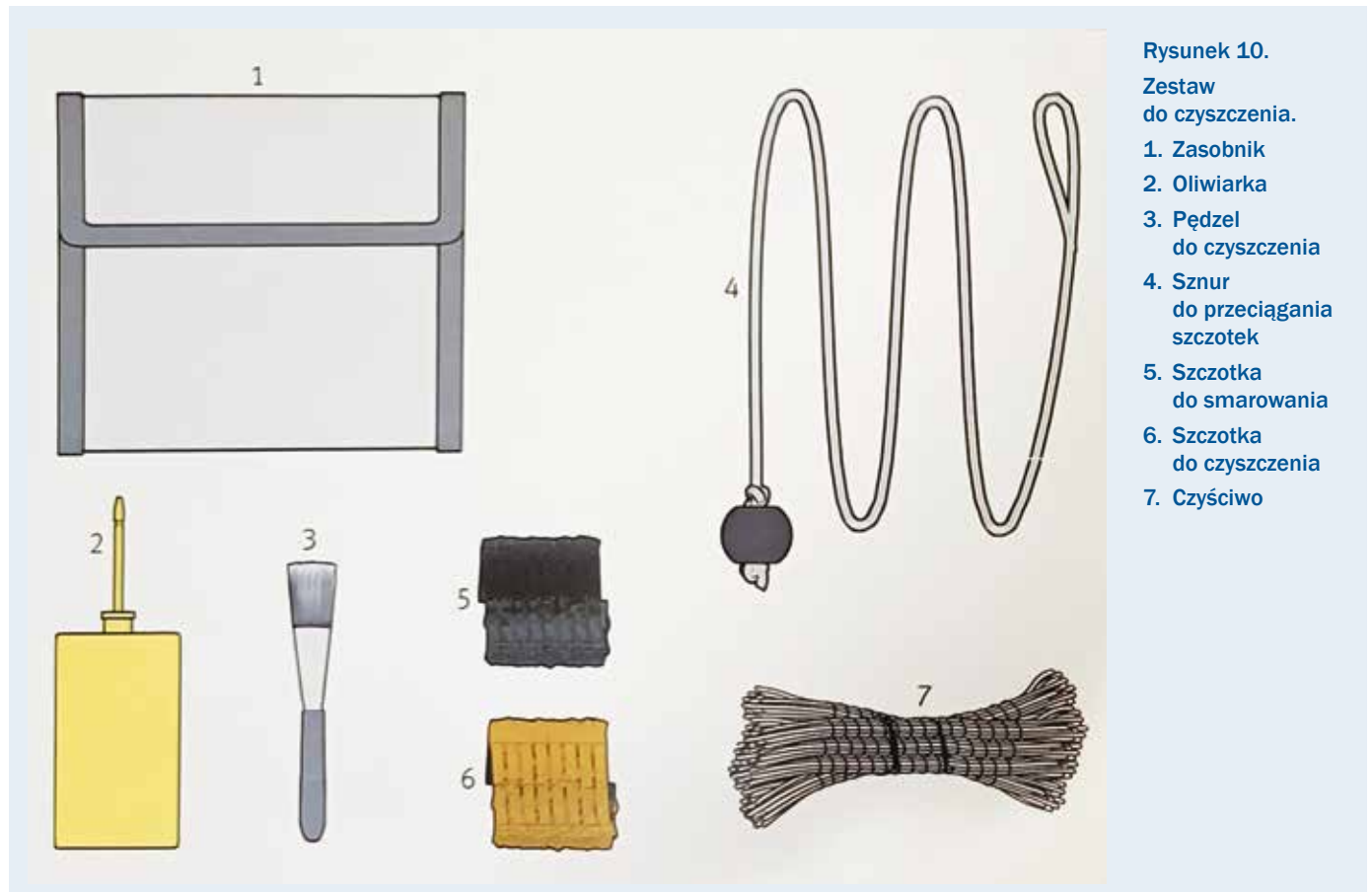
Broń	HK169	HK169K
Broń (z przeziernikiem i kolbą)	2116 g	1700 g
Przeziernik	86 g	111 g
Kolba	411 g	300 g
Chwyt przedni	100 g	
Zaślepka lufy	10 g	

GRANATNIK HK169

Zestaw do czyszczenia

Zestaw do czyszczenia nie należy do standardowego wyposażenia broni. Można go zamówić dodatkowo w firmie

Hecker & Koch. Żeby dobrać odpowiedni zestaw, należy użyć produktu o odpowiednim numerze (określonym przez producenta), tj. 228 610.

Rysunek 10.

Zestaw do czyszczenia.

1. Zasobnik
2. Oliwiarka
3. Pędzel do czyszczenia
4. Sznur do przeciągania szczotek
5. Szczotka do smarowania
6. Szczotka do czyszczenia
7. Czyściwo

Rodzaje amunicji stosowanej przez Policję do granatnika HK169

Fot. 4. Nabój treningowy ze znacznikiem miejsca trafienia.

PODSTAWOWE DANE:**Strefa zagrożenia**

– ok. 550 m

Zasięg działania

– ok. 400 m

Minimalny dystans strzelania

– ok. 25 m

Prędkość V_0

– ok. 78 m/s

Kolor znacznika miejsca trafienia

– pomarańczowy

Kaliber

– 40 x 46 mm

Fot. 5. Nabój z pociskiem z gazem łzawiącym CS/1-D.

PODSTAWOWE DANE:**Strefa zagrożenia**

– ok. 550 m

Zasięg działania

– ok. 400 m

Prędkość V_0

– ok. 78 m/s

Środek drażniący

– CS proszek

Zawartość substancji drażniących

– max 10 g

Kaliber

– 40 x 46 mm

Fot. 6. Nabój z pociskiem kinetycznym.

PODSTAWOWE DANE:**Strefa zagrożenia**

– ok. 550 m

Masa pocisku/naboju

– 32 g/77 g

Długość naboju – 99 mm**Prędkość V_0** – ok. 85 m/s**Zasięg** – 1–50 m**Energia kinetyczna E_0**

– 116 J

Współczynnik balistyczny

– 0,05

Materiał łuski – polimer**Materiał pocisku**– piankowy pocisk,
poliwęglanowy sabot**Masa mat. wyb. netto**

– 170 mg

Splonka – propelent: sinox
i nitroceluloza**Kaliber**

– 40 x 46 mm

Fot. 8. Nabój hukowo-błyskowy ze zwłoką 1,3 s.

PODSTAWOWE DANE:**Strefa zagrożenia**

– ok. 550 m

Zasięg maksymalny

– ok. 100 m

Minimalna odległość strzału

– 25 m

Prędkość V_0

– ok. 78 m/s

Czas zwłoki

– ok. 1,3 s

Natężenie dźwięku**z dystansu 10 m**– $L_{peak} \approx 150$ dB**Natężenie błysku**

– ok. 3 000 000 cd

Kaliber

– 40 x 46 mm

Fot. 7. Nabój hukowo-błyskowy z zapalnikiem uderzeniowym.

PODSTAWOWE DANE:**Strefa zagrożenia**

– ok. 550 m

Zasięg maksymalny

– ok. 400 m

Minimalna odległość strzału

– 25 m

Prędkość V_0

– ok. 78 m/s

Natężenie dźwięku**z dystansu 10 m**– $L_{peak} \approx 150$ dB**Natężenie błysku**

– ok. 3 000 000 cd

Kaliber

– 40 x 46 mm

Fot. 9. Nabój oświetlający ze spadochronem.

PODSTAWOWE DANE:**Strefa zagrożenia**

– ok. 550 m

Zasięg (pułap) przy strzale pod kątem 85°

– ok. 185 m

Czas działania

– 30 s

Natężenie światła

– 80 000 cd

Kaliber

– 40 x 46 mm

Summary***Grenade launcher HK169 – general characteristics of the weapon and dedicated ammunition used by the Police***

In the article there has been presented the general characteristics of the grenade launcher HK 169 used by the Polish Police. There have been described the elements of this weapon, safety devices, types of used buttstocks, technical data and the parts of dedicated cleaning kit. Moreover, there has been brought closer the information on the subject of ammunition used for the grenade launcher HK169, which the Polish police officers are equipped with.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

Opracowanie na podstawie *Instrukcji użytkowania granatnika HK169*.

Źródła:

Fot. 1–9 – Wojciech Pudło.

Rys. 1–10 – *Instrukcja użytkowania. Granatnik HK169*, Heckler & Koch.

Tab. 1–3 – *Instrukcja użytkowania. Granatnik HK169*, Heckler & Koch.

DZIEŃ OTWARTY

Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

kom. Szymon Koźniewski

Wydział Prezydialny CSP

Dzień Otwarty Centrum Szkolenia Policji w Legionowie przez wiele lat przyciągał rzesze ciekawych świata młodych ludzi ze szkół i przedszkoli zarówno z powiatu legionowskiego, jak i dalszych zakątków naszego kraju. Niestety, z uwagi na sytuację epidemiologiczną, na pewien czas musieliśmy zawiesić organizację tego wydarzenia. Po trzech latach przerwy, przedsięwzięcie to jednak wróciło do kalendarza imprez organizowanych w CSP. 10 czerwca 2022 r. z wielką radością ponownie otworzyliśmy bramy Centrum. Nasi młodzi goście mogli się zapoznać z działalnością szkoły i skorzystać z przygotowanych dla nich atrakcji, zaznajamiając się w ten sposób z arkanami trudnej, lecz fascynującej służby w Policji. Była to również doskonała okazja, by przedstawić im ofertę współpracujących z nami partnerów, którzy reprezentują zarówno Policję, jak i instytucje pozapolicyjne. W ramach Dnia Otwartego, zorganizowanego w tym roku pod hasłem „Policjanci – Dzieciom”, odwiedziło nas ponad 2 tysiące osób.

Fot. 1.

Centrum Szkolenia Policji w Legionowie już dawno nie wyglądało tak kolorowo i radośnie. W promieniach słońca od wczesnych godzin porannych witaliśmy tłumy przybyłe na Dzień Otwarty. Na dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także placówek przedszkolnych, czekały niezliczone atrakcje przygotowane przez komórki organizacyjne CSP oraz inne podmioty policyjne i pozapolicyjne, które włączyły się do programu tego przedsięwzięcia. Na stoiskach promocyjnych nasi goście mogli skorzystać z wartościowych materiałów edukacyjnych oraz wziąć udział w fascynujących prezentacjach, zaś na tych, którzy lubią rywalizację, czekały różnorodne konkursy. Dzieci mogły również obejrzeć specjalistycz-

ny sprzęt, wyposażenie i pojazdy – nie tylko wykorzystywane przez Policję, ale także inne służby, które na co dzień troszczą się o porządek i bezpieczeństwo. Szczególnym zainteresowaniem, jak zawsze, cieszyły się pokazy z zakresu ratownictwa drogowego, sprawności użytkowej koni i psów służbowych, ewakuacji kolumny VIP, musztry paradowej, a także umiejętności policyjnych motocyklistów. Trzeba przyznać, że wzbudzały one ogromne emocje nie tylko u najmłodszych widzów. Dzień Otwarty w CSP, jako wydarzenie o charakterze edukacyjnym, był również doskonałą okazją do tego, by tuż przed rozpoczynającymi się wakacjami przypomnieć dzieciom podstawowe zasady szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Warto podkreślić, że zorganizowanie tych wszystkich atrakcji nie byłoby możliwe bez wsparcia wielu osób i instytucji, którym składamy serdeczne podziękowania. Niewątpliwym sukcesem tego przedsięwzięcia zawdzięczamy: Komendzie Głównej Policji, Komendzie Stołecznej Policji, Centralnemu Pododdziałowi Kontrterrorystycznemu Policji „BOA”, Komendzie Powiatowej Policji w Legionowie, Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Legionowie, Straży Miejskiej w Legionowie,

Urzędowi Miasta Legionowo, Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu w Legionowie, 2. Mazowieckiemu Pułkowi Saperów w Kazuniu Nowym, Oddziałowi Specjalnemu Żandarmerii Wojskowej w Warszawie, Mazowieckiemu Oddziałowi Żandarmerii Wojskowej w Warszawie, Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki w Zegrzu, Dowództwu Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni w Legionowie oraz Oddziałowi Prewencji Policji w Warszawie.

Fot. 2.

Fot. 3.

Fot. 4.

Fot. 5.

Fot. 6.

Fot. 7.

Fot. 8.

Fot. 9.

Fot. 10.

Fot. 11.

Fot. 1–11. Pokazy i stoiska przygotowane przez CSP oraz inne podmioty policyjne i pozapolicyjne: Komisariat Rzeczny Policji, WOPR Legionowo, Komendę Stołeczną Policji – Sekcję Konną i Przewodników Psów Służbowych Wydziału Wywiadowczo-Patrołowego, XI LO w Radomiu, 2. Mazowiecki Pułk Saperów w Kazuniu Nowym, Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Legionowie. Autor zdjęć – A. Łasocha.

ZASADY PUBLIKOWANIA w „Kwartalniku Policyjnym”

1. Redakcja przyjmuje teksty dotąd niepublikowane o charakterze zawodowym lub naukowym, dotyczące zagadnień związanych z funkcjonowaniem Policji i z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, a także z praktyką policyjną i współpracą formacji z innymi instytucjami ochrony porządku prawnego oraz z samorządem lokalnym.
2. Materiały do publikacji należy przysyłać pocztą elektroniczną na adres: kwartalnik@csp.edu.pl lub składać w sekretariacie Wydziału Wydawnictw i Poligrafii Centrum Szkolenia Policji w Legionowie (ul. Zegrzyńska 121, 05-119 Legionowo, tel. 47 725 58 81 lub 47 725 52 70).
3. Prace są kwalifikowane do druku przez zespół redakcyjny czasopisma. Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i adiustacji tekstów oraz zmiany tytułów i śródtytułów.
4. W celu zapobiegania wszelkim przejawom nierzetelności, w tym zjawisku *ghostwriting* i *guest authorship*, redakcja wymaga ujawnienia przez autorów wkładu w powstanie publikacji.
5. Materiały mogą być weryfikowane w systemie antyplagiatowym, zgodnie z procedurą obowiązującą w Centrum Szkolenia Policji.
6. Materiały są publikowane w „Kwartalniku Policyjnym” nieodpłatnie, po złożeniu przez autora pisemnego oświadczenia, zgodnie z otrzymanym od redakcji wzorem.
7. Nadesłanych materiałów do publikacji redakcja nie zwraca.
8. Wersją pierwotną (referencyjną) czasopisma jest wydanie papierowe. Ponadto poszczególne numery są również dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej: www.kwartalnik.csp.edu.pl.
9. Wskazówki edytorskie dotyczące przygotowania materiału przez autorów:
 - format A4, czcionka Times New Roman, wielkość 12 punktów, interlinia 1,5 wiersza, marginesy – 2,5 cm;
 - na pierwszej stronie należy podać imię i nazwisko autora materiału, stopień (lub tytuł) naukowy (tytuł zawodowy), nazwę instytucji, w której autor jest zatrudniony, nr telefonu, adres e-mailowy;
 - do tekstu należy dołączyć streszczenie oraz tytuł pracy w języku angielskim;
 - materiał ilustracyjny powinien być dostarczony w oddzielnych plikach (rysunki lub fotografie w formacie jpg, rozdzielczość 300 dpi, minimalna wielkość 1,5 MB);
 - schematy i wykresy muszą być edytowalne, tak aby można było nanieść korektę;
 - przypisy należy umieścić na dole strony lub na końcu pracy; przypisy wstawia się automatycznie i oznacza się cyframi arabskimi;
- zgodnie z normami wydawniczymi przypis bibliograficzny powinien zawierać:
 - imię i nazwisko autora, tytuł, wydawcę, miejsce i rok wydania, numer strony:
M. Olbrycht, J. Rutkowski, *Taktyka minersko-pirotechniczna w działaniach antyterrorystycznych*, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2003, s. 35–36;
 - jeżeli dzieło jest pracą zbiorową:
Nowy leksykon PWN, red. A. Dyczkowski, Warszawa 1998, s. 684;
 - jeżeli jest to artykuł w pracy zbiorowej:
J. Szreniawski, *Prawo do dobrej administracji prawem podmiotowym obywatela*, w: *Dobra administracja. Teoria i praktyka*, red. J. Łukasiewicz, S. Wrzosek, Radom 2007, s. 256;
 - jeżeli jest to artykuł w czasopiśmie:
B. Jankowska, *Odpowiedzialność karna osób prawnych*, „Państwo i Prawo” 1996, nr 7, s. 46;
 - jeżeli jest to akt prawny (należy wskazać publikator):
Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.);
 - jeżeli jest to tekst opublikowany w Internecie:
J. Kowalski, *Edukacja online*, www.gazeta.pl/forum?forumedukacyjne5645 [dostęp: 12.03.2004 r.].

Zasady recenzowania artykułów

1. Artykuły o charakterze naukowym są recenzowane przez dwóch niezależnych recenzentów zewnętrznych, zgodnie z zasadami dotyczącymi tego rodzaju prac, w tym z *Dobrymi praktykami w procedurach recenzyjnych w nauce*, oprac. Zespół do Spraw Etyki w Nauce pod przewodnictwem prof. dr. hab. W. Marciszewskiego, Warszawa 2011, https://www.archiwum.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_02/307f933b1a75d6705a4406d5452d6dbf.pdf [dostęp: 18.06.2020 r.].
2. Autorzy i recenzenci nie znają swoich tożsamości, w innych przypadkach recenzenci podpisują oświadczenie o niewystępowaniu konfliktu interesów między nimi a autorami, w tym m.in. bezpośrednich relacji osobistych, relacji podległości zawodowej, bezpośredniej współpracy.
3. Recenzja ma formę pisemną. Zawiera syntetyczną charakterystykę artykułu, część analityczną, ocenę ogólną i kończy się jednoznaczną konkluzją, tj. jest pozytywna, negatywna lub warunkowo pozytywna, jeśli recenzent wskazuje na konieczność wprowadzenia poprawek. Autorzy artykułów są zobowiązani do ustosunkowania się do uwag i uwzględnienia sugerowanych zmian.
4. Nazwiska recenzentów poszczególnych publikacji nie są ujawniane. Lista recenzentów współpracujących z czasopismem w każdym roku kalendarzowym jest publikowana w ostatnim numerze danego roku.

**CENTRUM SZKOLENIA POLICJI
W LEGIONOWIE**

**05-119 Legionowo
ul. Zegrzyńska 121**

www.csp.edu.pl